

❖ **เจ้าของ**

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

❖ **สำนักงาน**

179/30 ถนนประชาสโมสร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

จังหวัดขอนแก่น 40000

โทรศัพท์ 043-246537 ต่อ 625 โทรสาร 043-246539

<https://casjournal.cas.ac.th>❖ **วัตถุประสงค์**

1. เพื่อเผยแพร่บทความทางวิชาการ และผลงานวิจัย ที่เกี่ยวกับ กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ สาขา วิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรม สาขาปรัชญา สาขานิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาสังคมวิทยา สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ และนิเทศศาสตร์ สาขาการศึกษา ในแนวทางสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ วิชาการ และประสบการณ์วิชาชีพ ในสาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ สาขาวิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรม สาขาปรัชญา สาขานิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาสังคมวิทยา สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ และนิเทศศาสตร์ สาขาการศึกษา รวมถึงเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานของสมาชิกวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

❖ **ที่ปรึกษา**

นายกสภาวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

อธิการบดีวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รองอธิการบดีวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

❖ **บรรณาธิการ**

ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์

❖ **บรรณาธิการผู้ช่วย**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนใจ ไชยบุญเรือง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ บุรีสาร

❖ **กองบรรณาธิการ**

ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราษฎ์

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิทยาเขตขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ชิวพิมาย

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา อาริรัตน์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ จันทร์จรัส

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวกิจ ศรีปัดดา

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รองศาสตราจารย์ ดร.เจษฎ์ โทณะวณิก

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬามาศ จันทร์ศรีสุคต

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวพันธ์ เนื้อไม้หอม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

รองศาสตราจารย์ วิณา อิศรางกูร ณ อยุธยา

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รองศาสตราจารย์ นฤมล ลินสุพรรณ

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ สิริสุทธิ

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีย์ นัยพินิจ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงคินิตย์ จันทร์จรัส

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวมินทร์ ประชานันท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

❖ กองบรรณาธิการ (ต่อ)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนใจ ไชยบุญเรือง

วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนวงษ์

วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ ปุริสาร

วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

ผศ.ดร.ดาวรุกรณ ถวิลการ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ดร.นิกัญชา ลั่นเหลือ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ขอนแก่น

❖ ฝ่ายจัดการและเลขานุการ

อาจารย์กุสุมา ดำรงชัย

อาจารย์ชัยวัฒน์ วัลลภา

นางสาวอัญชลี มุลทิพย์

นางสาวกัญญาลักษณ์ กว้างสวาสดี

❖ กำหนดออก ปีละ 4 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม

❖ การส่งเรื่องลงตีพิมพ์

<https://casjournal.cas.ac.th>

❖ แหล่งเผยแพร่วารสาร

<https://casjournal.cas.ac.th>

- บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ต่อ 1 เรื่อง จากภายในและภายนอก วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย
- การตีพิมพ์และเผยแพร่ของวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเซียนี้ เนื้อหาบทความ ทัศนะและข้อคิดเห็นใด ๆ ในวารสารถือว่าเป็นของผู้เขียน โดยเฉพาะทางกองบรรณาธิการวารสาร หรือวิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

**รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาประเมินบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ประจำปี 14 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2567**

ศาสตราจารย์ ดร.กนกกร สมปราษฎ์	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
รองศาสตราจารย์ ดร.อัศรพนธ์ เนื้อไม้หอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ชิวพิมาย	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา อารีรัตน์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต สวรรยาวิสุทธิ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬามาศ จันทศรีสุคต	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุมาวรรณ วาทกิจ	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนิวัช แก้วจำนงค์	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนใจ ไชยบุญเรือง	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมินทร เป้าธรรม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ อนันตกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ ผลงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวมินทร์ ประชานันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ สิริสุทธิ์	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ เพาพาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย ฮวดศรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลลาป ปุริสาร	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติชัย เจริญชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกร บุญมี	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ดร.ศุภโชค สอนศิลป์พงศ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ดร.สายัณห์ ผาน้อย	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ดร.สุทิน ชนะบุญ	วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น
ดร.ประสงค์ ต่อชาติ	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ดร.นิกัญชลา ลั่นเหลื่อ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
ดร.นพดล มั่งมี	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ดร.ชีวัน ทองสอดแสง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ขอนแก่น

บทบรรณาธิการ

วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียฉบับนี้เป็น ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2567 เป็นวารสารที่มีคุณภาพฐาน TCI (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย) กลุ่มที่ 2 โดยมีเป้าหมายมุ่งมั่นเพื่อขึ้นสู่ฐาน TCI (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย) กลุ่มที่ 1 ให้ได้ในอนาคตอันใกล้ ซึ่งวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียมีความภาคภูมิใจ และได้พัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดมารวม 14 ปี บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียฉบับนี้ เป็นบทความวิจัยของ คณาจารย์ นักวิจัย บทความวิจัย วิทยานิพนธ์ ในแต่ละกลุ่มสาขาวิชา ทางบรรณาธิการและบรรณาธิการผู้ช่วยร่วมกับเจ้าของบทความที่ต้องแก้ไขปรับปรุง ให้ได้มาตรฐาน แยกเป็นผลงานภายในสถาบัน 10 เรื่อง และภายนอกสถาบัน 13 เรื่อง รวม 23 เรื่อง ผลงานทุกเรื่องล้วนได้ มาตรฐานและมีคุณภาพ โดยมีเกณฑ์การพิจารณาบทความเชิงวิชาการในด้านความถูกต้องของกระบวนการวิจัย อย่างเป็นระบบ สามารถนำผลวิจัยไปใช้อ้างอิงและใช้ประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ กองบรรณาธิการได้ตระหนักถึง มาตรฐานคุณภาพของวารสารจึงมุ่งมั่นพัฒนาให้วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เป็นวารสารที่ได้มาตรฐานคุณภาพสามารถใช้ เป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงทางวิชาการในระดับชาติและระดับสากล อันจะก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อสังคม และวงพหุวิทยาการได้ อย่างหลากหลายทันต่อการเปลี่ยนแปลง สำหรับฉบับนี้มีผลงานวิจัยจากหลากหลายด้าน อาทิ ด้านการศึกษา จำนวน 9 เรื่อง ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 3 เรื่อง ด้านบริหารธุรกิจ จำนวน 8 เรื่อง ด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ จำนวน 1 เรื่อง ด้านนิติศาสตร์ 1 เรื่อง และ ด้านวิศวกรรมศาสตร์ 1 เรื่อง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษา ครู อาจารย์ นักวิชาการ และ ผู้สนใจใฝ่เรียนรู้จะได้ใช้เป็นแหล่งสารสนเทศในการพัฒนาองค์ความรู้ที่ทันสมัยสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคม วงวิชาชีพและประเทศชาติต่อไป

กองบรรณาธิการมีความยินดีรับบทความในกลุ่ม สาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ สาขาวิศวกรรมศาสตร์และ อุตสาหกรรม สาขาปรัชญา สาขานิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาสังคมวิทยา สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ และนิเทศศาสตร์ สาขาการศึกษา และมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ จากทุกองค์กรทั้งภาครัฐ และ เอกชน บทความทุกเรื่องจะได้รับการพิจารณาตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิประจำกองบรรณาธิการ 3 ท่าน ต่อ 1 เรื่อง ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาเพื่อให้ได้คุณภาพและมาตรฐานวิชาการตามเกณฑ์มาตรฐานของ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และมาตรฐาน TCI (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย) ที่กำหนดไว้ เริ่มตั้งแต่ ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 เป็นต้นไป

ท้ายที่สุดนี้กองบรรณาธิการวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มีความมุ่งมั่นในการสรรค์สร้างผลงานวิจัย บทความวิชาการ ที่หลากหลายศาสตร์เพื่อเผยแพร่นวัตกรรมแนวคิดใหม่ ๆ สำหรับนักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา และผู้อ่านอย่างเต็มความสามารถ และขอขอบคุณเจ้าของบทความทางวิชาการ และบทความวิจัยทุกเรื่องที่ท่านได้ให้ความเชื่อมั่นในคุณภาพ และสนใจส่งมา ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ตลอดจนขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจติดตามวารสารวิทยาลัย บัณฑิตเอเชีย มาอย่างต่อเนื่องตลอดมา และทางกองบรรณาธิการมีความมุ่งมั่นอย่างแน่วแน่ที่จะพัฒนาคุณภาพให้สูงขึ้น พบกันใหม่ฉบับหน้าปีที่ 14 ฉบับที่ 3 ในเดือนกันยายนนี้ และ ท่านผู้อ่านสามารถติดตามบทความวารสารทุกฉบับได้ โดยได้ Up load ไว้ใน Website ของวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียได้ที่ <https://casjournal.cas.ac.th> และ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/CAS> ขอขอบคุณท่านผู้อ่านทุกท่าน มา ณ โอกาสนี้

ด้วยความปรารถนาดี

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษและการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	1
ไกรราศ ปังคะบุตร, จุฬามาศ จันทร์ศรีสุคต, สุภัทรา วันเพ็ญ	
ความต้องการศึกษาต่อและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี หลักสูตร สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	17
ภคิน พญารัง	
แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำคุณกิจของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3	27
อนุพงศ์ คงอินทร์, ธนาศักดิ์ ศิริบุญยพันธ์, สมพงษ์ อัสสาภัย	
ไม้เท้าเตือนสิ่งกีดขวาง สำหรับผู้สูงอายุบกพร่องทางการมองเห็นและการได้ยิน	38
สัจพันธ์ จรุงมาก, ัญญาภรณ์ ใจปานแก่น, เสาวภาคย์ ศรีสวัสดิ์, ภควัฒชัย พินิจมนตรี, สุพัสชา ศรีนา	
ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลา	49
พูลเกียรติ มงคลสวัสดิ์	
พฤติกรรมป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใน เขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	60
จุฬารักษ์ โสตะ, ภักทพล โพนไพรสันต์, สุไวยรินทร์ ศรีชัย, ชวลิต หงษ์ยนต์, นเรนทร์ฤทธิ์ จันทร์จรัสสถิต	
A Study on the experiential cognition of the metaphorical concept of "Tiger" in Chinese and Thai Languages	68
Liu Jiaping, Li Yinsheng	
การพัฒนาความสามารถทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ด้วยหลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม Power point สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	77
นุชนาถ ชัยมณี, พูลเกียรติ มงคลสวัสดิ์	
การปรับปรุงคุณภาพการให้บริการร้านเกม VR โดยใช้เทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ: กรณีศึกษาร้าน VR Delivery KKU	85
วิศรุต บุ่งอุทุม, อารีย์ นัยพินิจ	
ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น	93
สุขสันต์ อินจันล้าน, กุหลาบ บุรีสาร, ประสงค์ ต่อโชติ	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ผลของวิธีการตอบสนองด้วยท่าทางต่อความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	104
กิตติพร โศกสี, คณิศร จีกระโทก, สุภัทรา วันเพ็ญ	
ประสิทธิผลการวางแผนจำหน่ายต่อแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพของผู้ดูแลเด็กวัยก่อนเรียนที่ป่วยด้วยโรคปอดอักเสบ โรงพยาบาลเขาสวนกวาง อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น	113
ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล, สมใจ พิมานแมน	
ผลของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูด โดยผู้ปกครองในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	121
นิรมล ศรีพรมมา, เบญจมาภรณ์ ช้อยเครือ, ชนิตา พิมพ์ศรี	
ปัจจัยคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น	132
เพ็ญนภา คนเพ็ชร, ธนาพันธ์ นัยพินิจ, นพดล มั่งมี, ภาณุวีร์ ไชยศรี, พรสุดา ชูช่วย, บุษบา ขุนอยู่	
แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2	145
วราพินท์ ขาววิวัฒน์, สกิตพร เขาวนชัย	
แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1	156
ชีวิน อ่อนละออ, สุชาติ บางวิเศษ	
องค์ประกอบและข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	165
บรรสิทธิ์ ดีล้อม, ปริณ ทนชัยบุตร, ไพศาล สุวรรณน้อย, สังเวียน ปินะกาลัง	
การให้ความรู้ด้านกฎหมายพื้นฐานในยุคดิจิทัล : ศึกษาเฉพาะโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566	176
ดวงพร อานันทศิริเกียรติ, วิทวัส ผาบสิมมา, ชนากานต์ ตะกรุดโทน	
พุทธจิตวิทยากับกลยุทธ์ของธรรมทูตคฤหัสถ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21	190
รุ่งนภา พลายเพชร	
ประเด็นด้านจิตสังคมและการพยาบาลผู้ป่วยรอปอดถ่ายไต	203
สุจิตรา ลิ่มอานวยลาภ, นัยนา สุขแพง	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล	208
จิรโรจน์ สิริพัชรโรจน์, ทรรศิกา จารุกำจร, วิไลลักษณ์ ฉัตรชัยพลรัตน์	
โยธิน สารพล, ณธารินี มาประจง, สุวิทย์ ขุนอยู่	
การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้าในคลังสินค้า : กรณีศึกษาบริษัทเครื่องใช้ไฟฟ้า	218
รุ่งทิพา ภูมิสีลา, ธีรภัฏ เมืองปัน	
การพัฒนาศักยภาพเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องปลอดสารพิษแม่บ้านเกษตรพัฒนา	228
พรทิพา ศรีวัฒนา, สวิตา อ่อนละออ	

The Investigation of the Current State and Problems in Teaching English Vocabulary and Reading Comprehension of Ninth Grade Students

Grairat Pungkabut¹, Julamas Jansrisukot², Supatra Wanpen³

¹Ph.D. Candidate, in Curriculum and Instruction, Udon Thani Rajabhat University

²Associate Professor in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University

³Instructor in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University

Corresponding author. Email: pungkabutgrairat@gmail.com

(Received: July 19, 2023; Revised: August 14, 2023; Accepted: August 20, 2023)

Abstract

The purposes of this research were: 1) to investigate the current state in teaching English vocabulary and English reading comprehension of ninth grade students; and 2) to investigate the problems in teaching English vocabulary and reading comprehension of ninth grade students. The target group consisted of 15 English teachers who teach ninth grade students, are at least senior professional level teachers and/or at least ten years of experience teaching English as a foreign language, selected through the purposive sampling. The research instrument was the semi-structured interview form. Data were analyzed by using content analysis and presented descriptively. The results revealed that: 1) the current state of all teachers uses three stages, including presentation, practice, and production; as for the stage in teaching English reading comprehension, it has three stages, including pre-reading, while-reading, and post-reading; and 2) the problems in teaching English vocabulary of ninth grade students are word meaning, word use and word pronunciation; as for the problems in teaching English reading comprehension of ninth grade students, they have the problems with vocabulary knowledge, content knowledge, reading strategy and reading motivation.

Keywords: current statement, problems in teaching, English vocabulary, English reading comprehension

1. Introduction

All learners are treated equally in education in Thailand nowadays, as stated in Section 10 of the National Education Act B.E. 2542 (1999) and its amendments B.E. 2545 (2002) that all individuals shall have equal rights and opportunities to receive basic education provided by the State for the duration of at least 12 years. Such education, provided on a nationwide basis, shall be of quality and free of charge. Persons with physical, mental, intellectual, emotional, social, communication, and learning deficiencies; those with physical disabilities; or the cripples; or those unable to support themselves; or those destitute or disadvantaged; shall have the rights and opportunities to receive basic education specially provided. Further stated in Section 22, education shall be based on the principle that all learners are capable of learning and self-development, and are regarded as being most important. The teaching-learning process

shall aim at enabling the learners to develop themselves at their own pace and to the best of their potentiality. Furthermore, Section 27 states that the Basic Education Commission shall prescribe core curricula for basic education for purposes of preserving Thai identity; good citizenship; desirable way of life; livelihood; as well as for further education. In accordance with the objectives of Section 27, basic education institutions shall be responsible for prescribing curricular substance relating to needs of the community and the society, local wisdom and attributes of desirable members of the family, community, society, and nation (Office of the Education Council, 2009). Consequently, English is the foreign language that makes up the basic learning content which is prescribed for the entire basic education core curriculum A.D. 2008. The learning area in this curriculum is aimed at enabling learners to acquire a favorable attitude towards foreign languages, the ability to use foreign languages for communicating in various situations, seeking knowledge, engaging in a livelihood and pursuing further education at higher levels. In this way, learners will thus have knowledge and understanding of diversified matters and events of the world community, and will be able to creatively convey the conceptions and cultures of Thainess to the global society. Accordingly, it is divided into four main contents: 1) Language for Communication: use of foreign languages in listening, speaking, reading and writing, exchanging data and information, expressing feelings and opinions, interpreting, presenting data, concepts and views on various matters, and creating interpersonal relationship appropriately; 2) Language and Culture: use of foreign language in accordance with the culture of native speakers; relationships, similarities, and differences between languages and cultures of native speakers; languages and cultures of native speakers and Thai culture; and appropriate application; 3) Language and Relationship with Other Learning Areas: use of foreign languages to link knowledge with other learning areas, to seek knowledge and to broaden learners' world views; and 4) Language and Relationship with Community and the World: use of foreign language in various situations in the classroom, in community and in the global society, forming a basic tool for further education, livelihood and exchange of knowledge with the global society (Ministry of Education, 2010).

Although English instruction is particularly crucial in the Core Basic Education Core Curriculum A.D. 2008, learner performance in this subject is still poor. National Institute of Educational Testing Service reported that, for the academic year 2022, the national mean score for testing English among 421,937 ninth grade students was 32.05 (S.D. = 14.89). The maximum score was 100, the minimum score was 0, and the mode was 25. After taking learning standards into account, it was discovered that the national mean score for Standard FL1.1: Understanding and ability to interpret what has been heard and read from different types of media, and the ability to express opinions for reasons that are tied directly to reading comprehension, was 34.09 (S.D.=19.06), which was lower than 50 percent. The above results are very similar to those of the prior two years. In academic year 2021, the national mean score for testing English among 335,135 ninth grade students was 31.11 (S.D.=14.30). The maximum score was 100, the minimum score was 0, and the mode was 25. In academic year 2020, the national mean score for testing English among 352,119 ninth grade students was 34.38 (S.D.=14.93). The maximum score was 100, the minimum

score was 0, and the mode was 27.50. Furthermore, the mean score for testing English of ninth grade students for the academic years 2020-2022 in the Northeast were 31.92 (S.D.=12.81), 28.85 (S.D.=11.94) and 29.75 (S.D.=12.49), respectively (National Institute of Educational Testing Service, 2020; 2021; 2022). The results revealed that ninth grade learners in Thailand have a very poor reading comprehension ability, particularly when it comes to specifying the topic, the main idea and the supporting details and express the opinions about what has been read from various types of media, as well as provide the justifications and examples for illustrations. Therefore, it is really imperative to urgently enhance the English reading comprehension ability of the Thai learners. As stated by Ouynok (2021), although reading English is very crucial, Thai learners are thought to be poor at it. It is further stated that most of ninth grade students encounter difficult and unsatisfactory language experiences when they access information and knowledge in the forms of English employed in the discovered texts. As a result, the learning achievement for English reading of ninth grade students was low at 26.43 percent. In order to enhance ninth grade students' English reading comprehension ability, teachers have to develop effective instructions. A similar claim is made by Srikheaw (2021), who states that English reading comprehension ability of ninth grade students is considered to be low because they are unable to comprehend the word meanings, important details, and main ideas of the texts to identify the correct answer of reading texts. Accordingly, Thai teachers who teach English as a Foreign Language should therefore concentrate on factors that need to be improved in order to enhance and address the reason why some students still struggle with reading. The claims stated above are very relevant to Suriyachai & Seehamat (2022), who found that the majority of students have a difficulty on English reading comprehension because they struggle to recall meaning of words even after having studied them.

Furthermore, learning vocabulary is an essential part of learning language because without the sufficient vocabulary knowledge, individuals will find it difficult to communicate effectively with others and fully understand the texts. Schmitt (2000) emphasizes that vocabulary is one of the most extremely skills for teaching and learning foreign languages and it is the central English language because without sufficient vocabulary knowledge, learners cannot express their own thoughts. As proposed by Atas (2018), vocabulary plays an essential role in foreign language teaching because it is one of the elements that connects the four skills of speaking, listening, reading, and writing. In order to communicate effectively, learners must acquire a sufficient quantity of words and understand how to use them in various contexts and for various purposes. The earlier statements are consistent with Nation (2001), vocabulary knowledge allows easier for students to become proficient in the four language skills including listening, speaking, reading and writing. Unfortunately, despite the importance of the vocabulary in teaching and learning of the English language, Thai students appear to be struggling with it. That according Phasuthon (2010); Panpoom (2018), who make the similar claim, the majority of students' lack of vocabulary knowledge is the main cause of poor learning achievement of English as a foreign language in Thailand. Therefore, it is also important that Thai language learners urgently enhance their vocabulary knowledge.

2. Objectives

2.1 To investigate the current state in teaching English vocabulary and reading comprehension of ninth grade students.

2.2 To investigate the problems in teaching English vocabulary and reading comprehension of ninth grade students.

3. Research Methodology

This research, which involved conducting the interview with English teachers, used the survey research proposed by Buosonte (2022) to investigate the current state and problems in teaching English vocabulary and reading comprehension of ninth grade students. The duration was carried out in the second semester of the academic year 2022, which ran from November 1st to December 31st, 2022.

3.1 Target group

The target group consisted of 15 English teachers with senior professional level teachers with a master's degree or higher and/or at least ten years of experience teaching English as a foreign language, selected by the purposive sampling.

3.2 Research Instrument

The research instrument used was the semi-structured interview form that was evaluated the content validity by five experts. After that, analyzed the scores collected for the Index of Item Objective Congruence (IOC), which was 1.00 for all items, including four questions as follows: 1) What is the state in teaching English vocabulary of ninth grade students in your classroom?; 2) What is the state in teaching English reading comprehension of ninth grade students in your classroom?; 3) Do your learners struggle when learning vocabulary? If so, what difficulties do your learners encounter when learning vocabulary? And 4) Do your learners struggle when reading English texts? If so, what difficulties do your learners encounter when reading English texts?

3.3 Data Collection

The researcher collected data one-on-one with each interviewee, introducing oneself and informing each interviewee of the purpose of the interview before beginning the interview. After the interview, the researcher summarized the data raised by each and then asked each interviewee to double-check that the data was correctly collected.

3.4 Data Analysis

The interview data collected was analyzed descriptively to investigate the current state and problems in teaching English vocabulary and reading comprehension of ninth grade students, in order to have the basic information needed to develop the instructional model for the next phase.

4. Results of the Research

The researcher divided the results into two main sections based on the data collected: 1) the current state in teaching English vocabulary and reading comprehension of ninth grade students and 2) the problems in teaching English vocabulary and reading comprehension of ninth grade students, as follows:

Section 1: Current state in teaching English vocabulary and reading comprehension of ninth grade students and reading comprehension

In response to the results collected from the interviews on the current state in teaching English vocabulary of ninth grade students, all of the interviewees indicated that they primarily conduct the vocabulary lesson in three stages: presentation, practice, and production. In the presentation stage, the interviewees concurred that they directly introduce new vocabulary to students, then teach students how to pronounce, convey meaning, and how it being used in sentences. In the practice stage, the interviewees concurred that they give exercises to students to practice the material they are learning, such as making matching, completion, and word clarifications. In the production stage, the interviewees also concurred that they provide students in using newly learned vocabulary through some speaking and writing activities. After screening the data, the researcher summarized the interviewees' statements as follows:

"...I present new vocabulary to the whole class at the beginning of the lesson, have them practice saying it together, tell its meaning and how to use it..."

(Male teacher, November 7th, 2022: Interview)

"...I put what students learned into practice by having them match words with their definitions, categorize words, and complete sentences..."

(Female teacher, November 9th, 2022: Interview)

"...I instruct my students to use their recently acquired vocabulary by completing in sentence..."

(Female teacher, November 9th, 2022: Interview)

In response to the results from the interviews on the current state in teaching English reading comprehension of ninth grade students, almost all of the interviewees indicated that they primarily teach students in the three stages: pre-reading, while-reading, and post-reading. In the pre-reading stage, the interviewees concurred that they typically introduce and draw students' attention to the topic they are about to read by asking questions to determine what students already know about it. Additionally, the interviewees concurred that they normally teach students important vocabulary or new vocabulary from the text. The interviewees also concurred that they always have students set reading purposes so that they can prepare themselves to perform effectively as pre-reading, while-reading, and post-reading. In the while-reading stage, the interviewees concurred they have students read the texts, answer the questions, and write the answers. In the post-reading stage, almost all interviewees concurred that they ask students

to read the answers to the whole class, and then teachers reflect the correct answers back to students. After screening the data, the researcher summarized the interviewees' statements as follows:

"...I try to get students' attention on the topics they are going to learn by asking some questions to find out what they already know about the topics..."

(Female teacher, November 8th, 2022: Interview)

"...I always develop students' vocabulary knowledge before beginning the reading lesson, which prepares them to understand the text thoroughly..."

(Male teacher, November 9th, 2022: Interview)

"...I constantly have students set the purposes of reading before starting the reading lesson because it enables students to prompt for all tasks and activities set in the lesson..."

(Female teacher, November 11th, 2022: Interview)

"...I provide students a variety of activities that require them to perform how well they understand the topic, main idea, and supporting details in the while-reading stage..."

(Female teacher, November 17th, 2022: Interview)

"...I check students' comprehension of the text by asking them to respond in front of the entire class, and always provide them the correct answers to the questions in the post-reading stage..."

(Female teacher, December 1st, 2022: Interview)

In addition to the three stages in teaching English reading comprehension stated earlier, it was found that a few interviewees concurred that they normally teach students using the communicative reading, which has the same main three stages, but it is slightly different. In the pre-reading stage, the interviewees concurred that they build up students' interest and knowledge of what to read by having them predict what to read in order to motivate prior knowledge. Students are also asked to guess the meaning words using context clue, such as sentences, pictures, or gestures. In the while-reading stage, the interviewees concurred that students learn the sentence structures and content of the texts in order to do tasks. In the post-reading stage, the interviewees concurred that they check students' comprehension of the texts, and that the activities conducted may transfer to other language skills such as speaking and writing. After screening the data, the researcher summarized the interviewees' statements as follows:

"...I always encourage students to describe what they remember about the reading texts, and then I ask them to guess what they are about to read..."

(Male teacher, November 4th, 2022: Interview)

"...I mostly use the strip story, semantic mapping, and graphic organizer in order to help students understand the reading texts in the while-reading stage..."

(Female teacher, December 7th, 2022: Interview)

“...I set up students to write a summary or speak about their opinions on the reading text in order to transfer their knowledge to other language skills...”

(Female teacher, December 23th, 2022: Interview)

Section 2: Problems in teaching English vocabulary and reading comprehension of ninth grade students

In response to the results collected from the interviews, the problems in teaching English vocabulary of ninth grade students were related to the difficulty with word meaning, word use, and word pronunciation. Almost all interviewees indicated that ninth grade students have the difficulty with word meaning, most of the interviewees indicated that ninth grade students have the difficulty with word use, and almost half of the interviewees indicated that ninth grade students have the difficulty with word pronunciation. In-depth interview, that according the difficulty with word meaning, which is the ability to tell the meaning of words students read or hear, it was concurred that students frequently struggle with word meaning because a large number of students are unable to recall meaning that they had previously experienced. Furthermore, it was also revealed that students have difficulty saying statements that explain the meaning of a word. That according the difficulty of word use, which includes the word or phrase's grammatical functions, it was concurred that students are poor at putting a word in order to make the sentences correctly. As a result, students are unable to correctly match the sentence halves. That according the difficulty of word pronunciation, which is the ability to pronounce words in a spoken English pronunciation, it was concurred that students have poor pronunciation in the sense that a word or syllable is pronounced with greater force than other words in the same sentence. After screening the data, the researcher summarized the interviewees' statements as follows:

“...students are unable to bring descriptions of meaning or definition from previous experiences...”

(Female teacher, November 15th, 2022: Interview)

“...students fail to correctly arrange the words in the right order...”

(Male teacher, November 6th, 2022: Interview)

“...students have trouble to complete the task of matching sentence halves correctly...”

(Female teacher, November 21st, 2022: Interview)

“...students have difficulty with word stress and intonation in the sentence...”

(Female teacher, November 22th, 2022: Interview)

In addition, the problems in teaching English reading comprehension of ninth grade students were related to insufficient vocabulary knowledge, content knowledge, reading strategy, and reading motivation. That according most of the interviewees indicated that ninth grade students have the difficulty with insufficient vocabulary knowledge, the majority of interviewees indicated that students have the

difficulty with insufficient content knowledge, more than half of the interviewees indicated that students have the difficulty with insufficient reading strategies, and a bit more than half of the interviewees indicated that students have the difficulty with insufficient reading motivation. In-depth interview, that according the difficulty with insufficient vocabulary knowledge, it was concurred that most students frequently struggle with word meaning because they are unable to recall a fact of meaning or definition that they have previously experienced. Whenever teachers display words, students frequently have experience difficulty and make a great effort in order to speak out what they mean or what they represent. That according the difficulty with insufficient content knowledge, which is the knowledge that students bring to the text including the knowledge about people, culture, and the world, it was concurred that students have little understanding of or information about people and the world that are included as part of readings text that students obtain through their experience or studies. Furthermore, a few interviewees concurred that, in addition to content knowledge in the sense of people and the world, there is one more crucial knowledge that consists of culture, which is the knowledge of a particular group of people's way of life, particularly the general customs and beliefs, at a particular time. That according the difficulty with insufficient reading strategy, the interviewees overwhelmingly concurred that they often notice students do not have goals in reading by guessing what the theme of the text will be about, using their prior knowledge to comprehend and overview the text. This indicates that students hardly ever use the scanning strategy, which involves looking through a text quickly in order to find a piece of information that they want or to get a general idea of what the text contains. Having students indicate the specific information they are looking for is the key recommendation made by those who were interviewed that are listed above. Additionally, a few interviewees insisted that students not frequently use the skimming strategy to read texts quickly in order to understand the main ideas, without studying it in detail. This helps students not to waste time in reading comprehension. That according the difficulty with insufficient reading motivation, which has a significant impact on their ability to read more efficiently, it was concurred that students find it extremely boring when they have to read or work alone to achieve the goal or something that they want or plan to do. After screening the data, the researcher summarized the interviewees' statements as follows:

"...students have difficulty with recalling meaning they previously came across...."

(Female teacher, November 9th, 2022: Interview)

"...students lack enough knowledge of or understanding of the reading texts...."

(Female teacher, November 12th, 2022: Interview)

"...students are less knowledgeable about people and various cultures...."

(Female teacher, November 12th, 2022: Interview)

"...when students are required to read or work alone to complete a task, they find it to be incredibly boring..."

(Female teacher, November 19th, 2022: Interview)

5. Discussion

The results of the research were discussed as follows:

5.1 The current state in teaching English vocabulary and reading comprehension of ninth grade students

That according the presentation, practice, and production (PPP) stages of teaching English vocabulary resulted from the interviews, it is obvious that the stages help students in learning new vocabulary in a straightforward manner, help students in understanding thoroughly through practice, and more creatively through production from what they have learned. As stated by Katemba (2022), the PPP method is effective at increasing student' vocabulary in rural EFL classrooms because can help students understand better by practicing, and it can help students be more creative by creating a product from their learning, which make them interested in learning English. The above statement is supported by the study from Amrizal (2018), stating that the PPP method is a particular way for teaching structure, which includes grammar or vocabulary in a foreign language. Through this method, students' vocabulary mastery increases because there is more freedom for learners and less strict teacher control. Consequently, it is recommended to use the PPP method in English vocabulary lessons, but English teachers should also use other strategies to motivate students and make the class more engaging. As stated by Zarei & Gilani (2013), collaborative learning approach has a variety of learning strategies that are very effective for both vocabulary production and comprehension. Understanding how different language skills and components are affected by collaborative learning approach may help teachers come up with new ways to use this approach in the classroom, increase students' motivation to learn, and make learning more meaningful.

In addition, that according the current state in teaching English reading comprehension of ninth grade resulted from the interviews, it was found that almost all interviewees primarily teach English reading comprehension in the three stages: pre-reading, while-reading, and post-reading. In the pre-reading stage, getting students eager to read text in the pre-reading stage requires first activating their interest and motivation to the topic of the text with prior knowledge. This enables students to easily understand reading texts and helps teachers in determining what students already know and planning the most appropriate activity. As stated by Block (2003), having a lot of prior knowledge about the reading topic enables the readers understand reading text better. As well as Harmer (2001) who stated that prior knowledge has a significant effect on reading comprehension ability in the foreign context because readers will use variety of prior knowledge to enables them understand texts thoroughly. As studied by Sase (2014), it reveals a very strong significant relationship between high prior knowledge, and the subjects performed best in the test of the most familiar reading topic because they grasped the greatest amount of prior knowledge. In addition, having students learn or expand their vocabulary knowledge is essential in the pre-reading stage because it enables students to construct the meaning of a text by moving from parts to the whole. As stated by Weiser (2013), vocabulary knowledge enables in activating and building background knowledge to make connections with text, and it can improve reading comprehension and

fluency. As studied by Sidek & Rahim (2015), it reveals that readers' level of vocabulary knowledge is one of the elements that plays an impacting role in determining reading comprehension performance. Besides, setting reading goals for students is very essential for reading comprehension in the pre-reading stage because it enables them to prepare themselves for predicting what they are about to read and gives them a starting point for searching for the reading text. As stated by Brown (2001), setting the reading purposes is very essential in reading comprehension because it enables students to make predictions about the text they will read and gives them a strong intention to search for the answers. In the while-reading stage, having students perform reading tasks is beneficial to reading comprehension. As stated by Williams (1994), in order to help students understand structures and content effectively and attentively, teachers should provide students with a variety of activities that enable them to do a variety of things such as: follow the order of ideas in a text; react to the opinions expressed; understand the information it contains; ask themselves questions; make notes; confirm expectations or prior knowledge; or predict the next part of the text from various clues. As studied by Astuti (2018), reveals that tasks can improve not only the teaching-learning process, but also students' reading comprehension ability in recount text. In the post-reading stage, checking and reflecting on correct answers is essential since it helps teachers to determine how well students understand the reading texts. As stated by Brown (2001), post-reading activities should include asking students to read their answers aloud and teachers' attention should be focused on the meaning of the text rather than how students write their answers on the board. Subsequently, one or two students write their answer on the board, which enables them to see alternative answers and practice monitoring written answers, both of which can benefit their other skills, such as writing.

5.2 The problems in teaching English vocabulary and reading comprehension of ninth grade students

That according almost all interviewees indicated that students have the difficulty with word meaning. This affects students' ability to share information with others by speaking, writing in English because they cannot recall the meaning of words when they hear or read. This difficulty indicates that students do not have a large enough vocabulary stored in their minds, and it is very critical to focus on this problem. The above stated problem makes learning languages very difficult, especially in terms of communication skills. As claimed by Alqahtani (2015), vocabulary learning is a crucial part of learning a foreign language, especially the meanings. Furthermore, it is said that lacking knowledge of meaning poses a barrier to learning foreign language and hinders an individual's ability to communicate more effectively. In addition, that according most of the interviewees indicated that their students have the difficulty with word use, particularly grammatical function, which focuses on word order in sentences to ensure that they convey the meaning and intended meaning. This affects students' ability to correctly use words in the context of sentence. This difficulty indicates that students are not receiving adequate vocabulary instruction in the sense of use. As stated by Christina & Panggabean (2011), grammatical function is important which describes grammar in functional terms in which a language is interpreted as a system of

meanings. In order to help students read as well as write more effectively, English teachers should teach students how various grammatical functions are used in texts that are written. The evidence, according to Feng (2013), supports the earlier assertion that word use in terms of grammatical function helps EFL students succeed academically. As EFL teachers, it is necessary to have a good knowledge about grammatical function because it is part of English language and may bring a great change to EFL teaching and learning. Besides its importance in teaching and learning, grammatical function has opened a wide research field in linguistics. Also, almost half of the interviewees indicated that their students have the difficulty with word pronunciation that is the way in which a word said correctly. This affects their ability to pronounce words correctly in the way that English is spoken. This difficulty indicates that students are not receiving adequate vocabulary instruction in the sense of pronunciation. As a result, in order to be good at pronouncing words, students should study and practice them frequently. As mentioned by Snow, Burns & Griffin (1998), an amount of readings and vocabulary development are very essential for having in English class. The evidence, according to Blacholowicz & Fisher (2000), developing vocabulary is critical in practicing word repetition.

In addition, that according most of the interviewees indicated that students have difficulty with insufficient vocabulary knowledge, especially word meaning. This affects students' ability to comprehend English text because it can be difficult for them to give accurate answers to questions when they have not understood material thoroughly. The problem mentioned above is directly related to the type of knowledge known as the linguistic schema, which means the readers' prior vocabulary knowledge required for a thorough understanding of written texts. As mentioned by Snow, Burns & Griffin (1998), vocabulary knowledge, particularly word meaning, has a significant impact on readers' reading comprehension abilities. Consequently, they clearly proposed the components that are compatible with one another in reading comprehension as follows: 1) readers' prior knowledge and vocabulary development, 2) vocabulary knowledge and English reading comprehension, and 3) a number of readings and development of vocabulary. In the same way, Koda (2004) claims that a thorough understanding of each word's meaning is important for successful reading comprehension. The above claim is supported by the evidence, which Hu & Nation (2000) reveals that in the research of language development and assessment, the measurable vocabulary knowledge has consistently identified as a prominent correlate of first language, as well as foreign language reading comprehension ability, with the assessment of vocabulary knowledge consistently and reliably predicting ability on reading comprehension tasks. Therefore, it is critical to focus on vocabulary knowledge development, because it helps in activating and building background knowledge in order to make connections with text, and having vocabulary knowledge can English improve reading comprehension and fluency when reading. Additionally, that according the majority of interviewees indicated that ninth grade students have the difficulty with insufficient content knowledge. This affects students' ability to comprehend English text because it can be difficult for them to comprehend materials when they lack knowledge about people, culture, and the world. The problem

stated above is directly related to the type of knowledge known as the content schema, which refers to the students' prior knowledge of the text content area that readers bring to the text when reading. As claimed by Grabe (1991), the prior knowledge of text-related information has a major impact on reading comprehension, which content knowledge plays crucial roles in reading comprehension in both L1 and L2 contexts, as well as in contexts that are not one's own. The above claim is supported by the current evidence, which Zarei & Gilani (2013) indicates that content knowledge building activities is beneficial to enhancing reading comprehension in an EFL context. Therefore, it is critical to ensure that students are familiar with the reading topics before having them read and answer questions. Besides, that according more than half of the interviewees indicated that ninth grade students have the difficulty with insufficient reading strategy, including scanning strategy and skimming strategy. This affects students' ability to comprehend English text because reading is a complex cognitive process that requires readers to interact with written texts using reading strategies in order to extract information from the reading texts and construct its meaning. As mentioned by Klanrit (2013), reading comprehension is heavily dependent on the reading strategy in addition to word meaning. The problem stated above is directly related to the top-down reading process, which happens when readers use prior knowledge to guide the meaning of language they are about to read, rather than depending only on words themselves, and this process is regarded as a good way to make the most of what a reader brings to situation. As asserted by Cohen (1994), the top-down reading process is prevalent for teaching reading because it focuses on the experiences and knowledge that the readers contribute to the process, which is a process of constructing meaning of the written from whole to the parts. Therefore, it is critical to consider that both reading strategies should be covered in the lessons of reading comprehension. Since scanning is useful and used to quickly look through a text in order to find a piece of information that readers want or to get a general idea of what the text contains, and skimming is useful and used to quickly read or consider something in order to understand the main points, without studying it in detail. Also, that according a bit more than half of the interviewees indicated that ninth grade students have the difficulty with insufficient reading motivation, particularly boredom with working without any others to achieve the goal. This affects students' ability to comprehend English reading texts. The problem stated above is directly related to how important it is to work together in order to create or achieve the same thing. Therefore, building involvement in group discussion increases the amount of information available to the group, enhances group decision-making, and improves students' quality of thought during the learning process. As mentioned by Soller, Lesgold, Linton & Goodman (1999), working together increases the probability that all members of a group will learn the material and decreases the probability that only a few students will understand materials, leaving the others behind. The above statement is supported by the evidence, which Song (2011), learning together values the situation of two or more people working together to create or achieve the same thing between learners, learners and learning groups, teachers, and learners to promote mutual progress, which reduces students' stress and increases their reading motivation.

Consequently, it is critical to consider collaborative learning approach in English reading comprehension lessons.

6. Recommendations

The recommendations from this research are divided into two main parts, which are as follows:

6.1 Recommendations from the research

In order to make use of this research, the researcher proposes the recommendations as follows:

6.1.1 From the research results, it revealed that students in the ninth grade have difficulties with three aspects of their English vocabulary knowledge: word meaning, word use, and word pronunciation. Therefore, in order to develop an instructional model, it is necessary to discover ways to address these problems.

6.1.2 From the research results, it revealed that students in the ninth grade have difficulties with four aspects of their English reading comprehension: insufficient vocabulary knowledge, insufficient content knowledge, insufficient reading strategy and insufficient reading motivation. Therefore, in order to develop an instructional model, it is necessary to discover ways to address these problems.

6.2 Recommendations for further research

In light of the results that were previously discussed, the researcher proposes the recommendations as follows:

6.2.1 From the research results, students in the ninth grade have three difficulties in teaching English vocabulary: word meaning, word use, and word pronunciation. Obviously, word meaning is the most difficult problem they encounter, followed by word use and, finally, word pronunciation. Accordingly, researchers should look into the specific difficulties from the discussion above that have the greatest impact on students' English vocabulary knowledge in ninth grade level and other levels of education based on the Basic Education Core Curriculum A.D. 2008.

6.2.2 From the research results, students in the ninth grade have four difficulties in English reading comprehension: insufficient vocabulary knowledge, insufficient content knowledge, insufficient reading strategy and insufficient reading motivation. Obviously, the most difficult problem they encounter is a lack of vocabulary knowledge, which is followed by content knowledge, reading strategies, and, finally, reading motivation. Accordingly, researchers should look into the specific difficulties from the discussion above that have the greatest impact on students' English reading comprehension ability in ninth grade level and other levels of education based on the Basic Education Core Curriculum A.D. 2008.

6.2.3 Researchers should develop an instructional model in order to enhance English vocabulary knowledge and reading comprehension as they are intertwined and dependent upon one another in ninth grade level and other levels of education based on the Basic Education Core Curriculum A.D. 2008.

7. Bibliography

- Alqahtani, M. (2015). The importance of vocabulary in language learning and how to be taught. **International Journal of Teaching and Education**, 3(3); 21-34.
- Amrizal, Z. H. (2018). Presentation-practice-production (PPP) Method: An alternative method used in enhancing students' vocabulary mastery. **University of Muhammadiyah Lampung**, 9(1); 11-23.
- Astuti, R. T. (2018). Improving students' reading comprehension ability using task based language teaching at MTs Negeri 1 Yogyakarta. **Journal Pendidikan Madrasah**, 3(2); 279-290.
- Atas, U. (2018). The role of receptive vocabulary knowledge in advanced EFL listening comprehension. **The Electronic Journal for English as a Second Language**, 21(4); 1-12.
- Blacholowicz, C., & Fisher, P. J. (2000). **Teaching vocabulary in all classroom**. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Block, C. C. (2003). **Literacy difficulties: Diagnosis and instruction for reading specialists and classroom teachers**. Boston: Allyn & Bacon.
- Brown, H. D. (2001). **Teaching by principles: An interactive approach to language pedagogy**. San Francisco State University: Pearson.
- Buosonte, R. (2022). **Research and development of educational innovation**. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Christina, I. T., & Panggabean. (2011). Functional grammar: An introduction to metafunctional components of language. **OKARA**, 1(6); 45-62.
- Cohen, A. D. (1994). **Assessing language ability in the classroom**. Boston: Heinle.
- Feng, Z. (2013). Functional grammar and its implications for English teaching and learning. **Canadian Center of Science and Education**, 6(10); 86-94.
- Grabe, W. (1991). Current developments in second language reading research. **TESOL Quarterly**, 25(3); 375-406.
- Harmer, J. (2001). **The practice of English language teaching**. Essex: Pearson Education.
- Hu, M., & Nation, P. (2000). Unknown vocabulary density and reading comprehension. **Reading in a Foreign Language**, 13; 403-430.
- Katamba, C. V. (2022). Vocabulary enhancement through presentation, practice, production (PPP) method in the rural EFL classroom. **Journal of English Language Pedagogy, Literature and Culture**, 7(1); 88-101.
- Klanrit, P. (2013). **Teaching English: A guide to teaching English in a context as a foreign language**. Academic Promotion Center: Bangkok.
- Koda, K. (2004). **Insights into second language reading: A cross-linguistic approach**. Cambridge: Cambridge University.
- Ministry of Education. (2010). **The basic education core curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)**. 2nd ed. Bangkok: Kurusapa Ladprao.

- Nation, I. S. P. (2001). **Learning vocabulary in another language**. Cambridge: Cambridge University.
- National Institute of Educational Testing Service. (2020). **Report of education testing of national education**. Retrieved March 31st, 2023, from [http:// www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Login.aspx](http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Login.aspx).
- _____. (2021). **Report of education testing of national education**. Retrieved March 31st, 2023, from [http:// www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Login.aspx](http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Login.aspx).
- _____. (2022). **Report of education testing of national education**. Retrieved March 31st, 2023, from [http:// www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Login.aspx](http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Login.aspx).
- Office of the Education Council. (2009). **National education act B.E. 2542 (1999) and amendments (second national education act B.E. 2545) (2002)**. Retrieved January 21st, 2022, from <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php>.
- Ouynok, B. (2021). **Using scaffolding techniques to improve Matthayomsuksa 3 students' English reading comprehension ability**. Master Thesis in Teaching English to Speakers of Other Languages, Udon Thani Rajabhat University.
- Panpoom, K. (2018). **The development of English vocabulary learning ability using total physical response storytelling method of Prathomsuksa 5 students**. Master Thesis in Teaching English to Speakers of Other Languages, Udon Thani Rajabhat University.
- Phasuthon, S. (2010). **A comparison of English vocabulary learning achievement and vocabulary retention of Prathom Suksa 6 students learning through contextualized and decontextualized teaching techniques**. Master Thesis in Teaching English to Speakers of Other Languages, Udon Thani Rajabhat University.
- Sase, A. S. (2014). Relationship between prior knowledge and reading comprehension. **Advance in Language and Literary Studies**, 5(6); 125-131.
- Schmitt, N. (2000). **Vocabulary in language teaching**. Cambridge: Cambridge University.
- Sidek, H. M., & Rahim, H. A. (2015). The role of vocabulary knowledge in reading comprehension: A cross-linguistic study. **Social and Behavior Sciences**, 197; 50-56.
- Snow, C. E., Burns, M. S., & Griffin, P. (1998). **Preventing reading difficulties in young children**. Washington, DC: National Academy Press.
- Soller, A., Lesgold, A. M., Linton, F., & Goodman, B. A. (1999). **What makes peer interaction effective? Modeling effective communication in an intelligent CSCL**. Learning Research and Development Center, University of Pittsburgh.
- Song, J. (2011). **An application of collaborative learning in a CALL Website Construction**. Theory and Practice in Language Studies, 1(1), 115-118.
- Srikheaw, S. (2021). **Using signpost question activity to improve Mathayomsuksa 3 students' English reading comprehension ability**. Master Thesis in Teaching English to Speakers of Other Languages, Udon Thani Rajabhat University.

- Suriyachai, P., & Seehamat, L. (2022). Effects of Frayer model instructional activities development to enhance English vocabulary learning and English reading comprehension abilities of grade 9 students. **Ratchaphruek Journal**, 20(3); 101-112.
- Weiser, B. (2013). **Effective vocabulary instruction for kindergarten to 12th grade students experiencing learning disabilities**. Council for Learning Disabilities.
- Williams, E. (1994). **Reading in the language classroom**. London: Macmillan.
- Zarei, A. A., & Gilani, M. S. (2013). L2 vocabulary learning through collaborative techniques. **International Journal of Language and Applied Linguistics World**, 4(1); 71-84.

**ความต้องการศึกษาต่อและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี
หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย**
**Needs and Factors Regarding to the Decision Making in Further the Study in Bachelor
of Architecture, Rajamangala University of Technology Srivijaya**

ภคิน พญารัง

Phakin Payarang

เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

¹General Administration Officer, Faculty of Architecture, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Thailand

Corresponding author. Email: phakin.p@rmutsv.ac.th

(Received: September 19, 2023; Revised: November 8, 2023; Accepted: November 14, 2023)

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ศึกษาปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต เปรียบเทียบความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิตจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล และเปรียบเทียบปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิตจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัย คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยจำนวน 169 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่า t-test ค่า F-test และวิธีของเชฟเฟ ผลวิจัยพบว่า ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิตในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิตไม่แตกต่างกัน และนักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : ความต้องการศึกษาต่อ การตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต

Abstract

The objectives of the research is to study the need to study for a bachelor of architecture degree Rajamangala University of Technology Srivijaya, to study the factors affecting the decision to study for the bachelor of architecture degree, to compare the study requirements for a bachelor of Architecture degree classified by personal data, and compare the factors affecting the decision to study for the bachelor of Architecture degree classified by personal data. The samples used in this research were 169 students studying at Rajamangala University of Technology Srivijaya, and accidental sampling. The research instrument was a questionnaire. The data were analyzed by using a computer program. The statistics utilizing in the research were standard deviations, frequency distributions, percentage, t-test, F-test and Scheffe's multiple comparison method. The results showed that the overall demand for bachelor of Architecture

degree was at the highest level. As for the factors affecting the decision to study for a bachelor's degree as a whole were at a high level. Students with different personal data in term of gender had not different desire to pursue a bachelor of Architecture degree and students with different personal data in term of gender had not different factors affecting their decision to pursue a bachelor's degree.

Keywords: Further study, Decision making factors, Bachelor of Architecture

1. บทนำ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยซึ่งมีการจัดตั้งจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต ที่มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีมีความรู้ความสามารถในด้านวิชาชีพสถาปัตยกรรม มีองค์ความรู้พร้อมในการปฏิบัติวิชาชีพโดยสามารถบูรณาการองค์ความรู้จากฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม มีทักษะในการใช้ภาษาแก้ไขปัญหา และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต โดยตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรมได้ให้ความสำคัญในการผลิตบัณฑิตที่สามารถบูรณาการองค์ความรู้ต่างๆ ในการประกอบวิชาชีพโดยมีจรรยาบรรณวิชาชีพซึ่งมุ่งเน้นการมีคุณธรรม จริยธรรม ความคิดสร้างสรรค์ สามารถประยุกต์องค์ความรู้เพื่อการตอบสนองความต้องการบัณฑิตอันพึงประสงค์ของสังคม และชุมชน ภายใต้บริบทที่มีความแตกต่าง อย่างสร้างสรรค์ (คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, 2561)

การเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของผู้สนใจทุกคนอาจกล่าวได้ว่าเป็นการเลือกพัฒนาตนเองเพื่อให้ก้าวไปสู่การมีสมรรถนะหรือทักษะเฉพาะด้านเพื่อการมีอาชีพและมีงานทำในอนาคต บุคคลทั่วไปจึงมีความคาดหวังว่าจะได้รับการพัฒนาจากสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะในระดับปริญญาตรีที่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานและได้รับการยอมรับทั้งในองค์กรภาครัฐและเอกชน จากการสัมภาษณ์พูดคุยแบบไม่เป็นทางการได้ข้อมูลส่วนหนึ่งว่าจะเลือกสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงเป็นลำดับแรก ๆ และเลือกหลักสูตรหรือสาขาวิชาที่สนใจศึกษาไปพร้อม ๆ กันและเหตุผลอื่น ๆ ประกอบอีกหลายปัจจัยตามมา ดังนั้น หากคณะวิชาในสถาบันการศึกษารวมถึงระดับสถาบันการศึกษาได้มีข้อมูลที่ชัดเจนในเรื่องนี้จะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสถาบันให้เป็นที่น่าสนใจและเป็นที่ต้องการของผู้ที่กำลังเลือกศึกษาต่อก็มีความเป็นไปได้มาก โดยเฉพาะในหลักสูตรสถาปัตยกรรมที่ผู้เลือกศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่ต่างมีความคาดหวังสูงที่จะเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพมีปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ดีเหมาะสำหรับการทำการศึกษาและภายหลังสำเร็จการศึกษาจะต้องได้รับการยอมรับในตลาดแรงงาน หากหลักสูตรฯ ไม่สามารถสนองความต้องการของผู้ที่จะเลือกศึกษาต่อได้ตามที่คาดหวังก็อาจทำให้บุคคลพูดในทางลบไปยังบุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ต่อไปซึ่งมีผลกระทบต่อการเลือกเรียนในหลักสูตรสถาปัตยกรรมได้ในอนาคต

ทั้งนี้ การมีข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ ความต้องการและความคาดหวังของผู้สนใจศึกษาต่อ นั้นมีความน่าสนใจเพราะมีความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของทุกหลักสูตรทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทที่ปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่าทุกหลักสูตรในหลาย ๆ มหาวิทยาลัยกำลังเผชิญกับปัญหาจำนวนผู้เรียนที่ลดน้อยลงและทุกหลักสูตรต้องจัดการเรียนการสอนให้ได้คุณภาพมาตรฐานตามที่รัฐบาลได้กำกับดูแล หากมหาวิทยาลัยที่จัดการเรียนการสอนในแต่ละหลักสูตรไม่สามารถดำเนินการตามคุณภาพมาตรฐานที่กำหนดได้ก็อาจมีผลต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากออกไปในเชิงลบได้ และในทางกลับกันหากสามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามคุณภาพมาตรฐานที่กำหนดก็จะมีผลต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากในเชิงบวกได้เช่นเดียวกันและอาจมีผลต่อการรับรู้และความสนใจของผู้เรียนซึ่งนั่นหมายถึงจำนวนผู้เรียนที่อาจเพิ่มขึ้นตามลำดับได้เช่นเดียวกัน (นานิญา โตะเส็น และอนิวัช แก้วงานงค์, 2562)

ดังนั้น คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ซึ่งจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี หลักสูตรสถาปัตยกรรมเป็นแห่งแรกในภาคใต้ หากมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อหลักสูตรสถาปัตยกรรมจะมีโอกาสทำให้มีจำนวนผู้เรียนในคณะฯ มากขึ้นและทำให้ผู้เรียนได้รับในสิ่งที่คาดหวังก่อนเข้ารับการศึกษ ซึ่งจะช่วยให้มีแรงบันดาลใจในการเรียนจนประสบความสำเร็จ ผู้เรียนย่อมต้องมีการพูดต่อในเชิงบวกและมีผลต่อผู้สนใจที่จะเลือกเข้าศึกษาต่อในอนาคตอย่างต่อเนื่อง เหตุผลที่กล่าวมาอาจเป็นแค่เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น หากคณะวิชาและสถาบันการศึกษาไม่ได้มีคำตอบที่ชัดเจนในข้อมูลปัจจัยที่ใช้เลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีก็อาจมีผลต่อการบริหารหลักสูตรและการบริหารคณะวิชาได้เช่นกัน การมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบันที่เพียงพอต่อการบริหารจึงสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรรวมถึงการพัฒนาสภาพแวดล้อมในคณะและสถาบันการศึกษาได้เพิ่มมากขึ้น ในการนี้ ผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการทำวิจัยเรื่อง “ความต้องการศึกษาต่อและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย” ผลวิจัยเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารคณะฯ และสถาบันนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายเพื่อการบริหารและการดำเนินงานพัฒนาคณะวิชาฯ รวมถึงการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเป้าหมายและผู้สนใจที่ตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 ศึกษาความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

2.2 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

2.3 เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ด้านเนื้อหา ผู้วิจัยใช้แนวคิดปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกศึกษาโดยปรับปรุงมาจากงานวิจัยของ ศันสนีย์ ไขเพีย (2556) ได้แก่ ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ค่าใช้จ่ายในการศึกษา สถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัย การส่งเสริม/สนับสนุนผู้เรียน หลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนและลักษณะทางกายภาพ สำหรับความต้องการศึกษาต่อใช้ทฤษฎีความต้องการของ แม็คคลีแลนด์ (McClelland, 1972 cited in; Certo and Certo. 2006) และทฤษฎี ERG ของ อัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer, 1973 cited in; Certo and Certo. 2006) ได้แก่ ความต้องการในการดำรงชีวิต ความต้องการความสัมพันธ์ ความต้องการความก้าวหน้า ความต้องการความสำเร็จและความต้องการอำนาจ

3.2 ด้านพื้นที่ กำหนดพื้นที่ทำวิจัย คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

3.3 ด้านตัวแปร ได้จำแนกเป็นตัวแปรอิสระ (Dependence Variables) และตัวแปรตาม (Independence Variables) ดังนี้

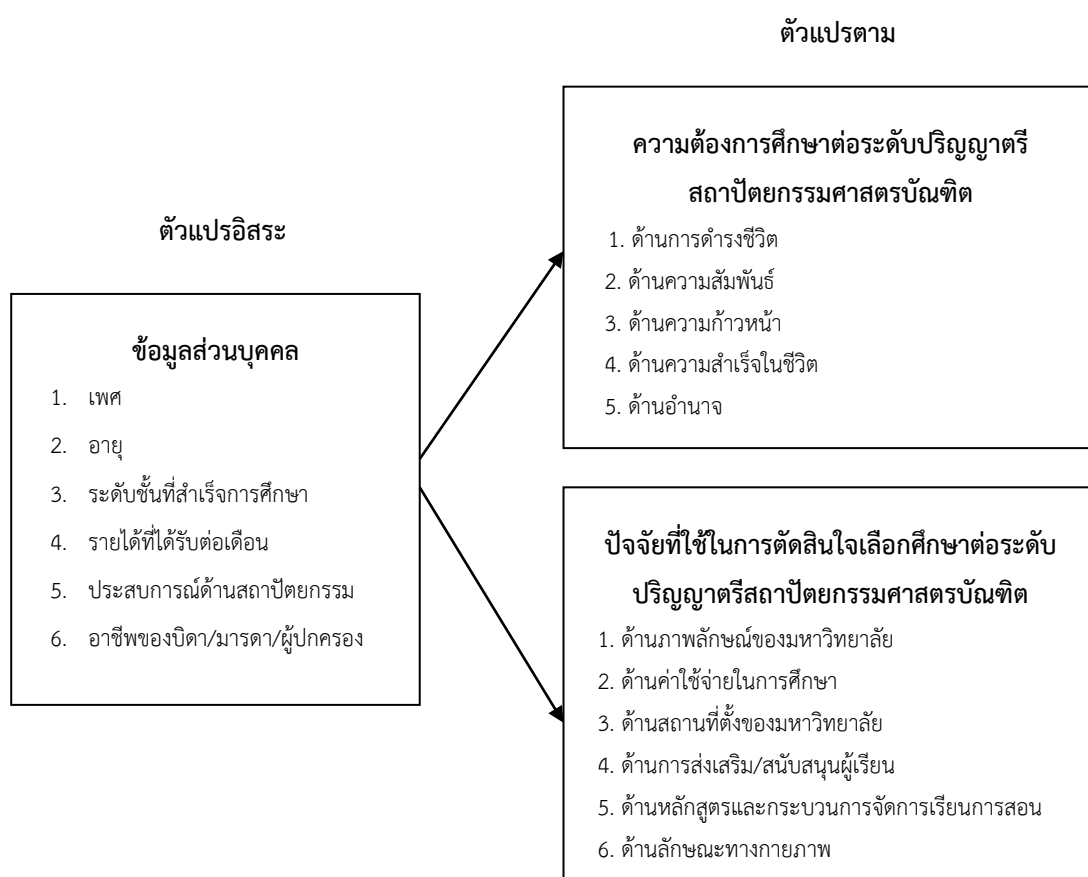
3.3.1 ตัวแปรอิสระ คือ ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับชั้นที่สำเร็จการศึกษา รายได้ที่ได้รับต่อเดือน ประสบการณ์ด้านสถาปัตยกรรม และอาชีพของบิดา/มารดา/ผู้ปกครอง

3.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต และปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต รายละเอียดดังนี้

3.3.2.1 ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต ได้แก่ ด้านความต้องการในการดำเนินชีวิต ด้านความต้องการความสัมพันธ์ ด้านความต้องการความก้าวหน้า ด้านความต้องการความสำเร็จ และด้านความต้องการอำนาจ

3.3.2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต ได้แก่ ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ด้านสถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัย ด้านการส่งเสริม/สนับสนุนผู้เรียน ด้านหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนและด้านลักษณะทางกายภาพ

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ประชากร (Population) คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1-5 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย (ภาคปกติ) ที่มีขนาดประชากรจำนวน 301 คน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล, 2560)

4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sampling) คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1-5 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย (ภาคปกติ) ที่ผู้วิจัยใช้การกำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน; ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2551) ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 169 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยออกแบบให้มีความเกี่ยวข้องกับความต้องการในการศึกษาต่อระดับปริญญาตรีและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย โดยเครื่องมือวิจัยได้ดำเนินการเพื่อขจัดให้มีความคลาดเคลื่อนจากการวัดน้อยที่สุดด้วยการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยสำหรับการทำวิจัยเชิงปริมาณ (อนิวัช แก้วจันทร์, 2565: 203-226) โดยเครื่องมือวิจัยได้ผ่านการตรวจสอบและให้คำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยใช้แบบวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index Item of Congruent: IOC) โดยใช้เกณฑ์เลือกข้อคำถามที่พิจารณาจากค่า IOC ที่มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไปแสดงว่าวัดได้ตรงกับจุดประสงค์ซึ่งถือว่าเป็นข้อคำถามที่ใช้ได้ (นิรัช สุดสังข์, 2559: 69) และเพื่อให้เครื่องมือวิจัยมีคุณภาพสูงผู้วิจัยได้ทำการหาความเที่ยงหรือความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือวิจัยเพื่อแสดงให้เห็นว่าเครื่องมือวิจัยมีความคงเส้นคงวาและเพื่อลดความคลาดเคลื่อนจากการวัดก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการวัดความสอดคล้องภายใน (Measure of Internal Consistency) (อนิวัช แก้วจันทร์, 2565: 219) ในการตรวจสอบความเชื่อมั่นใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่สามารถยอมรับได้ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2551: 248) หลังจากปรับแก้ไขตามคำแนะนำจึงจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับตัวอย่างที่กำหนด

4.3 วิธีสร้างเครื่องมือที่ใช้ทำวิจัย

4.3.1 ศึกษาข้อมูลค้นคว้าจากตำรา เอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาออกแบบกรอบแนวคิดการวิจัยและกำหนดขอบเขตในการทำวิจัย

4.3.2 นำข้อมูลที่ได้ออกแบบเครื่องมือวิจัยฉบับร่างตามกรอบแนวคิดการทำวิจัย และจัดทำเป็นแบบสอบถามเพื่อปรึกษาที่ปรึกษาโครงการวิจัยและนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ (ผู้เชี่ยวชาญ) เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำ

4.3.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากผู้ทรงคุณวุฒิไปหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item – Objective Congruence: IOC) พบว่าทุกข้อคำถามมีค่ามากกว่า 0.5 สามารถนำไปใช้สอบถามได้

4.3.4 ทำการปรับแก้ไขแบบสอบถามและนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักศึกษาที่เรียนในคณะวิชาต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ยกเว้นคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จำนวน 30 คน นำแบบสอบถามที่ได้รับค่านวนหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี เท่ากับ .964 และแบบสอบถามปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี เท่ากับ .954 ซึ่งเป็นค่าความเชื่อมั่นที่สามารถยอมรับได้

4.3.5 ปรับแก้ไขแบบสอบถามและจัดทำให้สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงที่กำหนด

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.4.1 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปจากแบบสอบถามโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.4.2 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลกรณีมีตัวแปร 2 กลุ่มใช้ค่า t-test และใช้ค่า F-test หรือการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance: One-way ANOVA) หรือการทดสอบเอฟสำหรับกรณีตัวแปรที่มีตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป

5. ผลการศึกษา

5.1 ผลการศึกษาระดับความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ตารางที่ 1 ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิตภาพรวมและรายด้าน

ที่	ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านความต้องการในการดำเนินชีวิต	4.21	0.61	มากที่สุด
2	ด้านความต้องการความสัมพันธ์	4.21	0.65	มากที่สุด
3	ด้านความต้องการความก้าวหน้า	4.26	0.60	มากที่สุด
4	ด้านความต้องการความสำเร็จ	4.15	0.47	มาก
5	ด้านความต้องการอำนาจ	4.20	0.60	มาก
	รวม	4.21	0.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต ผลวิจัยพบว่าในภาพรวม นักศึกษามีความต้องการศึกษาต่อระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.53) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความต้องการศึกษาต่อลำดับแรกในระดับมากที่สุด คือ ด้านความต้องการความก้าวหน้า ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.60) ตามมาด้วยด้านความต้องการความสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.65) และความต้องการในการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.61) โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากัน สำหรับความต้องการศึกษาต่อระดับมาก คือ ด้านความต้องการอำนาจ ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.60) ส่วนความต้องการด้านความต้องการความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.47) อยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย

5.2 การศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ด้านที่	ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย	4.25	0.56	มากที่สุด
2	ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา	3.69	0.72	มาก
3	ด้านสถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัย	3.88	0.78	มาก
4	ด้านการส่งเสริม/สนับสนุนผู้เรียน	3.96	0.64	มาก
5	ด้านหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอน	4.25	0.59	มากที่สุด
6	ด้านลักษณะทางกายภาพ	3.99	0.67	มาก
	รวม	4.00	0.55	มาก

จากตารางที่ 2 ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.59) และด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.56) ส่วนปัจจัยที่มีผลระดับมาก ได้แก่ ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.67) ด้านการส่งเสริม/สนับสนุนผู้เรียน ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.64) และด้านสถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.78) ตามลำดับ สำหรับด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.72) เป็นระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีเป็นลำดับสุดท้าย

5.3 การศึกษาเปรียบเทียบความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิตจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลด้านระดับชั้นที่สำเร็จการศึกษาก่อนศึกษาต่อระดับปริญญาตรี

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต จำแนกตามระดับชั้นชั้นที่สำเร็จการศึกษาก่อนศึกษาต่อระดับปริญญาตรี

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต	นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.6)		นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านภาพลักษณ์มหาวิทยาลัย	4.37	0.54	4.08	0.55	3.34	0.00**
ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา	3.91	0.60	3.38	0.77	4.98	0.00**
ด้านสถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัย	4.00	0.73	3.70	0.82	2.53	0.01**
ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียน	4.08	0.61	3.78	0.63	3.10	0.00**
ด้านหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอน	4.32	0.63	4.16	0.53	1.68	0.10
ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.06	0.68	3.90	0.65	1.47	0.14
รวม	4.13	0.51	3.82	0.55	3.82	0.00**

จากตารางที่ 3 เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จำแนกตามระดับชั้นที่สำเร็จการศึกษา พบว่า นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับชั้นที่ต่างกันมีภาพรวมมีปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับชั้นที่ต่างกันมีปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านภาพลักษณ์มหาวิทยาลัย ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ด้านสถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัย และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียน ตามลำดับ

6. อภิปรายผล

จากผลวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลวิจัยได้ดังนี้

6.1 ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ที่ผลวิจัยพบว่าในภาพรวมมีความต้องการศึกษาต่อในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านต้องการศึกษาต่อระดับมากที่สุดลำดับแรก คือ ด้านความต้องการความก้าวหน้า ส่วนความต้องการระดับมากในลำดับสุดท้าย คือ ด้านความต้องการความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนีย์ ชาติไทย (2555) ที่ผลวิจัยพบว่าแรงจูงใจและความต้องการในการศึกษาต่อมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีความต้องการมากที่สุด คือ ความมั่นคงก้าวหน้าด้านอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา และรองลงมาคือการศึกษาที่มีเกียรติและได้รับการยกย่องในการดำเนินชีวิต

6.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาระดับปริญญาตรี สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ที่ผลวิจัยพบว่าด้านหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นปัจจัยลำดับแรก ส่วนปัจจัยเป็นลำดับสุดท้ายคือด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ รณชัย คงกะพันธุ์ (2533) ที่ผลวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเรียนสถาบันอุดมศึกษาของนักเรียนสายอาชีพศึกษาคือด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้านอาคารสถานที่และทำเลที่ตั้งของสถานศึกษาและด้านหลักฐานที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ของสถานศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลลภา สัมฤทธิ์ (2560) ที่ผลวิจัยพบว่าทุกปัจจัยมีอิทธิพลในการเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีหลักสูตรนานาชาติของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

6.3 เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับชั้นที่ต่างกันมีปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับชั้นที่ต่างกันมีปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีต่างกัน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านภาพลักษณ์มหาวิทยาลัย ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ด้านสถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัย และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียน ตามลำดับ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ รณชัย คงกะพันธุ์ (2553) ที่ผลวิจัยพบว่านักศึกษาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเรียนสถาบันอุดมศึกษาไม่แตกต่างกัน และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ บิเวณ พงษ์โอภาส สมพร พวงเพชร และรัชชนก สวนสีดา (2555) ที่ผลวิจัยเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดลพบุรี พบว่า นักเรียนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อไม่แตกต่างกัน แต่มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรณ สุขสวัสดิ์ (2562) ที่ทำวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา ได้แก่ ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ด้านหลักสูตร และคุณภาพการศึกษา

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

7.1.1 จากผลวิเคราะห์ข้อมูล ที่พบว่า นักศึกษาต้องการศึกษาต่อลำดับแรก คือ ต้องการความก้าวหน้า ผู้วิจัยแนะนำให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยและผู้บริหารระดับส่วนงานวิชาการได้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในเชิงสาธารณะ โดยการจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยจัดกิจกรรมหรือโครงการที่สามารถพัฒนาระดับทักษะและสมรรถนะผู้เรียนให้สามารถศึกษาจนสำเร็จการศึกษาได้ตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด

7.1.2 จากผลวิเคราะห์ข้อมูล ที่พบว่า ด้านหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นปัจจัยลำดับแรกที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยแนะนำให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยและผู้บริหารระดับส่วนงานวิชาการ ได้นำ

ข้อมูลไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย โดยเป็นข้อมูลประกอบในแผนปฏิบัติการของคณะวิชาต่าง ๆ หรือแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัยและมีความเป็นสากล

7.1.3 จากผลวิเคราะห์ข้อมูล ที่พบว่านักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับชั้นที่ต่างกันมีปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีต่างกัน ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านภาพลักษณ์มหาวิทยาลัย ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ด้านสถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัย และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียน ผู้วิจัยแนะนำให้ข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในด้านการบริหารและพัฒนาสถาบันการศึกษา และประโยชน์ในการตัดสินใจในการบริหารภาพลักษณ์ที่ดีที่เป็นตัวชี้วัดการพัฒนาสถาบันการศึกษารวมทั้งตัดสินใจจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนให้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุขและได้พัฒนาทักษะหรือสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ที่ตรงกับสาขาวิชาที่ศึกษา

7.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 จากผลวิเคราะห์ข้อมูล นักศึกษาต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรีลำดับแรก คือ ต้องการความสำเร็จ ผู้วิจัยแนะนำให้ทำวิจัยในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับเรื่องรูปแบบความสำเร็จที่นักศึกษาที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยต้องการ

7.2.2 จากผลวิเคราะห์ข้อมูล ด้านหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นปัจจัยลำดับแรกที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยแนะนำให้ทำวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักศึกษาระดับปริญญาตรีสู่ความเป็นสากล

7.2.3 จากผลวิเคราะห์ข้อมูล ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ได้แก่ ด้านภาพลักษณ์มหาวิทยาลัย ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ด้านสถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัย และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียน ผู้วิจัยแนะนำให้ทำวิจัย เรื่อง ภาพลักษณ์ที่ดีของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในมุมมองของนิสิตระดับปริญญาตรี

8. เอกสารอ้างอิง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย (2561). **หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต (5 ปี).**

สงขลา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.

ทัศนีย์ ชาติไทย. (2555). **แรงจูงใจและความต้องการในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, วิทยาลัยครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.** สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2562 จาก <https://libdoc.dpu.ac.th/research/145256.pdf>.

นานิญา โต๊ะเส้น และอนิวัช แก้วจำนงค์. (2562). **ปัจจัยที่ใช้ในการเลือกศึกษาต่อและความคาดหวังในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา.** รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

นิรัช สุดสังข์. (2559). **ระเบียบวิธีวิจัยทางการออกแบบ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ปวิณ พงษ์โอภาส และคณะ. (2555). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี.** วารสารการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 5 (1); 26 – 33.

พิชิต ฤทธิ์จรรยา. (2551). **ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยทางสังคมศาสตร์.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : เฮาส์ ออฟ เฮอร์มิสส์.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS.** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.

- รณชัย คงกะพันธุ์. (2553). **ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเรียนสถาบันอุดมศึกษาของนักเรียนสายอาชีวศึกษาในจังหวัดภูเก็ต และพังงา**. คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยราชพฤกษ์. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2560 จาก http://www.rpu.ac.th/Library_web/doc/RC_RR/2553_Puket_Ronnachai.pdf.
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย. (2560). **สถิติ นศ. ราชมงคลศรีวิชัย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2560 จาก <https://reg2.rmutsv.ac.th/information/statistic>.
- อรรรรณ สุขสวัสดิ์. (2562). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และการผังเมืองมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ศูนย์รังสิต)**. สารนิพนธ์ สาขาวิชาการบัญชี, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อนิวัช แก้วจำนงค์. (2565). **แนวคิดเกี่ยวกับการวัด ความคลาดเคลื่อนจากการวัด และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณด้านเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ. วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ**, 14(4); 203-2226.
- Alderfer, Clayton P. (1972). *Existence, Relatedness and Growth*. Free Press, New York Byrkit, Donald R. 1975. **Elements of Statistics**. (2nd ed). New York. : Litton Educational Publishing, Inc.
- Certo, S. C., & Certo, S. T. (2006). **Modern management**. (10th ed). Texas : Pearson Prentice Hall. A&M University.
- McClelland, David C. (1972). Testing for competence rather than for "intelligence." *American Psychologist*, 28(1); 1-14. Retrieved from <https://doi.org/10.1037/h0034092>.
- Robert V. Krejcie and Daryle W. Morgan. (1970). **Educational and Psychological Measurement**. Duluth: University of Minnesota.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

The Guidelines for Developing Digital Leadership for Small School Under the Office to KhonKaen Primary Education Service Area Office 3

อนุพงศ์ คงอินทร์¹, ธนาศักดิ์ ศิริบุญนนท์², สมพงษ์ อัสสาภัย³

Anupong Kong-in¹, Thanasak Siripunyanan², Sompong Aassaphai³

¹นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

^{2,3}คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

¹Master of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, College of Asian Scholars, Thailand

^{2,3}Faculty of Education and Liberal Arts, the College of Asian Scholars, Thailand

Corresponding author. Email: anupong22818@gmail.com

(Received: February 17, 2024; Revised: March 25, 2024; Accepted: April 10, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประกอบไปด้วย 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจากตารางเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และทำการสุ่มแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แบ่งชั้นตามจำนวนโรงเรียน 123 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 280 คน จำแนกเป็นผู้บริหารจำนวน 75 คน ครูซึ่งปฏิบัติหน้าที่จำนวน 205 คน รวมทั้งสิ้น 280 คน แล้วทำการสุ่มอย่างง่ายแบบจับสลาก (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม มาตรฐานค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทาง จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.91, S.D. = 0.45) สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.79, S.D. = 0.41) ความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารยุคดิจิทัลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNIModified = 0.2249 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการพัฒนาความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นมืออาชีพ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด (PNIModified = 0.2448) รองลงมาการเปิดรับองค์ความรู้ใหม่สร้างสังคมแห่งปัญญา มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNIModified = 0.2398) ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNIModified =

0.2211) ด้านการคิดค้นนวัตกรรมหรือบริการใหม่ๆ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNIModified = 0.2188) และด้านการสร้างและปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์สู่สังคมยุคดิจิทัล มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNIModified = 0.2000)

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารยุคดิจิทัลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประกอบด้วย 5 ด้าน 15 แนวทาง ได้แก่ 1. การสร้างและปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์สู่สังคมยุคดิจิทัล 3 แนวทาง 2. การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 3 แนวทาง 3. การพัฒนาความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นมืออาชีพ 3 แนวทาง 4. การเปิดรับองค์ความรู้ใหม่สร้างสังคมแห่งปัญญา 3 แนวทาง 5. การคิดค้นนวัตกรรมหรือบริการใหม่ๆ 3 แนวทาง โดยผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารยุคดิจิทัลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมทั้ง 15 แนวทางมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ = 4.79)

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารยุคดิจิทัลในโรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the current condition. Desired condition and the essential needs of leadership in the digital age of small school administrators Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3 2) To study guidelines for developing leadership in the digital age of administrators of small schools under the jurisdiction. Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3 consists of 2 phases: Phase 1: Study the current condition desired condition and the essential needs of leadership in the digital age of small school administrators Khon Kaen Primary Educational Service Area Office, Area 3. The sample groups used for data collection included school administrators and teachers. who perform duties in a small school Under the jurisdiction of the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office, Area 3, the sample was determined by comparing the Krejcie and Morgan tables and randomly stratified. (Stratified Random Sampling) Stratified according to the number of schools, 123 schools, resulting in a total sample of 280 people, divided into 75 administrators and 205 teachers on duty, totaling 280 people. Then simple random sampling was done by drawing lots (Simple Random Sampling) The tools used in this study include a questionnaire, rating scale (Rating Scale), 5 levels. Statistics used in data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation. and the index of essential needs. Phase 2: Study guidelines for developing leadership in the digital age of small school administrators. Khon Kaen Primary Educational Service Area Office, Area 3, by a group of people providing information, including 9 experts evaluating guidelines. The tools used to collect data are statistics, including averages and standard deviations.

The results of the study found that:

Current condition overall and each aspect the average is at a high level. has a total average of ($\bar{X}$ = 3.91, S.D. = 0.45) Desired condition Overall and each item The average is at the highest level. has a total mean of ($\bar{X}$ = 4.79, S.D. = 0.41) Necessary needs of leadership development guidelines for administrators in the digital era in small schools Under the jurisdiction of the Khon Kaen Primary Educational

Service Area Office, Area 3, overall, it has a PNIModified Needs Index = 0.2249 and when considering each aspect Sorted from highest to lowest, it was found that the development of expertise towards professionalism Has the highest need index value (PNIModified = 0.2448) Secondly, exposure to new knowledge creates an intellectual society. Has a need index value (PNIModified = 0.2398) in terms of promoting the use of information technology. Has a need index value (PNIModified = 0.2211) in terms of innovation or new services. Has a need index value (PNIModified = 0.2188) and creates and modifies a vision for a digital society. Has a need index value (PNIModified = 0.2000)

Guidelines for developing the leadership of administrators in the digital age in small schools Under the jurisdiction of the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office, Area 3, it consists of 5 areas and 15 guidelines, including: 1) Creating and changing the vision for a digital society in 3 ways. 2) Promoting the use of information technology in 3 ways. 3) Developing expertise to become professional in 3 ways 4 Opening up to new knowledge to create a society of 3 ways of wisdom 5. Inventing innovations or new services in 3 approaches, based on the results of evaluating the appropriateness and feasibility of developing leadership of administrators in the digital age in small schools. Under the jurisdiction of the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office, Area 3, a total of 15 guidelines were appropriate and at the highest level of feasibility, with an average of ($\bar{X}$ = 4.79).

Keywords: Guidelines for developing leadership of administrators in the digital era in small schools.

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้านวิทยาการของโลกซึ่งมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ทุกชาติทุกภาษารวมทั้งประเทศไทยที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งภายในและภายนอกประเทศที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างกว้างขวาง (จินนาวัฒน์ ปะโกแตง, 2018) ส่งผลให้ระบบการศึกษาของประเทศไทยจำเป็นต้องได้รับการทบทวนนโยบาย แผนงาน และมาตรการต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนการสอนและเพื่อสร้างความรู้ ทักษะ และภูมิคุ้มกันที่ดีให้แก่คนไทย เพื่อรองรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และนโยบายประเทศไทย 4.0 (Office of the Education Council, 2018) ปัจจุบันโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กระแสการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปมาก กดดันให้ทุกภาคส่วนต้องปรับตัว เปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันการทำงานการอุปโภคและบริโภค ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็วและรุนแรง เป็นตัวเร่งให้ทั่วโลกต้องปรับตัว เปลี่ยนพฤติกรรม และการดำเนินชีวิตสู่ความปกติใหม่ เพื่อลดความเสี่ยงในการแพร่กระจายของเชื้อโรค ทุกวันนี้ดิจิทัลได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตทำให้สังคมเปลี่ยนรูปแบบในเชิงดิจิทัลมากขึ้น ทุกคนสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ง่ายขึ้น และทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร รวมถึงการส่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ องค์ความรู้ต่าง ๆ ในสังคม ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่มีอยู่จำนวนมากมหาศาล (Big data) ได้อย่างรวดเร็วทุกที่ ทุกเวลา (สุกัญญา แซ่ม้อย, 2561)

นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ยังใช้การบริหารที่ไม่สอดคล้องกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ขาดการใช้สื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเฉพาะยังไม่ส่งเสริมให้ครูจัดการกระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Kim Kyo

Mook, 2009) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลให้สอดคล้องกับการปรับทิศทางการศึกษา มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวหน้า สามารถที่จะคาดการณ์ถึงสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประกอบการตัดสินใจและการวางแผนดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสื่อสารและประชาสัมพันธ์สถานศึกษาให้เป็นที่รู้จักผ่านสื่อสังคมออนไลน์ สามารถกระตุ้นหรือเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างสื่อนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สามารถปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของสถานศึกษาให้เป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบดิจิทัล พร้อมทั้งส่งเสริมสมรรถนะครูและทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องได้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อที่จะนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพด้านเทคโนโลยีดิจิทัล อันจะส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาผู้บริหารด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

3.2 เป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารยุคโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

3.3 ผู้บริหารมีคุณภาพก่อให้เกิดความเชื่อมั่น ความมั่นใจเกิดขึ้นกับผู้รับบริการทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมส่วนรวมในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ขอบเขตของการวิจัย

4.1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยโดยได้ทำการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปาณัสม์ ชุมภูยาละ (2556) ทิพวรรณ ล้วนปิติสุทธิกุล (2562);กรณัญฐ์ ตาแปง (2563);วิโรจน์ สารรัตนะ (2557); ชีวิน อ่อนลออ (2563) ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำของผู้บริหารยุคดิจิทัล 5 ด้าน คือ 1) การสร้างและปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์สู่สังคมยุคดิจิทัล 2) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 3) การพัฒนาความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นมืออาชีพ 4) การเปิดรับองค์ความรู้ใหม่สร้างสังคมแห่งปัญญา และ 5) การคิดค้นนวัตกรรมหรือบริการใหม่ๆ

4.2.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

1. ขั้นตอนการดำเนินการ

ผู้วิจัย ได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้สร้างเครื่องมือวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวนหนึ่งชุดแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ 1) เป็นแบบสอบถามสำรวจรายการเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารและครู 2) เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า Rating Scale 5 ระดับแบบสอบถาม มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวนทั้งสิ้น 1,052 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 123 คน ครูผู้สอน 927 คน จากโรงเรียน 123 โรงเรียน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้บริหารและข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปรียบเทียบกับตารางเครซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) และทำการสุ่มแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แบ่งชั้นตามจำนวนพื้นที่อำเภอ จำนวนทั้งสิ้น 280 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 75 คน ครูผู้สอน 205 คน แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารยุคดิจิทัลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

1. ขั้นตอนการดำเนินการ

1.1 นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่สร้างขึ้นไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

- 1) จบการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป สาขาวิชาการวิจัยทางการศึกษา การวัดผลการศึกษา หรือการบริหารการศึกษา หรือสาขาวิชาอื่น ๆ
- 2) มีประสบการณ์ด้านการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารยุคดิจิทัลในระดับบุคคล หรือหน่วยงาน
- 3) ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน หรือการบริหารสถานศึกษา หรือบริหารการศึกษา หรือนิเทศการศึกษา
- 4) มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา หรือบริหารการศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์ในการศึกษา ดังนี้ โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

5. ผลการวิจัย

จากการวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารยุคดิจิทัลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 สรุปผลได้ดังนี้

สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสร้างและปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์สู่สังคมยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.60) การคิดค้นนวัตกรรมหรือบริการใหม่ๆ ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.42) การเปิดรับองค์ความรู้ใหม่สร้างสังคมแห่งปัญญา ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.40) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.37) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นมืออาชีพ ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.45)

สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวม และรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเปิดรับองค์ความรู้ใหม่สร้างสังคมแห่งปัญญา ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.35) รองลงมา การพัฒนาความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นมืออาชีพ ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.39) การคิดค้นนวัตกรรมหรือบริการใหม่ๆ ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.41) และการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.45) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การสร้างและปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์สู่สังคมยุคดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.44)

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารยุคดิจิทัลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNIM_{Modified} = 0.2249$ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านการพัฒนาความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นมืออาชีพ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNIM_{Modified} = 0.2448$) รองลงมาการเปิดรับองค์ความรู้ใหม่สร้างสังคมแห่งปัญญา มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNIM_{Modified} = 0.2398$) ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNIM_{Modified} = 0.2211$) ด้านการคิดค้นนวัตกรรมหรือบริการใหม่ๆ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNIM_{Modified} = 0.2188$) และด้านการสร้างและปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์สู่สังคมยุคดิจิทัล มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNIM_{Modified} = 0.2000$) ตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารยุคดิจิทัลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D.=0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมทักษะในการทำงานเป็นทีมโดยให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างครูกับนวัตกรรมที่พัฒนาร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.01$, S.D.=0.40) รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการคิดค้นนวัตกรรมหรือบริการใหม่ๆ ($\bar{X} = 3.97$, S.D.=0.47) และผู้บริหารมีการสนับสนุนการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมความคิดสร้างสรรค์และดิจิทัลเพื่อความเป็นเลิศในการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ ($\bar{X} = 3.94$, S.D.=0.38) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหาร ให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดำเนินการเพื่อหาแนวทางในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีอยู่มาใช้ให้คุ้มค่ามากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และใช้อย่างถูกต้อง ตรงกับความต้องการของสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมความสามารถในการใช้เทคโนโลยีต่างๆ อบรม คุรุสภาฯ เพื่อให้ความรู้กับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีวิน อ่อนลออ และคณะ (2563) ได้ทำการวิจัย เรื่องภาวะผู้นำยุคดิจิทัล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอลักษณะการบริหารในยุคดิจิทัลของผู้นำ พบว่า มี 3 ลักษณะ คือ 1) การกำหนดว่าสิ่งใดและที่ใดที่

จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง 2) การวางแผนในการเปลี่ยนแปลง 3) การส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรในองค์กร โดยผู้นำต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลที่เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลง และรู้จักการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมได้อย่างหลากหลาย เพื่อให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผู้นำที่มีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลจะสามารถทำให้การดำเนินงานภายในองค์กรเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเพิ่มขึ้นได้ ผลการวิจัย พบว่าภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาองค์กรและการจัดการ เพราะจะทำให้มีการปฏิบัติที่จะให้เกิดจุดมุ่งหมายขององค์กร บรรลุเป้าหมายไม่ว่าจะเป็น ระดับภาครัฐหรือเอกชน ไม่ว่าจะเป็นระดับโลก ระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น ภาวะผู้นำล้วนมีความสำคัญ เพราะก่อให้เกิดผลที่แตกต่างอย่างชัดเจน ผู้นำบางคนทำให้องค์กรเฉื่อยชา เชื่องช้า กลับกลายเป็นองค์กรที่มีความกระฉับกระเฉง ว่องไว บางคนทำให้องค์กรที่เคยมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีสิ่งที่ท้าทายให้ทำตลอด กลายเป็นองค์กรที่ทำงานอยู่ในขอบเขตที่แคบ ๆ ขาดสิ่งเร้าใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน ขาดแรงจูงใจในการทำงานภายในองค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติพันธ์ จุริกุล (2559) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำต่อการบริหารองค์กรว่าในการบริหารงานของหน่วยงานหรือองค์กรใดก็ตาม ภาวะผู้นำเป็นประจักษ์ประทีปของบุคคลในการที่จะนำองค์กร และเป็นตัวแทนองค์กรเป็นจุดรวมแห่งพลังอันเป็นศูนย์รวมของบุคคลในองค์กรหรือหน่วยงานนั้น ดังนั้น ผู้นำที่มีภาวะผู้นำจึงเป็นเสมือนหลักชัยในการดำเนินงาน โดยเฉพาะต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและต่อผลงานโดยส่วนรวม ความสามารถและลักษณะของผู้นำมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคุณภาพและคุณค่าขององค์กรซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานในองค์กร หรือหน่วยงานราชการนั้น ๆ เป็นอย่างดีและนอกจากนี้ผู้นำยังเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานอื่นอีกด้วย

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำของผู้บริหารยุคดิจิทัลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.79$, $S.D.=0.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ผู้บริหารมีการสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นและชุมชนเพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.89$, $S.D.=0.33$) รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการคิดค้นนวัตกรรมหรือบริการใหม่ๆ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.85$, $S.D.=0.37$) และผู้บริหารสร้างเครือข่าย โดยใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสื่อสารกับนักเรียน ครู บุคลากร และชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.82$, $S.D.=0.40$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อกระบวนการเชิงบริหารทุกระบบทุกงาน สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สร้างเครือข่าย โดยใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นและชุมชนในการสื่อสาร ซึ่งเป็นการส่งเสริมศักยภาพของผู้นำให้เต็มความสามารถ ให้เกิดพลังอิทธิพลในการครองใจผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงาน ให้ร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้ผู้นำเกิดบารมีได้ความเชื่อมั่น ความนับถือ กำลังใจ ความอบอุ่นในการร่วมทีมหรือกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมหรืองานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ภาวะผู้นำคือคุณสมบัติ บุคคลที่สามารถนำ คนอื่น หรือกลุ่ม โดยพฤติกรรมของผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้อื่นทำให้ผู้อื่นมีพฤติกรรมคล้ายตามหรือยอมรับ สามารถที่จะจูงใจ ชักนำหรือชี้นำให้บุคคลหรือสมาชิกของกลุ่มรวมพลัง เพื่อปฏิบัติภารกิจต่างๆ ให้สำเร็จและบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ นิคม บุญหมั่น (2560) สรุปว่า ภาวะผู้นำคือคุณสมบัติ เช่น สติปัญญาความเต็มใจความสามารถของบุคคล เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของผู้นำสามารถครองใจผู้ใต้บังคับบัญชาที่ไม่ใช่การบังคับต่อผู้อื่น ให้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ไปด้วยความเต็มใจและเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนใ้มน้าวจิตใจ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลขององค์กร ช่วยให้กลุ่มบุคคลสามารถดำเนินงานต่างสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึงกระบวนการ หรือลักษณะที่แสดงออกของผู้นำที่มีอิทธิพล ต่อบุคคลอื่นในการชักจูงผู้อื่นให้ร่วมกัน ท างานด้วยความเต็มใจและมีความกระตือรือร้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันตามที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นผลรวมของบุคลิกภาพ เช่น ลักษณะทางกาย ทางอารมณ์ทางสังคมและมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น และสอดคล้องกับ พชร จิรจิรัชัย (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 2 มี สรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อกระบวนการเชิงบริหารทุกระบบทุกงาน ซึ่งเป็นการส่งเสริมศักยภาพของผู้นำให้เต็มความสามารถ ให้เกิดพลังอิทธิพลในการครองใจผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงาน ให้ร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน ทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้ผู้นำเกิดบารมีได้ความเชื่อมั่น ความนับถือ กำลังใจ ความอบอุ่นในการร่วมทีมหรือกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมหรืองานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

ความต้องการจำเป็น ของภาวะผู้นำของผู้บริหารยุคดิจิทัลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เมื่อเรียงลำดับความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงตามลำดับขององค์ประกอบดังต่อไปนี้

1) ด้านการพัฒนาความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นมืออาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาณิสร์ ชุมภูยาละ (2563) กล่าวว่าระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล หมายถึง ระดับของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถโน้มน้าว จูงใจ ให้ครูและบุคลากรทางการ ศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของสถานศึกษา ประกอบด้วยคุณลักษณะ 5 ด้าน ดังนี้ 1) การกระตุ้นทางปัญญา หมายถึง การแจ้งให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทราบ เมื่อมี ปัญหาเกิดขึ้นกับหน่วยงาน และการให้ครูร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์ สาเหตุของปัญหา ที่เกิดขึ้น ร่วมกันเสนอแนวคิดวิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา 2) การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ คำแนะนำ ช่วยเหลือ ชี้แนะการทำงาน ปฏิบัติต่อครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 3) การสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง การสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน 4) การสร้างและสื่อสารวิสัยทัศน์ หมายถึง การเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการ ศึกษา ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และการให้อิสระแก่บุคลากรในการแสดงความคิดเห็น 5) การเป็นแบบอย่างที่ดี และสร้างบารมี หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีอธยาศัยดี มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และประพฤติตนเหมาะสมกับจรรยาบรรณวิชาชีพ และสอดคล้องกับ

2) ด้านการเปิดรับองค์ความรู้ใหม่สร้างสังคมแห่งปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทิพวรรณ ล้วนปิติธัญกุล (2562) กล่าวว่า ผู้บริหารจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อให้สามารถที่จะเลือกใช้กับ การบริหารสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม คุ่มค่าและเพียงพอต่อการใช้งาน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องแสดงศักยภาพทางด้านการบริหารและจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้มีความ ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นซึ่งนอกจากจะมีผลต่อภาพลักษณ์ ของสถานศึกษาในชุมชนแล้วยังจะทำให้สถานศึกษาเป็นที่ไว้วางใจชุมชนในการจัดการศึกษาที่มี คุณภาพได้อย่างยั่งยืน

3) ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรณัญญ์ ตาแปง (2563) ได้กล่าวว่าผู้บริหารในยุคการศึกษาดิจิทัล หมายถึง ผู้นำที่มี บทบาทเกี่ยวกับการบริหารจัดการในสถานศึกษาโดยการส่งเสริมกระตุ้นให้บุคลากรใน สถานศึกษาได้รู้เท่าทันถึงเทคโนโลยีพร้อมขับเคลื่อนการใช้องค์ความรู้ด้วยเทคโนโลยีและ นวัตกรรมสมัยใหม่ให้ดำรงอยู่ และแข่งขันกับองค์กรอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ด้านการคิดค้นนวัตกรรมหรือบริการใหม่ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิโรจน์ สารรัตนะ (2557) ได้กล่าวว่าปัจจุบันเป็นสังคมใหม่ สังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงบริบทของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล การให้ผู้บริหารยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของสถานศึกษาที่มีความซับซ้อน และท้าทายหลากหลายเหตุผลผู้บริหารจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษ และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีตามทัศนะของภาวะผู้นำยุคดิจิทัล (digital era leadership) หากพิจารณาตามบทบาทหน้าที่ (function) เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมความเป็นสังคมความรู้ใหม่ (new knowledge society)

5) ด้านการสร้างและปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์สู่สังคมยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีวิน อ่อนลออ (2563) ได้กล่าวว่าจากบริบทของการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีนักบริหารการศึกษา จะต้องสามารถบริหารการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ได้อย่างยั่งยืน คือความสามารถของนักบริหารการศึกษาที่สามารถนำพาองค์กร สถานศึกษา พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่มีโอกาสเกิดขึ้น อย่างรวดเร็ว และมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้บ่อยครั้งยิ่งขึ้น นักบริหารการศึกษา ต้องมีภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล เพื่อการพัฒนาระบบนวัตกรรมไปสู่ความเป็นผู้นำที่มีการสร้างปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ และ แผนกลยุทธ์ตามการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต ซึ่งจะต้องมีการกระจายอำนาจ การสื่อสารทางเทคโนโลยีผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (social media) ต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย เช่น ส่งเสริมการนำเทคโนโลยี อินเทอร์เน็ต เครื่องมือดิจิทัลเข้ามาใช้ร่วมกับเครือข่าย ในสถานศึกษา และส่งเสริมอำนาจการ ให้มีการใช้เครือข่ายมัลติมีเดีย (multi-media) อย่างกว้างขวาง เพื่อสร้างพื้นที่การเรียนรู้และปรับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาในองค์กรรวมทั้งนี้อาจเป็นเพราะสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจึงส่งผลต่อความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารยุคดิจิทัลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

1) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารยุคดิจิทัลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีจำนวน 15 แนวทาง มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารยุคดิจิทัลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.97 และ 4.81 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ประกอบไปด้วยศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ และเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาบุคลากรและเมื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมานั้นพบว่าผู้ศึกษามีการนำเอาข้อมูลจากระยะที่ 1 ผสมกับข้อเสนอแนะมาเป็นข้อมูลในการสร้างแนวทางการภาวะผู้นำของผู้บริหารยุคดิจิทัลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 อีกทั้งองค์ประกอบการดำเนินงาน วิธีดำเนินการ และผลการประเมินทำให้สามารถตัดสินใจในการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมานั้นมีความเหมาะสมเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วันชัย สุขตาม และคณะ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความสามารถภาวะผู้นำดิจิทัลที่จำเป็นในยุคเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัล ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ที่ประสบความสำเร็จในยุคเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัล จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถภาวะผู้นำดิจิทัลครอบคลุมใน 7 มิติคือ มิติการรับรู้ดิจิทัล มิติการมุ่งเน้นประชาชน มิติความสามารถในการเรียนรู้ มิติความสามารถในการปรับตัว มิติการขับเคลื่อนด้วยข้อมูล มิติการยอมรับทางวัฒนธรรม และมิติการทำงานร่วมมือกัน โดยสรุปแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารยุคดิจิทัลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการสร้างและปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์สู่สังคมยุคดิจิทัล 2. ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 3. ด้านการพัฒนาความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นมืออาชีพ 4. ด้านการเปิดรับองค์ความรู้ใหม่สร้างสังคมแห่งปัญญา และ 5. ด้านการคิดค้นนวัตกรรมหรือบริการใหม่ๆผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปวางแผนให้สอดคล้องกับความต้องการของครู เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน รวมทั้งเกิดความก้าวหน้าและบรรลุวัตถุประสงค์สูงสุดขององค์กร

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

7.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารมีความต้องการด้านการเปิดรับองค์ความรู้ใหม่สร้างสังคมแห่งปัญญามากที่สุด โดยเฉพาะสภาพการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปของโลกในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะในส่วนที่กระทบต่อการบริหารสถานศึกษา ควรมีส่วนรับผิดชอบโดยตรงขาดความรู้ความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงนี้ ดังนั้น ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพราะจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7.1.2 จากผลการวิจัย พบว่า หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการอบรมเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดภาวะผู้นำดิจิทัลอันจะเกิดประโยชน์ต่อระบบการศึกษาต่อไป

7.1.3 จากผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามองค์ประกอบ ซึ่งส่งผลให้ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาได้ และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารยุคดิจิทัลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน และมีตัวบ่งชี้ 15 ตัวบ่งชี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้จริงนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมสร้างเครือข่าย ในการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสื่อสารกับนักเรียน ครูบุคลากร และชุมชนให้มีประสิทธิภาพผู้บริหารควรส่งเสริมทักษะในการทำงานเป็นทีมโดยให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างครูกับนักนวัตกรรมที่พัฒนาร่วมกัน

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1. ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เชิงลึก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง

7.2.2. ควรมีการวิจัยติดตามผลการนำสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง เพื่อติดตามผลการนำความรู้ ความเข้าใจและทักษะปฏิบัติการไปใช้อย่างคงทนและพัฒนาต่อไป

7.2.3. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อวางกรอบหรือกำหนดช่วงเวลาในการพัฒนาระยะสั้น

8. เอกสารอ้างอิง

- กรณีฐ์ ตาแปง. (2563). บทบาทภาวะผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารยุคดิจิทัลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- จิณณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ. อุบลราชธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ชีวิน อ่อนละอ และคณะ. (2563) ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับนักบริหารการศึกษา. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 10(1); 108-119.
- ทินกร บัวชู. (2562). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา The Status of Digital Leadership of Education Management Administrators. วารสารครุศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 13(2); 285-594.

- ทิพวรรณ ล้วนปสิทธิ์สกุล. (2562). **คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาของนโยบายไทยแลนด์ 4.0**. วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปานัสม์ ชุมภูยาละ. (2563). **แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2**. วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษาและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 10(1); 137-143.
- วันชัย สุขตาม และคณะ. (2562). **การเสริมสร้างความสามารถภาวะผู้นำดิจิทัลที่จำเป็นสำหรับ ผู้บริหารท้องถิ่นในยุคเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัล**. วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 1(2); 63-75.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). **กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษาระดับต้นต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.

ไม้เท้าเตือนสิ่งกีดขวาง สำหรับผู้สูงอายุบกพร่องทางการมองเห็นและการได้ยิน Obstacle Warning Cane for Visually Impaired Elderly and Hearing Impaired

สัจพันธ์ จรุงมาก¹, ธัญญารักษ์ ใจปานแก่น², เสาวภาคย์ ศรีสวัสดิ์³, ภักวาลัญญ์ พินิจมนตร์⁴, สุพัทธา ศรีนา⁵
Satjaphan Jingmark¹, Thanyaporn Jaipankaen², Saowapak Srisawat³, Phakwalan Pinijmontree⁴, Supatcha Srina⁵

¹คณะวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

^{2,3}คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

^{4,5}คณะวิทยาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

¹Faculty of Engineering Pitchayabundit College, Thailand

^{2,3}Faculty of Business Administration Pitchayabundit College, Thailand

^{4,5}Faculty of Science Pitchayabundit College, Thailand

Corresponding author. Email: Phakwalan1704@gmail.com

(Received: October 29, 2023; Revised: December 8, 2023; Accepted: December 15, 2023)

ทศัตยย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อออกแบบและสร้างอุปกรณ์วงจรเตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน (2) เพื่อหาประสิทธิภาพของอุปกรณ์วงจรเตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน ประสิทธิภาพของอุปกรณ์ช่วยเตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและการได้ยิน ใช้หลักการสะท้อนของคลื่นอินฟราเรดในการตรวจจับสิ่งกีดขวางวงจรนี้สามารถตรวจจับสิ่งกีดขวางที่อยู่ข้างหน้า และระดับพื้นที่ต่างระดับสามารถปรับระยะสิ่งกีดขวางได้ไม่เกิน 2 เมตร หากพบสิ่งกีดขวางวงจรจะส่งสัญญาณเตือนในรูปแบบเสียงจากลำโพงบัสเซอร์ (Buzzer) และมีแสงไฟแอลอีดีกระพริบให้มองเห็นได้เช่นกัน จากการทดสอบประสิทธิภาพของวงจรเตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้สูงอายุบกพร่องทางการมองเห็นและการได้ยิน มีประสิทธิภาพการทำงานของไม้เท้าเท่ากับ 93.67% ของระบบงานจริงที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ (3) เพื่อสำรวจความพึงพอใจของผู้ทดลองใช้อุปกรณ์วงจรช่วยเตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งผลทดสอบมีความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น และบกพร่องทางการได้ยินโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31

คำสำคัญ : ชุดวงจรเตือน, หลอดแอลอีดี, ผู้สูงอายุบกพร่องทางการมองเห็นและการได้ยิน

Abstract

The objectives of this research were (1) to design and create an obstacle warning circuit device for the visually impaired and hearing-impaired elderly; (2) to determine the effectiveness of the obstacle warning circuit device for the visually impaired elderly. sight and hearing-impaired Effectiveness of obstacle warning devices for visually and hearing-impaired elderly people. Using the principle of reflection of infrared waves to detect obstacles, this circuit can detect obstacles in front. And at different levels, the distance of obstacles can be adjusted to no more than 2 meters if obstacles are found. The circuit will send a warning signal in the form of sound from a buzzer speaker (Buzzer) and a blinking LED light that can be seen as well. From testing the effectiveness of the obstacle warning circuit for the visually and

hearing-impaired elderly. The performance of the cane is 93.67% of the actual system that has been set. Objective (3) is to survey the satisfaction of the testers using the obstacle warning circuit device for the visually impaired and hearing-impaired elderly. The test results showed satisfaction among elderly people with visual impairments. and overall hearing impairment is at a high level has an average of 4.31

Keywords: Warning circuit set, LED bulbs, visually and hearing-impaired elderly.

บทนำ

ในปัจจุบันมีผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและทางการได้ยิน การได้ยินเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ ผู้ที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยินจะมีความบกพร่องในทักษะของการใช้ภาษา ตลอดจนกระบวนการของการพัฒนาสติปัญญา ความเฉลียวฉลาด อันจะมีผลต่ออาชีพการงานและภาระของประเทศที่ต้องคอยช่วยเหลือต่อไปในอนาคต ผู้สูงอายุที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยินภายหลังจะก่อให้เกิดปัญหาการสื่อสาร การใช้ชีวิตในสังคม การทำงาน การป้องกันภัย และอันตรายจากสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยินยังคงประสบปัญหาในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการบริการทางสังคมต่อผู้สูงอายุตามสิทธิขั้นพื้นฐานยังไม่เพียงพอทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ก็ยังไม่เพียงพอและไม่ได้มาตรฐาน ทำให้การวางแผนของหน่วยงานราชการไม่ตรงตามปัญหาที่มีอยู่จริง (กรมส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิต 2555) โดยปัญหาที่พบมากในผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน คือ ปัญหาการเดินทาง เนื่องจากไม่สามารถมองเห็นเส้นทางหรือสิ่งกีดขวางที่ชัดเจนเหมือนคนปกติทั่วไปอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุในการเดินทางได้ ภาวะสูญเสียการได้ยินอาจแบ่งได้ตามระยะคือ การสูญเสียการมองเห็นและการได้ยินมาก่อนกำเนิด และการสูญเสียการมองเห็นและการได้ยินที่มาหลังกำเนิด โดยแบ่งชนิดของการสูญเสียการได้ยินคือมีสาเหตุมาจากความผิดปกติของหูชั้นนอกหรือชั้นกลาง มีสาเหตุมาจากความผิดปกติของหูชั้นในหรือประสาทหู และมีสาเหตุร่วมมาจากสองข้อข้างต้น

ระดับของการสูญเสียการได้ยินสามารถตรวจวัดได้ด้วยเครื่องมือ audiometer ซึ่งองค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ได้แบ่งระดับของการได้ยิน ดังนี้ (ภาวะสูญเสียการได้ยิน (Hearing Loss นพ.พรเอก โพธารณณ์ และคณะ.)

ระดับการได้ยินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 25 เดซิเบล เป็นการได้ยินปกติ

ระดับ 1 การได้ยิน 26-40 เดซิเบล มีภาวะหูตึงเล็กน้อย

ระดับ 2 การได้ยิน 41-60 เดซิเบล มีภาวะหูตึงปานกลาง

ระดับ 3 การได้ยิน 61-80 เดซิเบล มีภาวะหูตึงอย่างรุนแรง

ระดับ 4 การได้ยิน 81 เดซิเบล ขึ้นไป มีภาวะหูหนวก

โดยค่าเฉลี่ยระดับการได้ยินที่ความถี่ 500, 1,000, 2,000 เฮิรตซ์ (Hz) ทั้งนี้ ผู้ที่มีปัญหาทางการได้ยินจำเป็นต้องได้รับการประเมินจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ อีกทั้งปัญหาเหล่านี้จำนวนมากสามารถแก้ไขให้หายหรือดีขึ้นได้จากการใช้ยาหรือการผ่าตัด และในรายที่จำเป็นต้องใช้เครื่องช่วยฟังหรือประสาทหูเทียม สำหรับประเทศไทยแม้จะมีความก้าวหน้าในทางเทคโนโลยีเป็นอันมากแต่ยังมีปัญหาด้านทรัพยากรบุคคลและเงินทุน ในการจัดซื้ออุปกรณ์ในการตรวจวินิจฉัยและรักษาให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้ป่วย ผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน โดยปัญหาที่พบมากในผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน คือ ปัญหาการเดินทาง ซึ่งไม่เท่าเทียมสิ่งกีดขวางอาจเป็นตัวช่วยในการตรวจสอบสิ่งผิดปกติได้ในกรณีที่มีสิ่งกีดขวางทางเดินข้างหน้าทำให้สามารถหลบหลีกสิ่งกีดขวางทางเดินได้ เป็นการ

ช่วยลดอุบัติเหตุได้มาก จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า เซ็นเซอร์ชนิดต่าง ๆ มาติดกับตัวไม้เท้ายังไม่ครอบคลุมในด้านระยะการใช้งาน เซ็นเซอร์ชนิดลำแสงอินฟราเรดจะทำให้ผลการแจ้งเตือนไม่กว้างหรือไม่เพียงพอต่อการใช้งาน ผู้วิจัยจึงเพิ่มอุปกรณ์เตือนด้วยเสียงสำหรับผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งเพียงพอสำหรับการเดินทาง โดยมีเสียงสัญญาณและระบบแสงเพื่อเตือนสิ่งกีดขวางอยู่ในเส้นทางเดิน ทำให้ผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน ระวังระมัดระวังในการเดินทางเพิ่มขึ้นและยังลดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้ผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อออกแบบและสร้างอุปกรณ์วงจรเตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของอุปกรณ์วงจรเตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน
3. เพื่อสำรวจความพึงพอใจของผู้ทดลองใช้อุปกรณ์วงจรช่วยเตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร กลุ่มผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและการได้ยินในเขตบ้านทุ่งแร่ ตำบลหมู่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีทั้งหมด จำนวน 144 คน และมีผู้บกพร่องทางการมองเห็นและการได้ยิน จำนวน 20 คน องค์การบริหารส่วนตำบลหมู่น. (2023). สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2566. จาก http://moomon-ud.go.th/?page_id=4088 .

กลุ่มตัวอย่าง ผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและการได้ยินในเขตบ้านทุ่งแร่ ตำบลหมู่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ที่เข้ามาใช้บริการที่สวนสุขภาพบ้านทุ่งแร่ ตำบลหมู่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ สถานภาพ การออกกำลังกาย อาชีพ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน

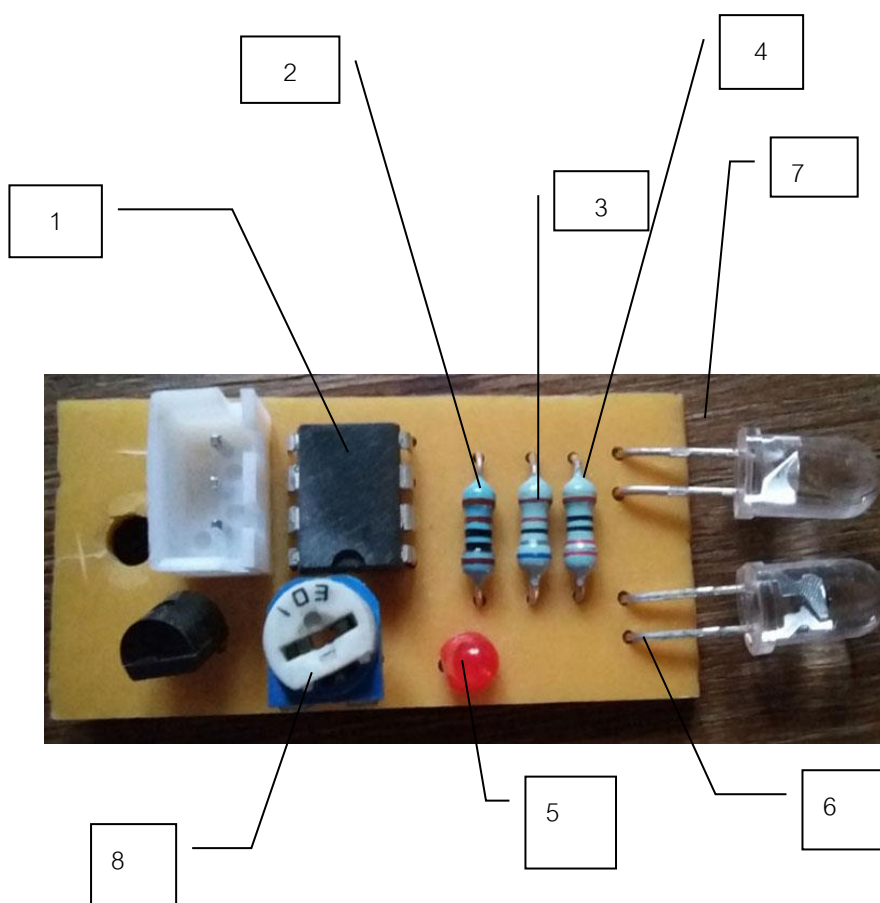
ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจการใช้ไม้เท้าเตือนสิ่งกีดขวาง สำหรับผู้สูงอายุบกพร่องทางการมองเห็นและการได้ยิน ซึ่งผู้วิจัยทำการปรับปรุงมาจาก ชูชาติ พุทธิลา (2560). ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ แต่ละระดับมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย ตลอดจนข้อมูลบนเครือข่ายออนไลน์
2. สร้างแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลมาปรับปรุงเพื่อให้เข้ากับบริบทของงานวิจัย ไม่ทำซ้ำเดิมสิ่งกีดขวางสำหรับผู้สูงอายุบกพร่องทางการมองเห็นและการได้ยิน
3. นำแบบสอบถาม เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความถูกต้องของรูปแบบ (Format) และความถูกต้องของภาษา พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำให้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 20 คน เพื่อทำการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
5. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป
6. ออกแบบอุปกรณ์วงจรเตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน

ภาพที่ 1 แสดงชุดการทดลอง

คำอธิบาย ตามหมายเลข

1. IC LM 358
2. ตัวต้านทาน 10 กิโลโอห์ม
- 1 ตัว

3. ตัวต้านทาน 220 โอห์ม
4. ตัวต้านทาน 150 โอห์ม
5. LED (RED)
6. IR RECCIVER
7. IR THANSMITTER LED
8. VR 10 K

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของอุปกรณ์วงจรเตือนสิ่งกีดขวาง เพื่อหาประสิทธิภาพของอุปกรณ์วงจรเตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน วิเคราะห์โดยการหาร้อยละ (Percentage) หลักการสะท้อนของคลื่นอินฟราเรดในการตรวจจับสิ่งกีดขวาง ซึ่งมีการทดสอบรูปแบบตรวจจับสิ่งกีดขวางที่อยู่ข้างหน้า และระดับพื้นที่ต่ำระดับ หากพบสิ่งกีดขวาง วงจรจะส่งสัญญาณเตือนในรูปแบบเสียงจากลำโพงบี๊บเซอร์ (Buzzer) และมีแสงไฟแอลอีดีกระพริบให้มองเห็น
3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ทดลองใช้อุปกรณ์วงจรเตือนสิ่งกีดขวาง โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เกณฑ์การให้ความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 103)
 - 4.51 – 5.00 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
 - 3.51 – 4.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
 - 2.51 – 3.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
 - 1.51 – 2.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
 - 1.00 – 1.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1. ร้อยละ
2. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

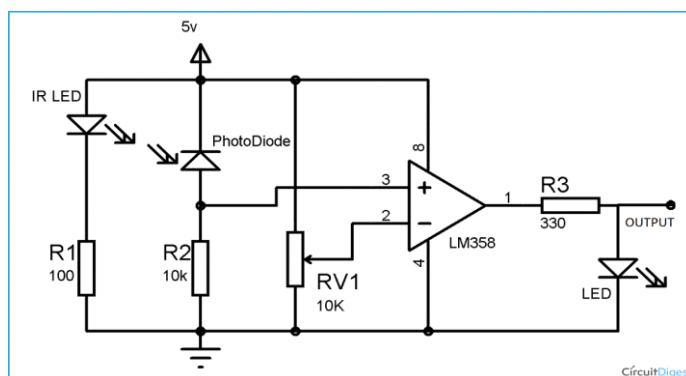
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการพัฒนาอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับเตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน โดยกำหนดขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาและสร้างอุปกรณ์เตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน แม้ผู้บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน จะสามารถเดินทางไปไหนมาไหนได้เอง แต่ยังมีปัญหาหลายประการ เช่น ความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม เทคนิคในการใช้ไม้เท้าหรืออุปกรณ์ช่วยในการเดินทางชนิดอื่น ๆ รวมถึงเจตคติของผู้คนรอบข้าง อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับเตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน จึงต้องมีความสามารถในการตรวจจับพื้นผิวต่างระดับ เช่น บันได หรือพื้นต่างระดับ โดยมีรูปแบบการทำงาน ดังภาพที่ 1 โดยอุปกรณ์เตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน จะมีเซ็นเซอร์ระยะทางอยู่สองตัว.

โครงการนี้จึงให้ความสำคัญ แก่ผู้บกพร่องทางสายตาและบกพร่องทางการได้ยิน เพื่อที่จะได้ใช้ชีวิตได้อย่างปลอดภัยมากยิ่งขึ้น คณะผู้จัดทำโครงการจึงได้มีความคิดที่จะทำโครงการนี้ขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้บกพร่องทางสายตาและบกพร่องทางการได้ยิน โดยการทำให้ไม้เท้าอัจฉริยะสำหรับผู้บกพร่องทางสายตาและบกพร่องทางการได้ยิน โดยใช้อัลตราโซนิก เซนเซอร์ เป็นตัวเซ็นระยะสิ่งกีดขวาง โดยมีการประมวลผลและแสดงผลออกมาในรูปแบบของเสียงและแสงของหลอดแอลอีดี อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ราคาถูก สำหรับวัดระยะทางด้วยเซ็นเซอร์ (ใช้คลื่นเสียงความถี่ ประมาณ 40kHz) มีสองส่วนหลักคือ ตัวส่งคลื่นที่ทำหน้าที่สร้างคลื่นเซ็นเซอร์ออกไปในการวัดระยะแต่ละครั้ง แล้วเมื่อไปกระทบวัตถุหรือสิ่งกีดขวาง คลื่นเสียงถูกสะท้อนกลับมายังตัวรับแล้วประมวลผลด้วยวงจรอิเล็กทรอนิกส์ ถ้าจับเวลาในการเดินทางของคลื่นในทิศทางไปและกลับ ก็จะสามารถคำนวณระยะทางจากวัตถุที่กีดขวางได้การทำงานสามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบคือ 1) สภาพที่ไม่มีสิ่งกีดขวาง เซ็นเซอร์ตัวที่ 1 จะไม่พบวัตถุ ในขณะที่ตัวที่ 2 จะตรวจพบพื้นตลอดเวลา 2) สภาพที่มีสิ่งกีดขวางอยู่ข้างหน้า เซ็นเซอร์ตัวที่ 1 จะพบวัตถุ และตัวที่ 2 จะตรวจพบพื้นตลอดเวลา 3) สภาพที่มีสิ่งกีดขวางเป็นบันได ทางขึ้น เซ็นเซอร์ตัวที่ 1 จะพบวัตถุ และตัวที่ 2 จะตรวจพบพื้นแต่มีระยะสั้นลงกว่ากรณีที่ 2 และ 4) สภาพที่มีสิ่งกีดขวางเป็นบันไดทางลง เซ็นเซอร์ตัวที่ 1 จะไม่พบวัตถุ และตัวที่ 2 จะตรวจพบพื้นแต่มี ระยะยาวขึ้นกว่ากรณีที่ 2 จากแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยได้ออกแบบอุปกรณ์เตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้พิการทางการมองเห็น โดยวงจรภายในประกอบด้วยเซ็นเซอร์ จำนวน 1 ชุด ตั้งอยู่มุมต่างกัน 45 องศา

จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยได้ออกแบบอุปกรณ์วงจรเตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้สูงอายุ โดยอุปกรณ์วงจรประกอบด้วยอินฟราเรด โดยประมวลผลด้วยการเตือนด้วยเสียงและแสงกระพริบจากหลอดแอลอีดี

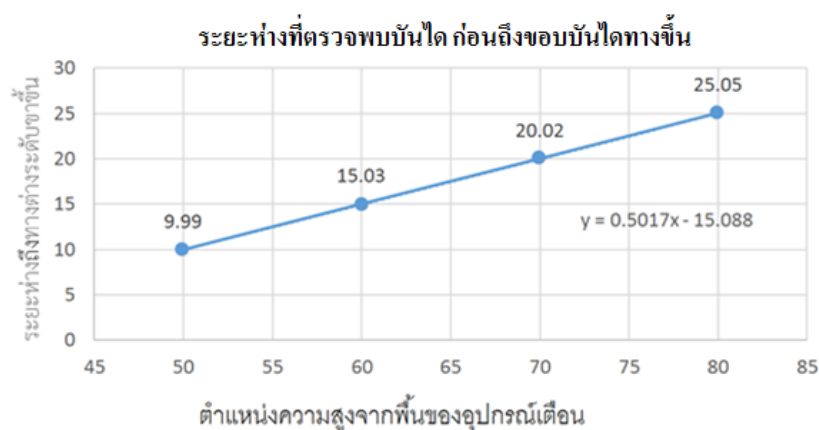
ภาพที่ 3 วงจรเตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน

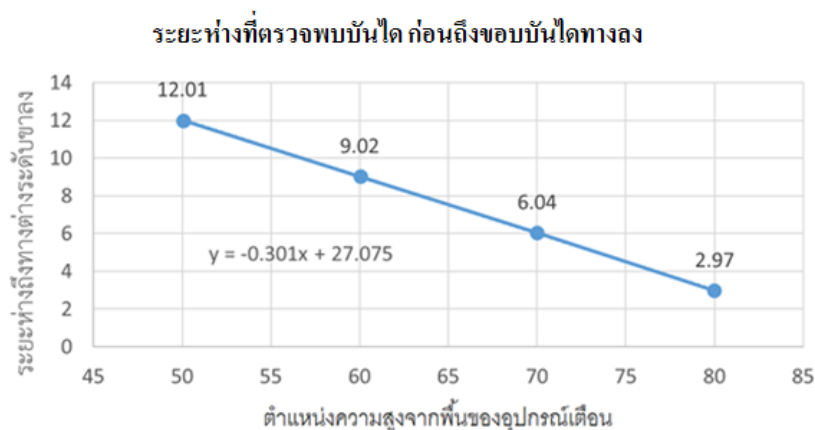
ภาพที่ 4 ไม้เท้าที่ติดตั้งเซ็นเซอร์ตรวจจับสิ่งกีดขวาง

2. การทดสอบระบบกับกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการตรวจจับสิ่งกีดขวางจะขึ้นอยู่กับความสูงของผู้ใช้งาน จึงต้องทดสอบการตรวจจับสิ่งกีดขวาง เมื่อผู้ใช้งานถืออุปกรณ์เตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้พิการทางการมองเห็นอยู่ในมือ แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน โดยจะทดสอบที่ระยะความสูงต่าง ๆ กัน และตรวจสอบความห่างจากสิ่งกีดขวางที่เป็น บันไดทางขึ้นและทางลง

ภาพที่ 5 ระยะการตรวจพบสิ่งกีดขวางเป็นบันไดทางขึ้น แปรผันตามตำแหน่งความสูงของอุปกรณ์

ภาพที่ 6 ระยะการตรวจพบสิ่งกีดขวางเป็นบันไดทางลง แปรผันตามตำแหน่งความสูงของอุปกรณ์

จากข้อมูลสามารถนำมาหาสมการเพื่อใช้ในการปรับแก้ตำแหน่งการแจ้งเตือนเมื่อผู้ใช้งานมีความสูง ที่ต่างกัน คือ

$$y_1 = 0.5017 x_1 - 15.088 \text{ cm (1)}$$

$$y_2 = -0.31 x_2 - 27.075 \text{ cm (2)}$$

เมื่อ

y_1 = ระยะแจ้งเตือนสิ่งกีดขวางบันไดขาขึ้น มีหน่วยเป็น เซนติเมตร

x_1 = ความสูงจากพื้นของอุปกรณ์ มีหน่วยเป็น เซนติเมตร

y_2 = ระยะแจ้งเตือนสิ่งกีดขวางบันไดขาลง มีหน่วยเป็น เซนติเมตร

x_2 = ความสูงจากพื้นของอุปกรณ์ มีหน่วยเป็น เซนติเมตร

การทดลองระบบเนื่องจากการตรวจจับสิ่งกีดขวางจะขึ้นอยู่กับระดับความสูงของอินฟราเรดที่ติดกับไม้เท้าของผู้ใช้งาน จึงต้องทดสอบอุปกรณ์วงจรตรวจจับสิ่งกีดขวางสำหรับผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน ดังนั้น การทดสอบความห่างจากสิ่งกีดขวางที่อยู่แนวระดับระนาบตรง

การหาประสิทธิภาพของอุปกรณ์วงจรเตือนสิ่งกีดขวาง

การทดสอบประสิทธิภาพ 1) ตรวจจับวัตถุด้านหน้า 2) ทางต่างระดับ 3) การแจ้งเตือนด้วยเสียง ซึ่งทำการทดสอบสถานการณ์ละ 20 ครั้ง เพื่อนำผลไปหาค่าเฉลี่ยที่ผิดพลาด และหาประสิทธิภาพ โดยคำนวณค่าเปอร์เซ็นต์ความผิดพลาด และค่าเปอร์เซ็นต์ผิดพลาดเฉลี่ย ดังสมการที่ (1) และ สมการที่ (2)

$$\% \text{ ความผิดพลาด} = \frac{\text{ค่าผิดพลาด} \times 100}{\text{จำนวนครั้งที่ทดลองทั้งหมด}}$$

$$\% \text{ ผิดพลาดเฉลี่ย} = \frac{\text{ผลรวม ค่า \% ความผิดพลาดทั้งหมด}}{\text{จำนวนหัวข้อที่ทดลอง}}$$

ผลการทดสอบการตรวจจับวัตถุอันตราย

การทดสอบตรวจจับระยะห่างของวัตถุอันตราย 2 ระยะ คือ 1 เมตร และ 2 เมตร พบว่า ไม่ทำให้มีความผิดพลาดในการตรวจจับวัตถุเฉลี่ยที่ 7% ผลการทดสอบการตรวจจับวัตถุอันตรายแสดง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การทดสอบการตรวจจับวัตถุอันตราย

รูปแบบการทดสอบ	ผลการทดสอบ (20 ครั้ง)	
	ความถูกต้อง	ความผิดพลาด
1 วัตถุระยะ 1 เมตร	96% (18 ครั้ง)	4% (1 ครั้ง)
2 วัตถุระยะ 2 เมตร	90% (10 ครั้ง)	10% (2 ครั้ง)
ค่าเฉลี่ย	93%	7%

ผลการทดสอบทางต่างระดับ

การทดสอบทางต่างระดับ พบว่าไม่ทำให้สามารถตรวจจับพื้นต่างระดับสูงมีความผิดพลาดที่ 5% แตกต่างจากการตรวจจับพื้นที่ต่างระดับต่ำ ที่มีความผิดพลาด 20% ซึ่งเกิดจากเนินที่เตี้ยทำให้เซ็นเซอร์ตรวจจับไม่พบความเปลี่ยนแปลงของระยะห่างจากพื้น ผลการทดสอบแสดง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การทดสอบทางต่างระดับ

รูปแบบการทดสอบ	ผลการทดสอบ (20 ครั้ง)	
	ความถูกต้อง	ความผิดพลาด
1 พื้นที่สูงกว่าระดับ	95% (19 ครั้ง)	5% (1 ครั้ง)
2 พื้นที่ต่ำกว่าระดับ	80% (16 ครั้ง)	20% (4 ครั้ง)
ค่าเฉลี่ย	88%	12%

ผลการทดสอบการแจ้งเตือนด้วยเสียง

การทดสอบการทำงานการแจ้งเตือนด้วยเสียง นำไม้เท้าทดสอบกับสถานการณ์ จำนวน 20 ครั้ง พบว่าสามารถแจ้งเตือนได้โดยไม่มีความผิดพลาด แสดงผลการทดสอบได้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบการแจ้งเตือนด้วยเสียง

รูปแบบการทดสอบ	ผลการทดสอบ (20 ครั้ง)	
	ความถูกต้อง	ความผิดพลาด
1 เมื่อมีวัตถุอยู่ด้านหน้า	100% (20 ครั้ง)	0% (0 ครั้ง)
2 เมื่อมีทางต่างระดับ	100% (20 ครั้ง)	0% (0 ครั้ง)
ค่าเฉลี่ย	100%	0%

สรุปภาพรวมของผลการทดสอบประสิทธิภาพของไม้เท้าเตือนสิ่งกีดขวาง

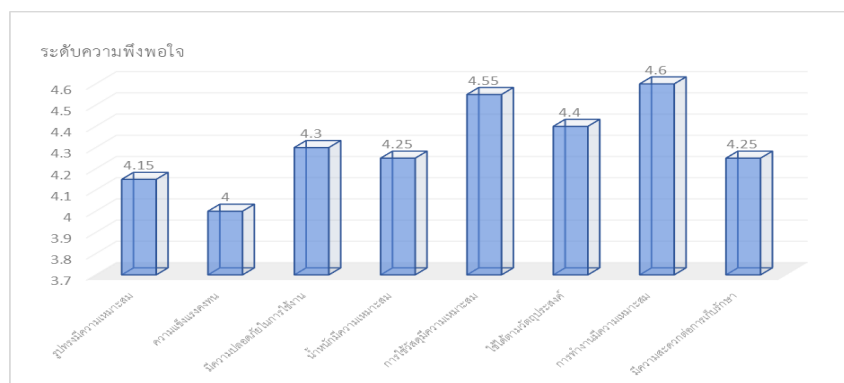
จากการทดสอบประสิทธิภาพของไม้เท้า ด้านการตรวจจับวัตถุด้านหน้า ทางต่างระดับ การแจ้งเตือนด้วยเสียง สามารถสรุปเปอร์เซ็นต์ความผิดพลาดได้ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลสรุปค่าความผิดพลาดของไม้เท้าเตือนสิ่งกีดขวาง

การทดสอบ	ค่าความผิดพลาดเฉลี่ย (%)
การตรวจจับวัตถุด้านหน้า	7%
ทางต่างระดับ	12%
การแจ้งเตือนด้วยเสียง	0%
สรุปผลค่าความผิดพลาดเฉลี่ย	6.33%

จากการทดสอบไม้เท้าเตือนสิ่งกีดขวาง พบว่า การทดสอบทางต่างระดับมีความผิดพลาด 12% การทดสอบตรวจจับวัตถุด้านหน้ามีความผิดพลาด 7% จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ไม้เท้าเตือนสิ่งกีดขวาง มีประสิทธิภาพการทำงานเท่ากับ 93.67%

การศึกษาคำพึงพอใจของผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยินที่ทดลองใช้อุปกรณ์วงจรเตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 กราฟแสดงความพึงพอใจของผู้ทดลองใช้อุปกรณ์วงจรเตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน

ผลการวิจัย

การออกแบบและสร้างอุปกรณ์วงจรเตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน สร้างประสิทธิภาพของอุปกรณ์ช่วยเตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและการได้ยิน ใช้หลักการสะท้อนของคลื่นอินฟราเรดในการตรวจจับสิ่งกีดขวางวงจรนี้สามารถตรวจจับสิ่งกีดขวางที่อยู่ข้างหน้า และระดับพื้นที่ต่างระดับสามารถปรับระยะสิ่งกีดขวางได้ไม่เกิน 2 เมตร หากพบสิ่งกีดขวาง วงจรจะส่งสัญญาณเตือนในรูปแบบเสียงจากลำโพงบัสเซอร์ (Buzzer) และมีแสงไฟแอลอีดีกระพริบให้มองเห็นได้เช่นกัน จากการทดสอบประสิทธิภาพของวงจรเตือนสิ่งกีด

ขวางสำหรับผู้สูงอายุบกพร่องทางการมองเห็นและการได้ยิน มีประสิทธิภาพการทำงานของไม้เท้าเท่ากับ 93.67% ของระบบงานจริงที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ สามารถแจ้งเตือนในระยะที่กำหนด สามารถนำไปใช้กับกลุ่มผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน ดังนั้น การทดสอบความห่างจากสิ่งกีดขวางที่อยู่แนวระดับระนาบตรง

การศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยินที่ทดลองใช้อุปกรณ์วงจรเตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลงานวิจัยไม้เท้าเตือนสิ่งกีดขวางสำหรับผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการมองเห็นและบกพร่องทางการได้ยินเป็นไม้เท้าขาเดียว จึงทำให้การทรงตัวในการเดินสำหรับผู้สูงอายุ ไม่ค่อยสะดวก หากนำไปใช้กับอุปกรณ์ช่วยเดินชนิดสามขา (Tripod cane) ก็จะช่วยในการทรงตัวผู้สูงอายุ
2. ควรพัฒนาต่อยอดในการเปลี่ยนลำโพง (Buzzer) ให้เป็นลำโพงเตือนแบบหูฟัง (Earphones) เพื่อที่จะให้ผู้สูงอายุที่บกพร่องทางการได้ยินสามารถฟังเสียงเตือนได้ดียิ่งขึ้น
3. ควรปรับขนาดไม้เท้าให้มีน้ำหนักเบา และพัฒนาโดยสามารถพับเก็บได้ในการวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ. (2565). แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560 -2565. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://dep.go.th/th/home> [2565, 8 กันยายน].
- ชูชาติ พุทธลา. 2560. ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐพร ฤทธิ์นุ่ม. (2553). ไม้เท้าอิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้พิการทางสายตา. กรุงเทพฯ: คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ธีรพล จงพิพัฒน์ศิริ. (2556). การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของระบบสเตอริโอวิชันโดยใช้อัลตราโซนิกเซ็นเซอร์และระบบเสียงสามมิติ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- วรกร ศรีสัมพันธ์ และอานนท์ กอกกระโทก. (2553). เครื่องช่วยเหลือในการเดินทางสำหรับผู้พิการ ทางสายตา. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- วิลาสินี ภารเจิม และชนิษฐา สุขงาม. (2553). ไม้เท้านำทางคนตาบอด. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- องค์การบริหารส่วนตำบลห่มหม่น. (2023). ข้อมูลหมู่บ้าน. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2566. จาก http://moomon-ud.go.th/?page_id=4088.
- WHO Grades of hearing impairment [Internet]. WHO. [cite 2013 Dec 9]. Available from: http://www.who.int/pbd/deafness/hearing_impairment_grades/en/.

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สงขลา
Tourist's Satisfaction for Developing a Learning Resources
on Songkhla National Museum

พูลเกียรติ มงคลสวัสดิ์

Poonkeat Mongkonsawasdi

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

Faculty of Industrial Education and Technology, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Thailand

Corresponding author. Email: pk2018tsu@gmail.com

(Received: June 11, 2023; Revised: July 20, 2023; Accepted: July 25, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง “ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สงขลา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สงขลา และเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สงขลา - มีนาคม 2566 ซึ่งมีขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 204 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบสอบถาม และประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สงขลา ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่และอาคาร ด้านการบริการ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านวัตถุสิ่งของ และด้านการจัดแสดงและนิทรรศการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในด้านสถานที่และอาคาร ในระดับมาก และมีความพึงพอใจ ในด้านการบริการ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านวัตถุสิ่งของ รวมถึงด้านการจัดแสดงและนิทรรศการ ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สงขลา ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความน่าสนใจ ความทันสมัยต่อสถานการณ์ทางสังคม เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจแล้วมีความประสงค์กลับมาเยี่ยมชม

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ; แหล่งเรียนรู้; พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ; นักท่องเที่ยว

Abstract

The research “Tourist’ Satisfaction on Songkhla National Museum” is to carry out a quantitative study of Tourist’ Satisfaction on Songkhla National Museum. Participants in the study are 204 tourist visitors of Songkhla National Museum between February - March 2023. The method of study is surveys and data are processed using a statistic analysis program. Statistics used in the study are in percentages and mean averages. The study revealed the overall level of Tourist’ Satisfaction on Songkhla National Museum in 5 aspects: location and buildings, service, information technology, attractions, shows and exhibitions are at the moderate level on average. A more specific individual analysis revealed that the satisfaction on location and buildings are high, while service, public relations, attractions and shows and exhibitions are at the moderate level.

Keywords: Satisfaction; Learning Resources; National Museum; Tourist

1. บทนำ

การท่องเที่ยวสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (ฉันทซ์ วรรณธอม, 2562) การท่องเที่ยวในเป็นการกระจายรายได้ลงสู่ระบบเศรษฐกิจในประเทศและท้องถิ่น จากรายงานของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2559) พบว่า เศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวในประเทศของคนไทยอยู่ที่ประมาณ 8.69 แสนล้านบาท รายได้จากการท่องเที่ยวในภาพรวม ปี พ.ศ. 2562 มาจากนักท่องเที่ยวชาวจีน 10.99 ล้านคน ชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวในไทย 166 ล้านคน มีค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 1.08 ล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ล่าสุดเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2565 มีจำนวนยอดผู้ติดเชื้อทั่วโลก รวม 369,955,520 ราย และมีจำนวนผู้เสียชีวิตรวม 5,666,379 ราย ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ประเทศไทยได้รับผลกระทบเพราะพึ่งพานักท่องเที่ยวต่างชาติ (วศิน โจรยารุณ, 2564)

จังหวัดสงขลา เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจเสน่ห์ความงดงามของธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา อาหารการกิน และวิถีชีวิตเรียบง่ายที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวจังหวัดสงขลา ซึ่งมีคำขวัญประจำจังหวัด คือ “นกน้ำเพลินตา สมิหลาเพลินใจ เมืองใหญ่สองทะเล เสน่ห์สะพานดินฯ ถิ่นธุรกิจแดนใต้” บ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสงขลา, 2560) จังหวัดสงขลาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคใต้ตอนล่าง เป็นเมืองสองทะเล และเป็นเมืองท่าค้าขายที่สำคัญมาแต่สมัยโบราณ มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา การละเล่นพื้นเมืองที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษและมีที่ท่องเที่ยวมากมาย มีสภาพของเมืองเก่าแก่ ที่เป็นเอกลักษณ์ (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสงขลา, 2561)

พิพิธภัณฑ์จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ เป็นแหล่งรวบรวม สงวนรักษา การให้องค์ความรู้ ความเข้าใจในหลายๆ ด้าน เช่น ความเข้าใจเรื่องประวัติศาสตร์ มรดกทางวัฒนธรรมของชาติให้คนในชาติและคนภายนอกมีความเข้าใจในบ้านเมืองและท้องถิ่นได้อย่างถูกต้อง รวมถึงเป็นสถานที่จัดแสดงหลักฐานสำคัญของมนุษย์ ธรรมชาติสำหรับในการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ และความเพลิดเพลินบันเทิงใจ (นวลลออ ทินานนท์, 2547) พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ต่อเนื่องที่ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถรองรับกลุ่มเป้าหมายได้ทุกระดับ ประชาชนทุกวัยสามารถเข้ามาใช้บริการทางความรู้ได้ทุกสาขาตอบสนองความต้องการด้านการศึกษได้เป็นอย่างดี ช่วยกระตุ้นสร้างแรงจูงใจในการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมถึงสารสนเทศทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชาติไทย (Kojaranont, 2005)

ปัญหาโรคระบาด Covid-19 ในประเทศไทยตั้งแต่ปี 2563 ที่ผ่านมา ทำให้การท่องเที่ยวต้องหยุดชะงักลงเนื่องจากประกาศพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินเพื่อควบคุมการระบาดของ Covid-19 ทำให้มีมาตรการของทางภาครัฐในการปิดสถานที่ต่างๆ รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ เช่น อุทยานและวนอุทยานแห่งชาติ สถานที่ท่องเที่ยวทะเล และพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น และมีการงดการเดินทาง ทำให้นักท่องเที่ยวที่เป็นชาวต่างชาติก็เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในประเทศไทยไม่ได้ในช่วงไตรมาสที่ 2 ของปี 2563 และนักท่องเที่ยวในประเทศก็ชะลอการท่องเที่ยว ทำให้ตัวเลขของนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาลดลงร้อยละ 83.2 และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ท่องเที่ยวในประเทศลดลง ร้อยละ 47.6 ในปี 2563 ตั้งแต่ Covid-19 ระบาดหนัก เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2562 ที่สถานการณ์ปกติ และภูมิภาคที่นักท่องเที่ยวในประเทศเดินทางไปลดลงมากที่สุดคือ ภูมิภาคกลาง ลดลงร้อยละ 53.3 (สำนักปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564)

ผู้วิจัยได้มีโอกาสพานักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ มาศึกษาดูงานที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลา จึงสนใจศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลาและด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยมีการเล็งเห็นถึงความสำคัญของการเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ให้บริการ ให้ความรู้ของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลา ในด้านต่างๆ โดยมี

วัตถุประสงค์เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลา ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้และได้ตระหนักเห็นถึงคุณค่าและให้ความสำคัญของวัฒนธรรมที่เป็นมรดกตกทอดมายังคนรุ่นหลังได้อนุรักษ์รักษาให้คงอยู่ตลอดไป และให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการให้การศึกษาแก่ประชาชนทุกกลุ่มวัยและทุกประเภท รวมถึงให้นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมเกิดความประทับใจในการมาพิพิธภัณฑ์แห่งนี้แล้วมีความประสงค์ได้กลับมาเยี่ยมชมอีก ดังนั้นแล้ว ควรให้ความสำคัญกับแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาและปรับปรุงพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลาแห่งนี้ เช่น ด้านสถานที่อาคาร ด้านวัตถุสิ่งของ ด้านการจัดแสดงนิทรรศการ ด้านการประชาสัมพันธ์ และในด้านการบริการ เพื่อให้รองรับกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน และภาครัฐได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่สั่งมาของประเทศไทยให้มีความน่าสนใจและทรงคุณค่าตลอดไป ผู้วิจัยจึงมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาเสนอแนะปรับปรุงและพัฒนาพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลาให้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อไป และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหลังการเกิดโรคระบาดโควิด-19 โดยศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลาของนักท่องเที่ยวหลังเกิดโรคโควิด-19 เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักท่องเที่ยวจึงเป็นประเด็นศึกษาวิจัยดังกล่าวนี้

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลา
- 2.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลา ของนักท่องเที่ยว หลังเกิดโรคโควิด-19
- 2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลา

3. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยมีอยู่กว่า 1,582 แห่งทั่วประเทศ (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2564) ซึ่งพิพิธภัณฑ์มีอยู่ทั่วภูมิภาคในหลากหลายจังหวัด แนวคิดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ การเรียนรู้ของมนุษย์สามารถแสวงหาความรู้ได้ไม่จำกัดเฉพาะอยู่แต่เพียงห้องเรียนเท่านั้น สามารถแสวงหาความรู้ได้จากสถานที่ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งแหล่งเรียนรู้ที่เข้าไปศึกษาหาความรู้ในแขนงต่างๆ เพิ่มขึ้นจากในห้องเรียนทั้งยังมีความสำคัญในฐานะที่เป็นสถานที่เก็บรวบรวมวัตถุทางธรรมชาติ วัตถุทางวิทยาศาสตร์ วัตถุทางศิลปกรรม วัตถุทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี คือ พิพิธภัณฑ์ ซึ่งหมายถึง สถานที่เก็บรวบรวมของมีค่า ของเก่า จำพวกโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ วัตถุทางธรรมชาติ ทางวิทยาศาสตร์ ที่มีความสำคัญในด้านวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการศึกษาและความเพลิดเพลิน โดยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ได้เป็นผู้บัญญัติ คำว่า พิพิธภัณฑ์ และตั้งพิพิธภัณฑ์ส่วนพระองค์เป็นครั้งแรก ชื่อว่า “พระที่นั่งประพาสพิพิธภัณฑ์” เป็นที่เก็บรวบรวมของโบราณวัตถุ จึงสรุปได้ว่า พิพิธภัณฑ์ หมายถึง สถานที่รวบรวมสมบัติวัตถุที่สำคัญทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์และหลักฐานเกี่ยวกับมนุษย์ สิ่งแวดล้อม ที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต รวมทั้งเป็นสถานที่ในการศึกษาหาความรู้ความเพลิดเพลินใจ และการพักผ่อนหย่อนใจ

ประเภทของพิพิธภัณฑ์ เช่น ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ระบายแรกมีเพื่อการรวบรวมวัตถุที่น่าสนใจต่อมามีของปริมาณมาก จึงแบ่งประเภทของพิพิธภัณฑ์ขึ้น (โชค ไกรเทพ, 2549) สภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ ได้จำแนกแบ่งประเภทของพิพิธภัณฑ์ เป็น 9 สาขา ดังนี้

1. พิพิธภัณฑ์สถานทางศิลปะ (Museum of Arts) เป็นพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงศิลปวัตถุทุกประเภท
2. พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะร่วมสมัย (Gallery of Contemporary Arts) เช่น ภาพวาด รูปปั้น
3. พิพิธภัณฑ์สถานทางธรรมชาติวิทยา (Natural History Museum) หรือประวัติธรรมชาติเป็นพิพิธภัณฑ์ที่ได้รวบรวมวัตถุ เช่น ธรณีวิทยา พฤกษศาสตร์ สัตวศาสตร์ มานุษยวิทยา สวนสัตว์ วนอุทยาน

4. พิพิธภัณฑ์สถานทางมานุษยวิทยาและชาติพันธุ์วิทยา (Museum of Anthropology and Ethnology) เป็นพิพิธภัณฑ์ที่ส่งเสริมให้มนุษย์แต่ละเผ่าพันธุ์ได้เข้าใจในวัฒนธรรม-ของกันและกัน

5. พิพิธภัณฑ์สถานทางวิทยาศาสตร์และเครื่องจักรกล (Museum of Science and Technology) เป็นพิพิธภัณฑ์ที่แสดงเรื่องราวการคิดค้น ประดิษฐ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ให้ในการเป็นเครื่องผ่อนแรงสำหรับมนุษย์

6. พิพิธภัณฑ์สถานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี (Museum of History and Archaeology) เป็นพิพิธภัณฑ์ที่แสดงเรื่องราวความเป็นมาของมนุษย์ในอดีต

7. พิพิธภัณฑ์สถานประจำเมือง (Regional Museum-City Museum) แสดงเรื่องราวของท้องถิ่น

8. พิพิธภัณฑ์สถานแบบพิเศษ (Specialized Museum) เช่น ศิลปะประยุกต์ โบราณคดีธรรมชาติวิทยา

9. พิพิธภัณฑ์สถานของมหาวิทยาลัย (University Museum) จัดตั้งขึ้นโดยสถาบันทางการศึกษา

จิราพัชร เชี่ยวจินตกานต์ (2556) กล่าวว่า องค์ประกอบพิพิธภัณฑ์แบ่งได้ดังนี้ คือ อาคารสถานที่ วัตถุสิ่งของ การจัดแสดง กลยุทธ์ในการนำเสนอและอาคารพิพิธภัณฑ์สถาน สถานที่ตั้งพิพิธภัณฑ์สถาน

จากการที่กล่าวมานี้ สรุปได้ว่า พิพิธภัณฑ์สามารถแบ่งได้หลายประเภท โดยมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันอยู่ที่ผู้ชมมีความสนใจในการศึกษาในเรื่องใด ทุกประเภทที่กล่าวมาจะส่งเสริมให้ความรู้ ให้ความเพลิดเพลิน

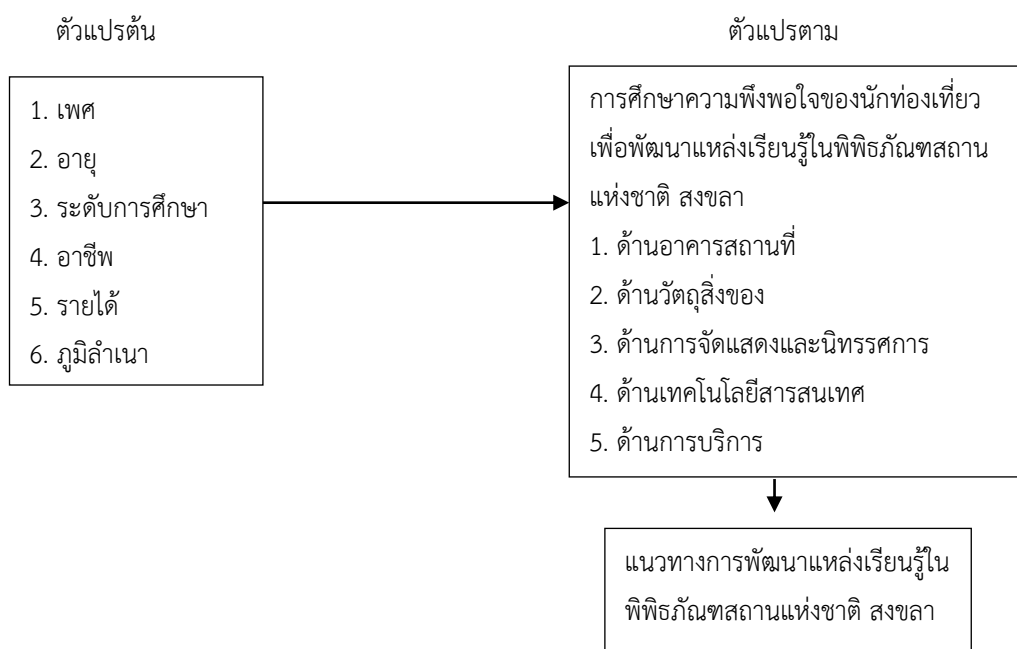
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลา มีลักษณะเป็นกลุ่มอาคารแบบสถาปัตยกรรมจีน ก่ออิฐถือปูน สร้างขึ้นโดยพระยาสุนทรานุรักษ์ (เนตร ณ สงขลา) ผู้ช่วยราชการเมืองสงขลา เมื่อปี พ.ศ.2421 ตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อใช้เป็นบ้านพัก ต่อมาทางราชการได้ซื้ออาคารดังกล่าวจากพระอนันตสมบัติ (เอม ณ สงขลา) ใช้เป็นศาลาว่าการมณฑลนครศรีธรรมราช และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2460 ใช้เป็นที่ทำการศาลากลางจังหวัดสงขลา จนถึงปี พ.ศ.2496 จึงย้ายที่ทำการศาลากลางจังหวัดสงขลา ไปอยู่ ณ ที่ปัจจุบันที่ถนนราชดำเนิน ตัวอาคารหลังนี้ถูกทิ้งร้างอยู่หลายปี ปี พ.ศ. 2516 กรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน และได้เริ่มบูรณะอาคารหลังนี้เป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลา เมื่อดำเนินการจัดแสดงนิทรรศการถาวรเรียบร้อยแล้ว จึงได้กราบบังคมทูลเชิญ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินเป็นประธานในพิธีเปิด เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2525

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ Wolman (1973) กล่าวว่าความพึงพอใจ หมายถึงความรู้สึก (Feeling) มีความสุข เมื่อคนเราได้รับผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย (Goals) ความต้องการ (Wants) หรือแรงจูงใจ (Motivation) ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ดรีเวอร์ (Drever, 1993) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง เป็นสภาวะความรู้สึกที่ได้รับความประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายที่วางไว้โดยการบรรลุความสำเร็จต้องมีแรงกระตุ้นของความต้องการหรือความมุ่งหมายของความรู้สึกของบุคคลนั้น และมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ สมยศ นาวีการ (2554) ได้กล่าวถึง ความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นได้ทั้งความรู้สึกทางบวกและความรู้สึกทางลบ ภายใต้สถานการณ์ในคำตอบแทน ถ้าบุคคลนั้นได้รับการชมเชยกว้างจะส่งผลให้บุคคลมีความพึงพอใจทางบวก แต่ขณะที่บุคคลได้รับการโดนตำหนิ ถูกการลงโทษจะส่งผลให้บุคคลมีความพึงพอใจในทางลบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับงานวิจัยมีดังนี้ จันทนีย์ หิรัญโรจน์ (2557) ได้ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร พบว่า ความพึงพอใจของผู้เยี่ยมชมชาวไทยและชาวต่างชาติ ในจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะ นิทรรศการและการให้ความรู้ การพัฒนาสื่อและการประชาสัมพันธ์ และการบริการเจ้าหน้าที่ ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางถึงระดับน้อย และสุรัชย์ ทูหมัด (2556) ศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาไทย มีวัตถุประสงค์ ศึกษาระดับความพึงพอใจในการรับบริการพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาไทย พบว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อการรับบริการพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาไทยในระดับมาก มากที่สุดคือด้านเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ รองลงมาคือ ด้านที่ตั้งและอาคาร ส่วนในความพึงพอใจในระดับมาก คือด้านนิทรรศการและการให้การศึกษา และด้านการบริหารการจัดการในด้านที่ตั้งและอาคาร มีความพึงพอใจสูงสุด คือ ตัวอาคารมีความสวยงาม

สามารถดึงดูดให้เข้าชมด้านนิทรรศการและการให้การศึกษาที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ เส้นทางเดินชมมีความสะดวกและมีความปลอดภัย ด้านการบริหารจัดการ มีความพึงพอใจสูงสุด คือ ความเหมาะสมในค่าเข้าชมเนื่องจากพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาไทยแห่งนี้เข้าชมฟรี และด้านเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์พบว่า มีความพึงพอใจสูงสุด คือสามารถในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์แก่ผู้เข้าชม สอดคล้องกับ นพดล อินทร์จันทร์ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการหอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในภาพรวมและรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการคั่นคว้าเอกสารจดหมายเหตุในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับที่ 1 คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ คุณภาพการให้บริการ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ความพึงพอใจด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ และในรายข้อ 3 อันดับแรก พบว่า อันดับที่ 1 ความสุภาพเรียบร้อย อภัยภัย อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ความกระตือรือร้น ความเอาใจใส่ อยู่ในระดับมากที่สุด

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. วิธีดำเนินการ

กลุ่มประชากร ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมเยี่ยมชม โดยมีความยินดีและเต็มใจในการตอบแบบสอบถาม ในการดำเนินงานอยู่ในระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2566 ซึ่งมีขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 204 คนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่แบบสอบถาม ตอนที่1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และภูมิฐานะ เป็นแบบตรวจสอบคำตอบ (Check list) ตอนที่ 2 เหตุผลในการเข้าใช้บริการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลา และตอนที่ 3 เกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลา โดยมีข้อความให้นักท่องเที่ยวได้แสดงความรู้สึกและความพึงพอใจ โดยจำแนกออกเป็นจำนวน 5 ด้าน คือ ด้านอาคารและสถานที่ ด้านวัตถุสิ่งของ ด้านการจัดแสดงและนิทรรศการ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการบริการ ส่วนตอนที่ 4 สอบถามปลายเปิดเพื่อเป็น

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมในการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลา

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยวิธีการใช้แบบสอบถามเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลา และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยสอบถามนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลา จำนวน 204 ชุด และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาในครั้งนี้ได้แก่ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลคุณลักษณะทางประชากร ระดับความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) วิเคราะห์คำถามปลายเปิดด้วยการรวบรวมข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์เป็นส่วนมากที่สุดเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลา

6. ผลการศึกษา

6.1 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลา พบรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจในด้านอาคารสถานที่

ด้านอาคารสถานที่	ระดับความพึงพอใจ					$\bar{X}$	S.D.	ผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.ภูมิสถาปัตย์ อาคารพิพิธภัณฑ์	10.29	16.67	50.00	23.04	-	3.14	0.89	ปานกลาง
2.สภาพแวดล้อมทั่วทั้งบริเวณ	33.33	64.71	1.96	-	-	4.31	0.51	มากที่สุด
3.พื้นที่สำหรับจอดรถ	18.14	33.82	44.12	3.92	-	3.66	0.82	มาก
4.ประตูทางเข้าออก	4.41	8.82	36.76	33.82	16.18	2.51	1.01	น้อย
5.พื้นที่บริการนั่งพักผ่อน	24.51	50.00	17.65	6.86	0.98	3.90	0.88	มาก
6.การรักษาความปลอดภัย	10.78	9.31	76.47	3.43	-	3.27	0.69	ปานกลาง
7.ความสะอาดโดยรอบบริเวณ	32.84	63.24	2.94	0.98	-	4.28	0.57	มากที่สุด
8.ห้องน้ำสะอาดเพียงพอ	17.65	16.66	49.02	16.18	0.49	3.35	0.97	ปานกลาง
รวม						3.55	0.79	มาก

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในด้านอาคารและสถานที่โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับมากที่สุดในส่วนของสภาพแวดล้อมทั่วทั้งบริเวณและความสะอาดโดยรอบบริเวณพิพิธภัณฑ์

ตารางที่ 2 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจในด้านวัตถุสิ่งของ

ด้านวัตถุสิ่งของ	ระดับความพึงพอใจ					$\bar{X}$	S.D.	ผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.วัตถุมีความหมายบอกเล่าเรื่องราวได้	7.81	26.83	57.07	8.29	-	3.34	0.74	ปานกลาง
2.วัตถุความโดดเด่น และดึงดูดใจ	16.18	41.18	40.20	2.44	-	3.71	0.76	มาก
3.การแบ่งหมวดหมู่ชัดเจน	5.88	20.10	59.80	12.25	1.96	3.16	0.78	ปานกลาง
4.มีป้ายอธิบายวัตถุอย่างละเอียด	-	4.41	51.47	38.24	5.88	2.54	0.67	น้อย
5.ป้ายมีภาพประกอบของวัตถุถูกต้อง	6.37	21.57	54.41	15.20	2.45	3.14	0.89	ปานกลาง
6.วัตถุจำลองมีลักษณะเหมือนจริง	13.73	23.04	42.65	18.63	1.96	3.28	0.98	ปานกลาง
7.วัตถุจำลองจัดวางอยู่ในที่เหมาะสม	8.33	19.61	54.41	14.71	2.94	3.16	0.88	ปานกลาง
8.การรักษาวัตถุสิ่งให้มีความปลอดภัย	-	5.88	78.92	15.20	-	2.91	0.45	ปานกลาง
รวม						3.15	0.77	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยเฉลี่ยในด้านวัตถุสิ่งของอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความพึงพอใจมากในด้านความโดดเด่น และดึงดูดใจของวัตถุสิ่งของ

ตารางที่ 3 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจในการจัดแสดงและนิทรรศการ

ด้านการจัดแสดงและนิทรรศการ	ระดับความพึงพอใจ					$\bar{X}$	S.D.	ผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.นิทรรศการมีความถูกต้อง	0.98	22.06	72.55	4.41	-	3.20	0.52	ปานกลาง
2.นิทรรศการมีความน่าสนใจ	20.59	65.69	13.73	-	-	4.07	0.58	มาก
3.จัดแสดงให้ความรู้ความเป็นมาของอดีตถึงปัจจุบันได้เป็นอย่างดี	2.45	47.06	44.61	5.88	-	3.46	0.64	มาก
4.ให้ความรู้ความเข้าใจชัดเจน	-	1.47	45.59	49.02	3.92	2.45	0.59	น้อย
5.การจัดแสดงมีความเหมือนจริง	3.67	15.20	65.20	12.25	0.99	3.14	0.74	ปานกลาง
6.ความเหมาะสมกับทุกกลุ่มวัย	4.90	20.59	62.75	8.92	2.94	3.16	0.76	ปานกลาง
7.การจัดแสดงมีความเป็นระเบียบ	1.47	6.86	77.94	11.76	1.96	2.94	0.57	ปานกลาง
8.ห้องจัดแสดงมีแสงสว่างที่เพียงพอ	-	0.49	59.31	37.25	2.94	2.57	0.56	น้อย
รวม						3.12	0.62	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 สรุปได้ว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยเฉลี่ยในการจัดแสดงและนิทรรศการอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความพึงพอใจมากในการจัดแสดงให้ความรู้ความเป็นมาของอดีตและนิทรรศการ

ตารางที่ 4 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	ระดับความพึงพอใจ					$\bar{X}$	S.D.	ผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.เอกสาร เว็บไซต์ ข้อมูลที่ถูกต้อง	2.55	51.47	21.57	4.41	-	3.92	0.78	มาก
2.ให้ข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์รวดเร็ว	5.88	19.12	66.67	8.33	-	3.23	0.68	ปานกลาง
3.ประชาสัมพันธ์ข่าวผ่านสื่อออนไลน์	0.98	20.10	65.69	13.24	-	3.09	0.73	ปานกลาง
4.ให้ข้อมูลเผยแพร่ข่าวสารต่อเนื่อง	13.37	17.65	58.33	10.29	-	3.35	0.84	ปานกลาง
5.การประชาสัมพันธ์ข่าวสารทั่วถึง	-	1.96	55.39	37.25	5.39	2.54	0.63	น้อย
6.ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้ข่าวสาร	6.86	19.12	63.24	10.78	-	3.22	0.73	ปานกลาง
7.ช่องทางสื่อสารมีความเหมาะสม	7.84	26.96	50.49	14.71	-	3.28	0.81	ปานกลาง
8.แจ้งเวลาเปิด เวลาปิดอย่างชัดเจน	5.88	12.25	72.06	9.80	-	3.14	0.66	ปานกลาง
รวม						3.22	0.73	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 สรุปได้ว่านักท่องเที่ยวนิยมมีความพึงพอใจโดยเฉลี่ยในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความพึงพอใจมากในด้านเอกสาร เว็บไซต์ ที่ให้ข้อมูลได้ถูกต้อง

ตารางที่ 5 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจในด้านการบริการ

ด้านการบริการ	ระดับความพึงพอใจ					$\bar{X}$	S.D.	ผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.เจ้าหน้าที่มีความรู้ด้านวิชาการดี	6.37	8.82	73.04	11.76	-	3.10	0.67	ปานกลาง
2.การให้คำปรึกษาข้อสงสัยชัดเจน	5.39	24.51	66.67	3.43	-	3.32	0.63	ปานกลาง
3.ความเอาใจการให้บริการดี	11.76	32.35	55.58	-	-	3.56	0.69	มาก
4.เจ้าหน้าที่แต่งกายสุภาพ	2.46	22.55	69.61	5.39	-	3.22	0.57	ปานกลาง
5.การบริการมีความเสมอภาค	5.39	51.96	42.65	-	-	3.63	0.59	มาก
6.เจ้าหน้าที่มีกิริยามารยาทเรียบร้อย	4.90	20.59	67.65	6.96	-	3.24	0.65	ปานกลาง
7.เข้าบริการติดต่อสอบถามสะดวก	1.47	3.43	57.35	27.45	10.29	2.58	0.78	น้อย
8.เจ้าหน้าที่มีความตรงต่อเวลา	12.75	51.47	35.78	-	-	3.77	0.66	มาก
รวม						3.30	0.65	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 สรุปได้ว่านักท่องเที่ยวนิยมมีความพึงพอใจโดยเฉลี่ยในด้านการบริการอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความพึงพอใจมากในด้านความตรงต่อเวลา การบริการที่มีความเสมอภาค และ ความเอาใจใส่การให้บริการดี

ตารางที่ 6 สรุปภาพรวมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลา

ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ความพึงพอใจ
1.ด้านอาคารสถานที่	3.55	0.79	มาก
2.ด้านการจัดแสดงและนิทรรศการ	3.12	0.62	ปานกลาง
3.ด้านวัตถุสิ่งของ	3.15	0.77	ปานกลาง
4.ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.22	0.73	ปานกลาง
5.ด้านการบริการ	3.30	0.65	ปานกลาง
รวม	3.26	0.71	ปานกลาง

จากตารางที่ 6 สรุปการศึกษาวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจของต่อพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลา ในด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะเป็นอาคารเก่าแก่ คงความเป็นเอกลักษณ์ของอาคารบ้านเรือนในยุคก่อนและมีกลิ่นไอของความเป็นวัฒนธรรมร่วมสมัยที่สืบทอดวิถีชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้งทำเลที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองและมีทัศนียภาพที่โดดเด่นน่าประทับใจ

6.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลา ของนักท่องเที่ยวหลังเกิดโรคโควิด19 โดยปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวหลังเกิดโควิด19 พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยว เวลาต่อการเดินทางท่องเที่ยว และความชอบส่วนบุคคล ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวหลังเกิดโรคโควิด19

6.3 ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลาจากนักท่องเที่ยว คือ การประชาสัมพันธ์ การค้นคว้าวิจัย และความร่วมมือจากทุกฝ่ายในจังหวัดสงขลา จึงจะทำให้พิพิธภัณฑ์สงขลาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีในศตวรรษที่ 21 สามารถสร้างกระแสค่านิยมแห่งความชื่นชมวัฒนธรรมความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์สงขลา วัฒนธรรมภูมิปัญญา และองค์ความรู้โดยบูรณาการบทเรียนเข้ากับพิพิธภัณฑ์สงขลา ตลอดจนพัฒนาผู้เรียนให้มีความตระหนักรู้ความเข้าใจในสิ่งที่จัดแสดง ความเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ก่อเกิดเป็นพฤติกรรมรักการเรียนรู้ รักการอ่าน รักการสืบค้น และรักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

7. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย “การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลา ที่เข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับมาก เป็นเพราะเป็นสถานที่ ตัวอาคาร คงความเป็นเอกลักษณ์ที่สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมที่สืบทอดวิถีชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้งทำเลที่ตั้งอยู่ใจกลางเมือง การเดินทางที่สะดวกและมีความสวยงามน่าประทับใจ ส่วนความประทับใจด้านการบริการ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านวัตถุสิ่งของ และด้านการจัดแสดงและนิทรรศการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้เกิดการพัฒนาสร้างความพึงพอใจที่มากขึ้นในอนาคต สอดคล้องกับแนวคิดของ จิรา จงกล (2532) และ ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ (2530) สถานที่ตั้งพิพิธภัณฑ์สถาน สิ่งแรกที่ควรคำนึงถึง คือ ทำเลสถานที่ตั้ง ต้องเลือกให้เหมาะสม สะดวกในการคมนาคม มีความปลอดภัย บรรยากาศอยู่ในที่ร่มรื่น เงียบสงบ มีทัศนียภาพที่สวยงาม โดยมีจุดที่จัดรถยนต์ให้มีความเป็นระเบียบสวยงาม สถานที่พัก และต้อนรับผู้ชม มีพื้นที่กว้างพอที่ต้อนรับผู้เข้าชมได้มีที่นั่งพัก ควรเป็นห้องที่มีอากาศถ่ายเทและมีแสงสว่างเพียงพอ รวมถึงความสะอาด เช่นเดียวกัน และในขณะที่ ตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ มีความสวยงามดึงดูดให้มาชื่นชม ห้องน้ำบริการมีเพียงพอต่อความต้องการ

รวมถึง สถานที่อาคารมีความปลอดภัย อยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับ เศรษฐศาสตร์ โศกบัณฑิต (2563) วิจัยเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าต่อการใช้บริการของโรงแรมโสมะ จังหวัดขอนแก่น โดยปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล ที่ใช้บริการโรงแรมโสมะ จังหวัดขอนแก่น สสำรวจเพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์ของการใช้บริการ โรงแรม คือมาพักผ่อนคิดเป็น ร้อยละ 46.50

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวหลังเกิดโควิด19 พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวสภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยว เวลาต่อการเดินทางท่องเที่ยว และความชอบส่วนบุคคล ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวหลังเกิดโรคโควิด 19 ทางด้านปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยว เน้นไปที่ปัจจัยด้านค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายสำหรับห้องพัก และเน้นเรื่องความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง รวมถึงสภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยว สอดคล้องกับ วันทนี แสงภักดี (2562) ที่ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอยุธยาเมืองมรดกโลก พบว่า ควร พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางและเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว ควรมีการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาสภาพพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงามเพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ เอกลักษณ์ แสงเดือนฉาย (2562) เรื่อง การประยุกต์ใช้แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดย ศึกษาแนวคิดการวางแผนผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพและความพึงพอใจ 1) ผลการประเมินด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความพึงพอใจโดยรวมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\bar{X}$ = 4.54; S.D. = 0.229) 2) ผลการประเมินด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความพึงพอใจโดยรวมของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับคุณภาพดีมากเช่นเดียวกัน ($\bar{X}$ = 4.55; S.D. = 0.022) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและความ พึงพอใจของสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวท้องถิ่น

นักท่องเที่ยวบางส่วนมีข้อเสนอแนะดังนี้ ด้านอาคารและสถานที่ ป้ายบอกทางไม่ชัดเจน ไม่ทราบห้องน้ำว่า อยู่ตรงไหน และจุดใดบ้างที่ให้ข้อมูล และภาพปริศนาธรรมในฝาผนัง ควรมีคำอธิบายใต้ภาพ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถ่องแท้ ด้านวัตถุสิ่งของ ควรมีป้ายจัดแสดงเป็นภาษาอังกฤษและภาษาไทย อักษรของป้ายจัดแสดงควรมีสีดำที่มีความชัดเจน เพื่อ ความชัดเจนในการอ่านของผู้มาท่องเที่ยว และบางป้ายมีอักษรที่เลือนรางไม่ชัดเจน ด้านการจัดแสดงและนิทรรศการ ควรมีเจ้าหน้าที่คอยบรรยาย การให้ความรู้ ในการจัดแสดงนิทรรศการทุกห้อง ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อยากให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง เช่น การทำสารคดีนำเสนอผ่าน Social Networks เพื่อส่งเสริมรายได้เป็นเงินทุนในการพัฒนา พิพิธภัณฑ์ ด้านการบริการ การบริการดีเยี่ยม มีความประทับใจ มีความต้องการกลับมาเยี่ยมชมอีก และข้อเสนอแนะเพื่อเป็น แนวทางในการพัฒนาคือต้องมุ่งหาเอกลักษณ์และสร้างความสนใจ การดึงดูดใจให้ผู้เข้าชมเดินทางมายังพิพิธภัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เวลาอยู่กับความรู้ที่จัดแสดงอยู่ภายในพิพิธภัณฑ์สงขลาให้มากกว่าเดิม การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง พิพิธภัณฑ์กับนักท่องเที่ยว การสร้างความรู้สึกระทึกใจ การมีส่วนร่วม และความเป็นเจ้าของ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาถึงความคาดหวัง ความต้องการ ของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์ และแนวทางในการอนุรักษ์เพื่อคงอยู่สืบสานและต่อยอดให้พิพิธภัณฑ์ทรงคุณค่าเพื่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืนต่อไป

8. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). รายงานสถิติการท่องเที่ยว ปี 2563. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2566, จาก www.mots.go.th.

จิรา จงกล. (2532). พิพิธภัณฑ์สถานวิทยา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : อัมรินทร์ พรินตติ้ง; 155.

- จิราพัชร เชี่ยวจินดาภานต์. (2556). การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากการใช้บริการพิพิธภัณฑ์ออนไลน์ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน. สาขาวิชาสื่อสารมวลชน; 14-17.
- จันทิพย์ หิรัญโรจน์. (2559). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร. นครปฐม : กรมศิลปากร.
- ฉันทซ์ วรรณถนอม. (2552). ความหมายและความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2566, จาก <https://tourismatbuu.wordpress.com>.
- โชค ไกรเทพ. (2549). โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน ไทย-รามัญ จังหวัดปทุมธานี. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นพดล อินทร์จันทร์. (2554). การศึกษาการสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการหอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 26.
- นวลลออ ทินานนท์. (2547). การศึกษาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์. (2545). แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่สำคัญในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
- พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลา. (2565). ประวัติและบทบาทหน้าที่. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2566. สืบค้นจาก <https://www.finearts.go.th/songkhlamuseum/categorie/history>.
- วศิน โรจยารุณ. (2564). เศรษฐกิจปิณธุส์โควิด: ยกที่ 2 เริ่มแล้ว. ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาคธนาคารแห่งประเทศไทย.
- วันชัย แสนภักดี. (2562). แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอยุธยาเมืองมรดกโลก ในมุมมองของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 9(1), มกราคม – เมษายน; 36-49.
- เศรษฐศิริการ โชคบัณฑิต. (2563). การศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าต่อการใช้บริการของโรงแรมโฆษะ จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. 10(3), กรกฎาคม – กันยายน 2563.
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิริ. (2564). พิพิธภัณฑ์ในประเทศไทย. สืบค้นจาก <https://www.sac.or.th/portal/th/article/index>.
- สุรัชย์ ทูมมัต. 2556. ความพึงพอใจของผู้รับบริการพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาไทย. สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 66-67.
- สมยศ นาวิการ. (2554). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ : อักษรไทย.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสงขลา. (2560). ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสงขลา. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2566. สืบค้นจาก <http://songkhla.cdd.go.th/service>.
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสงขลา. (2561). ท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2566. สืบค้นจาก <https://www.songkhla.go.th/frontpage>.
- เอกลักษณ์ แสงเดือนฉาย. (2562). การประยุกต์ใช้แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวท้องถิ่นอย่างยั่งยืน. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. 9(พิเศษ), เดือนพฤศจิกายน 2562.
- Driver, B. L. (1993). Prediction of Leisure Participation from Behavioral, Normative, and Control Beliefs: An Application of the Theory of Planned Behavior. Leisure Science.13; 256.
- Kojaranont, R. (2005). Strategic Planning to Develop Bangkok National Museum. Bangkok. Office of National Museum Fine Art Department Ministry of Culture. In Thai.
- Wolman, Benjamin B. (1973). Directionary of Behavioral Science. New York: Von Nostrand Reionhold. Drever, 1993;.256.

พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขต
รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
COVID-19 preventative behavior among village health volunteers in the Health Promoting Hospital,
Nong Daeng Subdistrict, Na Chuek District, Mahasarakham Province

จุฬารณ โสตะ¹, ภัทรพล โพนไพรสันต์^{2*}, สุวไรน์ ศรีชัย³, ขวลิต หงษ์ยนต์⁴, นเรนทร์ฤทธิ์ จันทร์จรัสสถิต⁵
Chulaporn Sota¹, Phattarapon Ponprisan^{2*}, Suwairin Srichai³, Chawalit Hongyont⁴, Narenlit Jancharatsatit⁵

^{1,4} อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

² อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

³ อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

⁵ นักวิชาการอิสระ

^{1,4} Lecturer Faculty of Science and Technology, College of Asian Scholars, Thailand

² Lecturer Faculty of Science and Technology, Surindra Rajabhat University, Thailand

³ Lecturers, Faculty of Public Health Mahasarakham University, Thailand

⁵ Independent researchers

Corresponding author. Email: phattarapon@cas.ac.th

(Received: January 20, 2024; Revised: February 22, 2024; Accepted: February 25, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา มีประชากรทั้งหมด 89 คน โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง 73 คน สถิติที่ใช้ในการศึกษา คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 82.2 อายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 46-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.7 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 84.9 นับศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 100 รายได้ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระหว่าง 1000 - 4000 บาท 69.9 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว คิดเป็นร้อยละ 83.6 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 53.4 รองลงมาการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา/ปวช. ร้อยละ 42.5 ส่วนแหล่งข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มากที่สุดจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข คิดเป็นร้อยละ 69.9 รองลงมาจากสื่ออินเทอร์เน็ตคิดเป็นร้อยละ 16.4 และระยะเวลาในการเป็น อสม. มากที่สุดอยู่ในช่วงระหว่าง 1-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.7

โดยสรุป อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สาเหตุและการติดต่อ อาการ และอาการแสดง และการป้องกันและควบคุมโรค อยู่ใน ระดับดีมาก ร้อยละ 97.4 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน การรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มี ค่าคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับรับรู้มาก ($\bar{X}$ = 2.45, S.D. = 157) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำ มีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 3.00, S.D. = 0.001)
คำสำคัญ: โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ;อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

Abstract

The purpose of this descriptive study was to investigate the behavior of village health volunteers in the area of responsibility of the Health Promoting Hospital, Nong Daeng Subdistrict, Na Chueak District, Maha Sarakham Province in terms of coronavirus illness prevention in 2019. The total population is 89 persons. Questionnaires were

used to obtain information. The descriptive statistics utilized in the study were drawn from a sample of 73 people and included frequency distribution, percentage, mean, minimum, maximum, and standard deviation.

The results of the study of the prevention behavior of coronavirus disease 2019 among village health volunteers found that the majority of the sample group were female. Accounting for 82.2%, the majority were between the ages of 46-55 years, (39.7%). Most of them worked as farmers. (84.9 percent), Buddhism is 100 percent. Most income is in the range between 1,000 – 4,000 baht. 69.9 Most marital status is married. (83.6 percent), the majority of the sample's education was at the primary school level, 53.4 percent, followed by their education at the secondary school/vocational certificate level. 42.5 percent. The source of information from which the sample received the most news about coronavirus disease 2019 was from public health officials (69.9 percent), followed by internet media (16.4 percent), and the longest period of service as a village health volunteer was between 1-10 years, accounted for 50.7 percent.

In summary, the results of the study indicate that village health volunteers have knowledge about coronavirus disease 2019, its causes and transmission. Signs and symptoms and disease prevention and control were at a very good level, 97.4 percent of village health volunteers Perception according to health belief pattern regarding coronavirus disease 2019 has an average score at a high awareness level ($\bar{X}$ =2.45, S.D .157) regular public health volunteers have behaviors to protect themselves from coronavirus disease 2019 is at a very good level ($\bar{X}$ = 3.00, S.D. = 0.000)

Keywords: COVID-19; Village Health Volunteer

1. บทนำ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (Coronavirus Disease 2019-COVID-19) เริ่มต้นการระบาด ณ เมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน วันที่ 19 ธันวาคม 2562 ก่อนจะแพร่ระบาดไปทั่วโลก โดยประเทศไทยเป็นประเทศแรกในโลกที่พบการติดเชื้อดังกล่าวนอกประเทศจีน ซึ่งทางการไทยประกาศมีผู้ติดเชื้อรายแรกเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2563 และมีผู้เสียชีวิตรายแรกเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2563 โดยมีลักษณะการระบาดที่เริ่มจากเมืองหลวงของประเทศ หรือจังหวัดกรุงเทพมหานคร (เยาหลักณ์ ชาวบ้านโพธิ์, 2564)

สถานการณ์โลกปัจจุบันมีปัญหการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) รายงานสถานการณ์ทั่วโลก วันที่ 3 กรกฎาคม 2564 พบว่ามีผู้ติดเชื้อทั่วโลก 183,849,136 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.39 รักษาหายแล้ว 166,555,982 ราย คิดเป็นร้อยละ 90.5 เสียชีวิต 3,979,872 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.16 ในทวีปเอเชียประเทศที่มีการติดเชื้อมากเป็นอันดับที่ 1 คือ อินเดีย อันดับที่ 2 คือประเทศตุรกี ยอดผู้ติดเชื้อ 5,435,831 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.72 รักษาหายแล้ว 5,305,856 ราย คิดเป็นร้อยละ 97.60 เสียชีวิต 49,829 รายคิดเป็นร้อยละ 0.91 อันดับที่ 3 คือ ประเทศอินโดนีเซีย ยอดผู้ติดเชื้อ 2,228,938 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.34 รักษาหายแล้ว 1,901,865 รายคิดเป็นร้อยละ 85.32 เสียชีวิต 59,534 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.67 สำหรับประเทศไทยปัจจุบันมียอดผู้ติดเชื้อ 481,967 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.69 รักษาหายแล้ว 327,789 รายคิดเป็นร้อยละ 68.01 และเสียชีวิต 3,930 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.81 (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2564) และจังหวัดมหาสารคามได้รายงานสถานการณ์ผู้ป่วยติดเชื้อ โควิด-19 ข้อมูลวันที่ 17 กันยายน 2564 ในจังหวัดมหาสารคาม มียอดผู้ป่วย จำนวน 9,209 ราย และเสียชีวิตแล้ว 27 ราย และในอำเภอนาเชือก ข้อมูลวันที่ 2 กันยายน 2564 มียอดผู้ป่วย จำนวน 660 ราย กำลังรักษา 87 รักษาหาย 573 และตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแดงข้อมูลวันที่ 17 กันยายน 2564 มียอดผู้ป่วย จำนวน 54 ราย กำลังรักษา 2 ราย รักษาหาย 52 ราย ดังนั้นจากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ประชาชนที่เป็นผู้ใช้ แรงงานเคลื่อนย้ายหรือการเดินทางข้ามถิ่นไปมาเพื่อกลับภูมิลำเนา ผ่นวกกับแรงงานไทยในต่างประเทศ จำเป็นต้องเดินทางกลับประเทศไทยไปกักตัวที่บ้าน (Home Quarantine) ณ ภูมิลำเนาของแต่ละคนตามนโยบาย ของรัฐบาลไทยในขณะนั้น ส่งผลทำให้พื้นที่ในระดับหมู่บ้าน กลายเป็นพื้นที่ที่ต้องรับความเสี่ยงจาก ผู้คนที่มาจากพื้นที่เสี่ยง โดยกลุ่มบุคคลที่เป็นหน้าด่านแรกที่รับภาระเป็นหน้าด่านในการติดต่อสื่อสารเพื่อควบคุมและยับยั้งการ ระบาด

สืบค้นหรือค้นหา คัดกรอง แยกกัก กักกัน คุมไว้สังเกต ผู้ที่มีความเสี่ยงและผู้ติดเชื้อ คือกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (ศูนย์ประสานงานการเฝ้าระวังการระบาดของโรค (Covid-19, 2564) (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม, 2564)

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นบุคลากรสาธารณสุขด้านหน้า และมีพลังที่สำคัญต่อการดำเนินการเฝ้าระวังและ ควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในชุมชน การดำเนินงานเฝ้าระวังและควบคุมโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ภายใต้แนวทางการ จัดระบบอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีกิจกรรมที่สำคัญเช่น กิจกรรมการ เยี่ยมบ้านโดยเคาะประตู การสำรวจสุขภาพตนเอง การให้สอนและความรู้ประชาชน การวัด อุณหภูมิและสังเกตอาการเบื้องต้น การบันทึกข้อมูลกลุ่มเสี่ยงและรายงานผลการประสานงาน กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การเป็นแบบอย่างที่ดีในการป้องกันตนเองและเนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีความจำเป็นลงพื้นที่ในการประวัติดังกล่าวจึงตระหนักถึงการป้องกันตนเองอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการป้องกันการติดเชื้อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั้งผู้ปฏิบัติงานและประชาชนในหมู่บ้าน

จึงเห็นความสำคัญของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พฤติกรรมการป้องกันเชื้อไวรัสโควิด-19 เพื่อที่จะให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตระหนักถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้อย่างเหมาะสมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม จึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม เพื่อลดอัตราการติดเชื้อในเขตพื้นที่รับผิดชอบ โดยข้อมูลที่ได้จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยกำหนดรูปแบบการให้ความรู้และแนวทางการปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองและการแพร่ระบาดของโรคอย่างเหมาะสม

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความรู้ ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

2.2 เพื่อศึกษาการรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

2.3 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

3. กรอบแนวคิดการศึกษา

กรอบแนวคิดในการศึกษาเพื่อศึกษาความรู้ การรับรู้ความรุนแรงและพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีแบบแผนความเชื่อทางสุขภาพ (Health Belief Model),(Becker, 1974)

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Study) โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ปี 2564 จำนวน 89 คน

5. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ แบบสอบถามความรู้ การรับรู้ความรุนแรงและพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากร จำนวน 12 ข้อ ประกอบด้วยข้อความเรื่อง เพศ อายุ อาชีพ ศาสนา รายได้ สถานภาพสมรส โรคประจำตัว ระดับการศึกษา กิจกรรมช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แหล่งข้อมูลที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การอบรมในเรื่องของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยผู้วิจัยปรับปรุงจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดเป็น 0 คะแนนโดยใช้เกณฑ์ของบลูม (Bloom, 1971)

ส่วนที่ 3 การรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 25 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือกคือ น้อยเป็น 1 คะแนน ปานกลางเป็น 2 และมากเป็น 3 คะแนน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 3 ระดับ

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 23 ข้อ โดยแต่ละข้อจะให้ตอบว่า ปฏิบัติทุกครั้ง ได้ 3 คะแนน ปฏิบัติบางครั้ง ได้ 2 คะแนน หรือไม่ได้ปฏิบัติ 1 คะแนน ลักษณะคำถามวัดพฤติกรรมการปฏิบัติเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ (Rating Scale)

การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทางประชากร นำเสนอด้วยจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด

2. ในการศึกษาครั้งนี้สถิติที่ใช้ในการการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการอภิปรายผลได้แก่การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าพิสัย (Range) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minimum)

6. ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 82.2 อายุส่วนใหญ่อยู่ในระหว่างอายุ 46-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.7 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 84.9 นับศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 100 รายได้ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระหว่าง 1000 - 4000 บาท 69.9 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว คิดเป็นร้อยละ 83.6 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 86.3 ส่วนโรคประจำตัวโรคเกาต์ คิดเป็นร้อยละ 1.4 ความดัน คิดเป็นร้อยละ 6.8 เบาหวาน คิดเป็นร้อยละ 4.1 ไวรัสตับซี คิดเป็นร้อยละ 1.4 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 53.4 รองลงมาการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา/ปวช. ร้อยละ 42.5 ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างจะทำกับข้าวกินเองที่บ้านคิดเป็นร้อยละ 74 รองลงมาพบปะเพื่อนบ้านเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 13.7 และไปตลาดนัด/ตลาดสด คิดเป็นร้อยละ 6.8 ส่วนแหล่งข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มากที่สุดจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข คิดเป็นร้อยละ 69.9 รองลงมาจากสื่ออินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 16.4 และระยะเวลาในการเป็น อสม. มากที่สุดอยู่ในช่วงระหว่าง 1-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.7

6.1 ตอบจุดประสงค์ข้อที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับการโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สาเหตุและการติดต่อ อาการและอาการแสดง และการป้องกันและควบคุมโรค อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 57.5 โดยเมื่อแยกความรู้รายด้าน ได้แก่ ด้านสาเหตุและการติดต่อ เมื่อพิจารณาข้อพบว่าข้อที่ตอบถูกมากที่สุด คือ ข้อที่ 1 เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นไวรัสชนิดเดียวกับไวรัสที่ก่อให้เกิดโรคระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันร้ายแรง SARS คิดเป็นร้อยละ 97.3 และ ข้อ 2 โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สามารถแพร่เชื้อจากคนสู่คนได้ โดยการ สัมผัสกับผู้ติดเชื้อผ่านทางละอองเสมหะจากการไอ จาม น้ำมูก น้ำลาย คิดเป็นร้อยละ 97.3 และ ข้อที่ตอบผิดมากที่สุด คือข้อที่ 3 ผู้ที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่สามารถจะส่งต่อเชื้อให้ผู้อื่นได้เมื่อมีอาการไข้ โดยที่กลุ่มตัวอย่างตอบผิดร้อยละ 68.5 ตามลำดับ ด้านอาการและอาการแสดงเมื่อพิจารณาข้อพบว่าข้อที่ตอบถูกมากที่สุด คือ ข้อที่ 10 ผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีอาการรุนแรงอาจทำให้

เกิดภาวะแทรกซ้อน เช่น ปอดบวม ปอดอักเสบ ไตวาย หรืออาจเสียชีวิต คิดเป็นร้อยละ 100 และ ข้อที่ตอบผิดมากที่สุด คือข้อที่ 8 การติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในผู้ป่วยบางรายไม่มีอาการแสดงเลย คิดเป็นร้อยละ 2.7 ด้านการป้องกันและควบคุมโรค เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่ตอบถูกมากที่สุด คือ ข้อที่ 11 การใช้หน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย สามารถป้องกันการแพร่กระจายของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ ข้อที่ 12 การล้างมือด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์บ่อย ๆ สามารถป้องกันการแพร่กระจายของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ ข้อที่ 13 หากเดินทางกลับมาจากพื้นที่ควบคุมสูงสุด ควรไป รายงานตัวกับสถานพยาบาลใกล้บ้านเพื่อรับฟังคำแนะนำ จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ข้อที่ 14 การเว้นระยะห่าง 1-2 เมตร เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมกับบุคคลอื่น ช่วยลดโอกาสการแพร่กระจายของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้คิดเป็นร้อยละ 100 และ ข้อที่ตอบผิดมากที่สุด คือข้อที่ 20 เมื่อได้รับวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ครบทั้ง 2 เข็มแล้ว จะไม่สามารถติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ คิดเป็นร้อยละ 79.5

สรุป อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีความรู้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สาเหตุและการติดต่อ อาการและอาการแสดง และการป้องกันและควบคุมโรค อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 57.5

6.2 ตอบจุดประสงค์ข้อที่ 2 การรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคามมีการรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มี ค่าคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับรับรู้มาก ($\bar{X} = 2.45$, S.D. = 157) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่ตอบรับรู้น่าจะคะแนนสูงสุดคือ ข้อที่ 4 การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบต่อ เศรษฐกิจและสังคม ทำให้โรงงานอุตสาหกรรมปิดตัวลงจึงทำให้ผู้คนเดินทางกลับภูมิลำเนา คิดเป็นร้อยละ 95.9 ($\bar{X} = 2.59$, S.D. = 199) รองลงมา ข้อที่ 5 ผู้สูงอายุเมื่อได้รับเชื้อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เชื้อสามารถทำอันตรายกับระบบต่าง ๆ ในร่างกายได้อย่างรวดเร็ว และข้อที่ การมีโรคประจำตัวและโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อาจเพิ่มความรุนแรงเป็นอันตรายถึงชีวิต คิดเป็นร้อยละ 94.6 ($\bar{X} = 2.95$, S.D. = 228) และข้อที่มีคะแนนการรับรู้ปานกลางสูงสุดคือ ข้อที่ 2 เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามเสื้อผ้าหรือของใช้สามารถอยู่ได้ 7-8 ชั่วโมงและสามารถแพร่เชื้อต่อให้ผู้สัมผัสได้ คิดเป็นร้อยละ 60.3 ($\bar{X} = 2.28$, S.D. = 564)

สรุป อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม รับรู้ถึงการรับรู้ความรุนแรงจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันการเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การรับรู้อุปสรรคของการป้องกันการเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 2.46$, S.D. = 157)

6.3 ตอบจุดประสงค์ข้อที่ 3 พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = 0.001) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่ตอบปฏิบัติเป็นประจำคะแนนสูงสุดคือ ข้อที่ 13 หากลูกบ้านของท่านมีอาการคล้ายไข้หวัดหรืออาการติดเชื้อทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง ท่านจะแจ้งกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทันที และข้อที่ 23 หลังจากท่านปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเมื่อท่านกลับถึงบ้านทุกครั้งท่านจะล้างมือให้สะอาด อาบน้ำความสะอาดร่างกายทันที เพื่อเป็นการป้องกันเชื้อโรคที่อาจติดตามซึ่งอาจแพร่กระจายเชื้อไปยังผู้อยู่อาศัยคนอื่นภายในบ้านได้ คิดเป็นร้อยละ 98.6 ($\bar{X} = 2.80$, S.D. = 451) รองลงมา ข้อที่ 8 ท่านสวมหน้ากากอนามัยทุกครั้งในการไปในสถานที่ที่มีคนแออัด และข้อที่ 21 ในสถานการณ์การแพร่กระจายโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เมื่อมีคนต่างถิ่นเข้ามาในหมู่บ้านเมื่อท่านทราบท่านจะแจ้งให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทราบทันที คิดเป็นร้อยละ 97.3 ($\bar{X} = 2.57$, S.D. = 164) และข้อที่ตอบปฏิบัติเป็นประจำคะแนนน้อยที่สุดคือ ข้อที่ 5 ท่านล้างมือทำความสะอาดด้วยสบู่/เจลแอลกอฮอล์ทุกครั้งหลังสัมผัสสิ่งของรอบตัว เช่น ราวบันได ลูกบิดประตู เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 53.4 ($\bar{X} = 2.52$, S.D. = 529) สรุป อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = 001)

7. สรุป

สรุปกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 82.2 อายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 46-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.7 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 84.9 นับศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 100 รายได้ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระหว่าง 1000 - 4000 บาท 69.9 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว คิดเป็นร้อยละ 83.6 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 86.3 ส่วนโรคประจำตัวโรคเก๊าท์ คิดเป็นร้อยละ 1.4 ความดัน คิดเป็นร้อยละ 6.8 เบาหวาน คิดเป็นร้อยละ 4.1 ไวรัสตับซี คิดเป็นร้อยละ 1.4 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 53.4 รองลงมาการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา/ปวช. ร้อยละ 42.5 ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างจะทำกับข้าวกินเองที่บ้านคิดเป็นร้อยละ 74 รองลงมาพบปะเพื่อนบ้านเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 13.7 และไปตลาดนัด/ตลาดสด คิดเป็นร้อยละ 6.8 ส่วนแหล่งข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มากที่สุดจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข คิดเป็นร้อยละ 69.9 รองลงมาจากสื่ออินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 16.4 และระยะเวลาในการเป็น อสม. มากที่สุดอยู่ในช่วงระหว่าง 1-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.7

ผลการอ้างอิงตามวัตถุประสงค์พบว่า

1) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคามมีความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สาเหตุและการติดต่อ อาการและอาการแสดง และการป้องกันและควบคุมโรค อยู่ใน ระดับดีมาก ร้อยละ 97.4

2) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม การรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มี ค่าคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับรับรู้มาก ($\bar{X} = 2.45$, S.D. = .157)

3) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = 0.000)

8. การอภิปรายผล

8.1 ผลการศึกษาพบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 57.5 ทั้งนี้ เนื่องจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคติดต่ออุบัติใหม่ที่พบผู้ป่วยในหลายประเทศทั่วโลกองค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้โรคดังกล่าวเป็นโรคระบาดใหญ่ทั่วโลก (Pandemic) (WHO, 2020) ต่อมามีการระบาดมากกว่า 100 ประเทศทั่วโลก (WHO Thailand, 2020) และประเทศไทยได้ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2558 ที่ต้องมีการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคอย่างเข้มงวด โดยรัฐบาลได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2563 เพื่อเป็นการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อีกทั้งยังได้ตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์ COVID-19 (ศบค.) ขึ้น เพื่อดำเนินงานในการควบคุมป้องกัน และกำหนดแนวทางการป้องกันโรคด้วยการใส่ หน้ากากอนามัย ล้างมือบ่อย ๆ การเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) การงดการเดินทางไปที่ชุมชน และปฏิบัติตามคำแนะนำเกี่ยวกับอนามัยทางเดินหายใจ ที่สำคัญคือมีการให้ความรู้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผ่านช่องทางสื่อสารต่างๆ ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สาเหตุและการติดต่ออาการ อาการแสดง การป้องกันและควบคุมโรค สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับโรค การติดต่อ วิธีการป้องกันโรค การป้องกันโรค ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างจะส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคไม่ให้เกิดโรคขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ธาณี กล่อมใจและคณะ (2563) ได้ศึกษาความรู้และพฤติกรรมของประชาชนเรื่องการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ 2019 ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และพบว่าประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างตอบไม่ถูกต้อง มากที่สุด ได้แก่ โรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นการติดเชื้อไวรัสตระกูลเดียวกับ ซาร์ส (SARS) และเมอร์ส (MERS) จึงทำให้มีความรุนแรงมาก (ร้อยละ 20) เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) มีระยะฟักตัว 3 - 14 วัน (ร้อยละ 13.33) โรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สามารถ

แพร่เชื้อจากคนสู่คนได้ และสามารถแพร่เชื้อได้ทันทีแม้ไม่มีอาการ (ร้อยละ 13.33) ด้านพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 1.61$, S.D. = 0.28) เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนน้อย คือ ล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ความเข้มข้นอย่างน้อย 70% เมื่อต้องออกไปที่สาธารณะ ($X = 1.03$, SD = 0.67) ล้างมือทำความสะอาดด้วยสบู่ทุกครั้งหลังสัมผัสเงินเหรียญหรือธนบัตร ($\bar{X} = 1.23$, S.D. = 0.68) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .327$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = .000$) จากการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ และมีพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรค ในระดับมาก แต่ยังพบรายข้อที่มีค่าคะแนนน้อย ซึ่งอาจส่งผลให้มีการแพร่กระจายของโรคได้ จึงควรมีการสร้างความรู้ความตระหนักแก่ประชาชนในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรค

8.2 ผลการศึกษาพบว่าของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีการรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับรับรู้มาก ($\bar{X} = 2.45$, S.D. = .157) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สาเหตุและการติดต่ออาการและการแสดง และการป้องกันและควบคุมโรค อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 57.5 โดยเมื่อแยกความรู้รายด้าน ได้แก่ ด้านสาเหตุและการติดต่อ เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่ตอบถูกมากที่สุด คือ ข้อที่ 1 เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นไวรัสชนิดเดียวกันกับไวรัสที่ก่อให้เกิดโรกระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันร้ายแรง SARS คิดเป็นร้อยละ 97.3 และ ข้อ 2 เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สามารถแพร่เชื้อจากคนสู่คนได้ โดยการ สัมผัสกับผู้ติดเชื้อผ่านทางละอองเสมหะจากการไอ จาม น้ำมูก น้ำลาย คิดเป็นร้อยละ 97.3 และ ข้อที่ตอบผิดมากที่สุด คือข้อที่ 3 ผู้ที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่สามารถจะส่งต่อเชื้อให้ผู้อื่นได้เมื่อมีอาการไข้ โดยที่กลุ่มตัวอย่างตอบผิดร้อยละ 68.5 ตามลำดับ ด้านอาการและการแสดงเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่ตอบถูกมากที่สุด คือ ข้อที่ 10 ผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีอาการรุนแรงอาจทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อน เช่น ปอดบวม ปอดอักเสบ ไตวาย หรืออาจเสียชีวิต คิดเป็นร้อยละ 100 และ ข้อที่ตอบผิดมากที่สุด คือข้อที่ 8 การติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในผู้ป่วยบางรายไม่มีอาการแสดงเลย คิดเป็นร้อยละ 2.7 ด้านการป้องกันและควบคุมโรค เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่ตอบถูกมากที่สุด คือ ข้อที่ 11 การใช้หน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย สามารถป้องกันการแพร่กระจายของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ ข้อที่ 12 การล้างมือด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์บ่อย ๆ สามารถป้องกันการแพร่กระจายของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ ข้อที่ 13 หากเดินทางกลับมาจากพื้นที่ควบคุมสูงสุด ควรไป รายงานตัวกับสถานพยาบาลใกล้บ้านเพื่อรับฟังคำแนะนำ จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ข้อที่ 14 การเว้นระยะห่าง 1-2 เมตร เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมกับบุคคลอื่น ช่วยลดโอกาสการแพร่กระจายของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้คิดเป็นร้อยละ 100 และ ข้อที่ตอบผิดมากที่สุด คือข้อที่ 20 เมื่อได้รับวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ครบทั้ง 2 เข็มแล้ว จะไม่สามารถติดเชื้อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ คิดเป็นร้อยละ 79.5 ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อกลุ่มตัวอย่างมีตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การรับรู้ของบุคคลจะส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ขึ้นเนื่องจากรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คิดว่าตนเองมีโอกาสจะเป็นโรคนั้นๆ

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของฮูตา วาหะยี (2563) ได้ศึกษาการรับรู้ความรุนแรงและพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของวัยรุ่นในเขตตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ผลการศึกษาพบวัยรุ่นมีระดับการรับรู้ความรุนแรงของโรค COVID-19 อยู่ในระดับมากร้อยละ 87.1

8.3 ผลการศึกษาพบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = 0.000) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่ตอบปฏิบัติเป็นประจำคะแนนสูงสุดคือ ข้อที่ 13 หากลูกบ้านของท่านมีอาการคล้ายไข้หวัด หรืออาการติดเชื้อทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง ท่านจะแจ้งกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทันที และข้อที่ 23 หลังจากท่านปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเมื่อท่านกลับถึงบ้านทุกครั้งท่านจะล้างมือให้สะอาด อาบน้ำทำความสะอาดร่างกายทันที เพื่อเป็นการป้องกันเชื้อโรคที่อาจติดมาซึ่งอาจแพร่กระจายเชื้อไปยังผู้อยู่อาศัยคนอื่นๆในบ้านได้ คิดเป็นร้อยละ 98.6 ($\bar{X} = 2.80$, S.D. = .451) รองลงมา ข้อที่ 8 ท่านสวมหน้ากากอนามัยทุกครั้งในการไปในสถานที่ที่มีคนแออัด และข้อที่ 21 ในสถานการณ์การแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เมื่อมีคนต่างถิ่นเข้ามาในหมู่บ้านเมื่อท่านทราบท่านจะแจ้งให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทราบที่ทันที คิดเป็นร้อยละ

97.3 ($\bar{X}$ = 2.57, S.D. = .164) และข้อที่ตอบปฏิบัติเป็นประคะแนน้อยที่สุดคือ ข้อที่ 5 ท่านล้างมือทำความสะอาดด้วยสบู่/เจล แอลกอฮอล์ทุกครั้งหลังสัมผัสสิ่งของรอบตัว เช่น รวบบันได ถูกบิดประตู เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 53.4 ($\bar{X}$ = 2.52, S.D. = .529) ซึ่งอภิปรายผลได้ว่าเมื่อกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับโรค การติดต่อ วิธีการป้องกันโรค การป้องกันโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกลุ่มตัวอย่างจะส่งผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคไม่ให้เกิดโรคขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาจุฑาพรรณ ไจแสน (2563) ได้ศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรค COVID-19 ของพนักงานสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ผลการศึกษาพบว่า 1. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการป้องกันโรค COVID-19 ของพนักงานสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ โดยภาพรวมในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า 9 พฤติกรรมการป้องกันโรค COVID-19 ของพนักงานสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุขกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ นั้น อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับได้แก่ ใส่หน้ากากอนามัย, ล้างมือ, มีการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการดำรงชีวิตที่ผิดไปจากวิถีเดิม ๆ หรือที่เรียกว่า New normal, งดการใช้สิ่งของร่วมกับผู้อื่น, หลีกเลี่ยงการเข้าไปในพื้นที่แออัดหรือพื้นที่เสี่ยงเว้นระยะห่างทางสังคมอย่างน้อย 1 เมตร, เลือกทานอาหาร ใช้ช้อนกลาง ออกกำลังกาย และพักผ่อนให้เพียงพอ และหลีกเลี่ยงการสัมผัสดวงตา จมูก หรือปาก 2. ผลการเปรียบเทียบระหว่างพฤติกรรมการป้องกันโรค COVID-19 ของพนักงานสถาบันวิจัย วิทยาศาสตร์สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สามารถสรุปการวิจัยได้ ดังนี้ 2.1) พนักงานที่ทำงานสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศต่างกัน มีพฤติกรรมการป้องกันโรค COVID-19 โดยรวมต่างกัน 2.2) พนักงานที่ทำงานสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุขกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ที่มีปัจจัย ส่วนบุคคล ด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และตำแหน่งงานปัจจุบันต่างกัน มีพฤติกรรม การป้องกันโรค COVID-19 โดยรวมไม่แตกต่างกัน 3.ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรค COVID-19 ของพนักงานสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ สามารถสรุปการวิจัยได้ดังนี้ 3.1) ปัจจัยด้านอิทธิพลของครอบครัว และด้านความตระหนักรู้มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรค COVID-19 ของพนักงานสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ 3.2) ปัจจัยด้านค่านิยมต่อสุขภาพ ด้านการเปิดรับสื่อ ด้านแรงจูงใจ ด้านทัศนคติ และด้านความรู้ ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรค COVID-19 ของพนักงานสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

นำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

8. เอกสารอ้างอิง

- เยาวลักษณ์ ชาวบ้านโพธิ์. (2564). บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ 2019 อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. **วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**, 4(1), มกราคม-เมษายน; 44-58.
- กรมควบคุมโรค.แนวทางปฏิบัติเพื่อการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หรือโควิด 19 สำหรับประชาชนกลุ่มเสี่ยง, มกราคม 2564 <<https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/index.php>>สืบค้นวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ.2564
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม. (2563). การดำเนินงานตามคำสั่งจังหวัดมหาสารคาม เรื่อง การยกระดับมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) จังหวัดมหาสารคาม. กลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุข.สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม.
- ธานี กล่อมใจ และคณะ. (2563). ความรู้และพฤติกรรมของประชาชนเรื่องการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ 2019. **วารสารการพยาบาล การสาธารณสุขและ การศึกษา**, 21(2), พฤษภาคม-สิงหาคม; 204-213.
- สุตา แวหะยี่. (2563). การรับรู้ความรุนแรงและพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของวัยรุ่นในเขตตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา. **วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน**, 6(4), ตุลาคม-ธันวาคม; 158-168.

A Study on the experiential cognition of the metaphorical concept of "Tiger" in Chinese and Thai Languages

Liu Jiaping¹, Li Yinsheng²

¹Huachiew Chalermprakiet University, Samut Prakan Province, Thailand

²School of Literature, Guangxi University, Nanning, Guangxi Province, China

Corresponding author. Email: liujp0534@gmail.com

(Received: June 6, 2023; Revised: June 21, 2023; Accepted: July 5, 2023)

Abstract

This study is based on the theory of experiential cognitive linguistics to explore the similarities and differences in the meanings of tiger-related words in Chinese and Thai. The research employed the literature review method and comparative analysis to compare 175 tiger-related words selected from the "Modern Chinese Dictionary" and "Dictionary of Idioms" in Chinese, with 52 tiger-related words from the "Thai-Chinese Dictionary" and "Royal Institute Dictionary" in Thai. The research found that the semantic extension type of the tiger concept metaphor is closely related to people's experience and perception of tigers. When Chinese and Thai people pay the same attention to tigers, the semantic extension of the concept of tigers in Chinese and Thai languages will overlap; otherwise, there will be semantic dislocation and semantic vacancy. Second, the scope of the metaphorical mapping of the tiger concept involves the conceptual domains related to "people" and "things." Third, there are both commonalities and differences in the conceptual metaphor mapping of Chinese and Thai languages, embodying the complexity in the process of human abstract concept formation. The findings of this study will provide teachers with diverse teaching materials, helping students understand and compare the meanings of tiger-related words in Chinese and Thai, thereby broadening their linguistic perspectives. Additionally, it will facilitate cultural exchange and understanding between Chinese and Thai language learners. From a linguistic perspective, the comparative analysis of tiger-related words in Chinese and Thai contributes to interdisciplinary research collaboration.

Keywords: tiger experiential cognition comparison between Chinese and Thai

1. Introduction

Animals have a very close connection with human life. In the process of human reproduction and evolution, animals have had a significant impact on people's clothing, food, shelter, and transportation. Firstly, in primitive societies with extremely low productivity, animals were one of the sources of food for people. Secondly, with the development of productivity and advancements in agricultural production techniques, large domesticated animals such as horses and cattle played a crucial role in the development of agrarian societies. Thirdly, in today's highly developed productivity, animals have become a source of various high-quality proteins necessary for human life. Fourthly, captivating animal performances have become a source of joy for both adults and children.

In their interaction with animals, people, based on their various experiences and perceptions of animals, attribute specific meanings to them, such as the ferocious tiger, the agile leopard, the cunning fox, and so on. This phenomenon widely and universally exists in human language systems. The primary reason for this is that humans live on the same Earth, in the same objective world, with similar physiological structures and sensory organs, and share common social experiential factors, leading to many similarities in language and culture across different ethnic groups. American cognitive linguist Ronald W. Langacker (2004), in his work "Foundations of Cognitive Grammar," emphasizes the close connection between semantic extension and human experiences and perceptions, suggesting that semantics are constructed through humans' cognitive understanding and interpretation of experiences in specific contexts. This viewpoint emphasizes that the meaning of words is shaped by human cognitive processes, thus highlighting the close relationship between experiential cognition and semantic extension.

Studying the cognition of words containing tiger would have positive implications for the teaching of Chinese and Thai languages. Firstly, through cognitive research on words containing tiger in Chinese and Thai, second-language learners can acquire a wider range of vocabulary resources. As a symbolically significant animal, the tiger is richly represented in Chinese and Thai. By learning and understanding these words, learners can expand their vocabulary and enhance the accuracy and diversity of their Chinese and Thai language expressions. Secondly, tigers hold important positions and symbolic meanings in the cultures of China and Thailand. By studying Chinese and Thai words related to tigers, second-language learners can gain a better understanding of the role of tigers in the two cultures, legendary stories associated with tigers, as well as customs and traditions related to tigers. This understanding helps learners delve deeper into the cultures and values of China and Thailand, promoting intercultural communication and understanding. Thirdly, studying the cognition of words containing tiger in Chinese and Thai enables learners to grasp the usage and semantic differences of these words in various contexts. This helps learners choose appropriate words and express themselves accurately. Additionally, by examining the collocations and usage patterns of words containing tiger learners can enhance their language proficiency, leading to more natural and fluent expressions. Fourthly, researching words containing tiger in Chinese and Thai provides new teaching resources and materials for Chinese and Thai instruction. Teachers can design diverse teaching activities and tasks based on the characteristics of these words, thereby stimulating learners' interest and motivation.

2. Research Objectives

As a product of human sociocultural experiential cognition, language analysis of the commonalities and differences in the expression of the same concept at the linguistic level among different ethnic groups and languages can help second language learners reduce barriers to cross-cultural communication, improve learning efficiency, and deepen mutual understanding between nations. Therefore, this paper selects the concept of "tiger," which is familiar to both Chinese and Thai people, and examines the role of the "tiger" concept in the construction of abstract concepts and the patterns followed in its semantic extension from a Chinese-Thai comparative perspective. The aim is to explore the similarities and differences in experiential cognition of the same object between the Chinese and Thai ethnic groups. Cognitive research on

words containing tiger in Chinese and Thai languages can provide teaching resources and materials for language instruction. By conducting in-depth studies on the meanings and usages of these words, teachers can design relevant teaching activities to assist learners in better mastering language expression and usage.

3. Research Methodology

1) In order to systematically compare tiger-related words in Chinese and Thai, first collect animal vocabulary related to tigers from dictionaries and corpora. Then, based on the target domains of metaphor, divide them into tiger-mapping human domain and tiger-mapping object domain, and further distinguish them. Then, compare and analyze the metaphors of animals in Chinese and Thai within each category.

2) The comparative study of animal vocabulary in Chinese and Thai involves comparing and analyzing differences between different cultures. Cross-cultural research methods can help researchers understand and interpret the similarities and differences of animal vocabulary in Chinese and Thai languages within cultural and social contexts. By comparing the symbolic meanings of tigers and related traditional customs in both language cultures, we can reveal the cultural connotations and cultural cognition associated with animal vocabulary in Chinese and Thai languages.

4. Theoretical concepts and related research

The theoretical foundation of this study is the theory of experiential cognition. This theory was proposed by American psychologist Jerome Bruner in 1956 and emphasizes that individuals construct their understanding and cognition of the world through interaction and experience with the external environment. Firstly, the theory of experiential cognition suggests that the meaning of words is constructed through individuals' interactions and experiences with the environment. Individuals attribute specific meanings and concepts to words based on their own experiences, which can be acquired through perception, observation, practice, and social interactions. Secondly, the meaning of words depends on context and situation. The theory of experiential cognition highlights that the meaning of words is context-dependent. The same word may have different meanings and semantic relationships in different contexts. Individuals need to consider the influence of context and situation when using and understanding words in order to accurately grasp and apply their meanings. Thirdly, the theory of experiential cognition emphasizes that the meaning of words is dynamic and subject to change. As individuals accumulate experiences and knowledge, the meaning of words can also change. Through continuous learning and experiences, individuals' understanding and usage of words evolve and adjust.

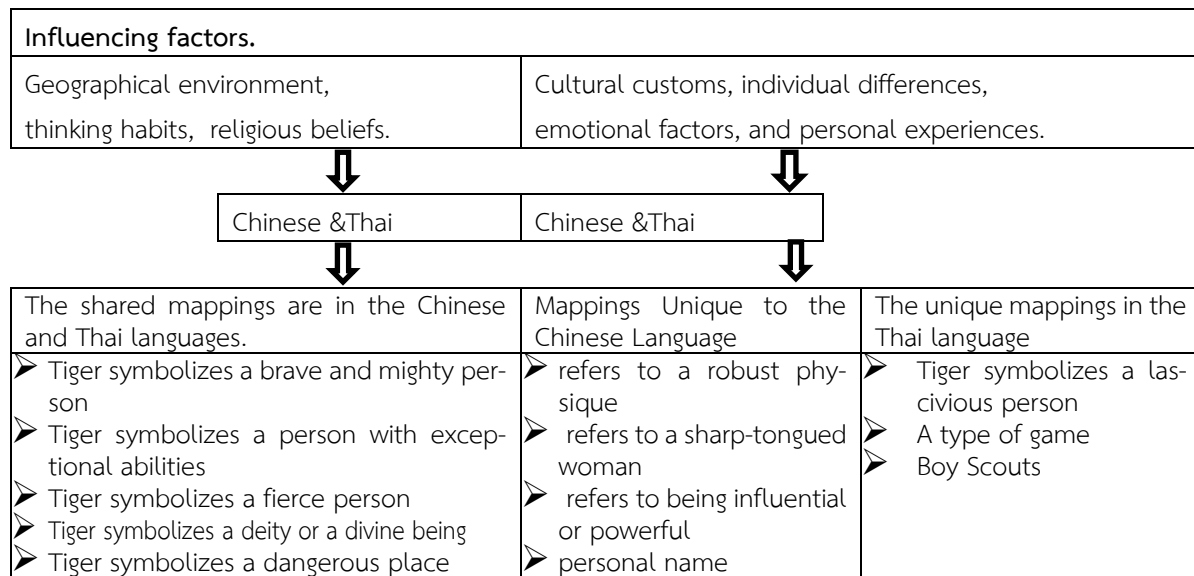
The Chinese term 'Hu(tiger)' corresponds to the Thai term 'Suea (tiger)'. In their primary sense, both terms refer to "a mammal with a large, round head, yellow fur, and black stripes. They have acute hearing and a sense of smell, are fierce and powerful, are good at swimming but not at climbing trees, and hunt for prey such as birds and other animals at night. They are collectively known as tigers (Modern Chinese Dictionary, 7th edition)." In daily communication, besides conveying the conceptual meaning, the term "Hu(tiger)" in Chinese and "Suea (tiger)" in Thai can also carry pragmatic meanings such as cultural meanings, symbolic meanings, metaphorical meanings, and so on. Examples in Chinese include expressions like "Hu Jia Hu Wei"

(a fox assuming the majesty of a tiger), "Hu Tou Hu Nao" (tiger-headed and tiger-brained), "Hu Jiang" (tiger general), and "Hu Tou She Wei" (tiger head, snake tail). In Thai, examples include "Seua Dam" (black tiger), which metaphorically refers to a brave black person, and "Seua Phu Ying" (female tiger), which metaphorically refers to a womanizer or someone who habitually exploits women. Often, people may not be aware of the metaphorical expressions when using these words in communication. As mentioned by Shu Dingfang (2000) in her work, "From a cognitive perspective, once a fresh metaphor is accepted, its metaphorical nature begins to weaken. With the increasing frequency of use, its metaphorical meaning becomes integrated into the word's actual meaning." Therefore, conducting an in-depth study of the pragmatic meanings of "Hu(tiger) " and "Suea (tiger) " can help Chinese and Thai language learners better understand the cultures of both countries and reveal the interaction between language and cognition.

The research related to the semantics of animal vocabulary in Chinese and Thai languages consists of a total of 18 articles. Among them, there are 2 articles from Thai journals, 3 articles from Chinese journals, 1 Thai master's thesis, and 12 Chinese master's thesis. The specific research topics are as follows: a comparative study on the semantic aspects of Chinese and Thai idiomatic expressions containing the word "Hu" (tiger) in their publication titled "A Comparative Study of Chinese Idiomatic Expressions Containing the word 'Hu' (tiger) with Thai Idiomatic Expressions Containing the Word 'Suea' (tiger)." They found that there is consistency in the six aspects of "will, sensation, adventure, education and nurturing, submission and surrender, and human actions and behaviors" in idiomatic expressions containing "Hu" (tiger) in both Chinese and Thai languages. Other researchers such as Atcharaphon Pavaputanon (2019), Wu Wenfei (2018), Nichapat Chuthakawinmongkhon, Pichayapa Amnuaychoktawee (2017), Kritanan Ming-kwan (2017), Liao Zhenzhu (2015), Chutima Khemcharoen (2015), Li Zhiwen (2014), Lin Xianlian (2014), and Cheng Tianci (2012) have provided detailed discussions on the pragmatic meanings (cultural meanings, symbolic meanings, and other pragmatic meanings) of "Hu" (tiger) in the Chinese and Thai languages.

In summary, based on the collected materials, it can be seen that scholars from China and Thailand have conducted extensive and in-depth research on idiomatic expressions, colloquialisms, and proverbs containing the word "Hu" (tiger) in Chinese and "Suea (tiger) " in Thai. The research primarily focuses on the structure, grammatical functions, and semantics of tigers in the Chinese and Thai languages. There has been relatively less attention given to the metaphorical meanings of tigers in these languages. This paper, from the perspective of experiential cognition and based on specific language data, categorize the semantic types of metaphorical mappings related to the concept of tiger in Chinese and Thai, explores their similarities and differences, and reveals the cognitive variations between the Chinese and Thai peoples as well as the cultural constraints of the metaphorical expressions involving the tiger concept.

Figure 1: Conceptual Framework Illustrating Cognitive Comparison of Tiger-Related Vocabulary in Chinese and Thai Languages

5. Results

5.1 The Cultural Connotations of Tiger in Chinese and Thai Languages

In traditional Chinese culture, "Hu" (tiger) is considered the "king of beasts," and its most prominent symbol is the character "Wang" (king) on its forehead. This perception stems from the tiger's fierce nature, its position at the top of the food chain, and its rarity of encountering a worthy opponent. Due to its ferocity, the tiger poses a threat not only to birds and animals in the natural world but also to humans and livestock. As a result, the tiger has two distinct images in the minds of the Chinese people: one is the mighty and courageous "Hu Jiang" (tiger general), and the other is the oppressor of the weak, the "Hu Lang Zhi Bei" (vicious tiger or wolf). It is this contradictory yet unified understanding of the tiger that evokes both loves and hate in people's hearts.

First, totems, ward off misfortune and suppress evil beasts. As the king of beasts, the tiger used to be widely distributed within China. During the primitive society period, with low levels of productivity, people faced fierce tigers that they couldn't conquer. The fear of tigers was so great that it elevated the tiger to a natural deity in people's minds. Many primitive tribes regarded the tiger as their ancestor and established it as their totem, worshipping it. Secondly, status, power, and outstanding individuals among the people. In the early stages of human society, the worship of the tiger as a totem and its own majestic and courageous nature made the tiger an important symbol for rulers to proclaim their identity and status. Thirdly, it signifies danger, terror, and hazardous territory. The tiger, due to its ferocity and majesty, has made the place where it resides and lives a synonym for "dangerous and hazardous" territory. Fourthly, it represents brutality, ruthlessness, and evil forces. Due to the fierce and ruthless nature of tigers, it is often used in the Chinese language to metaphorically refer to people or situations in life that oppress the weak and display brutality and heartlessness.

Thailand is located in the tropical region and has rich vegetation within its borders. Due to the tiger's predatory nature, which often involves ambush hunting, the forests provide highly favorable conditions for the tiger's hunting and survival. As a result, tigers are widely distributed in the extensive forests of Thailand. Firstly, it is the removal of evil, avoidance of calamity, and the Tiger God Shrine. Tiger Lord safeguards the local people's safety and health and is revered and worshipped by the people. Secondly, it is about being mighty, courageous, and outstanding among people. "Seua Ru" (Tiger knows) refers to a person being as clever as a tiger. "Seua Son Lep" (Tiger hides its claws) refers to a person with great strength intentionally concealing their abilities. Thirdly, it is about ferocity, cruelty, and the heart of a tiger. In "Khao Pen Seua" (He is a tiger), "Seua /Hu (tiger)" implies that the person is fierce like a tiger.

In conclusion, the terms containing "Seua /Hu (tiger)" in Chinese and Thai languages carry rich cultural connotations. For example, in both languages, Seua /Hu (tiger) can be used to metaphorically describe outstanding individuals, as well as dangerous people or things. However, the differences are based on geographical factors, climate variations, traditional culture, religious beliefs, ways of thinking, and social life specific to the Chinese and Thai ethnic groups.

5.2 Comparative Analysis of the Conceptual Metaphor of Tiger

Various animals in the natural world are closely linked to human activities such as clothing, food, shelter, transportation, agricultural production, and social development. They use animals as a mirror to reflect upon human characteristics and, in this process, create numerous language expressions related to animals. Certain features of the source domain, represented by "Seua /Hu (tiger)" are highlighted and mapped onto the target domain of "Ren" (humans), including appearance, mentality, psychological activities, and behaviors. This allows people to better understand themselves by leveraging the metaphorical representation of "Seua /Hu (tiger)".

5.2.1 Comparative Analysis of Metaphorical Mapping of Seua /Hu (tiger) with the Target Domain of Humans

Lakoff (1999) argues that concepts are formed through bodily and neural experiences of the world. Due to the shared physiological structure and sensory organs of humans, there are certain similarities in their thinking patterns and behavioral activities.

1) Tigers metaphorically represent "brave and mighty individuals".

In the hunting era, the ancestors of the Han ethnic group formed a psychological consensus regarding the "power" and "ferocity" of tigers during their struggles with the "forest overlord" and "king of the jungle." They regarded tigers as symbols of "bravery," "mightiness," and "courage." Similar metaphorical expressions exist in Thai as well, such as Seua Kaw (white tiger: metaphorically referring to brave Caucasian people).

2) "Hu" metaphorically refers to a person of outstanding abilities.

In addition to metaphorically referring to individuals who are "brave, mighty, courageous, majestic, and extraordinary," "Seua /Hu (tiger)" is also used to metaphorically describe those who are "excellent, outstanding, exceptionally capable, and exceptionally wise." For example, Seua Sangwian (tiger in the arena: a prominent figure in a certain field).

3) "Seua /Hu (tiger)" metaphorically refers to a person who is "ferocious" and "dangerous."

Due to the tiger's exceptional hunting abilities, it has few rivals in the animal kingdom. This is reflected in language, where numerous expressions metaphorically refer to individuals as "ferocious," "savage," "cruel," or "dangerous" using the imagery of tigers.

In summary, during the agricultural society, when faced with the brave, powerful, and mighty tiger, people often felt powerless to resist. The fear instilled by "Seua /Hu (tiger)" was immense. Therefore, when encountering similar situations in life, the people of the Han and Thai ethnicities like to metaphorically refer to those who bring danger to their lives and well-being with the "ferocity" and "cruelty" of a tiger.

5.2.2 Unique Metaphorical Expression Patterns in Chinese

Firstly, due to the tiger's large size, powerful hind legs, long and strong tail, and muscular and energetic physique. This is reflected in the language with many words using "tiger" to metaphorically refer to individuals with a robust and powerful physique, such as strong as a tiger. However, after analyzing Thai language materials, it is found that the Thai language does not have this usage. Secondly, in addition to using "tiger" to metaphorically refer to adults with a robust and powerful physique, the ancient Chinese people also used "tiger-headed and tiger-brained" to refer to children who were "strong and honest." Thirdly, in the Chinese language, use "tigress" refers to "fierce and sharp-tongued women."

5.2.3 Unique Metaphorical Expressions in the Thai Language

Due to the differences in thinking between Thai and Chinese people, Thai individuals use "Seua Non-Gin" to metaphorically refer to those "silent partners" who benefit from behind the scenes without actively participating in the operation. On the other hand, "Seua Baa" can be used to metaphorically refer to "wild tiger soldiers" or "lecherous individuals."

5.3 Comparative Analysis of the Metaphorical Mapping of "Seua /Hu (tiger)" in Chinese and Thai when the Target Domain is an Object

The tiger is a unique species in Asia, primarily native to Northeast Asia and Southeast Asia. The most primitive tigers originated in China, where the tiger symbolizes the "king of all animals" and the "king of the mountains," representing strength and grandeur.

5.3.1 Common Metaphorical Characteristics of "Seua /Hu (tiger)" in Chinese and Thai Language

1) The Tiger as a Metaphor for the Deity

In the eyes of the Han Chinese people, the tiger is a symbol of warding off evil, bringing disaster relief, ensuring peace and prosperity, and guarding wealth. In the streets of Thailand, it is common to see temples dedicated to the "Tiger Deity" and Thai people wearing tiger amulets on their chests.

2) The Tiger Symbolizing Dangerous Territory.

Early Thai and Chinese ancestors recognized that despite the tiger's immense power, its "fierce" nature made it a symbol of danger.

5.3.2 Unique Metaphorical Expressions in Chinese

Firstly, due to the inherent kingly aura of the tiger and the prominent character "Wang" (king) on its forehead, Hu Tou She Wei" is also used to describe someone whose actions are deceptive and inconsistent with their words. Secondly, in some rural areas and remote mountain regions of China, people choose names for their children that include the character "Seua / Hu (tiger)" to ward off evil and ensure their children's health and strong growth.

5.3.3 Unique Metaphorical Expressions in the Thai Language

In the Thai language, there is a specific metaphorical expression called "Seua Gin Wua" (tiger eats cow), which refers to a board game. The game consists of a 16-grid board with 4 tigers and 12 cows.

6. Conclusions

The comparative study mentioned above shows that the conceptual metaphor of "tiger" in Chinese and Thai is based on the process expansion of "reality-cognition-language". The foundation of the metaphorical mapping of "tiger" is the result of people's cognitive processing of various tiger features. Wang Yin (2011) points out that language is a human creation, which is the result of people's "interactive experience" and "cognitive processing" of reality. For example, "Thiì sùm seua jong bprà-yàt" ("Beware of the tiger's ambush") is the result of people's further conceptualization after their cognitive understanding of the fierce predatory nature of tigers, and it carries a clear experiential quality.

In the process of human cognition, individuals are influenced not only by the objective world but also by their subjective psychological factors. Wang Yin (2005) points out that humans have imaginative brains and various cognitive approaches. During the process of categorization and conceptualization, different features of things can be understood from different perspectives. Therefore, although the Chinese and Thai people share the same physiological structure, they exhibit differences in the process of cognitive understanding due to the influences of cultural traditions, customs, and religious beliefs. Specifically regarding the concept of "Seua / Hu (tiger)", due to the different focal points of attention for the two ethnic groups, semantic misalignment and semantic gaps occur in the process of metaphorical mapping.

7. Recommendations

7.1 Application of Research Findings:

The comparative study of the semantics of animal vocabulary in Chinese and Thai languages, based on the foundation of experiential cognition theory, contributes to learners' accurate understanding of word meanings and enhances their vocabulary acquisition and language expression skills. Through research on the semantics of animal vocabulary in Chinese and Thai languages, learners and teachers can gain a deeper understanding of the cultural connotations and symbolic meanings of animal vocabulary in both languages. This helps Chinese and Thai language learners comprehend and appreciate the differences between cultures and improves their intercultural communication skills. By studying the semantics of animal vocabulary, learners and teachers can establish stronger connections with words in terms of emotions and memories. Through research on the semantics of animal vocabulary containing tiger in Chinese and Thai

languages, teachers can gain a better understanding of learners' individual characteristics and language experiences. This allows for personalized teaching support and the development of teaching materials, ultimately improving the learning outcomes and satisfaction of Chinese and Thai language learners.

7.2 Next Steps in Research:

With the development and advancement of corpus technology, the next step in research would involve constructing a relatively large-scale corpus of animal vocabulary in Chinese and Thai languages and collecting and organizing actual language usage data of animal vocabulary. By analyzing the usage and semantic variations of animal vocabulary in different contexts, the actual language use and semantic features of animal vocabulary in Chinese and Thai languages can be revealed.

8. References:

- Atcharaphon Pavaputanon. (2019). **Comparative Study of Chinese and Thai Animal Idioms and Their Metaphorical Meanings - Taking "Horse, Cow, Tiger" as Examples**. Master's thesis. Shanghai: Huazhong Normal University.
- Cai Shuyan. (2017). **Study on the Meaning and Connotation of Chinese and Thai Animal Proverbs**. Master's thesis. Jinan: Jinan University.
- Chen Hui. (2011). **Comparative Study of English and Chinese Botanical Terms**. Doctoral dissertation. Shanghai: Shanghai International Studies University.
- Cheng Ttianci. (2014). **Comparative Analysis of Chinese and Thai Animal Proverbs**. Master's thesis. Tianjin: Tianjin Normal University
- Chutima Khemcharoen. (2015). **Comparative Study of Animal Metaphorical Meanings in Chinese and Thai Idioms**. Master's thesis. Dalian: Dalian University of Technology.
- Gaodajun Supa. (2006). **Comparative Study of Chinese and Thai Animal Idioms**. Master's thesis. Tianjin: Tianjin Normal University.
- He Shanfen. (2002). **Contrastive Study of English and Chinese Languages**. Shanghai: Shanghai Foreign Language Education Press, 339.
- Kritanan Mingkwan. (2017). **Comparative Study of Chinese and Thai Idioms**. Master's thesis. Harbin: Harbin Normal University.
- Li Fuyin. (2008). **An Introduction to Cognitive Linguistics**. Beijing: Peking University Press.
- Li Zhiwen. (2014). **Comparative Analysis of Chinese and Thai Animal Idioms and Cultural Differences**. Master's thesis. Nanning: Guangxi University.
- Liao Zhenzhu. (2015). **Comparative Study of Animal Words in Chinese and Thai Languages**. Master's thesis. Nanning: Guangxi University.

การพัฒนาความสามารถทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ด้วยหลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม Power point สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
Development Of Computer Learning Ability With 3R's Teaching Principles Using Power Point Game Media for Students with Intellectual Disabilities Matthayom 5

นุชนาถ ชัยมณี¹, พูลเกียรติ มงคลสวัสดิ์²

Nuchanart Chaimanee¹, Poonkeat Mongkonsawad²

¹นิสิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

²อาจารย์ที่ปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

¹ Graduate Diploma Program In Teaching Profession, Faculty of Education Thaksin University, Thailand

²Advisor, Faculty of Education Thaksin University, Thailand

Corresponding author. Email: 641996039@tsu.ac.th, gnature2005@hotmail.com

(Received: July 6, 2023; Revised: July 30, 2023; Accepted: August 10, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาความสามารถทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ด้วยหลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม Power Point สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ด้วยหลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม Power Point สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) สื่อเกม Power Point 3) แบบทดสอบวัดความสามารถทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ จำนวน 20 ข้อ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ด้วยหลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม Power Point วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนที่ได้จากการทดสอบ และสถิติวิเคราะห์เครื่องมือ คือหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบ (IOC) ผลการวิจัยพบว่า 1) หลังเรียนโดยใช้สื่อเกม Power Point นักเรียนมีการพัฒนาความสามารถทางการเรียนมากขึ้น เมื่อพิจารณาจากคะแนนเป็นรายบุคคลพบว่า นักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 9.00 คะแนน 2) ก่อนเรียนโดยใช้สื่อเกม Power Point นักเรียนทำคะแนนได้สูงสุด 10 คะแนน คะแนนต่ำสุด 5 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 7.40 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.85 และหลังเรียนโดยใช้สื่อเกม Power Point นักเรียนทำคะแนนได้สูงสุด 18 คะแนน คะแนนต่ำสุด 15 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 16.40 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.02 แสดงให้เห็นว่าหลังเรียนโดยใช้สื่อเกม Power Point นักเรียนมีความสามารถทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 3) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ด้วยหลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม Power Point อยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.8$ และค่า S.D. = 0.45

คำสำคัญ : การพัฒนาความสามารถทางการเรียน; 3R's; เกม Power Point

Abstract

The purposes of this research were 1) Develop computer learning ability with 3R's teaching principles using Power point game media for students with intellectual disabilities. Secondary 5, 2) to compare computer learning ability with 3R's teaching principles using Power point game media for students with intellectual disabilities. Secondary 5. The target group for the research was Secondary 5/2 students in the second semester of the academic year 2022, Songkhlapattana School 5 people. Research tools consisted of 1) learning management plan 2) Powerpoint game media 3) computer learning ability test, totaling 20 items 4) Student satisfaction with studying computer subjects With the 3R's teaching principles using Power Point game media. Data were analyzed using basic statistics, percentage, mean and standard deviation. (Standard Deviation: S.D.) of the score obtained from the test and a statistical analytical tool is to determine the content validity of the test (IOC). The results showed that 1) After learning by using the Power point game media, the students have improved their learning ability. Considering the individual scores, it was found that the students gained an average score of 9.00 points. 2) Before learning by using Power point game media, students scored a maximum of 10 points, a minimum score of 5 points, an average score of 7.40 points, and a standard deviation of 1.85. And after learning by using a Power point game, students scored a maximum of 18 points, a low score. maximum 15 points, mean score 16.40 points and standard deviation 1.02. It shows that after learning by using Power point game media, students have higher learning abilities than before learning. 3) Student satisfaction with studying computer subjects with the 3R's teaching principles using Power Point game media is $\bar{X} = 4.8$, S.D. = 0.45

Keywords: Learning Ability; 3R's; Power Point Game Media

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2565 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 4 มาตรา 22 ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 24 ระบุถึงการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา และหมวด 2 ได้กำหนดสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาไว้ในมาตรา 10 วรรคสอง ว่า การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ และได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาไว้ใน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2562)

โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา จัดการศึกษาให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลักสูตรพุทธศักราช 2552 ซึ่งความเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน โดยกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สาระแกนกลางที่เป็นสมรรถนะสำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทักษะ มาตรฐานการพัฒนา รวมถึงให้ความสำคัญ

การเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม วิชาคอมพิวเตอร์จึงมีประโยชน์ ต่อการดำเนินชีวิต ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา. 2562) ผู้ที่ความบกพร่องในการเรียนรู้ เกี่ยวกับกระบวนการทางจิตวิทยา ความบกพร่องทางการใช้ ภาษา การพูด การอ่าน การเขียน การฟัง การสะกดคำ การคิด การให้เหตุผล การคำนวณทางคณิตศาสตร์ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ความบกพร่องทางการรับรู้ การสร้างความคิดรวบยอด เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การแก้ปัญหา การตอบสนอง การใช้สมาธิ การจำแนก การใช้สายตา การสัมผัส เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย (สุนันทา กลิ่นถาวร, 2562)

การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา วิธีการที่เหมาะสม ได้แก่ วิธีการสอน แบบ 3R's ได้แก่ Repetition ซึ่งหมายถึงการสอนซ้ำไปซ้ำมา คือ ใช้เวลาสอนมากกว่าบุคคลปกติ โดยใช้วิธีสอนหลายๆ วิธีและเปลี่ยนกิจกรรมใหม่ๆ Relaxation คือ การสอนแบบไม่เคร่งเครียดจัดกิจกรรมแทรกในช่วงพัก เช่น การเล่น ร้องเพลง ดนตรี หรือเล่นนิทานให้มีบรรยากาศผ่อนคลาย และ Routine คือ การสอนสม่ำเสมอเป็นประจำ

จากปัญหาข้างต้นผู้วิจัยจึงศึกษาการพัฒนาความสามารถทางการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์ ด้วยหลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม Power Point สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนรวมถึงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการ และศักยภาพ ของนักเรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อพัฒนาความสามารถทางการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์ ด้วยหลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม Power Point สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อเกม Power Point

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์ ด้วยหลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม Power point สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อเกม Power Point

2.3 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์ ด้วยหลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม Power Point

3. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 ความบกพร่องทางสติปัญญา

3.1.1 นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา องค์การอนามัยโลก (WHO, 2007: online) ได้ให้นิยาม ความบกพร่องทางสติปัญญา (Intellectual Deficiency) ว่า “บุคคลที่มีความล่าช้าและบกพร่องของพัฒนาการทุกด้าน เช่น พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว สติปัญญา สังคม และภาษา เกิดขึ้นตั้งแต่แรกเกิดหรือวัยเด็กตอนต้นไม่ใช่การเจ็บป่วยด้านจิตใจ แต่อาจมีความเจ็บป่วยด้านจิตใจเกิดขึ้นในภายหลัง” จากนิยามสรุปได้ว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง เด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าปกติ มีปัญหาทางด้านการรับรู้ การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการใช้ทักษะในชีวิตประจำวันของเด็กโดยแสดงให้เห็นก่อนอายุ 18 ปี และมีข้อจำกัดต่างๆ ในด้านการรับรู้ การฝึกทักษะความสามารถทางสังคม มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าปกติประมาณ 70 - 75 หรืออาจต่ำกว่านี้

3.1.2 อาการของเด็กแอลดี ได้เป็น 4 กลุ่ม (ผดุง อารยะวิญญู และวาสนา เลิศศิลาปะ, 2551) แบ่งคือ

3.1.2.1 มีปัญหาในการอ่านหนังสือ (Dyslexia) จะมีอาการอ่านไม่ออก หรืออ่านได้บ้าง แต่สะกดคำไม่ถูกผสมคำไม่ได้ สลับตัวพยัญชนะ สับสนกับการผันสระและวรรณยุกต์ บางทีเด็กสนใจแต่การ สะกดคำทำให้อ่านแล้วจับใจความไม่ได้

3.1.2.2 มีปัญหาในการเขียนหนังสือ (Dysgraphia) แม้จะรู้ว่าต้องการเขียนอะไร แต่ก็เขียนไม่ได้ หรือเขียนได้ช้า เขียนตกหล่น เขียนพยัญชนะสลับกัน หรือเขียนคำเดียวกันแต่เขียนสองครั้งไม่เหมือนกัน บางคนเขียนแบบสลับซ้ายขวาเหมือนส่องกระจก เขียนลายมือโย้เย้ ขนาดของตัวอักษรไม่เท่ากัน ขึ้นลงไม่ตรงบรรทัด ไม่เว้นช่องไฟ ซึ่งสาเหตุอาจเกิดจากมือและสายตาทำงานไม่ประสานกัน หรือการรับภาพของสมองไม่เหมือนคนอื่น

3.1.2.3 มีปัญหาในการคำนวณ (Dyscalculia) อาจมีอาการคำนวณไม่ได้เลย หรือทำได้แต่สับสน กับตัวเลขไม่เข้าใจสัญลักษณ์ ไม่เข้าใจค่าของตัวเลข บางคนสับสนตั้งแต่การจำเครื่องหมายบวก ลบ คูณ หาร ไม่สามารถจับหลักการได้ เช่น หลักหน่วย หลักสิบ หลักร้อย ต่างกันอย่างไร บางคนบวกลบเป็น เข้าใจเครื่องหมาย แต่ตีโจทย์คณิตศาสตร์ไม่ได้

3.1.2.4 ประเภทสุดท้าย เป็นประเภทที่มีความบกพร่องแบบไม่สามารถเฉพาะเจาะจงได้ คือ ไม่เข้าเกณฑ์ทั้งเรื่องอ่าน เขียน แล้วก็คำนวณ ซึ่งก็อาจรวมถึงพวกที่มีความบกพร่องทั้ง 3 อย่างรวมกัน ด้วยก็ได้

3.1.3 กระบวนการเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (สุนันทา กลิ่นถาวร และณัฐพงษ์ พันธุ์ณี, 2562) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จะมีกระบวนการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ได้แก่ 1) กระบวนการบันทึกข้อมูลที่เข้ามาจากประสาทสัมผัสต่างๆ ลงไว้ในสมอง และถ้าหากมีความผิดปกติก็จะทำให้เกิดปัญหา 2) การบูรณาการข้อมูล เป็นกระบวนการตีความข้อมูล การเรียงลำดับข้อมูล 3) การเก็บรักษาข้อมูลไว้เพื่อให้สามารถดึงออกมาใช้ได้ภายหลัง เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มักจะมีอาการระยะสั้นไม่ดีและ 4) การนำข้อมูลออกมาใช้ในรูปแบบของภาษาและการเคลื่อนไหว

3.2 หลักการสอน 3R's

3.2.1 การสอนแบบ Repetition สถาบันราชานุกูล (2557) กล่าวว่า Repetition คือ สอนซ้ำไปซ้ำมาและใช้เวลาสอนมากกว่าเด็กปกติ ใช้วิธีสอนหลายๆ วิธีในเนื้อหาเดิม

3.2.2 การสอนแบบ Relaxation Relaxation คือ การสอนแบบไม่ตึงเครียด ไม่สอนเนื้อหาวิชาเดียววนเวียนเกิน 15 นาที เปลี่ยนกิจกรรมเป็นการเล่น ร้องเพลง ดนตรี เล่นเกม หรือปฏิบัติจริง ไม่เคร่งเครียด ให้ผ่อนคลาย

3.2.3 การสอนแบบ Routine Routine คือ การสอนให้เป็นกิจวัตรประจำวัน กิจกรรมที่ต้องทำสม่ำเสมอในแต่ละวัน

3.3 สื่อเกมการศึกษา

ศยามน อินสะอาด (2557) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนำเกมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ว่า การเล่นเกมนำมาช่วยพัฒนาสติปัญญา ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักการสังเกต คิดหาเหตุผล และเกิดความคิดรวบยอดได้ดี ขณะที่ทศนา แคมมณี (2557) กล่าวว่า เกมการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ อย่างสนุกสนาน ให้ผู้เรียนทุกคนได้เล่นเอง ได้รับประสบการณ์ตรงเรียนรู้ได้ดีขึ้น สรุปได้ว่า เกมการศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาการด้านอารมณ์สังคม สติปัญญา ด้วยการสร้างบรรยากาศที่สนุกสนาน ให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ด้านต่างๆ ได้ดีขึ้น

ทศนา แคมมณี (2557) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการใช้เกมการศึกษา ควรประกอบด้วย 1) ผู้สอนและผู้เรียน 2) เกมและกติกาการเล่น 3) การเล่นเกมตามกติกา 4) การอภิปรายเกี่ยวกับผลการเล่น วิธีการเล่น และพฤติกรรมการเล่นของผู้เล่นหลังการเล่น 5) ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นเกมการศึกษาเป็นเกมที่มีวัตถุประสงค์มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนตั้งไว้ จึงมิใช่การเล่นเพียงเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น หากแต่ผู้สอนสามารถนำเกมที่เล่นกันเพื่อความบันเทิง มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ โดยผู้สอนอาจเพิ่มขั้นตอนสำคัญคือ การวิเคราะห์ และอภิปรายสิ่งที่ได้จากเกมนั้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุนันทา กลิ่นถาวร และณัฐพงษ์ พันธุ์ณี (2562) ศึกษาวิจัย การวิเคราะห์และออกแบบสื่อคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค 3R ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการวิเคราะห์และออกแบบสื่อคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค 3R พบว่า สื่อคอมพิวเตอร์ที่ออกแบบมีโครงสร้างบทเรียนในรูปแบบผสม เป็นบทเรียนสำเร็จรูปที่มีรูปแบบผสมผสานทั้งแบบการเรียนรู้เรียงไปตามลำดับ และการเรียนรู้แบบแยกสาขา 2) ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อสื่อคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค 3R ที่พัฒนาขึ้นโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเข้ากิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ 4) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อสื่อคอมพิวเตอร์โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

อรนุช สุวรรณหงส์ (2559) ได้วิจัย เรื่อง : การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ โดยใช้สื่อการสอน PowerPoint ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/9 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์นครปฐม พบว่านักเรียนร้อยละ 99 มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาในบทเรียนมากขึ้น ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอรนุช สุวรรณหงส์ (2559) ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการอ่านโดยจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการประสาทสัมผัสร่วมกับหลักการสอนแบบ 3R's ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หลังการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการประสาทสัมผัสร่วมกับหลักการสอนแบบ 3R's ศึกษาความก้าวหน้าในการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการประสาทสัมผัสร่วมกับหลักการสอนแบบ 3R's กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนบ้านห้วยไคร้ จำนวน 3 คน พบว่า 1) ความสามารถในการอ่านของนักเรียนระดับดี 1 คน และระดับดีมาก 2 คน 2) ดัชนีประสิทธิผลความสามารถในการอ่าน มีความก้าวหน้า ในการอ่านทั้ง 3 หน่วย โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลมากกว่า 0.50

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สื่อ PowerPoint ในการสอน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน การนำสื่อ Power Point มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เป็นวิธีจูงใจในการเรียนอย่างหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนสนุกสนาน ตื่นเต้น ท้าทาย ไม่เบื่อ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจการพัฒนาความสามารถทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ด้วยหลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม Power Point สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนสามารถนำความรู้ประสบการณ์ที่ได้ไปต่อยอดในการพัฒนาตนเองสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข

4. วิธีดำเนินการ

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา จำนวน 5 คน ศึกษาเนื้อหา จุดประสงค์ กิจกรรม การวัด และการประเมินผล และแบ่งเนื้อหาให้เหมาะสมกับเวลา ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ใช้สื่อเกม Power Point และแบบทดสอบวัดความสามารถทางการเรียน เป็นแบบทดสอบชนิด 3 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ ใช้ทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) ใช้สื่อเกม Power Point เพื่อพัฒนาความสามารถทางการเรียน เรื่อง อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ชนิด 3 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ 2) จัดกิจกรรมพัฒนาความสามารถทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ด้วยหลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม Power Point จำนวน 2 แผน รวม 16 ชั่วโมง เรื่อง อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ 3) ทดสอบหลังเรียน (Post-Test) วัดความสามารถทางการเรียนจากการใช้สื่อเกม Power Point เพื่อพัฒนาความสามารถทางการเรียน เรื่อง อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ชนิด 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ฉบับเดียวกับการทดสอบก่อนเรียน 4) ตรวจผลการทำแบบทดสอบของกลุ่มเป้าหมาย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ

5. ผลการศึกษา

5.1 ผลการพัฒนาความสามารถทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ด้วยหลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม Power Point สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สื่อเกม Power Point มีผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลความสามารถทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ด้วยหลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม Power point สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สื่อเกม Power Point

นักเรียน (N=5)	ก่อนเรียน (X)		หลังเรียน (Y)		ผลต่าง (D)	สรุปผล การพัฒนา
	คะแนนที่ได้ (20)	ร้อยละ (%)	คะแนนที่ได้ (20)	ร้อยละ (%)		
เด็กชาย ก	5	25.00	15	75.00	10	25.00
เด็กชาย ข	9	45.00	17	85.00	8	25.00
เด็กชาย ค	7	35.00	16	80.00	9	30.00
เด็กชาย ง	6	30.00	16	80.00	10	30.00
เด็กชาย จ	10	50.00	18	90.00	8	15.00
ค่าเฉลี่ย	7.40	37.00	16.40	82.00	9.00	45.00
S.D.	1.85		1.02		0.89	

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า การพัฒนาความสามารถทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ด้วยหลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม Power Point สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา หลังเรียนนักเรียนมีการพัฒนาความสามารถทางการเรียนมากขึ้น

5.2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ด้วยหลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม Power point สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อเกม Power Point เมื่อพิจารณาจากคะแนนเป็นรายบุคคลพบว่า นักเรียน มีคะแนนเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 9.00 คะแนน และก่อนเรียน นักเรียนทำคะแนนได้สูงสุด 10 คะแนน คะแนนต่ำสุด 5 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 7.40 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.85 และหลังเรียน นักเรียนทำคะแนนได้สูงสุด 18 คะแนน คะแนนต่ำสุด 15 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 16.40 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.02 แสดงให้เห็นว่าหลังเรียนโดยใช้สื่อเกม Power Point นักเรียนมีความสามารถทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

5.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ด้วยหลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม Power Point จากนักเรียน 5 คน มีค่าความพึงพอใจคะแนนเฉลี่ย = 4.8 พึงพอใจมาก และ S.D. = 0.45

6. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. ผลการพัฒนาความสามารถทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ด้วยหลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม Power point สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา พบว่า หลัง

เรียน โดยใช้สื่อเกม Power Point นักเรียนมีการพัฒนาความสามารถทางการเรียนมากขึ้น เมื่อพิจารณาจากคะแนนเป็นรายบุคคลพบว่า นักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 9.00 คะแนน จากก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่าเมื่อใช้หลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม Power point นักเรียนมีผลการพัฒนาความสามารถทางการเรียน การพัฒนาความสามารถทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลังการจัดการเรียนรู้ใช้สื่อเกม Power Point ร่วมกับหลักการสอนแบบ 3Rs ได้ผลดีขึ้น เนื่องจากการเรียนที่ไม่เคร่งเครียดมากเกินไป ด้วยเกมที่เน้นสื่อรูปภาพจะช่วยเสริมการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี โดยนักเรียนมีการพัฒนาความสามารถทางการเรียนมากขึ้น

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ด้วยหลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม Power point สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา พบว่าหลังจากที่นักเรียนได้เรียนโดยใช้สื่อเกม Power Point นักเรียนมีความสามารถทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์สูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชญา สมในใจ (2564) เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อสไลด์อิเล็กทรอนิกส์ (Power Point) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวยาพิทยาคม อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ พบว่าหลังสอนมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นถึง 2.32 คิดเป็นร้อยละ 11.60 ค่าเฉลี่ยหลังการสอนสูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับกนิษฐา ศรีเอนก (2565) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนรายวิชาระบบคอมพิวเตอร์ และดิจิทัล ผลการวิจัย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) และผลสัมฤทธิ์ความคงทนหลังการจัดการเรียนรู้ พบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยหลังเรียน 2 สัปดาห์ ไม่แตกต่างจากคะแนนหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงว่ามีความคงทนในการเรียนรู้ และความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.646)

3. ผลการศึกษาค้นคว้าความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ด้วยหลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม Power Point จากนักเรียน 5 คน มีค่าความพึงพอใจคะแนนเฉลี่ย = 4.8 พึงพอใจมาก และ S.D.=0.45 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความพึงพอใจมากต่อการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ด้วยหลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม Power Point สอดคล้องกับสุนันทา กลิ่นถาวร และณัฐพงษ์ พันธุ์มณ (2562) โดยศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อคอมพิวเตอร์ฯ พบว่าความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อสื่อคอมพิวเตอร์โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

ดังนั้นการนำสื่อเกม Power Point มาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นที่สนใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ อยากเรียนรู้ อยากเรียน และเป็นแรงจูงใจในการเรียนการสอน เน้นสื่อเป็นรูปภาพ โดยใช้การสื่อสารด้วยการมองมากกว่าการฟัง ประกอบกัน เป็นวิธีการที่ใช้ได้ผลดี ทำให้เกิดความสุขสนุกสนานและเพลิดเพลินในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเล่นเกมส์ สอดคล้องกับความสามารถและศักยภาพของนักเรียน

5. สรุป

สรุปผลการวิจัย

1. หลังเรียนโดยใช้สื่อเกม Power Point นักเรียนมีการพัฒนาความสามารถทางการเรียนมากขึ้น เมื่อพิจารณาจากคะแนนเป็นรายบุคคลพบว่า นักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 9.00 คะแนน

2. ก่อนเรียนโดยใช้สื่อเกม Power Point นักเรียนทำคะแนนได้สูงสุด 10 คะแนน คะแนนต่ำสุด 5 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 7.40 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.85 และหลังเรียนโดยใช้สื่อเกม Power Point นักเรียนทำคะแนน

ได้สูงสุด 18 คะแนน คะแนนต่ำสุด 15 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 16.40 คะแนนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.02 แสดงให้เห็นว่า
หลังเรียนโดยใช้สื่อเกม Power Point นักเรียนมีความสามารถทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ด้วยหลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม
Power Point จากนักเรียน 5 คน มีค่าความพึงพอใจคะแนนเฉลี่ย = 4.8 พึงพอใจมาก และ S.D.=0.45 แสดงให้เห็นว่า
นักเรียนมีความพึงพอใจมากต่อการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ด้วยหลักการสอน 3R's โดยใช้สื่อเกม Power Point

6. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553**.
กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- กนิษฐา ศรีเอนก. (2565). ความคงทนในการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในรายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล.
วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 12(1), มกราคม - มีนาคม 2565.
- ชัชชญา สมในใจ. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการ ด้วยการ
จัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อสไลด์อิเล็กทรอนิกส์ (Power Point) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน
สวายพิทยาคม อำเภอปราณบุรี จังหวัดศรีสะเกษ. โรงเรียนสวายพิทยาคม.
- โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา. (2562). **หลักสูตรโรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา ฉบับแก้ไข ปี พ.ศ. 2562**. สงขลา : โรงเรียน
สงขลาพัฒนาปัญญา.
- ทิตนา แคมมณี. (2557). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 18).
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล. (2560). การประเมินความก้าวหน้าการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน Formative Evaluation of
Learning by Game Based. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 7; 104-116.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2551). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: พีเออาร์ แอนด์ ปรีนติ้ง.
ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2544**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- สถาบันราชานุกูล (2557). **เด็กออทิสติกคู่มือสำหรับครู**. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.สถาบันราชานุก
กุล กรมสุขภาพจิต. [ม.ป.ป.]. ออทิสติก(Autistic). สืบค้นจาก<http://www.rajanakul.com/main/index.php>
- สาวิตรี เกษณี. (2558). การพัฒนาความสามารถในการอ่านโดยจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการประสาทสัมผัสร่วมกับ
หลักการสอนแบบ 3R's ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สุนันทา กลิ่นถาวร ฐิติพงษ์ พันธุ์มณี. (2562). การวิเคราะห์และออกแบบสื่อคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้าน
คณิตศาสตร์สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค 3R. รายงานการวิจัย คณะวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศยามน อินสะอาด. (2557). **เกมและสถานการณ์จำลองเพื่อการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- World Health Organization. (2007). **Global age-friendly cities: A guide**. Retrieved from https://www.who.int/ageing/publications/age_friendly_cities_guide/en.

การปรับปรุงคุณภาพการให้บริการร้านเกม VR โดยใช้เทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ:
กรณีศึกษาร้าน VR Delivery Kku
Vr Game Center Service Improvement sing Quality Function Deployment:
Case Study in Vr Delivery Kku

วิศรุต บุ่งอุทุม¹, อารีย์ นัยพินิจ²

Wisarut Bungutoom¹, Aree Naipinit²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹Master of Faculty of Business Administration, Khon Kaen University, Thailand

²Faculty of Business Administration, Khon Kaen University, Thailand

Corresponding author. Email: Wisarut.bungutoom@kkumail.com

(Received: January 9, 2023; Revised: February 20, 2023; Accepted: February 25, 2023)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเครื่องมือในการวางแผนเพื่อพัฒนาธุรกิจการบริการให้มีประสิทธิภาพ และพัฒนาร้านกรณีศึกษาเพื่อเป็นต้นแบบ แนวทางให้แก่ผู้ประกอบการในธุรกิจประเภทเดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน ระยะเวลา (1) จากการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth interviews) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า (Face-to-Face Interview) และแบบสอบถามผ่านช่องทาง Facebook โดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 100 คน สามารถสรุปได้ว่า การจัดหมวดหมู่ความต้องการของผู้บริโภค โดย Brady and Cronin เป็น 5 หมวดหมู่ ได้แก่ สภาพแวดล้อม (Ambient Conditions) การออกแบบ (Design) ปัจจัยทางสังคม (Social Factors) ช่วงเวลาที่รอคอย (Waiting Time) และสิ่งที่จับต้องได้ (Tangibles) นั้น สอดคล้องกับปัจจัยที่จะทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจใช้บริการร้านเกม VR ระยะเวลา (2) งานวิจัยนี้ได้นำเอาเทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ (Quality function deployment: QFD) มาประยุกต์ใช้ โดยเลือกใช้เฉพาะบางส่วนของ บ้านแห่งคุณภาพ (House of Quality) โดยนำเอากลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 100 คน ที่เคยสัมภาษณ์เชิงลึกไปแล้ว และผู้ที่เคยใช้บริการร้านอื่นอีก 100 คน รวมทั้งสิ้น 200 คน ข้อมูลทั่วไปได้แก่เพศ ชาย 87 คน คิดเป็น 43.5% หญิง 113 คน คิดเป็น 56.5% มีผู้ใช้บริการตั้งแต่อายุ 7-30 ปี อาชีพ นักเรียน นักศึกษา และพนักงานส่งอาหาร ในส่วนการปรับปรุงการบริการนั้น แม้ทุกหัวข้อจะเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการให้ปรับปรุง แต่มีเพียงไม่กี่จุดเท่านั้นที่จะจำเป็นต้องปรับปรุงจริง ๆ ซึ่งช่วยให้ประหยังบประมาณเป็นอย่างมาก ระยะเวลา (3) เมื่อทำการปรับปรุง และหลังการปรับปรุงอีกครั้งแล้ว ผลจากการประเมินพบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในการให้บริการมากขึ้น

คำสำคัญ: วีอา, เทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ, เสียงเรียกร้องของผู้บริโภค

Abstract

This study aimed to study planning tools to effectively develop service business and develop case-study shop as a model for entrepreneurs in the same or similar service. Result (1) According to the study, the researcher used in-depth interviews which were Face-to-Face Interview and questionnaire via Facebook with the sample of 100 people. The result showed that categorizing customer's demand by Brady

and Cronin into 5 categories, that were Ambient Conditions, Design, Social Factors, Waiting Time, and Tangibles, was consistent with factors that customer considered coming to VR game center. This research applied Quality Function Deployment (QFD) which the researcher selected only Product Planning or House of Quality. Total participants of 200 people consisted of 100 people who had been in in-depth interview and 100 people who had been to other shops. Participants were 87 men (43.5%) and 113 women (56.5%) at the age of 7-30. They were students and delivery men. In term of service improvement, although the customers wanted the service to be improved in every point, there were some points that were actually needed to be adjusted which saved huge amount of expenditure. After improvement and another improvement, the result showed that customers are more satisfied with the service.

Keywords: Virtual reality, Quality Function Deployment, Voice of Customer

1. บทนำ

Virtual reality (VR) หรือ วีอา เป็นเทคโนโลยีที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อจำลองสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งจากสภาพแวดล้อมจริง และจากในจินตนาการ ด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ทั้งภาพ และเสียง รับประสาทสัมผัสหลาย ๆ ด้านด้วยอุปกรณ์นำเข้า เช่น ถุงมือเมาส์ เพื่อการรับรู้แรงป้อนกลับ (องค์การพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ, 2564) สำหรับต่างประเทศแล้ว Virtual Realityถูกนำมาประยุกต์ใช้ในหลายวงการ โดยเฉพาะในแง่ของการฝึกอบรมบุคลากรในสาขาต่าง ๆ เช่น ใช้สำหรับการฝึกฝนผ่าตัดในวงการแพทย์ อีกทั้งในยุโรปก็ยังได้ปรับปรุง พัฒนาไปใช้ในพิพิธภัณฑ์ สำหรับการจำลองสิ่งก่อสร้าง หรืองานศิลปะสำคัญ ๆ ด้วย (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, 2564)

ในประเทศไทยนั้นยังไม่ได้มีการผลิต หรือตั้งศูนย์แวน VR อย่างจริงจัง ทำได้เพียงสั่งซื้อจากต่างประเทศเท่านั้น เนื่องด้วยแวน VR นั้นราคาค่อนข้างสูง การติดตั้งโปรแกรม (Program) หรือแอปพลิเคชัน (Application) ก็ยังต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อ หรือใช้งาน ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคในประเทศไทยไม่อาจเอื้อมถึง (วารสารวิชาการคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2561; ไพโรจน์ ไหววนิชกิจ) ด้วยเหตุนี้ผู้ประกอบการบางกลุ่มจึงได้เริ่มหันมาดำเนินธุรกิจแวน VR มากขึ้น โดยมีจะเปิดเป็นร้านเกมที่ใช้แวน VR ในการเล่น ซึ่งจะคิดราคา และให้บริการคล้ายกับร้านให้บริการอินเทอร์เน็ต กล่าวคือคิดค่าบริการเป็นรายเครื่องต่อชั่วโมง และมีพนักงานคอยดูแล แสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยี กับแวน VR เป็นของใหม่สำหรับคนไทย จนถึงผู้ประกอบการไทย การให้บริการในร้านเกม VR จึงเป็นธุรกิจที่ค่อนข้างเสี่ยงหากไม่ทราบถึงความต้องการในการบริการของผู้บริโภคอย่างแท้จริง ซึ่งผู้เข้ารับบริการเองก็ยังไม่รู้ว่าตนต้องการที่จะได้รับการบริการแบบใด

เทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ (Quality Function Deployment หรือ QFD) ซึ่งเป็นเทคนิคหนึ่งที่จะใช้ในการวางแผนการปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของลูกค้ามากที่สุด โดยทำการศึกษาถึงความต้องการของผู้บริโภค (Customer Needs) แปลความต้องการของผู้บริโภค หรืออาจเรียกว่าเสียงเรียกร้องของผู้บริโภค (Voice of Customer หรือ VOC) ทำการประเมินค่าเพื่อให้ทราบถึงความต้องการจริงของผู้บริโภค (Hauser and Clausing, 1998)

ดังนั้น ในงานวิจัยชิ้นนี้จะทำการประยุกต์เทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ (Quality Function Deployment หรือ QFD) มาใช้ในงานบริการ โดยเล็งเห็นประโยชน์ที่จะนำข้อมูล และผลการศึกษาไปเป็นแนวทางให้แก่เจ้าของกิจการ ได้ทราบถึงความต้องการของผู้บริโภคในด้านของการบริการในร้านเกม VR จนถึงนักศึกษาที่สนใจกิจการร้านเกม VR หรือการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ (Quality Function Deployment: QFD) ได้นำไปศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อทดลองการประยุกต์ใช้เทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ (Quality Function Deployment หรือ QFD) ในงานบริการ

2.2 ศึกษาการปรับปรุงการบริการในร้านเกม VR หรือธุรกิจที่ใกล้เคียงกันให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

3. วิธีการวิจัย

การดำเนินการวิจัยขั้นตอนของการดำเนินงานวิจัยเพื่อปรับปรุงการให้บริการของร้านเกม VR โดยประยุกต์ใช้เทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ (QFD)

3.1 ศึกษาความต้องการของผู้บริโภคในการใช้บริการร้านเกม VR

3.1.1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ในงานวิจัยครั้งนี้ จะนำร้าน วีอา เดลิเวอรี่ เคเคยู (VR delivery KKU) มาเป็นร้านกรณีศึกษา และให้ร้านร้านอื่นในเขตจังหวัดขอนแก่นเป็นคู่แข่ง

3.1.2 ลักษณะของกลุ่มประชากรศาสตร์ในงานวิจัยนี้คือ กลุ่มผู้ที่เคยใช้บริการมากกว่า 1 ครั้ง ในเขตขอนแก่น และผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกรายเดือนของร้านกรณีศึกษา โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยเลือกใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความเกี่ยวข้อง และจะให้ข้อมูลได้อย่างเหมาะสมกับการศึกษา งานวิจัยนี้ใช้กลุ่มผู้ที่เคยมาใช้บริการร้านเกม VR ในเขตขอนแก่น อย่างน้อย 1 ครั้ง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และแบบสอบถามผ่านช่องทาง Facebook

3.1.3 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เลือกที่จะอ้างอิงจำนวนผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกของร้านกรณีศึกษา โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 98 คน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างไว้ทั้งสิ้น 100 คน และกลุ่มตัวอย่างที่เคยใช้บริการร้านเกม VR อื่นในขอนแก่นอีก 100 คน รวมเป็น 200 คน

3.1.4 หาค่าเฉลี่ยจากแบบสอบถาม เมื่อได้ข้อมูลจากแบบสอบถามแล้วจะทำการหาค่าเฉลี่ยจากแบบสอบถาม และเนื่องจากข้อมูลจากแบบสอบถามมีลักษณะเป็นการเลือกให้ระดับคะแนน (Rating) จากข้อมูล (Data) ที่ได้รับ เมื่อเป็นเช่นนั้นในการสรุปค่าเฉลี่ยของกลุ่มข้อมูลประเภทนี้ต้องทำการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) จึงจะทำให้ค่าเฉลี่ยที่เชื่อถือได้ที่สุด ซึ่งมีสมการคำนวณ ดังนี้

$$\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^n f_i x_i}{\sum_{i=1}^n f_i}$$

เมื่อ	$\bar{x}$	=	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
	$X_1, X_2, X_3, \dots, X_n$	=	ค่าระดับความสำคัญของข้อมูล
	$f_1, f_2, f_3, \dots, f_n$	=	ความถี่ของข้อมูล

ภาพที่ 3-1 สมการคำนวณการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต

3.2 การประยุกต์ใช้ QFD

ประยุกต์ใช้ QFD เพื่อกำหนดคุณลักษณะในการบริการ โดยจะเริ่มต้นด้วยเสียงผู้บริโภค (Voice of Customers) แปลงความต้องการมาเป็นตัววัดผลงาน โดยให้เป็นตัวแทนคุณลักษณะของการบริการ ที่จะแสดงออกในรูปของผลงานที่นำมาวัดค่าได้ หลังจากได้คุณลักษณะของการบริการแล้ว จะเริ่มการไล่เรียงลำดับความสำคัญเพื่อให้รู้ว่าควรแก้ไขปรับปรุง หรือพัฒนาบริการในส่วนไหนเป็นอันดับแรก และเป้าหมายของการปรับปรุงอยู่ที่ตำแหน่งใด

3.2.1 หาความต้องการของลูกค้า (Customer Needs) คือการนำเอาสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการ หรือบอกกล่าวมาวิเคราะห์เพื่อหาสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการจริง ๆ

3.2.2 สร้างเมทริกซ์วางแผน (Planning Matrix) เป็นวิธีการเปรียบเทียบการบริการที่ทำอยู่กับร้านอื่น เพื่อกำหนดส่วนของการปรับปรุงในการบริการ เมทริกซ์การวางแผนมีองค์ประกอบอยู่ 9 ส่วนหลัก ซึ่งในการวิจัยนี้จะใช้เพียง 4 ส่วนเท่านั้น โดยจะมีขั้นตอนส่วนการดำเนินการ และขั้นตอนในส่วนของการคำนวณ ดังนี้

- 1) ค่าความสัมพันธ์ IMP เป็นการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิตที่ได้จากแบบสอบถามที่ 1
- 2) สสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ของคู่แข่ง คือการสำรวจความพึงพอใจของร้านกรณีศึกษา และร้านทั่วไปโดยนำเอาค่าเฉลี่ยเลขคณิตที่ได้จากแบบสอบถามชุดที่ 2 มาเปรียบเทียบกับ
- 3) เป้าหมาย เป็นการแสดงเป้าหมายที่ต้องการออกแบบการบริการบนพื้นฐานตามสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการ โดยงานวิจัยชิ้นนี้จะกำหนดเป้าหมายให้เท่ากับค่าสูงสุดระหว่างค่าเฉลี่ยเลขคณิตของร้านกรณีศึกษา และร้านทั่วไป

4) อัตราการปรับปรุง เป็นการเปรียบเทียบระหว่างเป้าหมายการบริการที่ต้องการจะไปให้ถึงกับในปัจจุบันที่ร้านสามารถทำได้

3.2.3 ข้อกำหนดด้านเทคนิคที่ต้องการ (Technical Requirement) ในขั้นตอนของเทคนิคนี้เป็นคำอธิบายความหมายทั่วไปของบริการในเชิงตัวแทนลักษณะเฉพาะทางคุณภาพ (SQCs) หรืออาจเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ความต้องการของผลิตภัณฑ์ทางเทคนิค (Product Technical Requirement: PTR) ที่มีความเกี่ยวข้องกับลูกค้าโดยตรง โดยในการหาเทคนิคที่นำมานี้จะได้มาจากการระดมสมอง (Brain Storming) ซึ่งจะต้องสามารถวัดค่าได้ขณะมีการปรับปรุงบริการสามารถควบคุมได้โดยผู้พัฒนาปรับปรุง สามารถกำหนดทิศทางของความคิด (Direction of Goodness) และต้องมีการกำหนดหน่วยค่าของการวัด หลังจากนั้นจะนำข้อมูลมาใส่ในเมทริกซ์ที่ 3 ของบ้านแห่งคุณภาพ

3.3 การปรับปรุงการให้บริการ

จากบ้านแห่งคุณภาพ (HOQ) เป็นการกระจายหรือแยกส่วนของการบริการที่มีอยู่ มาพิจารณาถึงเทคนิคที่นำมาใช้ (Technical Requirement) โดยทำการรวมความคิด (Brainstorming) กันในร้านเพื่อหาวิธีการปรับปรุง พัฒนา

3.4 การประเมินผลการปรับปรุงการให้บริการ

หลังจากที่ได้เทคนิคเพื่อการปรับปรุงบริการที่เหมาะสมแล้ว ทางร้านกรณีศึกษาจะปรับปรุงบริการและทำการวัดค่าความพึงพอใจของลูกค้าโดยนำแบบสอบถามมาทำการเปรียบเทียบผลระหว่างก่อนหน้า และภายหลังการปรับปรุง เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ว่าหลังจากประยุกต์ใช้เทคนิค QFD ในการปรับปรุง พัฒนาการให้บริการในร้านแล้วจะได้ผลลัพธ์ที่ดีขึ้นหรือไม่อย่างไร

4. สรุปผลการวิจัย

จากวิธีการดำเนินการวิจัย สามารถแสดงผลการดำเนินงานของแต่ละขั้นตอนได้ ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาความต้องการของผู้บริโภค ผลสำรวจจากการสัมภาษณ์ ในขั้นตอนนี้ ทางผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ สัมภาษณ์ผู้ที่มาใช้บริการร้านเกม VR ในร้านกรณีศึกษา เป็นเวลา 1 สัปดาห์ ซึ่งผู้บริโภคได้ให้ข้อมูล แล้วก็ทำการจัดหมวดหมู่ ความต้องการออกตามหมวดหมู่ความต้องการของผู้บริโภคของ Brady and Cronin ดังนี้

ตารางที่ 1 หมวดหมู่ความต้องการของผู้บริโภค

หมวดหมู่ความต้องการของผู้บริโภค	ความต้องการของผู้บริโภค
สภาวะแวดล้อม (Ambient Conditions) หมายถึง การควบคุมสิ่งเร้าที่สังเกตได้	
บรรยากาศของร้าน	ร้านแสงน้อยเกินไป
ความสะอาด	การถอดหน้ากากเล่นอาจทำให้เสี่ยงโรคติดต่อ
สถานที่สำหรับพัก หรือรอคอย	ที่นั่งรอใกล้คนเล่นเกินไป
การออกแบบ (Design) หมายถึง การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ดัดแปลงสิ่งที่มีอยู่ รวมถึงการออกแบบระบบการให้บริการที่มีความต่อเนื่อง และราบรื่น	
ความหลากหลายของเกม	เกมยังน้อยไป
วิธี และขั้นตอนการสอนเล่นเกม	สอนไม่ค่อยเข้าใจ พุดเร็วไป พุดไม่ชัด
วิธี และขั้นตอนการชำระเงิน	พนักงานมักคิดเงินช้า และผิด
การดูแลเรื่องความปลอดภัยในขณะที่เล่น	จอยเกม และแปดสำรองขอบหล่นใส่ผู้เล่น
ปัจจัยทางสังคม (Social Factors) หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม เช่น ลูกค้าภายในร้าน เพื่อนที่ทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้น	
การจัดการพฤติกรรมผู้ใช้บริการที่มีผลต่อผู้ใช้บริการอื่น	ไม่อยากให้มีผู้เล่นตะโกนคำหยาบคาย
บุคลิกภาพ การวางตัวของพนักงาน	พนักงานมักแสดงท่าที่ไม่พอใจเวลาสอน
ช่วงเวลารอคอย (Waiting Time) หมายถึง ช่วงเวลา หลังจากคำขอสำหรับการบริการ และก่อนการดำเนินการ บริการที่เกิดขึ้นจริง	
ระยะเวลาที่รอคอยเพื่อเข้าเล่นเกม	รอเกมโหลตนานกว่าจะได้เล่น
ระยะเวลาที่รอคอยหลังจากขอการบริการ	พนักงานให้บริการช้า
สิ่งที่จับต้องได้ (Tangibles) หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกที่จับต้องได้ เช่น อุปกรณ์ เป็นต้น	
อุปกรณ์เครื่องเล่นเกม	อุปกรณ์(แปดสำรอง)เทอะทะ
สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ (เครื่องดื่ม ยาอม อุปกรณ์แก้วิงเวียน)	อยากให้มีเครื่องดื่ม และยางมัตผมขาย

4.2 การประยุกต์ใช้ QFD จากการประยุกต์ใช้ QFD พบว่าสิ่งที่ควรแก้ไขคือ สภาพแวดล้อม (Ambient Conditions) ได้แก่ บรรยากาศของร้าน, การออกแบบ (Design) ได้แก่ วิธี และขั้นตอนการชำระเงิน/เรื่องความปลอดภัย ในขณะที่เล่น, ช่วงเวลารอคอย (Waiting Time) ได้แก่ ระยะเวลาที่รอคอยหลังจากขอการบริการ, สิ่งจับต้องได้ (Tangibles) ได้แก่ อุปกรณ์เครื่องเล่นเกม

4.3 เทคนิคที่ต้องการ (Technical Requirement) เป็นการระดมความคิด (Brainstorming) ของบุคคลในร้านเพื่อหาเทคนิคในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ ซึ่งผลจากการระดมความคิดสามารถตั้งเป็นเทคนิคได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 เทคนิคที่ต้องการ

สิ่งที่ต้องแก้ไข	เทคนิคที่นำมาใช้
บรรยากาศของร้าน	เพิ่มหลอดไฟ และกำลังไฟเพื่อเพิ่มแสงสว่าง
วิธี และขั้นตอนการชำระเงิน	สร้างโปรแกรมคิดเงินอัตโนมัติ
การดูแลเรื่องความปลอดภัยในขณะที่เล่น/ อุปกรณ์เครื่องเล่นเกม	ติดเครื่องมือที่ทำให้จอยเกมกระชับกับมือ และเปลี่ยนรูปแบบการติดตั้งเครื่อง

4.4 การประเมินหลังการปรับปรุงการให้บริการ หลังจากทำการปรับปรุงการให้บริการตามวิธีข้างต้นแล้ว ก็ได้ทำการสำรวจความพึงพอใจของลูกค้าใหม่อีกครั้ง ซึ่งจะเป็นการสอบถามเพียงแคในส่วนที่ได้ปรับปรุงไปเท่านั้น โดยผลจากการประเมินพบว่ามีความพึงพอใจที่เพิ่มขึ้นทุกส่วน

สรุปผลการวิจัย จากการดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าว พบว่า เมื่อจัดหมวดหมู่ความต้องการออกตามหมวดหมู่ความต้องการของผู้บริโภคของ Brady and Cronin แล้ว ช่วยให้ผู้วิจัยเห็นภาพได้กว้างขึ้น สามารถปรับปรุงการบริการให้ครอบคลุมกับความต้องการของผู้บริโภคได้มากกว่าที่ผู้บริโภคต้องการ การประยุกต์ใช้เทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ (Quality Function Deployment หรือ QFD) ในงานบริการตามขั้นตอนดังกล่าวนี้ ช่วยให้ไม่ต้องทำการปรับปรุงทุกสิ่งตามที่ผู้บริโภคมองว่าช่วยให้อรรถประโยชน์เป็นอย่างมาก และผู้บริโภคมองว่ามีความพึงพอใจในการใช้บริการมากขึ้น แม้บางจุดจะไม่ได้ค่าเฉลี่ยมากกว่า หรือเทียบเท่ากับร้านอื่น

5. สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การปรับปรุงคุณภาพการให้บริการร้านเกม VR โดยใช้เทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพกรณีศึกษาร้าน VR Delivery KKU ครั้งนี้ได้นำเอาการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ (Quality Function Deployment: QFD) ที่ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาสินค้าตามความต้องการของผู้บริโภคมาประยุกต์ใช้กับงานบริการของร้านกรณีศึกษา ซึ่งข้อมูลที่ได้มานั้นสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

5.1 สรุปตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย

5.1.1 การจัดหมวดหมู่ความต้องการของผู้บริโภค โดย Brady and Cronin เป็น 5 หมวดหมู่ ได้แก่ สภาพแวดล้อม (Ambient Conditions) การออกแบบ (Design) ปัจจัยทางสังคม (Social Factors) ช่วงเวลาที่รอคอย (Waiting Time) และสิ่งที่จับต้องได้ (Tangibles) นั้นจะทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจใช้บริการร้านเกม VR อีกทั้งยังช่วยให้มองเห็นภาพรวมของสิ่งที่ควรแก้ไขได้

5.1.2 การประยุกต์ใช้ QFD ในงานวิจัย งานวิจัยนี้ได้นำเอาเครื่องมือการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ (Quality Function Deployment: QFD) มาประยุกต์ใช้กับงานบริการ โดยเลือกใช้เฉพาะบางส่วนของเมทริกซ์การวางแผนผลิตภัณฑ์ (Product Planning) หรือ บ้านแห่งคุณภาพ (House of Quality) จากการวิจัยพบว่าเครื่องมือค่อนข้างใช้งานได้ดี หากแต่อาจไม่เต็มประสิทธิภาพเท่าการใช้กับตัวสินค้า เนื่องจากงานบริการไม่ได้มีมาตรฐานที่สามารถวัดด้วยการให้บริการในทันทีได้

5.1.3 ผลจากการปรับปรุงการบริการ เมื่อได้ผ่านกระบวนการทั้งหมดจนได้สิ่งที่ควรปรับปรุงแล้ว ทางผู้วิจัยได้ทำการระดมความคิด (Brainstorming) กับร้านกรณีศึกษาเพื่อหาเทคนิคในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ ซึ่งการปรับปรุง พัฒนาการบริการตามจุดดังกล่าวนี้ ส่งผลให้ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในการเข้าใช้บริการมากขึ้น และอาจส่งผลให้ภาพรวมของร้านกรณีศึกษาดีขึ้นด้วย แม้บางจุดจะไม่ได้ค่าเฉลี่ยมากกว่า หรือเทียบเท่ากับร้านอื่น

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่เข้ามาใช้บริการร้านเกม VR รวมทั้งสิ้น 200 คน ได้แก่เพศ ชาย 87 คน คิดเป็น 43.5% หญิง 113 คน คิดเป็น 56.5% มีผู้ใช้บริการตั้งแต่อายุ 7-30 ปี อาชีพ นักเรียน นักศึกษา และพนักงานส่งอาหาร

5.2.2 การประยุกต์ใช้เทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ (Quality function deployment: QFD) โดยเลือกเฉพาะบางส่วนของแห่งคุณภาพ (House of Quality) มาใช้นั้น พบว่า สามารถให้ค่าตัวเลขที่แน่นอน เชื่อถือได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งการปรับปรุงการบริการตามผลลัพธ์ที่ได้จากเครื่องมือนี้พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในการเข้าใช้บริการมากขึ้นหลังจากการปรับปรุงการบริการ สอดคล้องกับ พนิท พิกุลทอง (2555) ที่ศึกษาการปรับปรุงการบริการโดยใช้เทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ และการจำลองสถานการณ์ด้วยคอมพิวเตอร์ ที่มองว่าสามารถนำ QFD มาปรับใช้กับงานบริการได้ แต่ต้องมีเครื่องมือช่วยเหลือเพิ่มเติม เช่น การจำลองสถานการณ์ด้วยคอมพิวเตอร์ เป็นต้น และผลปรากฏว่าหลังจากปรับปรุงร้านเกมแล้วจะได้ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเพิ่มขึ้นถึง 4.09%

5.2.3 การบริการในร้านเกม VR ที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญ ได้แก่ บรรยากาศของร้าน, ความสะอาด, ที่พัก/ที่นั่ง, ความหลากหลายของเกม, วิธี และขั้นตอนการสอนเล่นเกม, วิธี และขั้นตอนการชำระเงิน, การดูแลเรื่องความปลอดภัยในขณะที่เล่น, การจัดการพฤติกรรมผู้ใช้บริการที่มีผลต่อผู้ใช้บริการอื่น, บุคลิกภาพ การวางตัวของพนักงาน, ระยะเวลาที่รอคอยเพื่อเข้าเล่นเกม, ระยะเวลาที่รอคอยหลังจากขอการบริการ, อุปกรณ์เครื่องเล่นเกม, อุปกรณ์อำนวยความสะดวก (เครื่องดื่ม ยา ดม อุปกรณ์แก๊วเวียน) ซึ่งทั้งหมดนี้อยู่ในหมวดหมู่ความต้องการของผู้บริโภค โดย Brady and Cronin สอดคล้องกับงานวิจัยของปริยาภรณ์ เอกธัญวงศ์ (2562) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการร้านบอร์ดเกมคาเฟ่ พบว่าสามารถนำการหมวดหมู่ความต้องการของผู้บริโภคไปใช้ประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคได้ และสามารถนำผลจากการประเมินมาสร้างกลยุทธ์ด้านการบริการ และการตลาดได้อีกด้วย

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอที่ได้จากผลการวิจัย

1) เทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ (Quality function deployment: QFD) สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริการได้

2) ร้านเกม VR หรือธุรกิจที่ใกล้เคียงกันควรนำเทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ (Quality function deployment: QFD) ไปใช้เพื่อพัฒนาการบริการของตน

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

) ควรออกแบบการนำเทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ (Quality function deployment หรือ QFD) มาใช้ในงานบริการให้มีประสิทธิภาพมากกว่านี้ เนื่องจากยังมีอีกมากมายหลายส่วนของเทคนิคนี้ที่ผู้วิจัยยังไม่ได้นำมาใช้ อันเนื่องมาจากระยะเวลาที่จำกัด

2) การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ควรจะมีความหลากหลาย มีทั้งผู้ใช้บริการครั้งแรก ผู้ที่ใช้บริการหลายครั้งคละกันไป ไม่ควรเอาฝั่งใดฝั่งหนึ่งเป็นหลัก เพื่อให้ได้คำตอบที่หลากหลาย

3) ควรนำเทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ (Quality function deployment: QFD) ไปศึกษากับธุรกิจบริการอื่น เพื่อพัฒนาเทคนิคนี้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

7. เอกสารอ้างอิง

- ปรียาภรณ์ เอกธัญวงศ์. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการร้านบอร์ดเกมคาเฟ่ ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พนิต พิภูทอง. (2555). การปรับปรุงการบริการโดยใช้เทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ และการจำลองสถานการณ์ด้วยคอมพิวเตอร์ : กรณีศึกษาร้านให้บริการอินเทอร์เน็ต. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพโรจน์ ไววนิชกิจ. (2561). การศึกษาการเติบโตของเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน และความเป็นจริงเสริมกับผลกระทบที่มีต่อเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ยุค 5 จี. วารสารวิชาการคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ.
- วิศรุต คงสกุล. (2564). การประยุกต์ใช้เทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพเพื่อปรับปรุง กระบวนการทางธุรกิจหลังการระบาดของโควิด-19 กรณีศึกษา ศูนย์สอบเทียบเครื่องมือวัดสำหรับ อุตสาหกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- สุชาดา แสงขาว. (2563). การพัฒนาระบบการเคลื่อนที่ในความเป็นจริงเสมือน. สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- อัญญาพรรณ โพธิ์ทอง. (2561). vr-เทคโนโลยีโลกเสมือนจริง. เข้าถึงได้จาก <https://il.mahidol.ac.th/th/i-learning-clinic/general-articles/vr-เทคโนโลยีโลกเสมือนจริง/>.
- อัญชลี ศรีจันทร์ และมนทลี ศาสนนันท์. (2560). การประยุกต์ใช้เทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพเพื่อปรับปรุงกระบวนการทางธุรกิจ กรณีศึกษา : ธุรกิจกล้วยพารา. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 25(4), กรกฎาคม - สิงหาคม 2560.
- ไทยแวร์. (2559). Virtual Reality โลกเสมือนจริงที่กำลังเข้ามาอยู่ในชีวิตจริง. เข้าถึงได้จาก <http://news.thaiware.com/7740.html>. (6 มิถุนายน 2559).
- C.P.M. Grovers. (2001). QFD not just a tool but a way of quality management. International Journal of Production Economics. 69 2001
- F.Y. Patovi. (2001). An Analytic Model to Quantify Strategic Service Vision. International Journal of service Industry Management. 12 2001

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

Technological leadership affecting teachers' integration of Technology use
in school Under Khonkaen secondary educational service area office

สุขสันต์ อินจงล้าน¹, กุลลภ บุริสาร², ประสงค์ ต่อโชติ³

Suksan Injonglan¹, Kularp Purisran², Prasong torchot³

¹นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

^{2,3}อาจารย์ที่ปรึกษาประจำคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

¹Master of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts,
College of Asian Scholars, Thailand

^{2,3}Faculty of Education and Liberal Arts, College of Asian Scholars, Thailand

Corresponding author. Email: suksan.injong@gmail.com

(Received: February 14, 2024; Revised: March 28, 2024; Accepted: April 5, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาระดับการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และสมการพยากรณ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา กับการบูรณาการเทคโนโลยีของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 346 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 102 คน และครูผู้สอน จำนวน 244 คน การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามขนาดของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.89 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Coefficient) และค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) การบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับระดับมาก

3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู ทุกด้านมีความสัมพันธ์เป็นไปทางบวก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4) ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู พบว่าตัวแปร 2 ด้านที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ การบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครูได้ร้อยละ 23.20 ($R^2=0.232$) มีนัยสำคัญ 0.05 โดยสามารถแสดงสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน ดังต่อไปนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized Score)

$$Y' = 2.838 + 0.360^{**} (X_1) + 0.206^{**} (X_3)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score)

$$Z = 0.443Z_1 + 0.248 Z_3$$

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี; การบูรณาการเทคโนโลยีของครู; การใช้เทคโนโลยีของครู

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the level of technological leadership of school administrators; Under the Office of Khon Kaen Secondary Education Service Area 2) To study the level of technology integration of teachers in educational institutions. Under the Office of Khon Kaen Secondary Education Service Area 3) to study the relationship and forecasting equation between technological leadership of school administrators and technology integration of teachers in educational institutions. Under the Office of Khon Kaen Secondary Education Service Area The samples used in this research were: The samples were 346 school administrators and teachers divided into 102 school administrators and 244 teachers. Random sampling. By stratified random sampling according to the size of the school. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire with confidence values. (Reliability) equals 0.89. Data were analyzed using a computer program to find the percentage (Percentage), the mean (Mean), the standard deviation (Standard Deviation), the Pearson Product Moment Coefficient and the Stepwise Multiple Regression Analysis Research findings were as follows:

1) Technological Leadership under the Khon Kaen Secondary Educational Service Area Office found that the level of technological leadership of school administrators under the Khon Kaen Secondary Educational Service Area Office Overall, it was at a high level.

2) the level of technology integration of teachers Under the Office of Khon Kaen Secondary Educational Service Area found that the overall level was at a high level.

3) The relationship between technological leadership towards the integration of technology use by teachers in educational institutions. All aspects are positively correlated. It was statistically significant at the .01 level.

4) Technological leadership affecting teacher technology integration in educational institutions the results of the multiple regression analysis revealed that from all 4 variables, all aspects were positively correlated. There were two statistical significances at the .01 level, namely, leadership vision in using technology (X_1) and support for technology management (X_3). from the predictor regression coefficient in the form of raw scores (B) and in the form of standard scores (β) as follows.

Forecasting equation in raw score form (Unstandardized Score)

$$Y' = 2.838 + 0.360^{**} (X_1) + 0.206^{**} (X_3)$$

Forecasting equation in standard score form (Standardized Score)

$$= 0.443Z_1 + 0.248 Z_3$$

Keywords: Technological Leadership; The level of technology integration of teachers; Teachers' use of technology

1. บทนำ

การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีที่ก้าวกระโดดอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อองค์การทุกระดับ เนื่องจากเทคโนโลยีถือเป็นองค์ประกอบที่มีบทบาทสำคัญ ต่อการประกอบกิจกรรมในด้านต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการศึกษาหลาย ๆ องค์การทั้งระดับโลกและระดับชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559) รัฐบาลจึงได้ประกาศวิสัยทัศน์เชิงนโยบาย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเรียกเป็นชื่อโมเดลว่า “ไทยแลนด์ 4.0” และเพื่อให้สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) โดยมีเป้าหมายว่า ผู้เรียน เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดริเริ่มและสร้างสรรค์นวัตกรรม มีความรู้ มีทักษะและคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และปรับตัวต่อการเป็นพลเมืองและพลโลกที่ดี กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และมีคุณภาพ พร้อมก้าวสู่สากล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดให้สถานศึกษานำดิจิทัลเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอย่างเป็นระบบ การนำเทคโนโลยี Big Data เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลด้านต่างๆ ตั้งแต่ข้อมูลผู้เรียน ข้อมูลครูผู้สอน ข้อมูลสถานศึกษา สถานศึกษามีการนำระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการและการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) ให้มีการพัฒนาบุคลากรการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ได้ดำเนินการให้โรงเรียนให้ครูในสังกัดได้รับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 มีทักษะอาชีพและทักษะเทคโนโลยี ปรับสมดุและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับและจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) เพื่อพัฒนาไปสู่ Thailand 4.0 เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเข้าสู่การเป็นโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งยุคปัจจุบันเป็นศตวรรษที่ 21 (Globalization) ที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) เพื่อนำไปสู่การมีชีวิตที่ดีขึ้นในศตวรรษใหม่ ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี จึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญมากขึ้นในยุคปัจจุบัน เนื่องจากการใช้เทคโนโลยี มีการขยายตัวอย่างกว้างขวาง และใกล้ชิดกับการทำงานของบุคลากรฝ่ายต่างๆ (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561) ได้สรุปลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ไว้ว่า หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ และการจัดการในสถานศึกษา โดยมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้ดำเนินการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีมาบูรณาการใช้ในการจัดการศึกษาและการทำงานภายในสถานศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับสภาพบริบทและความต้องการของผู้เรียน ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้กำหนดนโยบายด้านการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ไว้ว่า ควรมีการนำ Digital Technology มาใช้ในการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกประเภททุกระดับ โดยการพัฒนา Digital Platform เพื่อใช้ในการพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากร และระบบบริหารจัดการ

อีกทั้งสถานการณ์หลังโรคระบาดไวรัสโควิด-19 ส่งผลกระทบให้เกิดการปรับตัวในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนเป็นรูปแบบออนไลน์ หรือใช้เทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้นั้นทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จากที่บ้านและครูผู้สอนสามารถมอบหมายงาน ตรวจงานและสร้างแบบวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา New

normal มีการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การพัฒนาเครื่องมือที่ช่วยในการจัดการศึกษาและการประชุมทางไกล จึงเกิดเครื่องมือที่ช่วยในการจัดการเรียนการสอนและการประชุมทางไกลขึ้นมากมาย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ เช่น Zoom, Google Hangouts, Skype, Line, Facetime, Facebook, Messenger, Microsoft Teams, True Visual World, Google Meet, Vroom, WebX เป็นต้น (กาญจนา บุญภักดี, 2563)

การบูรณาการเทคโนโลยีของครูมีความสำคัญมากเพราะเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยครูผู้สอนเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีความเหมาะสม ซึ่งในปัจจุบันมีสื่อหลากหลายประเภทในการนำมาใช้เพื่อจัดการเรียนการสอน โดยครูผู้สอนมีความสามารถในการบูรณาการความรู้ด้านเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดเนื้อหาเป็นวิธีการ กระบวนการ หรือการปฏิบัติของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียน เช่น การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การใช้คอมพิวเตอร์ การใช้สื่อมัลติมีเดียการใช้อินเทอร์เน็ต และ Applications ต่าง ๆ ที่มีในปัจจุบันมาช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้สามารถบูรณาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น (Koehler & Mishra, 2009)

บุคลากรในสถานศึกษาได้นำเอาเทคโนโลยีไปใช้โดยส่วนใหญ่ยังขาดทักษะ ขาดความรู้ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี บูรณาการใช้เทคโนโลยีของครูต่าง ๆ ในการประยุกต์ใช้กับการ บริหารงาน รวมถึงการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน จากปัญหาและความสำคัญที่กล่าวไว้ข้างต้น ตลอดจนความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง ทางเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ที่ต้องให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ว่าอยู่ระดับใด ศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการบูรณาการเทคโนโลยีของครูในสถานศึกษาและศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครูโดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของศูนย์พัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษามุ่งสู่การพัฒนาการเรียนรู้การบูรณาการเทคโนโลยีของครูต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา และการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากับการบูรณาการเทคโนโลยีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

2.3 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

3. ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านประชากร/กลุ่มตัวอย่างวิจัย

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 184 คน และครูผู้สอน จำนวน 3,163 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 3,347 คน จากทั้งหมด 84 โรงเรียน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ปีการศึกษา 2565 ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู รวมทั้งสิ้น จำนวน 346 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 102 คน และครูผู้สอน จำนวน 244 คนแล้วใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามขนาดของโรงเรียน

3.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นมี 2 ตัวแปร ดังนี้คือ

1) **ตัวแปรต้น** ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านมีวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยี 2) ด้านมีการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร 3) ด้านการสนับสนุนการจัดการใช้เทคโนโลยี 4) ด้านมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี

2) **ตัวแปรตาม** การบูรณาการเทคโนโลยีของครูในสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ด้านเนื้อหาของครู 2) ด้านความรู้ด้านวิธีสอนของครู 3) ด้านความรู้ด้านบูรณาการการใช้เทคโนโลยี

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร		ระดับพฤติกรรม		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1	ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำในการใช้เทคโนโลยี	4.40	0.55	มาก
2	ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร	4.30	0.51	มาก
3	ด้านการสนับสนุนการจัดการใช้เทคโนโลยี	4.28	0.54	มาก
4	ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี	4.22	0.60	มาก
รวม		4.30	0.49	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ วิสัยทัศน์ผู้นำในการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.40$) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร ($\bar{X} = 4.30$) ด้านการสนับสนุนการจัดการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.28$) และด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.22$) ตามลำดับ

4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการบูรณาการเทคโนโลยีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของระดับการบูรณาการเทคโนโลยีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบูรณาการเทคโนโลยีของครู โดยรวมและรายด้าน

การบูรณาการเทคโนโลยีของครูในสถานศึกษา		ระดับพฤติกรรม		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1	ความรู้ด้านเนื้อหาของครู	4.42	0.47	มาก
2	ความรู้ด้านวิธีสอนของครู	4.37	0.53	มาก
3	ความรู้ด้านการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู	4.44	0.45	มาก
รวม		4.42	0.44	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการบูรณาการเทคโนโลยีของครู โดยรวมอยู่ในระดับระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ความรู้ด้านการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู ($\bar{X} = 4.44$) ด้านความรู้ด้านเนื้อหาของครู ($\bar{X} = 4.42$) และด้านความรู้ด้านวิธีสอนของครู ($\bar{X} = 4.37$) ตามลำดับ

4.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยการหาค่าประสิทธิสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยการหาค่าประสิทธิสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ตัวแปร	(X ₁)	(X ₂)	(X ₃)	(X ₄)	(Y)
ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำในการใช้เทคโนโลยี (X ₁)	1.00				
ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร(X ₂)	.720**	1.00			
ด้านการสนับสนุนการจัดการใช้เทคโนโลยี(X ₃)	.638**	.771**	1.00		
ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี (X ₄)	.645**	.692**	.765**	1.00	
การบูรณาการเทคโนโลยีของครูในสถานศึกษา (Y)	.443**	.419**	.429**	.478**	1.00

** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวก และมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางไปหาระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเรียงตามลำดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ได้ดังต่อไปนี้ คือ ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี (X₄) มีความสัมพันธ์ระหว่างการบูรณาการเทคโนโลยีของครูในสถานศึกษา (y) ในระดับที่สูงสุดอยู่ที่ (r=.478) หรือ 47.80 รองลงมาคือ ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำในการใช้เทคโนโลยี (X₁) มีความสัมพันธ์ระหว่างการบูรณาการเทคโนโลยีของครูในสถานศึกษา(y) อยู่ที่ (r=.443) หรือ 44.30 และด้านการสนับสนุนการจัดการเชิงเทคโนโลยี (X₃) มีความสัมพันธ์ระหว่างการบูรณาการเทคโนโลยีของครูในสถานศึกษา (y) อยู่ที่ (r = .429) หรือ 42.90 ตามลำดับ สำหรับ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร (X₂) มีความสัมพันธ์ระหว่างการบูรณาการเทคโนโลยีของครูในสถานศึกษา (y) ในระดับที่ต่ำสุด อยู่ที่ (r=.419) หรือ 41.90

4.4 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบูรณาการเทคโนโลยีของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผู้วิจัยได้สร้างสมการเพื่อพยากรณ์ว่าตัวแปรต้นใดบ้างที่ร่วมกันทำนายตัวแปรตามดีที่สุด พิจารณาจาก ตัวแปรตามคือความมีการบูรณาการเทคโนโลยีของครูในสถานศึกษา โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอนของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบูรณาการเทคโนโลยีของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยทดสอบความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเมื่อเพิ่มตัวแปรทีละตัว

ตัวแปรต้น	R	R ²	Adjusted R ²	Std.error	F	P-values
X ₁	.443	.196	.194	.399	83.789**	.000
X ₁ X ₃	.482	.232	.228	.390	16.241**	.000

** ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า จากตัวแปรต้นทั้งหมด 4 ตัว พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์เป็นไปทางบวก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ตัว ตามลำดับ คือ ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำในการใช้เทคโนโลยี (X₁) และ ด้านการสนับสนุนการจัดการใช้เทคโนโลยี (X₃) ส่วนตัวแปรต้นอีก 2 ตัว คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร (X₂) และด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี (X₄) ถูกคัดออกจากสมการ เนื่องจากทดสอบความสัมพันธ์แล้วไม่มีความสัมพันธ์เป็นไปทางเดียวกัน จึงแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรต้นที่ดีและเหมาะสมที่สุดที่จะทำให้สถานศึกษา ในพื้นที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จะมีประสิทธิภาพการสอนของครูได้นั้นจะต้องประกอบด้วยตัวแปรต้นเพียง 2 ตัวเท่านั้น ส่วนค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R²) เมื่อนำตัวแปรต้นใส่เข้าไปในสมการ จะมีค่าเปลี่ยนไปทำให้ค่าร้อยละของพยากรณ์เปลี่ยนไป โดยพบว่าเมื่อใส่ตัวแปรต้น คือ ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำในการใช้เทคโนโลยี (X₁) เพียงตัวเดียวเข้าไปในสมการถดถอย จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์เกิดขึ้นร้อยละ 19.60 (R² = .196) และเมื่อใส่ตัวแปรต้นตัวสุดท้าย คือ ด้านการสนับสนุนการจัดการเชิงเทคโนโลยี (X₃) เพิ่มเข้าไปในสมการ จะทำให้มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ร้อยละ 23.20 (R² = .232)

4.5 การสร้างสมการถดถอยภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบูรณาการเทคโนโลยีของครูในสถานศึกษา เป็นการนำตัวแปรที่ดีที่สุดมาสร้างสมการถดถอยได้จากการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ (B) และในรูปของคะแนนมาตรฐาน (β) ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ (B) และที่อยู่ในรูป คะแนนมาตรฐาน (β)

ตัวแปร	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	P-values
	B	Std.error	β		
(Constant)	2.838	.174	-	16.291**	.000
X ₁	.231	.050	.284	4.628**	.000
X ₃	.206	.051	.248	4.030**	.000
R= .482, R ² = .232, Adjusted R ² = .228, Std.error= .390, F= 51.871					

จากตารางที่ 5 พบว่า เมื่อนำตัวแปรต้นภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบูรณาการเทคโนโลยีของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ทั้ง 2 ด้าน คือด้านวิสัยทัศน์ผู้นำในการใช้เทคโนโลยี (X₁)

และ ด้านการสนับสนุนการจัดการใช้เทคโนโลยี(X_3) เข้าสมการถดถอยแล้ว จะได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .482 ($R=.482$) หรือร้อยละ 48.20 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายหรืออำนาจพยากรณ์ ร้อยละ 23.20 ($R^2=0.232$) โดยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบูรณาการเทคโนโลยีของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มากที่สุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำในการใช้เทคโนโลยี (X_1) รองลงมา คือ ด้านการสนับสนุนการจัดการใช้เทคโนโลยี(X_3) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .360 (X_1), และ .206 (X_3) ซึ่งสามารถสร้างสมการพยากรณ์จากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ (B) และที่อยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ได้ ดังต่อไปนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized Score)

$$Y' = 2.838 + 0.360^{**}(X_1) + 0.206^{**}(X_3)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score)

$$Z = 0.443Z_1 + 0.248 Z_3$$

5. อภิปรายผล

5.1 ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

จากผลการวิจัย พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้งหมด ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจาก โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาและครู ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี ตั้งแต่ด้านการวิสัยทัศน์ผู้นำเชิงเทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีในการบริหาร การสนับสนุนการจัดการเชิงเทคโนโลยี และการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งนั่นหมายถึงการมีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีนั่นเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิฐา จงปัทนา(2562) ที่ได้ศึกษาการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนอนุบาลทรัพย์ปัญญาตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูโรงเรียนอนุบาลทรัพย์ปัญญาตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนอนุบาลทรัพย์ปัญญา ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ การมีวิสัยทัศน์ นั้นเอง

5.2 การบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

จากผลการวิจัย พบว่า ระดับการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างก้าวกระโดด รวดเร็ว และบริบททางสังคมโลกที่เปลี่ยนไปโดยผู้บริหาร ครู นักเรียน และประชาชนมีนำเทคโนโลยีต่างๆ ที่ทันสมัยมาใช้ในชีวิตประจำวันในทุกๆด้าน จึงทำให้ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นให้ความสำคัญในเรื่องการใช้เทคโนโลยีในยุคสมัยนี้เป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเทคโนโลยีสามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงการเรียนรู้ได้โดยง่าย ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง สอดคล้องกับแนวคิดของ Koehler & Mishra (2009) ที่ได้กล่าวว่า ความรู้ด้านเนื้อหาบูรณาการเทคโนโลยีคือ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในการพัฒนาเนื้อหาวิชาต่อยอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้นด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thannimalai & Raman (2019) ที่ได้ศึกษาความสำคัญของ ความเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีสำหรับการบูรณาการเทคโนโลยี : เพศและมุมมองการพัฒนาวิชาชีพ ความเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีได้รับการออกแบบใหม่เพื่อเร่งการบูรณาการเทคโนโลยีในโรงเรียน พบว่าการพัฒนาวิชาชีพมีประสิทธิภาพสูงและเป็นตัวแปร สำคัญในการคาดการณ์การบูรณาการเทคโนโลยีของครูแต่ไม่ใช้กับเพศ ดังนั้น

ผู้บริหารโรงเรียน ควรให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัลและโครงสร้างการเป็นพลเมืองดิจิทัลเพื่อเร่ง การบูรณาการเทคโนโลยีของครูในโรงเรียน

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวก และมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเรียงตามลำดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในแต่ละด้าน เรียงลำดับได้แก่ ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี (X_4) มีความสัมพันธ์ระหว่างการบูรณาการเทคโนโลยีของครูในสถานศึกษา (y) ในระดับที่สูงสุดอยู่ที่ ($r=.478$) หรือ 47.80 รองลงมาคือ ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำในการใช้เทคโนโลยี (X_1) มีความสัมพันธ์ระหว่างการบูรณาการเทคโนโลยีของครูในสถานศึกษา (y) อยู่ที่ ($r=.443$) หรือ 44.30 และด้านการสนับสนุนการจัดการเชิงเทคโนโลยี (X_3) มีความสัมพันธ์ระหว่างการบูรณาการเทคโนโลยีของครูในสถานศึกษา (y) อยู่ที่ ($r = .429$) หรือ 42.90 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เป็นลักษณะของผู้นำยุคใหม่ ต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจ และมองเห็นความสำคัญของเทคโนโลยี ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นผู้นำยุคใหม่ต้องสามารถนำเอาเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาทรัพยากร และบุคคลให้เกิดประโยชน์สูงสุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Efeoglu & Coruk (2019) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของครูที่มีต่อเทคโนโลยีการศึกษาและบทบาทความเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทความเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา กับทัศนคติของครูที่มีต่อเทคโนโลยีการศึกษา

5.4 ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ในภาพรวมมีความสัมพันธ์เป็นไปทางบวก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการมีแนวโน้มค่อนข้างสูงที่จะทำให้เกิดการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครูสูงตามไปด้วย การบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี จึงแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรต้นที่ดีและเหมาะสมที่สุดที่จะทำให้สถานศึกษา จะมีประสิทธิภาพการสอนของครูได้นั้นจะต้องประกอบด้วยตัวแปรต้นเพียง 2 ตัวเท่านั้น ส่วนค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R^2) โดยพบว่าเมื่อใส่ตัวแปรต้น คือ ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำในการใช้เทคโนโลยี (X_1) เพียงตัวเดียวเข้าไปในสมการถดถอย จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์เกิดขึ้นร้อยละ 19.60 ($R^2 = .196$) และเมื่อใส่ตัวแปรต้นตัวสุดท้าย คือ ด้านการสนับสนุนการจัดการเชิงเทคโนโลยี (X_3) เพิ่มเข้าไปในสมการจะทำให้มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ร้อยละ 23.20 ($R^2=.232$) ซึ่งจะได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .482 ($R=.482$) หรือร้อยละ 48.20 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีวิสัยทัศน์เป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ สนับสนุนส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีมาบูรณาการใช้ในการจัดการเรียนการสอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีมาบูรณาการใช้ในการจัดการศึกษา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา แซ่มซ้อย (2561) ผลการวิจัยพบว่าการนำเทคโนโลยีสู่ห้องเรียนและโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 หรือผู้เรียนในยุคดิจิทัลเป็นผู้เรียนทออาศัยอยู่ในยุคที่สภาพแวดล้อมรอบตัวเขาพรั่งไปด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ จนสามารถกล่าวได้ว่าเป็นผู้เรียนที่เป็น “Native Technology” โดยชีวิตประจำวันของพวกเขาจะมีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีตั้งแต่ลืมตาจนหลับ สามารถเข้าถึงข้อมูล

ข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และไร้พรมแดน ทำให้ผู้เรียนกลายเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล (Digital Citizenship) รวมทั้งต้องมีความสามารถในการนำเทคโนโลยีเหล่านี้เข้าไปสู่ห้องเรียน และโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม

6. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.1 ควรมีการทำวิจัยต่อยอดศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีของครู จากกลุ่มตัวอย่างในระดับอื่นๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโอกาสต่อไป

6.2 ควรมีการศึกษาในเชิงสาเหตุเพื่อศึกษาภาวะผู้นำในรูปแบบอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อการบูรณาการเทคโนโลยีของครูในสถานศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

6.3 ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสู่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

6.4 จากผลการวิจัยที่ได้จำนวนตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์น้อยเกินไปจึงควรมีการวิจัยเพื่อสังเคราะห์ตัวแปรต้นเพิ่มเติมเพื่อให้ค่าอำนาจพยากรณ์มากกว่าเดิมในการทำวิจัยครั้งต่อไป

7. เอกสารอ้างอิง

กาญจนา บุญภักดี. (2563). การจัดการเรียนรู้ ยุค New Normal. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 19(2).

นันทวัน พัวพัน (2562). การพัฒนารายวิชาการสอนแนวใหม่ที่ส่งเสริมความรู้เนื้อหาผนวกวิธีสอนและเทคโนโลยีของนักศึกษาครุวิทยาาสตร์: การวิจัยเชิงปฏิบัติเชิงวิพากษ์แบบมีส่วนร่วม. (การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

วรัญญา จงปัดนา. (2562). การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนอนุบาลทรัพย์ปัญญาตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา (OJED) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 14(2).

สุภัทตรา สังขวร. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2. (ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

สุกัญญา แซ่ม้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). แนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). คู่มือการ ประเมินให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู มีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). สุนันทา สมใจ และวิชุดา กิจธรรม. (2561). การบริหารสถานศึกษาด้วยภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Efeoglu & Coruk (2019). The Relationship Between Teachers' Attitudes Towards educational Technologies and School Administrators' Technology Leadership. Roles. international Journal of Human and Behavioral Science, 5(2); 73-78.

- Keen, P. G. W. (1981). **Information System and Organizational Change**. Communications of the ACM, 24(1)
- Koehler & Mishra. (2009). What is Technological Pedagogical Content Knowledge. **Contemporary Issues in Technology and Teacher Education**, 9(1), 60.
- Thannimalai & Raman. (2019). Principals Technology leadership and its Effecton Teachers technology Integration in the 21st Century Classrooms. **International Journal of Instruction**, 12(4); 423-442.
- Watts. (2009). **Technology Leadership, School Climate, and Technology Integration: A Correlation Study in K-12 Public Schools**. University of Alabama. (Doctor of Education in the Department of Educational Leadership).

ผลของวิธีการตอบสนองด้วยท่าทางต่อความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษความรู้ด้านคำศัพท์
ภาษาอังกฤษและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
The Effect of Total Physical Response Method on English Listening Ability, Vocabulary
Knowledge and Learning Retention of Prathomsuksa 5 Students

กิตติพร โศกสี¹, คณิศร จีกระโทก², สุภัทรา วันเพ็ญ³

Kitiporn Soksee¹, Kanisorn Jeekratok², Supatra Wanphen³

¹นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

³อาจารย์ ดร., คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹Master's degree student of Education Program in Curriculum and Instruction, Udonthani Rajabhat University, Thailand

²Assistant Professor Dr. of Faculty of Education, Udonthani Rajabhat University, Thailand

³Dr. Faculty of Humanities and Social Sciences, Udonthani Rajabhat University, Thailand

Corresponding author. Email: 62120609107@udru.ac.th

(Received: August 20, 2023; Revised: October 11, 2023; Accepted: October 15, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษ ความรู้ด้านคำศัพท์ ภาษาอังกฤษและศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีตอบสนองด้วยท่าทาง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 14 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม แบบแผนการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และมีการทดสอบความคงทนในการเรียนรู้ สองสัปดาห์หลังจากทำการทดสอบหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ และ แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษและความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยวิธีตอบสนองด้วยท่าทาง การดำเนินการทดลองใช้ระยะเวลา 10 สัปดาห์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบทีแบบกลุ่มเดียวเทียบเกณฑ์และการทดสอบทีแบบไม่อิสระ

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีคะแนนความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษก่อนเรียนเฉลี่ย 6.43 คิดเป็นร้อยละ 25.71 และหลังเรียนเฉลี่ย 19.71 คิดเป็นร้อยละ 78.85 นักเรียนมีคะแนนความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนเรียนเฉลี่ย 7.35 คิดเป็นร้อยละ 29.42 และหลังเรียนเฉลี่ย 20.21 คิดเป็นร้อยละ 80.85 ซึ่งคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพบว่า ความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษและความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 2) นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้ในความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษและความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง

คำสำคัญ : ความสามารถด้านการฟัง; ความรู้ด้านคำศัพท์; วิธีการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง; ความคงทนในการเรียนรู้

Abstract

The purposes of this research were to study and compare the English listening ability, vocabulary knowledge and learning retention before and after learning using total physical response method of Prathomsuksa 5 Students. The sample consisted of 14 Prathomsuksa 5 Students. They were selected by cluster random sampling. The design of this research was a one group pretest-posttest design. The research instruments included lesson plans, an English listening ability and vocabulary knowledge test. The experiment lasted 10 weeks. Statistics used in the study were mean, percentage, standard deviation, one sample t-test and t-test for Dependent Samples.

The results revealed that: 1) The students' pretest and posttest mean scores on English listening ability were 6.43 or 19.71 percent and 25.71 or 78.85 percent respectively while English vocabulary knowledge pretest and posttest mean scores were 7.35 or 20.21 percent and 29.42 or 80.85 percent respectively. The students' posttest mean score was higher than the set criterion of 70 percent and the students' English listening ability and vocabulary knowledge after the experiment was significantly higher than that of the pretest. 2) Students were having learning retention in learning English listening ability and vocabulary knowledge taught by the total physical response method.

Keywords: Listening Ability; Vocabulary Knowledge; Total Physical Response Method; Learning Retention

1. บทนำ

โลกที่ไร้พรมแดนเกิดจากการเจริญเติบโตของเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้การติดต่อสื่อสารทั่วโลกได้อย่างรวดเร็ว เครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และการเรียนรู้วิทยาการอื่น ๆ ตลอดจน การประกอบอาชีพคือ ภาษา โดยภาษากลางที่ใช้ได้มีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย เริ่มตั้งแต่ภาษากรีก ละติน ฝรั่งเศส จนถึงภาษาอังกฤษในปัจจุบัน (อรุณี วิริยะจิตรา และคณะ, 2554) การที่จะสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้นั้น จำเป็นต้อง ฝึกฝนทักษะทั้งสี่ คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียนไปพร้อม ๆ กัน การสื่อสารในชีวิตประจำวันของคนเรา ใช้ทักษะการฟังมากที่สุดในการสื่อสาร ถึงร้อยละ 50 การฟังเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำโครงสร้าง และคำศัพท์ของภาษา ถ้ามีโอกาสฟังภาษาที่เรียนมามาก การเรียนรู้ภาษาก็เกิดขึ้นได้ง่าย แต่ถ้าขาดโอกาสในการฟัง การเรียนรู้ภาษา ก็อาจเป็นไปได้ช้า ดังนั้นในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองผู้เรียนควรมีโอกาสฟัง มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (Solak, 2016)

ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษนั้น ช่วงชั้นเริ่มต้นที่สำคัญที่สุดในการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ คือ ช่วงชั้นในระดับประถมศึกษา โดยผู้เรียนต้องสามารถปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้องที่ฟัง บอกชื่อคำศัพท์และความหมายของคำศัพท์ ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศรายวิชาภาษาอังกฤษ ที่ผ่านมา ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคหลายอย่าง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสำนักทดสอบทางการศึกษา (สทศ, 2563) พบว่า คะแนน O-NET ในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งคะแนนที่ได้ในแต่ละปีไม่ถึงร้อยละ 50 นอกจากนี้ความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษและความรู้ด้านคำศัพท์ของผู้เรียนยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพึงพอใจ กล่าวคือ ไม่สามารถระบุความหมายของคำศัพท์ที่ฟังได้

ฟังภาษาอังกฤษแล้วไม่เข้าใจ ไม่มีความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออก จากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจค้นคว้าเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โดยเลือกวิธีการสอนที่แก้ปัญหาได้ตรงจุดและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

วิธีการสอนภาษาอังกฤษแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (Total Physical Response : TPR) เป็นวิธีการสอนที่เน้นพัฒนาทักษะการฟังและการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนไม่ฝืนธรรมชาติ การเรียนรู้ภาษา เหมาะสมกับวัยของนักเรียนที่อยู่ในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะพื้นฐาน และยังเป็นการเตรียมความพร้อมในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับที่สูงขึ้น และเพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยตรงจากการปฏิบัติ ช่วยให้นักเรียนเกิดความกล้าแสดงออกเกิดความสนุกสนาน มีเจตคติที่ดีในการเรียนภาษาอังกฤษโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักเรียนที่เริ่มเรียนภาษาต่างประเทศ (สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2539)

อีกประเด็นหนึ่งในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ คือ ความคงทนในการเรียนรู้ ริชาร์ด (Richard, 1985) ได้กล่าวว่า ความคงทนในการเรียนรู้ เป็นความสามารถในการจำหรือจดจำสิ่งที่เรียนรู้หรือมีประสบการณ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเรียนการสอน ในการเรียนรู้หากนักเรียนลืมความรู้ที่พวกเขาเรียนรู้หรือไม่สามารถรักษาไว้ได้ความรู้จะไม่เกิดขึ้นได้ โกคห์ล (Gokhale, 1995) ได้เสนอว่าการที่จะทำให้ผู้เรียนมีความคงทนในการเรียนรู้นั้นจะต้องจัดสภาพให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ลงมือกระทำด้วยตนเองโดยอาศัยประสบการณ์เดิม ได้เรียนรู้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จริงซึ่งสอดคล้องกับวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางนี้ด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่ศึกษา ความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษและความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพราะผู้วิจัยมีความหวังอย่างยิ่งว่า วิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางนี้ จะสามารถพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษและความสามารถด้านการฟังของผู้เรียนได้

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษและความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอน โดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางหลังเรียนกับก่อนเรียน

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษและความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอน โดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

2.3 เพื่อศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษและความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

3. วิธีดำเนินการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายเพ็ญ 4 อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 13 โรงเรียน 13 ห้องเรียน จำนวน 140 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายเพ็ญ 4 อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 14 คนที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน (อ15101) สุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังเรียน (One Group Pretest-Posttest Design) (สมชาย วรจิเกษมสกุล, 2553) และมีการทดสอบความคงทนในการเรียนรู้ (Retention) สองสัปดาห์หลังจากทำการทดสอบหลังเรียน (Atkinson and Shiffrin, 1986)

O1	X	O2	O3
----	---	----	----

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนแบบแผนการวิจัย

O1	แทน	การทดสอบก่อนเรียน
X	แทน	การสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง
O2	แทน	การทดสอบหลังเรียน
O3	แทน	การทดสอบความคงทนในการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดการเรียนรู้ความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษ และความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอน โดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง จำนวน 10 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง
2. แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษเป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยได้สร้างเอง เป็นแบบวัดความรู้ความเข้าใจประโยคคำสั่งโดยการปฏิบัติตามและหรือแสดงท่าทางประกอบ วัดนักเรียนว่าปฏิบัติได้หรือปฏิบัติไม่ได้
3. แบบทดสอบความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยได้ออกแบบเอง เป็นแบบวัดความรู้ความเข้าใจคำศัพท์ การระบุ/วาดภาพ สัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายตรงตามความหมายของประโยคและข้อความสั้นๆ ที่ฟังหรืออ่าน การรู้ความหมายของคำศัพท์ และการใช้คำศัพท์ในสถานการณ์ที่ถูกต้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบคะแนนการทดสอบความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษและรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ได้รับการสอนโดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบทีแบบไม่อิสระ (t-test for Dependent)
2. เปรียบเทียบคะแนนความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษและรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ได้รับการสอนโดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด
3. นำคะแนนการทดสอบความคงทนในการเรียนรู้ความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษและรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ได้รับการสอนโดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางโดยนำคะแนนการทดสอบหลังเรียนครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 มาเปรียบเทียบความคงทนโดยการทดสอบทีแบบไม่อิสระ (t-test for Dependent) การทดสอบความเป็นการกระจายแบบปกติ (Normality Test)

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษที่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอน โดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบค่าที ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนผลการเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษที่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t - test
ก่อนเรียน	14	25	6.43	2.27	31.26*
หลังเรียน	14	25	19.71	3.66	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าคะแนนความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอน โดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง หลังเรียนและก่อนเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 31.26$)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ	n	เกณฑ์ร้อยละ 70	$\bar{X}$	S.D.	t- test
หลังเรียน	14	17.5	19.71	3.66	2.25*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษและความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลคะแนนความคงทนในการเรียนรู้ความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอน โดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t- test
หลังเรียน	14	25	19.71	3.66	0.61
ผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์	14	25	19.92	3.40	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ความคงทนในการเรียนรู้ความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์มีผลต่างค่าเฉลี่ยความคงทนในการเรียนรู้ความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษไม่ต่างกันทางสถิติ

ตอนที่ 2 ความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ได้รับการสอน โดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบค่าที ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนผลการเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ได้รับการสอน โดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t- test
ก่อนเรียน	14	25	7.35	1.73	13.39*
หลังเรียน	14	25	20.21	3.55	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าคะแนนความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอน โดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง หลังเรียนและก่อนเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ	n	เกณฑ์ร้อยละ 70	$\bar{X}$	S.D.	t- test
หลังเรียน	14	17.5	20.21	3.55	2.85*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า คะแนนความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษและความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 ผลคะแนนความคงทนในการเรียนรู้ด้านความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอน โดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t- test
หลังเรียน	14	25	20.21	3.55	0.56
ผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์	14	25	20.14	3.46	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ความคงทนในการเรียนรู้ด้านความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์มีผลต่างค่าเฉลี่ยความคงทนในการเรียนรู้ด้านความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษไม่ต่างกันทางสถิติ

5. การอภิปราย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการทดลองเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษและความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน และศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษและความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผู้วิจัยได้อภิปรายผลประเด็นต่างๆ ตามลำดับดังนี้

1. ความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอน โดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง

จากผลการศึกษาความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอน โดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง พบว่า เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนแล้ว คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งอาจเนื่องมาจาก ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ที่สนุกสนานในการเรียนรู้และกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ภาษามากขึ้น จากวิธีการสอนโดยใช้วิธีตอบสนองด้วยท่าทาง ซึ่งจะพัฒนาความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษจากประโยคคำสั่งที่เริ่มจากง่ายไปยากยิ่งขึ้น และสามารถปฏิบัติตามได้จริง ตามธรรมชาติของภาษาที่อยู่ในชีวิตประจำวัน โดยในชั้นชั้นสาธิต (Demonstration) เริ่มจากครูพูดประโยคคำสั่งเป็นภาษาอังกฤษพร้อมแสดงท่าทางประกอบ โดยที่ผู้เรียนยังไม่ได้ออกเสียงตาม ส่งผลทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการสังเกตและรับรู้ความหมายจากท่าทาง เมื่อเข้าใจในสิ่งที่ผู้สอนปฏิบัติให้ดูแล้วจึงให้ผู้เรียนเริ่มปฏิบัติตาม โดยไม่ต้องมีการเร่งรัดผู้เรียนที่ยังไม่พร้อมหรือไม่มีความเข้าใจ (Asher, 1997) ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของผลการวิจัยครั้งนี้ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นพธดา ดาทุมมา (2558) พบว่าผู้เรียนที่ได้รับการสอนฟังและพูดโดยใช้การสอนแบบการสอนตอบสนองด้วยท่าทาง มีความสนใจ อยากเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้งานวิจัยครั้งนี้ครูผู้สอนได้นำรูปภาพที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มาเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการสอนของครู โดยใช้ผลของวิธีตอบสนองด้วยท่าทาง

2. ความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอน โดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง

จากผลการศึกษาความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอน โดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง พบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจาก การสอนโดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางเป็นวิธีการสอนที่ช่วยพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้อย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้เรียนระยะเริ่มต้น หรือระดับประถมศึกษาเป็นการสอนภาษาตามแนวคิดที่เน้นความเข้าใจ เป็นการสอนที่ผู้เรียนตอบสนองความเข้าใจด้วยการปฏิบัติหรือการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบ เมื่อนักเรียนเข้าใจความหมายที่ครูพูดหรือสั่งเป็นกลุ่มคำแล้ว ครูจึงจะนำไปสู่การเรียนรู้คำศัพท์ในบทเรียนซึ่งสอดคล้องกับสก็อตและเยทเบิร์ก (Scott & Ytreberg, 1990) ที่ได้กล่าวว่า ความเข้าใจในการเรียนรู้ของนักเรียนเกิดมาจากการได้ขยับมือ ตา หู และส่วนอื่นๆ ของร่างกายของพวกเขาตลอดเวลา หรือกล่าวได้ว่า การที่นักเรียนได้ปฏิบัติท่าทาง สามารถช่วยให้นักเรียนจดจำคำศัพท์ อังกฤษได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิตชนก มโน-จันทร์ (2565) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 15.43 คะแนน และมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 26.43 คะแนน ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และยังมีคุณภาพการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษมีค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจาย เท่ากับ 4.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.19 ขณะที่ค่าดัชนีประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) เท่ากับ 0.7551 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้นหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 75.51

3. ความคงทนในการเรียนรู้ด้านความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษและความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอน โดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง

หลังจากการสอนสิ้นสุดลง และทิ้งช่วง 14 วัน นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง มีความคงทนในการเรียนรู้ด้านความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษและความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งสอดคล้อง

กับสมมุติฐานในข้อที่ 3 สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอน ขั้นตอนในการสอน แต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมการเรียนที่ชัดเจนและเป็นระบบโดยเริ่มจากขั้นสาธิตมีการเสนอบทเรียนทั้งชั้น ซึ่งผู้เรียนจะได้รับเนื้อหาที่จำเป็นในชั่วโมงเรียนได้เรียนรู้ในเนื้อหาที่จะเรียนช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในขั้นการฝึกปฏิบัติในขั้นทดสอบและขั้นสลับบทบาท โดยในขั้นนี้นักเรียนจะได้ฝึกปฏิบัติสลับบทบาทและในขั้นนำภาษาไปใช้ นักเรียนได้ฝึกภาษาอังกฤษไปใช้ในการสื่อสารในบริบทใหม่ ทำให้นักเรียนได้รับความสนุกสนานจดจำเรื่องที่เรียนได้มากยิ่งขึ้น เกิดความคงทนในสิ่งที่เรียนมาดังที่ อัดัม (Adam, 1967: 9) ได้กล่าวว่า ความคงทนในการจำ เป็นการคงไว้ในการเรียนรู้หรือความสามารถที่จะระลึกได้ต่อสิ่งที่เคยเรียน หรือเคยมีประสบการณ์รับรู้มาแล้วหลังจากที่ทิ้งไประยะหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิภาดา ยี่สุนรัมย์ (2563) พบว่า ความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) คิดเป็นร้อยละ 97.52 และมีผลทดลองก่อนเรียนกับหลังเรียนไม่แตกต่างกัน ขณะที่ความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีการจัดการเรียนรู้ตามปกติ คิดเป็นร้อยละ 82.95 และมีผลทดลองก่อนเรียนต่ำกว่าหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยพบว่าการสอนโดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษและความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงขึ้น และเมื่อผ่านไปสองสัปดาห์นักเรียนยังมีความคงทนในการเรียนรู้ด้านความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษและความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เพื่อให้การสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

6.1.1 การกำหนดหัวข้อเรื่องควรเป็นเรื่องที่นักเรียนรู้จักหรือใกล้ชิดนักเรียนเพื่อนักเรียนจะได้นำคำศัพท์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ง่าย

6.1.2 ควรเพิ่มระยะเวลาในการจัดกรรมในแต่ละกิจกรรมโดยเฉพาะขั้นสาธิต เพื่อฝึกการฟังเพื่อความเข้าใจ และเมื่อผู้เรียนเกิดทักษะการฟังแล้ว ผู้เรียนก็จะมีความมั่นใจในการพูดมากขึ้น และยังส่งผลถึงการจดจำของผู้เรียนเมื่อปราศจากความตึงเครียด และเข้าใจในบทเรียนแล้ว ผู้เรียนจะเกิดความคงทนในการเรียนรู้ในระยะยาว

6.1.3 การสอนตอบสนองด้วยท่าทางช่วยให้ผู้เรียนฟังภาษาอังกฤษได้เข้าใจง่ายขึ้น และสามารถปฏิบัติตามได้ ดังนั้นครูควรให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกันมากที่สุด โดยเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสในการฟังภาษาอังกฤษมากขึ้น และมีการเรียนรู้แบบธรรมชาติทางภาษาเพื่อส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจ

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษางานวิจัยการเกี่ยวกับวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง ร่วมกับวิธีการแบบอื่น ๆ ที่มีความเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

6.2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษและความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง โดยการจัดกระบวนการสอนผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อสอดคล้องกับยุคสมัย

6.2.3 เนื่องจากกิจกรรมในการสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางเป็นวิธีการสอนที่สนุกสนานทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน จึงควรมีการศึกษาเจตคติของนักเรียนต่อการสอนโดยใช้วิธีตอบสนองด้วยท่าทาง

7. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชิดชนก มโนขันธ. (2565). **การพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นพธดา ดาพุมมา. (2558). **การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบการตอบสนองด้วยท่าทางของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้พูดภาษาอื่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- วิภาดา ยี่สุนัรัมย์. (2563). **การเปรียบเทียบความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) กับวิธีการจัดการเรียนรู้ตามปกติ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2563). **การจัดสอบ**. เข้าถึงได้จาก <http://www.niets.or.th>. (3 ธันวาคม 2564).
- สมชาย วรกิจเกษมสกุล. (2553). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สุมิตรา อังวัฒนกุล. (2539). **แนวคิดและเทคนิควิธีการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณี วิริยะจิตรา และคณะ. (2554). **เทลิยวหลังแลหน้าการสอนภาษาอังกฤษ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หน้าต่างสู่โลกกว้าง.
- Asher, J.J. (1997). **Learning another Language Through Action: Total Physical Response to Learning language**. 2nd ed. California: Sky Oaks Production.
- Ekrem, S. (2016). **Teaching Language skills**. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/309293240>. (13 March 2021).
- Gokhale, A. (1995). **Collaborative Learning Enhances Critical Thinking**. Retrieved from www.researchgate.net. (13 March 2021).
- Richards, J. C. (1985). **Longman Dictionary of Applied Linguistics**. Harrow: Longman.
- Scott, W. & Ytreberg, L. H. (1990). **Teaching English to children**. Harrow: Longman.
- Thornbury, S. (2002). **How To Teach Vocabulary**. London: Bluestone Press.

ประสิทธิผลการวางแผนจำหน่ายต่อแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพของผู้ดูแลเด็กวัยก่อนเรียนที่ป่วยด้วย
โรคปอดอักเสบ โรงพยาบาลเขาสวนกวาง อำเภอกวนขวาง จังหวัดขอนแก่น
Effectiveness of discharge planning Program for Health Belief Model on caregivers
of pre-school children with pneumonia. Khao Suan Kwang Hospital
Khao Suan Kwang District Khon Kaen Province

ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล¹, สมใจ พิมานแมน²

Thidaratana Lertwittayakul¹, Somjai pimarnman²

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

²พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น

¹Assistant Prof. Dr., in Pediatrics and adolescent Nursing, Faculty of Nursing, College of Asian Scholars, Thailand

²Expert professional nurse level, Khao Suan Kwang Hospital, Khon Kaen Province, Thailand

Corresponding author. Email: thidaratana@cas.ac.th

(Received: March 28, 2024; Revised: April 20, 2024; Accepted: April 27, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลการวางแผนจำหน่ายต่อแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพของผู้ดูแลเด็กวัยก่อนเรียนที่ป่วยด้วยโรคปอดอักเสบโรงพยาบาลเขาสวนกวาง อำเภอกวนขวาง จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ดูแลผู้ป่วยโรคปอดอักเสบจำนวน 50 คน คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random sampling) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t-test ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคปอดอักเสบหลังการทดลอง ($\bar{X}$ = 4.35 ± 0.56) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X}$ = 3.98 ± 0.45) การรับรู้ความรุนแรงของการเป็นโรคปอดอักเสบหลังการทดลอง ($\bar{X}$ = 4.43 ± 0.58) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X}$ = 4.07 ± 0.53) การรับรู้ประโยชน์ที่จะได้รับของการป้องกันโรคปอดอักเสบหลังการทดลอง ($\bar{X}$ = 4.64 ± 0.77) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X}$ = 4.09 ± 0.45) และการรับรู้อุปสรรคหลังการทดลอง ($\bar{X}$ = 4.15 ± 0.44) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X}$ = 3.78 ± 0.53) ผลจากการศึกษาโรงพยาบาลเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่นควรนำโปรแกรมการวางแผนการจำหน่ายไปใช้ในการส่งเสริมให้ผู้ดูแลเด็กวัยก่อนเรียน

คำสำคัญ: โรคปอดอักเสบ การวางแผนการจำหน่าย แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ

Abstract

This research was a quasi-experimental study aimed to study the effectiveness of discharge planning on the health beliefs model of caregivers of pre-school children with pneumonia. Khao Suan Kwang Hospital Khao Suan Kwang District Khon Kaen Province The sample group was 50 caregivers of patients with pneumonia, selected by a Simple Random sampling method. Data were collected by health belief model questionnaire with a confidence value of 0.81, data analyzed by t-test statistics. Results found that Perceived risk of pneumonia after the experiment ($\bar{X}$ = 4.35 ± 0.56) was higher than before ($\bar{X}$ =

3.98 ± 0.45). Perceived severity of pneumonia after the experiment ($\bar{X}$ = 4.43 ± 0.58) was higher than before ($\bar{X}$ = 4.07 ± 0.53) Perceived benefits of pneumonia prevention after the experiment ($\bar{X}$ = 4.64 ± 0.77) was higher than before ($\bar{X}$ = 4.09 ± 0.45) and perceived barriers after the experiment ($\bar{X}$ = 4.15 ± 0.44) was higher than before ($\bar{X}$ = 3.78 ± 0.53) Results of the studied should be used in discharge planning programs to promote patient caregivers on health belief model in caring for patients with pneumonia.

Keywords: Pneumonia Discharge planning Health belief model

บทนำ

โรคปอดบวมหรือปอดอักเสบ (pneumonia) เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญเนื่องจากเป็นสาเหตุของโรคติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจที่ทำให้เกิดการเสียชีวิตมากที่สุดในโลก (ชาติชาย สุภีแดน, 2562) องค์การอนามัยโลกรายงานว่า พบผู้ป่วยจากการติดเชื้อปอดอักเสบทั่วโลกมากถึง 450 ล้านราย และมีผู้เสียชีวิตสูงถึง 4 ล้านราย (World Health Organization: WHO, 2008) ซึ่งโรคปอดอักเสบจัดอยู่ในอันดับ 3 ใน 10 สาเหตุหลักของการเสียชีวิตของกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนาและอยู่ในอันดับที่ 5 ของการเสียชีวิตในกลุ่มผู้ป่วยที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล โดยเกิดได้จาก 2 สาเหตุหลัก คือ ปอดอักเสบที่เกิดจากการติดเชื้อซึ่งพบได้เป็นส่วนใหญ่ และปอดอักเสบที่ไม่ได้เกิดจากการติดเชื้อ ผู้ป่วยจึงมีอาการแสดงและความรุนแรงของโรคในลักษณะแตกต่างกันไป และบางครั้งอาจพบปอดอักเสบเป็นภาวะแทรกซ้อนของโรคอื่นด้วย (สุภัทรา อินทร์คาน้อย, 2563)

จังหวัดขอนแก่นมีจำนวนผู้ป่วยปอดอักเสบสูงเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศ รองจากกรุงเทพมหานคร โดยมีผู้ป่วยจำนวน 1,302 ราย และมีอัตราการกลับเป็นซ้ำสูงถึงร้อยละ 57.5 อัตราการป่วยจากโรคปอดอักเสบต่อแสนประชากร ตั้งแต่ปี 2562-2564 มีจำนวน 680, 571 และ 449 ซึ่งมีแนวโน้มลดลง โดยอำเภอที่มีจำนวนผู้ป่วยสูงที่สุดคือ อำเภอน้ำพอง อำเภอคำสูง และอำเภอกระนวน จำนวน 911, 885 และ 794 ราย อัตราต่อแสนประชากร (กระทรวงสาธารณสุข, 2564) ส่วนโรงพยาบาลเขาสวนกวาง ตั้งแต่ปี 2563-2565 พบผู้ป่วยปอดอักเสบ จำนวน 184, 156 และ 151 ราย ตามลำดับ ปอดอักเสบถือเป็นกลุ่มโรคติดเชื้อที่ยังเป็นปัญหาในปัจจุบัน โดยมีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเฉลี่ย 8,724.05 บาทต่อคน (ฐานิตร ใจการ และ ธีรณัฐ วงศ์เจริญ, 2564) และหากเป็นการรักษาแบบผู้ป่วยในจะมีค่าใช้จ่ายสูงถึง 12,000-20,000 บาทต่อราย (ปิยะพร มนต์ชาติศรี, 2560) อย่างไรก็ตามระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติซึ่งใช้หลักเกณฑ์การจ่ายชดเชยค่าใช้จ่ายตามระบบกลุ่มวินิจฉัยโรคร่วม (diagnosis-related group, DRG) อาจทำให้โรงพยาบาลได้รับเงินต่ำกว่าต้นทุนจริงในการให้บริการซึ่งส่งผลกระทบต่อโรงพยาบาลโดยตรง (กิตลดา กิตยคม และคณะ, 2562) ดังนั้นการป้องกันไม่ให้เกิดเป็นซ้ำจึงมีความสำคัญสาเหตุของการกลับมารักษาซ้ำนั้นส่วนใหญ่มาจากการที่ผู้ดูแลขาดความรู้ในการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องในการดูแล ทักษะและปฏิบัติไม่ถูกต้องในการดูแลเมื่อกลับไปอยู่บ้าน (วรารณ ฝาทอง และคณะ, 2563) การวางแผนการจำหน่ายจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญในการป้องกันปัญหาดังกล่าว

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับประสิทธิผลการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วย การศึกษาของประดับเพชร เจริญพาศ และคณะ (2565) พบว่า หลังการใช้การวางแผนจำหน่ายผู้ดูแลเด็กมีความรู้เกี่ยวกับโรคหอบหืดในเด็กเพิ่มขึ้น และไม่มีการกลับมารักษาซ้ำ การศึกษาของวรารณ ฝาทอง และคณะ (2563) พบว่า ผู้ดูแลกลุ่มที่ใช้การวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบ มีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบหลังการใช้มากกว่าก่อนการใช้ แผนการจำหน่าย ผู้ดูแลมีความพึงพอใจในบริการพยาบาลในระดับมาก การศึกษาของวิภาณี หนองจันทร์ และคณะ (2565)

พบว่า หลังการเข้าร่วมโปรแกรมการสอน ผู้ดูแลเด็กมีค่าเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับโรคปอดอักเสบในเด็กเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม และอัตราการกลับมารักษาซ้ำด้วยโรคปอดอักเสบในเด็ก ร้อยละ 5 และการศึกษาของสุทธิณี สุปรียา และคณะ (2560) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแลของผู้ดูแลเด็กโรคปอดอักเสบซ้ำ พบว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรคปอดอักเสบในเด็ก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลของผู้ดูแลเด็กโรคปอดอักเสบซ้ำ

โรงพยาบาลเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น การดำเนินงานที่ผ่านมาได้มีการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในผู้ดูแลผู้ป่วยโรคปอดอักเสบอย่างต่อเนื่อง จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาประสิทธิภาพผลโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายต่อแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพของผู้ดูแลเด็กวัยก่อนเรียนที่ป่วยด้วยโรคปอดอักเสบที่มารับบริการในโรงพยาบาลเขาสวนกวาง อำเภอสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษานำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยซึ่งจะส่งผลให้กระบวนการดูแลผู้ป่วยเกิดความต่อเนื่อง สามารถป้องกันการกลับเป็นซ้ำ และลดค่าใช้จ่ายในการรักษาได้ต่อไป

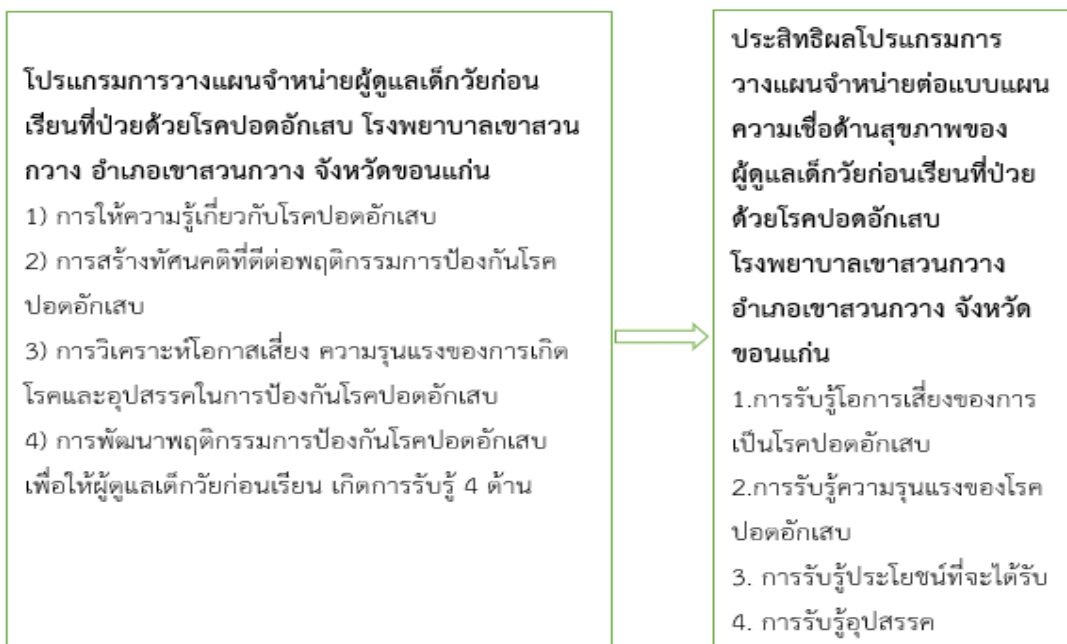
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคปอดอักเสบ การรับรู้ความรุนแรงของโรคปอดอักเสบ การรับรู้ประโยชน์จากการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคปอดอักเสบ และการรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคปอดอักเสบ ก่อนและหลังทดลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคปอดอักเสบ การรับรู้ความรุนแรงของโรคปอดอักเสบ การรับรู้ประโยชน์จากการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคปอดอักเสบ และการรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคปอดอักเสบ ก่อนและหลังทดลอง

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยนำตัวแปรที่สำคัญจากผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นคือ แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพประกอบด้วยการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคปอดอักเสบ การรับรู้ความรุนแรงของโรคปอดอักเสบ การรับรู้ประโยชน์จากการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคปอดอักเสบ และการรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคปอดอักเสบ มาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยนี้

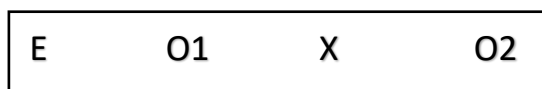
กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบ 1 กลุ่ม มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest-posttest design) ใช้โปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ดูแลเด็กวัยก่อนเรียนที่ป่วยด้วยโรคปอดอักเสบ โรงพยาบาลเขาสวนกวาง อำเภอสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น โดยทดสอบความรู้ก่อนรับการรักษาตัวในโรงพยาบาล ให้ความรู้ระหว่างการนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล และทดสอบความรู้ก่อนจำหน่ายกลับบ้าน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การวิจัยแบบกึ่งทดลอง แบบทดสอบก่อนและหลังการทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ดูแลเด็กวัยก่อนเรียนที่ป่วยด้วยโรคปอดอักเสบที่มารับบริการในโรงพยาบาลเขาสวนกวาง อำเภอสวนกวาง จังหวัดขอนแก่นในปี 2566-2567

กลุ่มตัวอย่าง คือ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G-Power สำหรับการวิเคราะห์ด้วย t-test จากค่าอิทธิพล (effect size: ES) ประมาณค่าของขนาดอิทธิพลจาก ค่าเฉลี่ย 1 กลุ่ม ค่า err prob = 0.05 กำหนดค่าอำนาจในการทดสอบ (power analysis) = .80 (Cohen, 1988) ได้กลุ่มตัวอย่าง 50 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ส่วนที่ 1 โปรแกรมการวางแผนการจำหน่าย

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพมี 4 ด้านๆละ 10 ข้อ รวมทั้งหมด 40 ข้อ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่าคะแนนตั้งแต่	4.20 - 5.00	หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ค่าคะแนนตั้งแต่	3.40 - 4.20	หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ค่าคะแนนตั้งแต่	2.60 - 3.40	หมายถึง ไม่แน่ใจ
ค่าคะแนนตั้งแต่	1.80 - 2.60	หมายถึง ไม่เห็นด้วย
ค่าคะแนนตั้งแต่	1.00 - 1.80	หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การแปลผล

คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 1.00 - 2.33 คะแนน ถือว่า คะแนนอยู่ใน ระดับต่ำ

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.34- 3.66 คะแนน ถือว่า คะแนนอยู่ใน ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยสูงกว่า 3.67- 5.00 คะแนน ถือว่า คะแนนอยู่ในระดับสูง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) แบบสอบถามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคปอดอักเสบ ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรคปอดอักเสบ ด้านการรับรู้ประโยชน์จากการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคปอดอักเสบ และด้านการรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคปอดอักเสบ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81, 0.88, 0.81 และ 0.93

จริยธรรมในการวิจัย ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยเกี่ยวกับมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น กระทรวงสาธารณสุข เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2566 เลขที่โครงการวิจัย REC 040/2566

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นตอนเตรียมการ

1.1 ทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลเขาสวนกวาง อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่นเพื่อขออนุญาตวัตถุประสงค์การวิจัย และขออนุมัติเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 นำหนังสือจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลเขาสวนกวาง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ดูแลเด็กวัยก่อนเรียนที่ป่วยด้วยโรคปอดอักเสบ

2. ขั้นตอนการ ประกอบด้วยการให้ความรู้ และก่อนจำหน่าย

2.1 ก่อนให้ความรู้ ประสานงานกับทีมสหวิชาชีพในหอผู้ป่วย และ กลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดการดำเนินการวิจัย สอบถามความยินยอม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามคุณลักษณะทั่วไป และแบบสอบถามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ

2.2 ก่อนจำหน่าย ประเมินการรับรู้ตามแบบสอบถามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

- วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ก่อนและหลังการทดลองด้วยสถิติ paired t-test

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 58 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 60-70 ปี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 70 มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีสถานภาพสมรส สมรส จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 70 มีอาชีพเกษตรกร 38 จำนวน คิดเป็นร้อยละ 76 และมีรายได้น้อยกว่า 15,000 บาท จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 64

2. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคปอดอักเสบ การรับรู้ความรุนแรงของโรคปอดอักเสบ การรับรู้ประโยชน์จากการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคปอดอักเสบ และการรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคปอดอักเสบ หลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคปอดอักเสบ การรับรู้ความรุนแรงของโรคปอดอักเสบ การรับรู้ประโยชน์จากการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคปอดอักเสบ และการรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคปอดอักเสบ (n= 50)

แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ	ก่อนทดลอง			หลังทดลอง		
	$\bar{x}$	SD	แปลผล	$\bar{x}$	SD	แปลผล
การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคปอดอักเสบ	3.88	0.45	สูง	4.17	0.36	สูง
การรับรู้ความรุนแรงของโรคปอดอักเสบ	3.65	0.37	สูง	4.45	0.28	สูง
การรับรู้ประโยชน์จากการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคปอดอักเสบ	3.98	0.45	สูง	4.65	0.56	สูง
การรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคปอดอักเสบ	3.78	0.53	สูง	4.17	0.44	สูง

3. ผลเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคปอดอักเสบ การรับรู้ความรุนแรงของโรคปอดอักเสบ การรับรู้ประโยชน์จากการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคปอดอักเสบ และการรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคปอดอักเสบ ก่อนและหลังทดลองรายละเอียดแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคปอดอักเสบ การรับรู้ความรุนแรงของโรคปอดอักเสบ การรับรู้ประโยชน์จากการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคปอดอักเสบ และการรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคปอดอักเสบ ก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่าง (n= 50)

แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ	$\bar{x}$	SD	t	P-value
การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคปอดอักเสบ				
ก่อนทดลอง	3.98	0.45	1.88	0.04
หลังทดลอง	4.35	0.56		
การรับรู้ความรุนแรงของโรคปอดอักเสบ				
ก่อนทดลอง	4.07	0.53	1.79	0.03
หลังทดลอง	4.43	0.58		

แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ	$\bar{x}$	SD	t	P-value
การรับรู้ประโยชน์ที่จะได้รับการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคปอดอักเสบ				
ก่อนทดลอง	4.09	0.45	1.06	0.03
หลังทดลอง	4.64	0.77		
การรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรควัณโรค				
ก่อนทดลอง	3.78	0.53	2.09	0.01
หลังทดลอง	4.15	0.44		

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษา พบว่าการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคปอดอักเสบ การรับรู้ความรุนแรงของโรคปอดอักเสบ การรับรู้ประโยชน์จากการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคปอดอักเสบ และการรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคปอดอักเสบ หลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง และไม่แตกต่างกัน อธิบายได้ว่าการที่ผู้ดูแลเด็กวัยก่อนเรียนที่ป่วยด้วยโรคปอดอักเสบมีการรับรู้หลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง และแตกต่างกันอาจเกิดจากการที่ผู้ดูแลได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องโรคที่เป็นอยู่ ความรู้ผู้ดูแลเกี่ยวกับยาที่ผู้ป่วยได้รับอย่างละเอียด ความรู้ผู้ดูแลเกี่ยวกับการประเมินสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจและการเลือกใช้แหล่งประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ความรู้ผู้ดูแลเกี่ยวกับเป้าหมายของการรักษา มีความสามารถในการเฝ้าระวัง สังเกตอาการผิดปกติของตนเอง ความรู้ผู้ดูแลเกี่ยวกับภาวะสุขภาพของผู้ป่วยว่ามีข้อจำกัดอะไรบ้าง เข้าใจผลกระทบต่อภาวะเจ็บป่วยต่อร่างกาย และการดำเนินชีวิตประจำวัน ความเข้าใจของผู้ดูแลเกี่ยวกับความสำคัญของการมาตรวจตามที่แพทย์นัด แหล่งประโยชน์ในกรณีเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินขึ้น และความรู้ผู้ดูแลเกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่ถูกต้องสอดคล้องกับการศึกษาของระดับเพชร เจริญวิภาชน์ และคณะ(2565) พบว่า หลังการใช้การวางแผนจำหน่ายผู้ดูแลเด็กมีความรู้เกี่ยวกับโรคหอบหืดในเด็กเพิ่มขึ้น และไม่มีการกลับมารักษาซ้ำ สอดคล้องกับการศึกษาของสุทธิณี สุปรียา และคณะ (2560) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการดูแลของผู้ดูแลเด็กโรคปอดอักเสบซ้ำ พบว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรคปอดอักเสบในเด็ก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรมการดูแลของผู้ดูแลเด็กโรคปอดอักเสบซ้ำ และสอดคล้องกับการศึกษาของวิภาชน์ หน่อจันทร์ และคณะ (2565) พบว่า ผู้ป่วยเด็กที่เข้ารับการรักษาน ณ คลินิกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลนราธิวาสราชนครินทร์ หลังการเข้าร่วมโปรแกรมการสอน ผู้ดูแลเด็กมีค่าเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับ โรคปอดอักเสบในเด็กเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และอัตราการกลับมารักษาซ้ำด้วยโรคปอดอักเสบในเด็ก ร้อยละ 5

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรนำโปรแกรมนี้ไปใช้ในการวางแผนการจำหน่ายต่อผู้ดูแลเด็กวัยก่อนเรียนที่ป่วยด้วยโรคปอดอักเสบในโรงพยาบาลเขาสวนกวาง อำเภอสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น ต่อไป

ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยควรขยายระยะเวลาในการประเมินผลให้นานขึ้น เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กิตลดา กิตยคม, ชนนรรจ์ รัตนโชติพานิช, สุลล ลิมวัฒนานนท์. (2562). ต้นทุนการเข้านอนรักษาในโรงพยาบาลกุมภวาปี ของผู้ป่วยโรคปอดอักเสบ. *วารสารเภสัชกรรมไทย*, 13(1); 189-202.
- ชาติชาย สุภีแดน. (2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปฏิกิริยาตอบสนองต่อการอักเสบทั่วร่างกายในผู้ป่วยสูงอายุที่ติดเชื้อปอดอักเสบที่มารับบริการที่แผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉินในโรงพยาบาลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลผู้ใหญ่) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฐานิธร ใจการ, ฌีรนุช วงศ์เจริญ. (2564). อุบัติการณ์และผลกระทบของโรคปอดอักเสบ โรงพยาบาลปง. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 22(1); 351-361.
- ประดับเพชร เจนวิพากษ์, วลัยยา คะศรีทอง, นกษา สิงห์วีระธรรม, กิตติพร เนสส์สุวรรณ. (2565). ผลของการวางแผนจำหน่ายต่อความรู้ของผู้ดูแลและการกลับมารักษาค้ำของผู้ป่วยเด็กโรคหอบหืด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชท่าบ่อ งานผู้ป่วยในกุมารเวชกรรมโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชท่าบ่อ อ.ท่าบ่อ จ.หนองคาย. *ราชวดีสาร วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรรินทร์*, 12(2); 164-178.
- ผนิกแก้ว คลังคา, วิลาวัลย์ จันโตรี, อำภา ทาเวียง. (2562). การพัฒนารูปแบบการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบ โดยมีส่วนร่วมของครอบครัวหรือผู้ดูแล. *วารสารมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*, 32(2); 40-50.
- ภาวิณี ช่วยแท่น, ภรณ์ วัฒนสมบูรณ์, สุปรียา ต้นสกุล. (2563). ผลของโปรแกรมสุขศึกษาเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันการกลับมารักษาค้ำในมารดาเด็กโรคปอดอักเสบ. *วารสารสุขศึกษา*, 43(1); 12-25.
- วรารณณ์ ผาทอง, รัตนารณณ์ ภูมิรินทร์, ศิริขวัญ สุธรรมกิตติคุณ, ชื่นจิตต์ สมจิตต์. (2563). ประสิทธิภาพของการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบโรงพยาบาลแพร่. *วารสารโรงพยาบาลแพร่*, 28(2); 36-50.
- วิภาณี หน่อจันทร์, วรณณีย์ ภูมิภักดิ์, กิตติพร เนสส์สุวรรณ. (2565). ผลการใช้โปรแกรมการสอนต่อความรู้ของผู้ดูแลเด็กและการเกิดซ้ำของโรคปอดอักเสบในผู้ป่วยเด็กที่เข้ารับการรักษา ณ คลินิกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลนราธิวาสราชนครินทร์. *วารสารวิจัยการพยาบาลและการสาธารณสุข*, 2(2); 1-12.
- สุทธิณี สุปรียา, พัทธารณณ์ อารีย์, สุธิศา ล่ามช้าง. (2560). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแลของผู้ดูแลเด็กโรคปอดอักเสบซ้ำ. *พยาบาลสาร*, 48(4); 146-150.
- สุภัทรา อินทร์คำน้อย. (2563). การพยาบาลผู้ป่วยโรคปอดอักเสบที่มีภาวะหายใจล้มเหลว ตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย: กรณีศึกษา 2 ราย. *วารสารโรงพยาบาลสกลนคร*, 23(2); 148-160.
- วิมล ไตรมิตรภาพ, อาคม บุญเลิศ. (2564). สัดส่วนของผู้ปกครองที่มีความรู้เหมาะสมในการดูแลเด็กที่มีภาวะติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนต้นในโรงพยาบาลอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ*, 14(2); 206-220.
- อรพิน คชพิมพ์. (2566). ผลของระบบการพยาบาลสนับสนุนและให้ความรู้ต่อพฤติกรรมการดูแลเด็กวัยเตาะแตะโรคปอดอักเสบ โรงพยาบาลอากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร. *วารสารโรงพยาบาลสกลนคร*, 26(2); 41-55.
- จุฬาลักษณ์ แก้วสุก, ญี่ พงศ์จตุรวิทย์, ญี่ ไซมมงคล. (2559). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กวัยก่อนเรียน. *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 24(4); 54-65.
- Qin-Mei Zhu MS., RN, Jia Liu MS, Hong-Yi Hu MS, RN, Su Wang. (2015). Effectiveness of nurse-led early discharge planning programmes for hospital in patients with chronic disease or rehabilitation needs: a systematic review and meta-analysis. *Journal of Clinical Nursing*, 24(19-20); 2993-3005.

ผลของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูด

โดยผู้ปกครองในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

Effects of Language Skill and Speech Proficiency Programs by Parents of Children with Intellectual Disability

นิรมล ศรีพรหม¹, เบญจมาภรณ์ ช้อยเครือ², ชนิตา พิมพ์ศรี³

Niramorn Sripromma¹, Benjamaporn Choikhruea², Chanita Pimsri³

¹⁻³คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹⁻³Faculty of Education, Khon Kaen University, Thailand

Corresponding author. Email: Niramorn.sr@kkumail.com

(Received: May 7, 2023; Revised: June 6, 2023; Accepted: June 11, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และเพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทางภาษาและการพูดก่อนและหลังการใช้โปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ ได้แก่ ผู้ปกครองที่เป็นผู้ดูแลหลักของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 10 คน และเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อายุระหว่าง 5- 8 ปี จำนวน 10 คน โดยการใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วย 1) โปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครอง 2) แบบทดสอบความรู้ผู้ปกครองเรื่องโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูด 3) แบบประเมินความสามารถทางภาษาและการพูด สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเปรียบเทียบ The Wilcoxon Matched Pairs Signed - Ranks Test ผลการศึกษพบว่า โปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครอง มีค่าผลประสิทธิภาพ เท่ากับ 81/87 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.75 อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีความสามารถพัฒนาการทางภาษาและการพูดหลังการฝึกตามโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองสูงกว่าก่อนการฝึกตามโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครอง เป็นโปรแกรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาและการพูดได้

คำสำคัญ : เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา; ผู้ปกครอง; โปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูด

Abstract

This Quasi-experimental research was to develop programs to promote language and speech ability by parents in children with intellectual disabilities. and to compare language and speech development before and after using the language skill and speech proficiency programs by parents of children with intellectual disability. The target groups used were 10 parents who were primary caregivers of children with intellectual disabilities and 10 children with intellectual disabilities aged between 5-8 years by purposive sampling. This research tool consists of 1) Parental Language and Speech Promotion Program 2)

Parental Knowledge Test on Language and Speech Promotion Program 3) Language and speech ability assessment model. The statistical methods used in the analysis were Means, Standard Deviation (S.D.) and statistics to compare The Wilcoxon Matched Paris Signed – Ranks. The results showed that Language and speech promotion programs by parents With the program performance value equal to 81/87 higher than the specified threshold And has the effectiveness index of the program equals 0.75, within acceptable criteria And children with intellectual disabilities Having the ability to develop language and speech after training according to the program to promote language and speech by parents higher than before the program practice. Statistically significant at the level 0.05 Language and speech promotion program by parents Is a program that can be applied to children with special needs to promote language and speech development.

Keywords: Children with Intellectual Disabilities, Parents, Language skill and Speech Proficiency Programs

1. บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคนและนำพาให้ประเทศชาติเจริญเท่าเทียมนานาชาติอารยะประเทศ ปัจจุบันประเทศไทยเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา มุ่งเน้นให้การศึกษา บริการการศึกษาและพัฒนาการศึกษาให้แก่คนปกติและคนพิการ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในประเทศไทยบัญญัติไว้ในมาตรา 49 ระบุว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” และคนพิการมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ โดยรัฐต้องจัดให้ตั้งแต่แรกเกิด หรือเมื่อพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกระทรวง ตลอดจนนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเน้นให้เด็กในวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและครอบคลุม อย่างมีคุณภาพ การจัดการศึกษาที่เหมาะสมทำให้เด็กพิการ มีโอกาสเข้าเรียนอย่างทั่วถึงและพยายามจัดการศึกษาที่หลากหลายเพื่อสนองตามความแตกต่างระหว่างบุคคลและความต้องการพิเศษเฉพาะบุคคล (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2551) พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสแก่พสกนิกรชาวไทยเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2542 เรื่องภาษาและการเข้าถึงภาษา สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (อารีย์ คำสังฆะ, 2554) ดังนี้ “ต้องหาวิธีที่จะทำการเรียนการสอนให้ได้ประโยชน์และสามารถเข้าใจความจริง ไม่ใช่ให้เข้าใจภาษาแต่เข้าใจวิชาการ ไม่ใช่วิชาการอย่างเดียวต้องเข้าใจวิธีปฏิบัติตน หมายถึง จริยธรรมต่าง ๆ ต้องเรียน ต้องรู้ให้กว้างขวางอันนี้เป็นข้อสำคัญในการพัฒนาการศึกษา ถ้าไม่พัฒนาการศึกษาประเทศก็อยู่ไม่ได้ ความเข้าใจของบุคคลจะไม่มี ถ้าความเข้าใจของบุคคลไม่มีข้อใดก็ตามที่คนไม่เข้าใจ คือสื่อความหมายความคิดไม่ได้ ถ้าไม่มีความรู้ โดยเฉพาะภาษาอันนี้ที่จะต้องแก้ไขที่บอกว่าแก้ไข เพราะรู้ว่าย่ำไม่ดี” จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้อัญเชิญมานี้ จะเห็นว่าพระองค์ทรงให้ความสำคัญกับการมีความรู้ในการใช้ภาษาและใช้ภาษาเป็นเครื่องมือเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจในวิทยาการต่าง ๆ ภาษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งและนับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ของเด็กตั้งแต่เกิด และเป็นสื่อในการเรียนให้ได้ความรู้ ประสบการณ์ต่างๆ รอบตัวในชีวิตประจำวัน วิธีการเรียนรู้ภาษาจึงเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณา ค้นหาหนทาง ที่เด็กเรียนรู้แล้วได้ผลดี มีความสุขในการเรียนรู้ จนสามารถใช้ภาษาได้อย่างมีความหมาย

พัฒนาการทางภาษาและการพูด คือความก้าวหน้าในการใช้ภาษาเพื่อติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นให้มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน แบ่งออกเป็น 2 ด้านใหญ่ๆ คือ 1) การพัฒนาด้านการรับรู้และเข้าใจภาษา (Receptive Language) คือ ความสามารถในการรับรู้ เข้าใจ และจำความหมายของคำได้ เกิดจากการที่ได้รู้จักโยงเสียงต่างๆ ที่ได้ยินกับสิ่งต่างๆ ที่ได้มองเห็นและสัมผัส

เด็กพิเศษ (Special Child) เด็กที่มีความต้องการเป็นพิเศษ (Children with Special Needs) หรือบุคคลพิการทางการศึกษาโดยที่ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณิศรทางการศึกษา พ.ศ. 2552 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นเด็กที่มีความบกพร่องประเภทที่ 3 มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตน (Functioning) ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ ความสามารถทางสติปัญญาดำเกณฑ์เฉลี่ย อย่างมีนัยสำคัญร่วมกับความจำกัดของทักษะการปรับตัวอีกอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้าน ทักษะทางสังคม/การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ได้แสดงอาการดังกล่าวก่อนอายุ 18 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาประมาณร้อยละ 70 จะมีปัญหาการพูดและการสื่อความหมาย (สถาบันราชานุกูล, 2565) ปัญหาส่วนใหญ่ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่สำคัญ คือ ทักษะทางภาษาและการพูด ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านอื่นๆ จากสัมภาษณ์ผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ไปรับบริการฝึกพูดและกระตุ้นพัฒนาการทางภาษาและการพูดตามหน่วยงาน หรือโรงพยาบาลพบว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไปรับบริการในแต่ละครั้งมีความยากลำบากต้องเดินทางไกล มีค่าใช้จ่ายสูง รอรับบริการเป็นระยะเวลานานและการนัดหมายแต่ละครั้งห่างกันมาก เมื่อรับบริการแล้วก็จะใช้เวลาสั้นๆ อีกทั้งเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาบางคนไม่ให้ความร่วมมือ ส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องในการฝึกพูดและกระตุ้นพัฒนาการทางภาษาและการพูด และมีความพัฒนาการทางภาษาและการพูดล่าช้า

123

(2018) ที่ศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมฝึกพูดเด็กพูดช้าโดยใช้คู่มือฝึกพูดสำหรับผู้ปกครอง พบว่า โปรแกรมฝึกพูดเด็กพูดช้าสามารถช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้และทักษะในการฝึกพูดให้กับเด็กพูดช้าและสามารถพัฒนาความเข้าใจและการใช้ภาษาให้เด็กพูดช้าได้เพิ่มขึ้น ทักษะของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปรับตัวด้านการสื่อความหมายในเรื่องความเข้าใจภาษาของเด็กพูดช้า

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการให้ความรู้กับผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพื่อให้สอดคล้องกับการส่งเสริมศักยภาพความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคลและบทบาท หน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษในการจัดและส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) และให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชนด้วยกระบวนการทางการศึกษา จึงสนใจทำการศึกษาวิจัยผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและครอบครัว เมื่อผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ จะสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ปฏิบัติในการฝึกเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งจะส่งผลให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้มีพัฒนาการทางการทางภาษาและการพูดดีขึ้นและได้รับการกระตุ้นพัฒนาการทางการทางภาษาและการพูดอย่างต่อเนื่องตลอดจนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2.2 เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทางภาษาและการพูดก่อนและหลังการใช้โปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) มี 2 กลุ่มคือ 1) ผู้ปกครองที่เป็นผู้ดูแลหลักของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 10 คน 2) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่มารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 10 คน ทำการศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ระยะเวลาในการฝึกตามโปรแกรมตั้งแต่วันจันทร์ - วันอาทิตย์ ครั้งละ 30 นาที ฝึกต่อเนื่องรวม 30 ครั้ง ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางภาษาและการพูด การเตรียมความพร้อมก่อนการพูด การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เนื้อหาของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครอง ประกอบไปด้วย 4 บทเรียนหลัก ได้แก่ บทเรียนที่ 1 กิจกรรมการเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย 2 กิจกรรม คือ การเลียนแบบการเล่นเสียงที่ไม่มีมีความหมาย และการเลียนแบบเสียงที่มีความหมาย บทเรียนที่ 2 การรับรู้และเข้าใจและการใช้คำนาม (Receptive and Expressive Noun) ประกอบด้วย เรื่อง สัตว์น้อยน่ารัก ผักผลไม้ที่น่ากิน อาหารและเครื่องดื่ม เสื้อผ้า และเครื่องแต่งกาย บทเรียนที่ 3 การรับรู้และเข้าใจและการใช้คำกริยา (Receptive and Expressive Verb) และ บทเรียนที่ 4 การสื่อสารวลีที่มีความหมาย (Communicating meaningful phrases)

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นรูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง ดำเนินการทดลองตามแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียว (Quasi – Experimental Research; one group pretest – posttest design) การวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เลขที่ HE653331 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งเป็น 4 ระยะ คือ

ภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัย

1. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 โปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครอง ประกอบด้วย 4 บทเรียน ได้แก่ บทเรียนที่ 1 กิจกรรมการเตรียมความพร้อม บทเรียนที่ 2 การรับรู้และเข้าใจ และการใช้คำนาม (Receptive and Expressive Noun) บทเรียนที่ 3 การรับรู้และเข้าใจ และการใช้คำกริยา (Receptive and Expressive Verb) และบทเรียนที่ 4 การสื่อสารวลีที่มีความหมาย นำโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครอง เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างโปรแกรมกับวัตถุประสงค์ โดยใช้ค่าการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของโปรแกรมกับจุดประสงค์ (IOC : Index of Item Objective Congruence) พบว่า ผลการประเมินได้ค่า IOC ที่มีค่าตั้งแต่ 0.8- 1 สรุปค่า IOC ทั้งฉบับ 0.91 มีค่าสูงกว่า 0.7 อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครอง สามารถนำไปใช้ได้จากนั้นนำเครื่องมือไปใช้ในการทดลอง เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I) และหาค่าประสิทธิภาพของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองของเครื่องมือ (E1/E2) โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง จำนวน 5 คน ได้ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I) ของเครื่องมือ มีค่าเท่ากับ 0.75 มีค่าสูงกว่า 0.5 อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และได้ค่า (E1/E2) มีค่าเท่ากับ 81/87 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

1.2 แบบทดสอบความรู้ผู้ปกครองเรื่องโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูด โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำแบบประเมินที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประกอบด้วย นักฝึกพูด 3 ท่าน และอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ 2 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบประเมินกับวัตถุประสงค์ โดยใช้ค่าการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบกับจุดประสงค์ (IOC : Index of Item Objective Congruence) พบว่า ผลการประเมินได้ค่า IOC ที่มีค่าตั้งแต่ 0.6 - 1 สรุปค่า IOC ทั้งฉบับ 0.9 มีค่าสูงกว่า 0.7 อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

1.3 แบบประเมินความสามารถของพัฒนาการทางภาษาและการพูด โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำแบบประเมินที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบประเมินกับวัตถุประสงค์ โดยใช้ค่าการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินกับจุดประสงค์ (IOC : Index of Item Objective Congruence) พบว่าผลการได้ค่า IOC ที่มีค่าตั้งแต่ 0.80 - 1 สรุปค่า IOC ทั้งฉบับ 0.94 มีค่าสูงกว่า 0.7 อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

2. ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยดำเนินการใช้โปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครอง ในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้ผลการใช้ดังนี้

2.1 อาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการวิจัยมีคะแนนแบบทดสอบหลังการใช้โปรแกรม สูงกว่าคะแนนแบบทดสอบก่อนการใช้โปรแกรม โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนการใช้โปรแกรม ($\bar{X}$) เท่ากับ 9.3 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.49 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้โปรแกรม ($\bar{X}$) เท่ากับ 17.05 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.70 แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองดังกล่าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ผลการประเมินความสามารถของพัฒนาการทางภาษาและการพูดหลังการฝึกตามโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครอง อาสาสมัครทุกคนมีผลการประเมินสูงกว่าก่อนการฝึกตามโปรแกรม โดยมีคะแนนประเมินเฉลี่ยก่อนการฝึก ($\bar{X}$) เท่ากับ 32.20 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.52 และมีคะแนนประเมินเฉลี่ยหลังการฝึก ($\bar{X}$) เท่ากับ 61.36 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.97 สรุปได้ว่า การฝึกตามโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูด โดยผู้ปกครองช่วยส่งเสริมความสามารถของพัฒนาการทางภาษาและการพูดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ผู้วิจัยจัดทำคู่มือโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดและนำไปทดลองใช้ เพื่อหาค่าประสิทธิภาพของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (E1/E2) และค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I) ของเครื่องมือ โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง จำนวน 5 คน ได้ผลดังนี้

1.1 การหาประสิทธิภาพของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองในเด็ก ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (E1/E2) โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง จำนวน 5 คน และดำเนินการวิเคราะห์หาค่า E1 (ประสิทธิภาพของกระบวนการ) ค่า E2 (ประสิทธิภาพของผลลัพธ์) พบว่า ผลการวิเคราะห์หาค่า E1/E2 กำหนดเกณฑ์การตัดสินที่ 80/80 ได้ผลประสิทธิภาพของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เท่ากับ 81/87 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

1.2 การหาค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I) ของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง จำนวน 5 คน และดำเนินการหาค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I) พบว่าค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I) ของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีค่าเท่ากับ 0.75 มีค่าสูงกว่า 0.5 อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

2. ผลเปรียบเทียบความรู้ผู้ปกครองก่อนและหลังการใช้โปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ผลเปรียบเทียบความรู้ผู้ปกครองก่อนและหลังการใช้โปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยเป็นอาสาสมัครผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 10 คน อายุระหว่าง 25 – 35 ปี อายุเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 30.7 เป็นเพศชาย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 เป็นเพศหญิง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 90 ผู้วิจัยได้นำคะแนนแบบทดสอบก่อนและหลังการใช้โปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครอง โดยใช้แบบ The Wilcoxon Matched Pairs Signed - Ranks Test ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบความรู้ผู้ปกครองก่อนและหลังการใช้โปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

คะแนนแบบทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	Z	p
ก่อนใช้โปรแกรม	10	9.3	1.49	-2.82	.05**
หลังใช้โปรแกรม	10	17.5	0.70		

**p < .05

จากตารางที่ 1 พบว่าอาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการวิจัยมีคะแนนแบบทดสอบหลังการใช้โปรแกรมสูงกว่าคะแนนแบบทดสอบก่อนการใช้โปรแกรม

3. ผลเปรียบเทียบพัฒนาการทางภาษาและการพูดก่อนและหลังการใช้โปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ผลการฝึกปฏิบัติตามโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครอง โดยเป็นอาสาสมัครเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 10 คน อายุระหว่าง 5 – 8 ปี อายุเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 6.7 เป็นเพศชาย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 40 เป็นเพศหญิง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 60 ผู้วิจัยได้นำคะแนนความสามารถทางภาษาและการพูดก่อนและหลังการใช้โปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครอง โดยใช้แบบ The Wilcoxon Matched Paris Signed - Ranks Test ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถของพัฒนาการทางภาษาและการพูดก่อนและหลังการฝึกตามโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครอง

อาสาสมัคร (10 คน)	คะแนนก่อนการใช้โปรแกรม				คะแนนรวม (100 คะแนน)	คะแนนหลังการใช้โปรแกรม				คะแนนรวม (100 คะแนน)
	บทเรียนที่ 1 (คะแนนเต็ม 20)	บทเรียนที่ 2 (คะแนนเต็ม 60)	บทเรียนที่ 3 (คะแนนเต็ม 10)	บทเรียนที่ 4 (คะแนนเต็ม 10)		บทเรียนที่ 1 (คะแนนเต็ม 20)	บทเรียนที่ 2 (คะแนนเต็ม 60)	บทเรียนที่ 3 (คะแนนเต็ม 10)	บทเรียนที่ 4 (คะแนนเต็ม 10)	
รวม	93	164	31.67	33.33	32.20	163	335	63	61.33	62.23
$\bar{X}$	9.30	16.40	3.16	3.33	32.20	16.30	33.50	6.00	6.13	62.23
S.D.	0.94	1.42	0.91	0.62	2.52	1.15	1.64	0.42	0.42	1.97
ร้อยละ	9.30	16.40	3.17	3.33	32.20	16.30	33.50	6.70	6.53	63.03
Z	-2.81									
p	.05**									

**p <.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินความสามารถของพัฒนาการทางภาษาและการพูดหลังการฝึกตามโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครอง อาสาสมัครทุกคนมีผลการประเมินสูงกว่าก่อนการฝึกตามโปรแกรม

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่าผลการวิเคราะห์ค่า E1/E2 กำหนดเกณฑ์การตัดสินที่ 80/80 ได้ผลประสิทธิภาพของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครอง เท่ากับ 81/87 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I) ของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครอง มีค่าเท่ากับ 0.75 มีค่าสูงกว่า 0.5 อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ สรุปได้ว่า โปรแกรมที่วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้เนื้อหาในโปรแกรมประกอบไปด้วย แบบทดสอบความรู้ผู้ปกครองเรื่องโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูด และแบบประเมินความสามารถทางภาษาและการพูด โดยมีการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC

: Index of Item Objective Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญประเมิน มีค่าเท่ากับ 0.90 และ 0.94 ตามลำดับ จากการพัฒนาโปรแกรมดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมมีประสิทธิภาพ สามารถนำมาเป็นสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกในการศึกษาแนวทางและเทคนิคในการฝึกเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความสะดวกสบายต่อผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับศุภลักษณ์ รัตนพันธุ์ (2564) ได้กล่าวถึง 4 องค์ประกอบของโปรแกรม ได้แก่ หลักการของโปรแกรม วัตถุประสงค์ เนื้อหาและการวัดประเมินผล สอดคล้องกับ Tanya Talkar (2017) ได้ศึกษาการออกแบบเครื่องมือสำหรับวิเคราะห์ความผิดปกติของการพัฒนาคำพูด พบว่าการทำความเข้าใจรูปแบบการออกเสียงของคำพูดเกิดขึ้นได้อย่างไรในกลุ่มประชากรทั่วไปและกลุ่มทางคลินิก เฉพาะเพื่อพัฒนาเครื่องมือช่วยในการวินิจฉัยที่แม่นยำและชาญฉลาดยิ่งขึ้น รวมถึงการวิเคราะห์ตำแหน่งในคำ ตำแหน่งในพยางค์ ความยาวของพยางค์ การออกเสียงคำศัพท์และประเภทคำกริยา ตลอดจนวิธีการช่วยเหลือให้พัฒนาการด้านคำพูดให้ดีขึ้น โปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครอง มีกระบวนการพัฒนาโปรแกรมที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำผลการประเมิน มาปรับปรุงแก้ไขให้โปรแกรมมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และมีการหาประสิทธิภาพของโปรแกรมไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขให้โปรแกรมมีความสมบูรณ์และตอบสนองต่อความต้องการของผู้ปกครองมากที่สุด สอดคล้องกับเดือนฉาย แสงรัตนายนต์ (2559) ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมฝึกพูดเด็กพูดซ้ำโดยใช้คู่มือฝึกพูดสำหรับผู้ปกครอง พบว่า โปรแกรมฝึกพูดเด็กพูดซ้ำสามารถช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้และทักษะในการฝึกพูดให้กับเด็กพูดซ้ำและสามารถพัฒนาความเข้าใจภาษาและการใช้ภาษาให้เด็กพูดซ้ำได้เพิ่มขึ้น ทักษะของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมและการปรับตัวด้านการสื่อความหมายในเรื่องความเข้าใจภาษาของเด็กพูดซ้ำ และสอดคล้องกับตนยา อินจำปา (2563) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาชุดส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระยะแรกเริ่ม พบว่า คะแนนหลังการใช้ชุดส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระยะแรกเริ่มสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ สามารถพัฒนาทักษะพัฒนาการทางภาษาด้านการพูดของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระยะแรกเริ่มได้

6.2 เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทางภาษาและการพูดก่อนและหลังการใช้โปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สรุปได้ว่า ทุกคนมีผลการประเมินหลังการฝึกตามโปรแกรมสูงกว่าก่อนการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากโปรแกรมมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครอง ได้มีการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of Item Objective Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญประเมิน และคำนึงถึงการพัฒนาภาษาและการพูด (เบญจมาศ พระธานี, 2557) ที่มีปัจจัยหลายประการทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ด้านร่างกาย เพศ อายุ สติปัญญา ครอบครัว ภาษาที่ใช้ เป็นต้น รวมทั้งการเป็นตัวอย่างการพูดที่ดี การให้แรงเสริม การฝึกการใช้คำขยายคำศัพท์ และการฝึกที่มีความสม่ำเสมอเป็นประจำ การให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พ่อ แม่ ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ การเสริมสร้างการเรียนรู้ทั้งที่บ้าน โรงเรียน ลักษณะเด่นในความเป็นครูของพ่อแม่ที่แตกต่างไปจากครูปกติหรือมากกว่าคือ การให้ความรัก ความเอาใจใส่ พ่อแม่จึงเป็นครูที่ดีที่สุดในโลกของลูก เป็นครูตลอดเวลาและตลอดชีวิตของลูก เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดและล้อมรอบตัวเด็กที่สุด เป็นผู้สร้างภูมิคุ้มกันทั้งร่างกายและจิตใจ (สุภัสจรีา วงษ์มาดิษฐ์, 2559) นอกจากนี้โปรแกรมหังกล่าวยังเป็นโปรแกรมที่ช่วยส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดในการเข้าใจภาษาและการแสดงออกทางภาษาเพื่อช่วยให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้พัฒนาการได้ดีขึ้น และผู้ปกครองมีความสำคัญในการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สอดคล้องสุทธิรัตน์ เพชรทิม (2552) ได้ศึกษาการศึกษาความสามารถในการพูดของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับกลางโดยใช้กิจกรรมเพลง พบว่าความสามารถในการพูดของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับกลางหลังการสอนโดยใช้กิจกรรมเพลงอยู่ในระดับดี และหลังการใช้กิจกรรมเพลงความสามารถในการพูดของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับปานกลางสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมเพลง สอดคล้อง

กับบัณฑิตา ลิขสิทธิ์ และ ดารณี ศักดิ์ศิริผล (2560) ได้ทำการศึกษาการพัฒนากระบวนการแก้ไขการพูดไม่ชัดโดยใช้กระบวนการฝึก AES2D สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย พบว่า ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการแก้ไขการพูดไม่ชัดโดยใช้กระบวนการฝึก AES2D สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย อยู่ในระดับดี ความพึงพอใจและความเหมาะสมของผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ Harald A. Euler, et al. (2021) ได้ทำการศึกษาการรักษากลุ่มการปรับโครงสร้างการพูดสำหรับเด็กอายุ 6 ถึง 9 ปี ที่พูดติดอ่าง พบว่าผู้ปกครอง การสนับสนุน การบำบัดแบบกลุ่ม การรักษาแบบเข้มข้น และการออกกำลังกายเป็นประจำที่บ้านเป็นสิ่งจำเป็นช่วยลดอาการติดอ่างได้ โดยแบบประเมินดังกล่าวยังได้มีการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of Item Objective Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญประเมิน นอกจากนี้ปัจจัยที่ทำให้การศึกษาในครั้งนี้สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ คือ การได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองในการใช้โปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองและการฝึกตามโปรแกรมอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับธัญย์ สุภาแสน (2563) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมพัฒนาการเด็กปฐมวัย พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านอาสาสมัคร และด้านการอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครอง และควรมีการสื่อสารกันมากขึ้นที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อความรวดเร็ว สะดวก ควรมีการจัดประชุม ผูกอบรมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจร่วมกัน

7. สรุปผลและข้อเสนอแนะ

ผลของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่าหลัง ผู้ปกครองที่เข้าร่วมโครงการวิจัยมีคะแนนแบบทดสอบหลังการใช้โปรแกรมสูงกว่าคะแนนแบบทดสอบก่อนการใช้โปรแกรม และการทดลองการฝึกตามโปรแกรมเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีผลการทดลองสูงกว่าก่อนการฝึกอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

1. โปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นโปรแกรมที่ใช้ฝึกเพื่อส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูด สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่ต้องการส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดได้
2. ควรมีการเพิ่มหมวดคำและคำศัพท์ให้มากขึ้น นอกเหนือจากหมวดสัตว์น้อยน่ารัก ผักผลไม้ที่น่ากิน อาหาร และเครื่องดื่ม เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย และคำกริยา เป็นต้น
3. แบบทดสอบความรู้ผู้ปกครองเรื่องโปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูด ควรมีภาพประกอบ เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจคำถามได้ง่ายขึ้น
4. โปรแกรมส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีเนื้อหาแบบง่ายและเป็นขั้นตอน ผู้ปกครองสามารถนำไปใช้ส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดเด็กได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาศึกษาการเตรียมความพร้อมในการส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาช่วงอายุอื่นๆ
2. ควรมีศึกษาการส่งเสริมความสามารถทางภาษาและการพูดโดยผู้ปกครองในเด็กพิเศษกลุ่มอื่นๆ เช่น เด็กออทิสติก

8. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการ ทาง การศึกษา พ.ศ. 2552**. กรุงเทพฯ.
- ดนยา อินจำปา. (2563). การพัฒนาชุดส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระยะแรกเริ่ม. **วารสาร ราชสุตา**, 16(2); 36-50.
- เดือนฉาย แสงรัตนายนต์.(2559). ประสิทธิภาพของโปรแกรมฝึกพูดเด็กพูดซ้ำโดยใช้คู่มือฝึกพูดสำหรับผู้ปกครอง. **วารสารรา ชานุกุล**, 31(1); 1-12.
- ธัญย์ สุภาแสน. (2563). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมพัฒนาการเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์การศึกษาตาม หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เบญจมาศ พระธานี. (2554). การพัฒนาภาษาและการพูดของเด็กปกติ. ใน เบญจมาศ พระธานี (บรรณาธิการ). **ออทิสติก: การสอนพูดและการรักษาบำบัดแบบสหสาขาวิชาชีพทางการ**. ขอนแก่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บัณฑิตา ลิขสิทธิ์ และ ดารณี ศักดิ์ศิริผล. (2560). การพัฒนารูปแบบการแก้ไขการพูดไม่ชัดโดยใช้กระบวนการฝึก AES2D สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย. **วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์**, 18(2); 17-30.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542). **การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : แวนแก้ว.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2551. **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 125 (28ก.), 3.
- สถาบันราชานุกุล. (2565). **ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา**. ค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2565, จาก <https://th.rajanukul.go.th/preview-4002.html>.
- สุกัสนิจรา วงษ์มาดิษฐ์. (2559). **พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านไผ่สีทอง จังหวัดสุพรรณบุรี**. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศุภลักษณ์ รัตนพันธุ์. (2564). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา**. ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนา การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อารีย์ คำสังพะ. (2554). **การส่งเสริมความเข้าใจภาษาของเด็กปววัยโดยผู้ปกครองใช้ชุดกิจกรรมเล่นกับลูกปลูกภาษา**. ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Harald A. Euler, et al. (2021). Speech restructuring group treatment for 6-to-9-year-old children who stutter: A therapeutic trial. **Journal of Communication Disorders**, 89, (January–February); 1-12.
- Tanya Talkar, et al. (2017). Acoustic cues to distinctive features are modified in the speech of typically-developing versus atypically developing children. **The Journal of the Acoustical Society of America**, 141(5); 3837-3837.

ปัจจัยคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
ตำบลศรีสุขสำราญ อำเภอบุลธรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

The Factors of Service Quality Affecting the Decision Marking to Choose the Service
of Srisuksamran Subdistrict Health Promoting Hospital
in Ubolratana District, Khon Kaen Province

เพ็ญภา คนเพียร¹, ธนาพันธ์ นัยพินิจ², นพดล มั่งมี³, ภาณุวีร์ ไชยศรี⁴, พรสุดา ชูช่วย⁵, บุษบา ขุนอยู่⁶

Pennapa Itsarangkul Na Ayutthaya¹, Thanaphan Naipinit², Noppadol Mungmee³, Panuwee Chaisri⁴,

Pornsuda Chuchuy⁵, Busaba Khoonyoo⁶

¹⁻²หลักสูตรบริหารมหาบัณฑิต/สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

³⁻⁶หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต/คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

¹⁻²Master of Business Administration, College of Asian Scholars, Thailand

³⁻⁶Bachelor of Business Administration of Business Administration, College of Asian Scholars, Thailand

Corresponding author. Email: noppadol@cas.ac.th

(Received: May 7, 2023; Revised: June 6, 2023; Accepted: June 11, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพบริการและการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ 3) ศึกษาปัจจัยคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภอบุลธรัตน์ จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่าง ผู้ที่เคยเข้ารับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภอบุลธรัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 391 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า

1. คุณภาพบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภอบุลธรัตน์ จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ และด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า การตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภอบุลธรัตน์ จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านการตัดสินใจบริการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านพฤติกรรมภายหลังการบริการ และด้านการรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น

2. การเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภอบุลธรัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยรวมไม่แตกต่างกันและจำแนกตามสถานภาพ โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

3. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว ร่วมกันอธิบายปัจจัยคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภอบุลธรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 82.50 โดยพบว่า ปัจจัยคุณภาพบริการ คือ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ (X_1) ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ (X_2) ด้านการตอบสนอง

ต่อผู้รับบริการ (X_3) ด้านการให้ความเชื่อมั่นแก่ผู้รับบริการ (X_4) และด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ (X_5) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ได้ดีที่สุดคือ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ (X_2) ($\beta = 0.428$) รองลงมาเป็น ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ (X_5) ($\beta = 0.295$) ด้านการให้ความเชื่อมั่นแก่ผู้รับบริการ (X_4) ($\beta = 0.131$) ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ (X_3) ($\beta = 0.054$) ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ (X_1) ($\beta = 0.046$) ตามลำดับ โดยสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้ $Y = .333 + (0.428X_2) + (0.295X_5) + (0.131X_4) + (0.054X_3) + (0.046X_1)$

คำสำคัญ: คุณภาพบริการ; ปัจจัยส่วนบุคคล; การตัดสินใจบริการ

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the level of service quality and the decision to use the services of Srisuksamran Sub-District Health Promoting Hospital 2) compare different personal factors that affect the decision to use the services of Srisuksamran Sub-District Health Promoting Hospital. 3) study Factors of Service Quality Affecting Decision Making Service of Srisuksamran Sub-District Health Promoting Hospital Ubonrat District Khon Kaen Province, the sample group people who have received services from Srisuksamran Sub-District Health Promoting Hospital Ubonrat District Khon Kaen Province, 391 people, used questionnaires to collect data. The reliability value is 0.90. The statistics used in the analysis were percentage, mean, and standard deviation t-test one-way analysis of variance and multiple regression analysis. The research findings were as follows:

1. The service quality of Srisuksamran Sub-District Health Promoting Hospital Ubonrat District Khon Kaen Province at a high level when considering the aspect with the highest average of the 3 rankings, it was found that the aspect of empathy was It had the highest average, followed by the tangibility and giving assurance to customers The deciding on choosing to use the services of Srisuksamran Sub-District Health Promoting Hospital Ubonrat District Khon Kaen Province at a high level when considering the aspect with the highest average of the 3 rankings, it was found that the aspect of service decision-making had the highest average, followed by behavior after service and awareness of problems that occur.

2. The comparison of the decision to choose the services of Srisuksamran Sub-District Health Promoting Hospital Ubonrat District Khon Kaen Province classified by gender, age, education level, occupation, average monthly income were not different overall and classified by overall status were different with statistical significance at the .05 level.

3. The multiple regression analysis found that All 5 independent variables together explain the service quality factors that affect the decision to choose to use the services of Sri Suksamran Subdistrict Health Promoting Hospital. Ubonrat District Khon Kaen Province received 82.50%. It was found that the service quality factors were concreteness of the tangibility (X_1), reliability (X_2), responsiveness (X_3), assurance (X_4) and empathy (X_5) with statistical significance at the 0.05 level. When considering the independent variables that influence the decision to choose to use the services of Srisuksamran Sub-District Health

Promoting Hospital Ubonrat District Khon Kaen Province. The best is promotion factor by reliability (X_2) (β =0.428), followed by empathy (X_5) (β =0.295), assurance (X_4) (β =0.131), responsiveness (X_3) (β =0.056), and tangibility(X_1) (β =0.046) which can be written as a regression equation as follows. $Y = .333 + (0.428X_2) + (0.295X_5) + (0.131X_4) + (0.054X_3) + (0.046X_1)$

Keywords: service quality; Personal factors; service decision

บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในประเทศไทยที่ทวีความรุนแรงอย่างต่อเนื่องที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนโดยรวมทั้งประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม การเมืองส่งผลให้ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงจากสถานะต่างๆ ปัญหาสำคัญที่ตามมา คือ ปัญหาทางด้านสุขภาพจึงต้องมีการพัฒนาส่งเสริมทางด้านสุขภาพและให้ความสำคัญต่อสุขภาพร่างกายของประชาชนนับว่ามีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจากการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้อย่างชัดเจน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของประชากรโลกทั้งในเชิงโครงสร้าง การพัฒนาอุตสาหกรรมก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลง ส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายประชาชนหันมาใส่ใจดูแลสุขภาพมากขึ้นสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) อยู่ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 เพื่อการวางฐานรากของระบบสุขภาพในระยะ 5 ปี หมายความว่า 4 ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูงเป็นศูนย์กลางสุขภาพที่มุ่งเน้นการสร้างรายได้และการให้บริการชาวต่างชาติอาจทำให้มีการไหลออกของบุคลากรภาครัฐสู่ภาคเอกชน ส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงบริการสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยหรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ถึงแม้ปัจจุบันมีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาให้บริการทางการแพทย์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกและลดภาระงานของบุคลากรทั้งด้านภาพลักษณ์และราคา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการมาใช้บริการและการสร้างความเป็นธรรมการลดความเหลื่อมล้ำในระบบบริการสุขภาพ

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) เป็นหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ (Primary Care Unit: PCU) รูปแบบหนึ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งของกระทรวงสาธารณสุข ย่อมาจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เดิมคือสุขศาลา ต่อมาเป็นสถานีอนามัย ซึ่งให้บริการทางสาธารณสุขที่อยู่ภายใต้กระทรวงสาธารณสุข สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และเปลี่ยนชื่ออีกครั้งเป็นศูนย์สุขภาพชุมชน ถึงปี 2553 ได้ยกระดับสถานีอนามัยหรือศูนย์สุขภาพชุมชนให้เป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในปัจจุบันภารกิจของ รพ.สต. ถ้าแบ่งง่ายๆ คือ ปฐมพยาบาลเบื้องต้น หรือระดับปฐมภูมิ (primary care) กับฟื้นฟูสมรรถภาพ จึงเป็นสถานพยาบาลที่ดูแลประชาชนตั้งแต่วัยในครรภ์ เกิด การดำรงชีพ จนตาย ได้แก่ การตรวจรักษาพยาบาลขั้นต้น การฝากครรภ์ การให้บริการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค (การให้วัคซีนเด็ก) การดูแลโภชนาการ งานอนามัยโรงเรียน การคุ้มครองผู้บริโภค การคัดกรองภาวะผิดปกติต่างๆ การบำบัดรักษาโรคเบาหวาน ความดันโลหิต มะเร็ง เต้านม มะเร็งปากมดลูก การดูแลผู้พิการ ผู้สูงอายุ การฟื้นฟูสมรรถภาพ และบริการอื่นๆ ให้กับชุมชนในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 ที่กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ประชาชนทุกกลุ่มวัยมีสุขภาพดี อายุยืนยาวมีหลักประกันสุขภาพ เข้าถึงบริการที่มีคุณภาพ สร้างเสริมสุขภาพ ได้รับการคุ้มครองทางสุขภาพ อยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี สร้างประเทศไทยให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” โดยมียุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ มีขีดความสามารถสูงและมีประสิทธิภาพ โดยสร้างรูปแบบบริการใหม่และความเข้มแข็งของบริการระดับปฐมภูมิที่มีพื้นที่เป็นฐาน ประชาชนเป็นศูนย์กลาง เชื่อมโยงผสมผสาน: เมืองบริการสุขภาพ อีกทั้ง

พัฒนาคุณภาพการบริการ คุณภาพสถานพยาบาล และควบคุมกำกับมาตรฐานสถานบริการสุขภาพ มีความเสมอภาคในด้านมาตรฐาน ครอบคลุมบริการทุกระดับ และเป็นตลาดบริการสุขภาพที่มีความเป็นธรรม นอกจากนี้มีการกระจายอำนาจทางด้านสุขภาพ: โดยการกระจายอำนาจโรงพยาบาลในกำกับของรัฐ(Autonomous hospital) ไปสู่ชุมชนท้องถิ่น และเสริมสร้างขีดความสามารถให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสร้างเสริมสุขภาพ ป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพ (กระทรวงสาธารณสุข, 2564)

จากรายงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ในจังหวัดขอนแก่น มีจำนวน 253 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 26 อำเภอ จำนวน 199 ตำบล รับผิดชอบดูแลประชากรทั้งหมด 1,767,601 คนโดยมีภารกิจที่มุ่งเน้นในการให้บริการด้านการสาธารณสุขแบบผสมผสานแก่ประชาชนทั้งในด้านการส่งเสริมสุขภาพ และการรักษาพยาบาลที่เข้าถึงง่าย เพื่อสร้างการยอมรับและให้บริการแก่ผู้มารับบริการอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น, 2566) ดังนั้นจึงเกิดประเด็นคำถามที่ว่า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ในจังหวัดขอนแก่น จะต้องดำเนินการอย่างไรถึงจะมีการให้บริการที่มีคุณภาพเพื่อให้เป็นที่พึงพอใจแก่ผู้รับบริการ ซึ่งตามแนวคิดของ Parasuraman et al (1998) ที่ได้กล่าวว่าคุณภาพการบริการ (Quality Service) เป็นการบริการอย่างดีที่สุดที่ตรงกับความต้องการ หรือเกินความต้องการของผู้ใช้บริการ คุณภาพบริการเกิดจากผลลัพธ์ระหว่างความคาดหวัง (Expected) และการรับรู้ (Perceived) ของผู้ใช้บริการ ความต้องการหรือความคาดหวังในคุณลักษณะของการให้บริการที่เป็นสิ่งบ่งชี้คุณภาพบริการ และได้กำหนดมิติที่จะใช้วัดคุณภาพในการให้บริการ 5 มิติ ได้แก่ มิติที่หนึ่งความเป็นรูปธรรมของบริการ (Tangibility) มิติที่สอง ความเชื่อถือไว้วางใจได้ (Reliability) มิติที่สามการตอบสนองต่อลูกค้า (Responsiveness) มิติที่สี่การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า (Assurance) และมิติที่ห้าความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ (Empathy) ด้วยเหตุดังกล่าวโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ในจังหวัดขอนแก่นจึงจำเป็นต้องมีการวัดคุณภาพการบริการ ซึ่งเป็นผลกระทบโดยตรงต่อความรู้สึกของผู้ที่มาใช้บริการที่มีต่อโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ทั้งในแง่บวกหรือแง่ลบ จากรายงานการเข้ารับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

ภาพที่ 1 แสดงการให้บริการผู้ป่วยของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ

จากรายงานการเข้ารับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ระหว่างปี 2563 – 2565 พบว่า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ มีการใช้บริการลดน้อยลง จากข้อมูลเบื้องต้น ระยะเวลาทำการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญให้บริการตั้งแต่เวลา 8:30 น ถึง 20.30 น. ของทุกวัน

(อ้างอิงจากตารางการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญและตารางการให้บริการของโรงพยาบาลอุบลรัตน์) และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญเป็นสถานบริการด้านสุขภาพในระดับปฐมภูมิ ไม่มีแพทย์ประจำ ไม่มีเครื่องมือทางการแพทย์แบบเฉพาะทางในการรักษาผู้ป่วยอาการหนัก หรืออาการรุนแรง เช่น ไม่มีห้องแล็บ ไม่มีห้องเอกซเรย์ ไม่มีห้องคลอด ไม่มีห้องผ่าตัด ไม่มีห้อง ICU เป็นต้น (อ้างอิงจากเวทีระดมสมองผู้ป่วยและโปรแกรมบันทึกประวัติการรักษาพยาบาลของประชาชน ตำบลศรีสุขสำราญที่ไปรับบริการของโรงพยาบาลอุบลรัตน์โปรแกรม Hosp XP ปี 2566) รวมถึงมีบุคลากรให้บริการน้อย จำนวน 6 ท่าน ด้านบุคลากร มีจำนวนไม่สัมพันธ์กับผู้รับบริการ (ผู้ป่วย) ปัญหาเหล่านี้มีมาอย่างยาวนาน การให้บริการ รพ.สต. มีความคุ้นเคยและใกล้ชิดมากกว่าโรงพยาบาลอำเภอ หรือประจำจังหวัด ทำให้ รพ.สต. มีบทบาทสำคัญในการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยของชุมชน ซึ่งจะช่วยลดภาระโรงพยาบาลอำเภอและโรงพยาบาลศูนย์ได้อย่างมาก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญและความรับผิดชอบต่อชีวิตและสุขภาพของชุมชนอย่างใกล้ชิด ตลอดถึงการส่งต่อผู้ป่วยไปยังโรงพยาบาลอำเภอและโรงพยาบาลศูนย์ได้อย่างรวดเร็ว ทำให้บริการผู้ป่วยได้รับการบำบัดเบื้องต้น

จากเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ทั้งนี้เพื่อแนวทางการพัฒนาการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพพัฒนาให้มีคุณภาพและมีความพร้อมด้านบุคลากร จะทำให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ เป็นหลักของการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยของชุมชน ซึ่งช่วยลดภาระโรงพยาบาลอำเภอและโรงพยาบาลศูนย์ และการดูแลสุขภาพมิให้เกิดการเจ็บป่วย หรือรักษาพยาบาลเสียแต่แรก ย่อมเป็นประโยชน์ต่อระบบสุขภาพทั้งในปัจจุบันและอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพบริการและการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน ที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อศึกษาปัจจัยคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น
2. ปัจจัยคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยคุณภาพบริการ

เรวดี ศิรินคร (2561) ทั้งนี้ยังค้นพบว่าคุณภาพบริการ เป็นการบริการทั้งหมดที่ผู้รับบริการได้รับ และเป็นไปตามความคาดหวังของผู้มารับบริการ ซึ่งมีลักษณะในทางบวก เช่น ความรวดเร็ว สะดวกสบายมีความปลอดภัย ผู้ให้บริการมีความสามารถมีประสิทธิภาพและความรู้สึกที่ดีในขณะที่ให้บริการกิจกรรมการบริการตอบสนองต่อความคาดหวัง ของผู้ป่วย

และครอบครัวหรือผู้ใช้บริการความหมายของคุณภาพบริการในลักษณะที่สอง เป็นความหมาย ในแนวทางของการรับรู้ของผู้ใช้บริการที่มีต่อคุณภาพการให้บริการ

Parasuraman et al, (1998) ได้ให้ความหมายของคุณภาพบริการ ว่าเป็นการรับรู้ของลูกค้าซึ่งวัด จากระดับของความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในการประสบจากเหตุการณ์นั้น ๆ

Liu & Lee (2016); Chiu, Liu & Tu (2016) ได้ให้ความหมายของ เป็นการบริการที่มีคุณภาพจะแสดงถึง ความรู้สึกและการรับรู้ที่เกี่ยวกับราคา หากราคาเพิ่มขึ้นคุณภาพบริการจะต้องเพิ่มขึ้น และคุณภาพ การให้บริการมีความสัมพันธ์ กับความตั้งใจในการซื้อสินค้าและบริการที่เพิ่มขึ้น และแสดงให้เห็นถึง คุณภาพบริการที่ดีนั้นคือการเอาใจใส่ลูกค้า

คุณภาพการบริการ หมายถึง การดำเนินงาน หรือการให้บริการเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ มาตรฐานการ รักษาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ซึ่งเป็นบริการที่สอดคล้องกับสิ่งที่ผู้รับบริการคาดหวังและรับรู้ว่ามีคุณค่าโดดเด่น เกินกว่าความคาดหวังที่ตั้งไว้ เป็นที่น่าประทับใจต่อบริการนั้น ทำให้ผู้รับบริการพึงพอใจ ประทับใจ และกลับมาใช้บริการอีก

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกใช้บริการ

Philip Kotler and Keller Kevin Lane (2016) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค รูปแบบกระบวนการตัดสินใจซื้อ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การตระหนักถึงปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมภายหลังการซื้อ ได้แก่

1. การตระหนักถึงปัญหา เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ ผู้บริโภคจะรับรู้ถึง ปัญหาหรือความจำเป็นในการใช้สินค้าและบริการที่ได้รับการกระตุ้นจากสิ่งกระตุ้นภายในและภายนอก

2. การค้นหาข้อมูล (information search) เมื่อผู้บริโภคมีความต้องการซื้อสินค้าและบริการรับรู้ปัญหาว่า ต้องการอะไร ขึ้นต่อไป ผู้บริโภคหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้านั้นว่าจะซื้อที่ไหน อย่างไร

3. การประเมินทางเลือก (evaluation of alternatives) ผู้บริโภคจะนำข้อมูลที่ได้รับมาประเมินผล ทางเลือกว่าจะซื้อสินค้าหรือใช้บริการใด โดยเกณฑ์ในการประเมินผล เช่น คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ ราคา การบริการ การจัด จาหน่าย เป็น

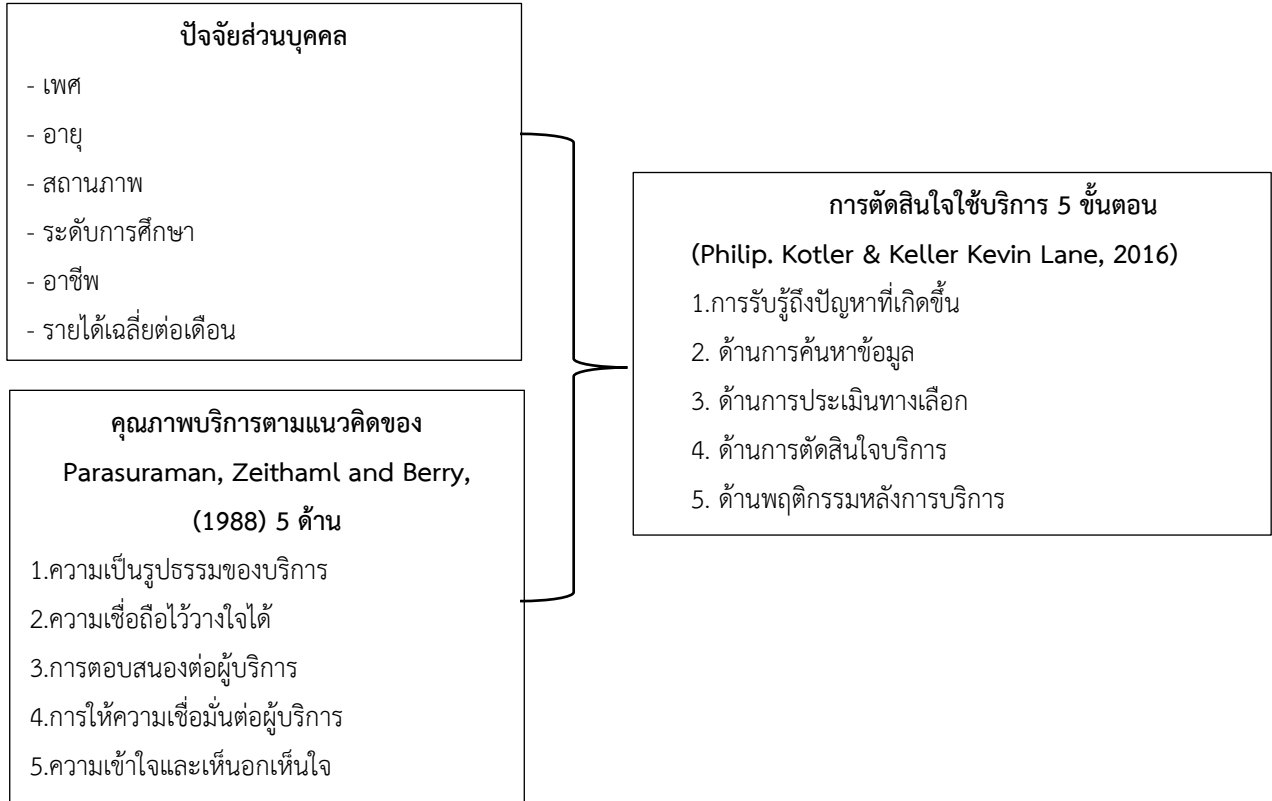
4. การตัดสินใจซื้อ (purchase decision) เมื่อผู้บริโภคทำการประเมินผลทางเลือก และได้ตราสินค้าที่ดีที่สุด ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าและบริการนั้น ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นต่างๆ ในขั้นตอนนี้ ผู้บริโภคจะตัดสินใจว่าจะซื้อ สินค้าอะไร ตราสินค้าใด จากที่ไหน

5. พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (post purchase behavior) เมื่อผู้บริโภคใช้สินค้าหรือบริการที่ซื้อไปแล้ว จะเกิดผลสองทาง คือ พึงพอใจและไม่พึงพอใจ ซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำและภาพลักษณ์ของสินค้า

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1. คุณภาพบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.22$) รองลงมาคือ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ($\bar{X}=4.20$) ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า ($\bar{X}=4.13$) ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ($\bar{X}=4.09$) และด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ($\bar{X}=4.07$) ส่วนการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการตัดสินใจบริการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.12$) รองลงมาคือ ด้านพฤติกรรมภายหลังการบริการ ($\bar{X}=4.10$) ด้านการรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ($\bar{X}=4.07$) ด้านการประเมินทางเลือก ($\bar{X}=4.05$) และด้านการค้นหาข้อมูล ($\bar{X}=4.02$)

2. ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามสถานภาพ โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สถานภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สถานภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับการรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ด้านการค้นหาข้อมูล ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจบริการ และด้านพฤติกรรมภายหลังการบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับความแตกต่าง ได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการ เชฟเฟ (Scheffe') ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

- ด้านการรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น พบว่า มีความแตกต่างกัน 2 คู่ ได้แก่ การตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น สถานภาพโสด กับสมรส และสถานภาพโสด กับ หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
- ด้านการค้นหาข้อมูล มีความแตกต่างกัน 1 คู่ ได้แก่ การตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น สถานภาพโสด กับสมรสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
- ด้านการประเมินทางเลือก พบว่า มีความแตกต่างกัน 2 คู่ ได้แก่ การตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น สถานภาพโสด กับสมรส และสถานภาพโสด กับ หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
- ด้านการตัดสินใจใช้บริการพบว่า มีความแตกต่างกัน 2 คู่ ได้แก่ การตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น สถานภาพโสด กับสมรส และสถานภาพโสด กับ หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
- ด้านพฤติกรรมภายหลังการบริการ มีความแตกต่างกัน 1 คู่ ได้แก่ การตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น สถานภาพโสด กับสมรสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
- ภาพรวม มีความแตกต่างกัน 2 คู่ ได้แก่ การตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น สถานภาพโสด กับสมรส และสถานภาพโสด กับ หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว ร่วมกันอธิบายปัจจัยคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 82.50 โดยพบว่า ปัจจัยคุณภาพบริการ คือ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ (X_1) ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ (X_2) ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ (X_3) ด้านการให้ความเชื่อมั่นแก่ผู้รับบริการ (X_4) และความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ (X_5) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ได้ดีที่สุดคือ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ (X_2) ($\beta = 0.428$) รองลงมาเป็น ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ (X_5) ($\beta = 0.295$) ด้านการให้ความเชื่อมั่นแก่ผู้รับบริการ (X_4) ($\beta = 0.131$) ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ (X_3) ($\beta = 0.054$) ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ (X_1) ($\beta = 0.046$) ตามลำดับ โดยสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$Y = .333 + (0.428X_2) + (0.295X_5) + (0.131X_4) + (0.054X_3) + (0.046X_1)$$

สรุปการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 62.40 และเพศชาย จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 37.60 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุมากกว่า 51 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.80 รองลงมา 41 - 50 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.60 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 65.50 ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 34.50 ตามลำดับ

อาชีพ ส่วนใหญ่ แม่บ้าน/พ่อบ้าน/เกษตรกร จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 34.80 รองลงมา พนักงานรัฐวิสาหกิจ/ข้าราชการ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.90 และลูกจ้าง/พนักงานเอกชน จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ

17.40 ระดับ รายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 53.50 รองลงมา 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 28.90 และ สถานภาพสมรส จำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 62.70 รองลงมา โสด จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 ตามลำดับ

1. คุณภาพบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ และด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า

การตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านการตัดสินใจบริการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านพฤติกรรมภายหลังการบริการ และด้านการรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น

2. การเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยรวมไม่แตกต่างกันและจำแนกตามสถานภาพ โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

3. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว ร่วมกันอธิบายปัจจัยคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 82.50 โดยพบว่า ปัจจัยคุณภาพบริการ คือ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ (X_1) ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ (X_2) ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ (X_3) ด้านการให้ความเชื่อมั่นแก่ผู้รับบริการ (X_4) และด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ (X_5) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ได้ดีที่สุดคือ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ (X_2) ($\beta = 0.428$) รองลงมาเป็นความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ (X_5) ($\beta = 0.295$) ด้านการให้ความเชื่อมั่นแก่ผู้รับบริการ (X_4) ($\beta = 0.131$) ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ (X_3) ($\beta = 0.054$) ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ (X_1) ($\beta = 0.046$) ตามลำดับ โดยสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$Y = .333 + (0.428X_2) + (0.295X_5) + (0.131X_4) + (0.054X_3) + (0.046X_1)$$

การอภิปรายผล

ในการศึกษาเรื่อง คุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น สามารถนำผลการศึกษาวิเคราะห์มาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. คุณภาพบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ และด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า เนื่องจาก ความต้องการบริการด้านสุขภาพ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามจำนวนและโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงไป โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดในด้านศักยภาพ และกลไกการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพียงพอ ทั้งนี้เพราะโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้องให้บริการแก่ประชาชนทุกกลุ่มอายุ ในสถานพยาบาล ที่บ้าน และชุมชน งานบริการดูแลผู้ป่วยกลุ่มประชากรตามวัย ซึ่งทำให้ผู้รับบริการมีจำนวนค่อนข้างมาก แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้รับบริการ สอดคล้องกับแนวคิดของ Parasuraman et al (1985) และ Reichheldb & Sasser (1990) ที่กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่า คุณภาพบริการ เกิดจากผู้รับบริการประเมินออกมาเป็นความพึงพอใจ โดยคุณภาพบริการที่ดีจะต้องล่วงรู้ถึงความต้องการของผู้รับบริการอย่างแท้จริง และผู้รับบริการรับรู้

ว่ามีความโดดเด่นหรือเกินกว่าความคาดหวังที่ตั้งไว้สอดคล้องกับงานวิจัยของร้อยโทหญิง พัทธมน เชื้อนาคะ (2560) ได้ศึกษาคุณภาพการบริการที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการในแผนกผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า พบว่าคุณภาพการบริการด้านความ น่าเชื่อถือในการให้บริการสูงที่สุดอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ระดับความพึงพอใจในด้านต่างๆและความพึงพอใจต่อการบริการ โดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก โดยคุณภาพการบริการด้านที่ได้รับความพึงพอใจสูงสุดคือ 'ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ และงานวิจัย สรวัชร สุดแก้ว (2563) ได้ศึกษา คุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวังตาล อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราชญ์บุรี พบว่า ความคาดหวังคุณภาพบริการโดยรวมอยู่ในระดับ มากและการรับรู้คุณภาพการให้บริการโดยรวมอยู่ในระดับรับรู้จริงมากที่สุดผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการทั้ง 5 ด้าน ให้ครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น ได้แก่ ความน่าเชื่อถือของการบริการ การสร้างความมั่นใจในการบริการ บุคลิกพนักงานกายภาพ การบริการการดูแลเอาใจใส่และการสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ

2. การตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านการตัดสินใจบริการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านพฤติกรรมภายหลังการบริการ และด้านการรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เนื่องจาก เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ให้บริการด้วยความสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตร อีกทั้งมีความรู้ความสามารถในการให้บริการให้ความสำคัญกับคุณภาพบริการในองค์ประกอบความเป็นรูปธรรมของการบริการมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญต่อเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่มีความทันสมัย สิ่งแวดล้อมภายในโรงพยาบาล และความปลอดภัยของบุคลากร โดยผู้ให้บริการได้รับการตอบสนองที่รวดเร็ว สร้างความมั่นใจแก่ผู้รับบริการในแต่ละครั้ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแห่งใดที่ได้มีการปรับภาพลักษณ์ของโรงพยาบาลขึ้น มาจึงทำให้เป็นจุดสนใจของประชาชนที่มาใช้บริการแต่ในทางกลับกันโรงพยาบาลที่อยู่ในเขตพื้นที่เฝ้าระวังหรือในเขตชนบท ผู้มารับบริการจะให้ความสำคัญในเรื่องการตอบสนองต่อผู้รับบริการเป็นอันดับแรกเกี่ยวกับการที่บุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ให้บริการตรงตามเวลาที่นัดหมายและบุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มีความพร้อมและช่วยเหลือคนไข้ได้รวดเร็วและถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชัย อรุณอดิ (2562) ได้ศึกษาคุณภาพการให้บริการของบุคลากรทางการแพทย์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนของประชาชนในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ด้านการตัดสินใจ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ การรักษา และบริการทางการแพทย์ส่งผลให้ตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลเอกชน การบริการจากบุคลากร ทางกายภาพมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลเอกชน และความเชื่อถือว่าไว้วางใจได้มีผล ต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนซึ่งมีความสำคัญเท่ากับการบริการที่สะดวกรวดเร็วมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนกับงานวิจัยธีรพงษ์ นกศิริและจิราพร ระโหฐาน(2565) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนของกลุ่มผู้ถือกรรมสิทธิ์ประกันชีวิต และสวัสดิการบริษัท (เครดิตบริษัท) ในเขตจังหวัดฉะเชิงเทราส่วนใหญ่ที่ตัดสินใจเลือกเข้ารับบริการในโรงพยาบาลเป็นการตัดสินใจด้วยตัวเอง และภาพลักษณ์องค์กรที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมยังต้องอาศัยชื่อเสียงเพื่อรักษาความเชื่อมั่นของลูกค้า รวมไปถึงการสื่อสารในองค์กร กับงานวิจัย ประทีปกาลเขว้า, อุ่นใจ เครือสถิต, เตือนใจสุระแก้ว, อัจฉรา กิตติวงศ์วิสุทธิ,เบญญาภากาลเขว้า (2566) ได้ศึกษาการรับรู้และความคาดหวังต่อคุณภาพบริการปฐมภูมิของผู้รับบริการจังหวัดขอนแก่น พบว่า ระดับการรับรู้ของคุณภาพบริการปฐมภูมิของผู้รับบริการในภาพรวมอยู่ในระดับมากคาดหวังกับการรับรู้ว่ามีมิติที่มีคุณภาพบริการดีที่มากที่สุดคือด้านการลดความแออัดรองลงมาคือด้านการเข้าถึงบริการ

3. การเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยรวมไม่แตกต่างกันและ จำแนกตามสถานภาพ โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจาก แม้ว่าประชาชนจะมีเพศแตกต่างกันแต่จะ

ได้รับบริการจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขด้วยความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน การบริการที่มีมาตรฐานของโรงพยาบาลทำให้ผู้รับบริการรู้สึกได้ว่าการให้บริการแก่ผู้ป่วยทุกคนไม่มีข้อจำกัดด้านอายุและจะได้รับการใส่ใจให้เกียรติและเห็นความสำคัญให้บริการตรวจรักษาโดยไม่เลือกปฏิบัติในการดูแลรักษาผู้ป่วยอย่างเต็มกำลังความสามารถ ตลอดจนถึงแจ้งค่าใช้จ่ายระหว่างทำการรักษาผู้ป่วยไม่รู้สึกรู้สีกเป็นกังวลผ่อนคลายและให้ความร่วมมือในการรักษาเป็นอย่างดี หากต้องการปรับปรุงหรือพัฒนาคุณภาพการให้บริการควรเน้นไปที่กระบวนการให้บริการในทุกขั้นตอน และเป็นแนวทางสร้างศักยภาพการบริการของโรงพยาบาลสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรพงษ์ นกศิริและจิราพร ระโหฐาน(2565) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนของกลุ่มผู้ถือกรรมสิทธิ์ประกันชีวิต และสวัสดิการบริษัท (เครดิตบริษัท) ในเขตจังหวัดฉะเชิงเทราความแตกต่างด้านปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มผู้ถือกรรมสิทธิ์ประกันชีวิตที่ตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนในเขตจังหวัดฉะเชิงเทราที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจเลือกใช้บริการไม่แตกต่างกัน

4. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว ร่วมกันอธิบายปัจจัยคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 82.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ได้ดีที่สุดคือ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ รองลงมาเป็นความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ ด้านการให้ความเชื่อมั่นแก่ผู้รับบริการ ด้านการตอบสนองต่อ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ เนื่องจาก เมื่อคุณภาพการบริการด้านการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการเพิ่มขึ้นจะทำให้ ความพึงพอใจของผู้รับบริการเพิ่มขึ้นในระดับสูงเนื่องจากการเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ ย่อมต้องการการบริการที่ดี มีคุณภาพ สุขภาพที่ดี และชีวิตที่รุดรุดคึกคัก ของผู้รับบริการ ดังนั้นคุณภาพการบริการจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่แต่ละโรงพยาบาลใช้ในการแข่งขันการจัดการบริการให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าเป็นการตอบสนองความคาดหวังหรือความต้องการของผู้ใช้บริการที่มีต่อการบริการคุณภาพการบริการ คุณภาพการบริการที่ดีทำให้ผู้เข้ารับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มีความต้องการการตัดสินใจเลือกใช้บริการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับความแนวความคิดของของParasuraman, Zeithaml and Berry (1985) ที่กล่าวว่า คุณภาพการบริการ เป็นผลลัพธ์ ที่เกิดขึ้นระหว่างการรับรู้และความคาดหวังของผู้ใช้บริการ เพราะบริการนั้นไม่สามารถจับต้องได้จึงทำให้การประเมินคุณภาพการบริการเกิดขึ้นระหว่างการส่งมอบบริการ และผลลัพธ์ของการ บริการซึ่งคุณภาพการบริการ ในการรับรู้ของผู้เข้ารับบริการมาจากกระบวนการบริการโรงพยาบาลสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณ พะสิราข (2562) ได้ศึกษาคุณภาพการบริการและการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลดีบุกงาน พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 20-39 ปี สถานภาพโสด อาชีพพนักงานบริษัท การศึกษาปริญญาตรี รายได้ต่อเดือนไม่เกิน 20,000บาท และพบว่า คุณภาพการบริการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลดีบุก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 วิจัยของพิชญพร พิรพันธุ์และประสพชัย พูลนนท์ (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวทางการบริการสุขภาพที่เหมาะสมสำหรับประชาชนภายใต้บริบท โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแห่งหนึ่ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวทางการบริการสุขภาพที่เหมาะสมสำหรับประชาชนภายใต้บริบทโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแห่งหนึ่ง พบว่าปัจจัยทุกด้านส่งผลต่อความพึงพอใจของประชาชน กับงานวิจัยธีรพงษ์ นกศิริและจิราพร ระโหฐาน(2565) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนของกลุ่มผู้ถือกรรมสิทธิ์ประกันชีวิต และสวัสดิการบริษัท (เครดิตบริษัท) ในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ส่วนใหญ่ที่ตัดสินใจเลือกเข้ารับบริการในโรงพยาบาลเป็นการตัดสินใจด้วยตัวเอง และภาพลักษณ์องค์กรที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมยังต้องอาศัยชื่อเสียงเพื่อรักษาความเชื่อมั่นของลูกค้า รวมไปถึงการสื่อสารในองค์กร ปัจจัยทางการตลาด การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาสนับสนุนการบริการทางการแพทย์ และปัจจัยด้านราคา ย่อมมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการในโรงพยาบาลเอกชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัย พบว่า คุณภาพการบริการ ควรเพิ่มสถานที่จอดรถหรือพื้นที่รับส่งผู้ป่วยควรปรับปรุงพื้นที่ทางลาดสำหรับรถเข็นของผู้ป่วยและเพิ่มเจ้าหน้าที่ให้บริการประจำจุดรับส่งผู้ป่วยให้เพียงพอเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการมากยิ่งขึ้น

2. จากผลการวิจัย พบว่า การตัดสินใจเลือกใช้บริการ ควรส่งเสริมการกระตุ้นความสนใจด้วยการสร้างกระแสการดำเนินงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกคน เพื่อให้เกิดความเป็นรูปธรรมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ที่สำคัญคือการทำงานตามมาตรฐานวิชาชีพของแต่ละวิชาชีพ จะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในภาพรวมของการบริการของระบบบริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นเครือข่ายที่มีความสำคัญในการต้องทำความเข้าใจกัน พัฒนาความร่วมมือและระบบการส่งต่อที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการให้ข้อมูลในการทำงานแก่กัน

3. จากผลการวิจัย พบว่า ควรส่งเสริมช่วยในระบบบริการสุขภาพ เช่น ศูนย์สุขภาพชุมชน สาธารณสุขอำเภอ หรือสาธารณสุขจังหวัด เป็นเครือข่ายที่มีความสำคัญในการต้องทำความเข้าใจกัน พัฒนาความร่วมมือและระบบการส่งต่อที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการให้ข้อมูลในการทำงานแก่กันและสร้างแรงจูงใจอย่างต่อเนื่องให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ด้วยการเผยแพร่ผลงาน การให้รางวัล เป็นต้น เพื่อให้เกิดการกระตุ้นขวัญกำลังใจในการทำงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาถึงคุณภาพการให้บริการที่เป็นเชิงคุณภาพเพื่อให้เกิดมุมมองในหลายมิติสามารถนำผลการศึกษามาปรับปรุงระบบการบริการของแผนกต่างๆของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการเพิ่มมากขึ้น

2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณภาพบริการ ความพึงพอใจ และการแสดงออกทางพฤติกรรม เช่น การบอกต่อ การใช้บริการซ้ำ การกล่าวถึงในทางบวกเสมอ เป็นต้น เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ การพัฒนาและเป็นแนวปฏิบัติให้การบริการมีคุณภาพที่เป็นเลิศ

3. ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการให้บริการในปัจจุบันและความคาดหวังของผู้ใช้บริการในอนาคต และตัวแปรที่ศึกษาเพิ่มขึ้น เช่น ความพึงพอใจ การมีส่วนร่วม การรับรู้และความคาดหวังการบริการ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2564). รายงานยุทธศาสตร์โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 3).

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ วชิรวิทย์ พี พี.

กิตติศักดิ์ แสงทอง จินตนา เลิศสกุล ศิริลักษณ์ หนูทอง พุทธิวิมล ชชรรัตน์และอรณุชา อยู่สกุล. (2561). ปัจจัยคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดนครศรีธรรมราช. คณะเทคโนโลยีการจัดการ.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.

ธีรพงษ์ นกศิริและจิราพร ระโหฐาน. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนของกลุ่มผู้ถือกรรมธรรม์ประกันชีวิต และสวัสดิการบริษัท (เครดิตบริษัท) ในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ร้อยโทหญิง พัชรมน เชื้อนาคะ. (2560). **คุณภาพการบริการที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการในแผนกผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า**. สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต. วิทยาลัยการจัดการ. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พิชญาพร พิรพันธุ์และประสพชัย พสุนนท์. (2564). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวทางการบริการสุขภาพที่เหมาะสมสำหรับประชาชนภายใต้บริบท โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแห่งหนึ่ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี**. วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 8(1), มกราคม - มิถุนายน 2564.
- พระวิทยา อิทธิญาโณ (ทางเกตุ) พระมหาสม กลยาโณ โณนิภูธร ศรีทอง. (2561). **คุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ่อใหญ่ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม**. วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรีรับใช้สังคม. สถาบันวิจัยและพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 4(2), กรกฎาคม - ธันวาคม 2561.
- มนัสชญาน์ โรมินทร์. (2561). **คุณภาพบริการตามความคาดหวังและการรับรู้ของผู้รับบริการที่แผนกส่งเสริมสุขภาพ โรงพยาบาลกระปิ่นครินทร์ อินเตอร์เนชั่นแนล**. วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ.
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ. (2566). **จากรายงานส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ**. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุขสำราญ. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2566 เข้าถึง <http://gishealth.moph.go.th/healthmap/info.php?maincode=04344>.
- เรวดี ศิรินคร. (2561). **การพัฒนาภาพลักษณ์โรงพยาบาลโดยเน้นคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สภาการพยาบาล.
- ศิตาภา สามเสียง. (2560). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลรัฐของประชาชนในอำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี**. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. กลุ่มวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิริรักษ์ ภูทธิธัญและกฤษฎา มุ้ยหมัด. (2563). **ปัจจัยคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของประชาชนที่ใช้บริการองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทรายอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี**. การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 15, มหาวิทยาลัยรังสิต.
- โสธยา พูลเกษ. (2560). **ความคาดหวังของผู้ป่วยนอก ต่อคุณภาพบริการของโรงพยาบาลลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สรวิชัย สุดแก้ว. (2563). **คุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวังตาล อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี**. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. กลุ่มวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วัฒน์ ศิริรินทร์, และภาวนา สนวนพ. (2552). **แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ พฤติกรรมผู้บริโภค**. [ออนไลน์] สืบค้น 30 มิถุนายน 2566 จาก <https://doctemple.wordpress.com/2017/01/23/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88-2>.
- สุวรรณ พะลีราช. (2562). **คุณภาพการบริการและการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลตึก. วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์**. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2(2), พฤษภาคม - สิงหาคม 2562.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น. (2566). **จากรายงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล**. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2566 เข้าถึง <https://www.kkpho.go.th/wirehealth.php>.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี. (2565). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566—2570)**. ราชกิจจานุเบกษา. http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2565/E/258/T_0001.PDF.

แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

Approaches to Promoting Teachers Digital Skills Under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2

วราพินทร์ ชาววิวัฒน์¹, สธิรพร เชาวนชัย²

Warapin Chawwiwat¹, Sathiraporn Chaowachai²

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

^{1,2}Faculty of Education, Naresuan University, Thailand

Corresponding author. Email: warapinc64@nu.ac.th

(Received: June 12, 2023; Revised: July 1, 2023; Accepted: July 4, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทักษะดิจิทัลของครูและแนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 มีวิธีการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาทักษะดิจิทัลของครู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน 291 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามทักษะดิจิทัลของครู มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครู กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครู และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ทักษะดิจิทัลของครู ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะ พบว่า ทักษะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับมาก และทักษะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล อยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครู พบว่า ควรสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้กับครู ส่งเสริมให้เกิดการทำงานในรูปแบบดิจิทัลในสถานศึกษา ให้ครูนำความรู้และทักษะดิจิทัลไปใช้ในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์ให้สถานศึกษาอย่างทั่วถึง

คำสำคัญ : ทักษะดิจิทัล; การส่งเสริม; ครู

Abstract

The purpose of this research to study teachers' digital skills and approaches to promote teachers' digital skills under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2. The research methods were divided into 2 steps: Step 1: Study of teachers' digital skills. The sample group were 291 teachers in school. The research instrument was the Teacher Digital Skills Questionnaire. The data were analyzed using a 5-level estimation scale, mean and standard deviation. Step 2: Study of approaches to promote teachers' digital skills. The informant group consisted of 5 experts. The data collection instrument was the interview form for teachers' digital skills promotion and analyze the data with content analysis. The research results were following: 1) The overall results of the study of teachers' digital skills were at a high level. When considering by skill found that the highest average skill was Internet using skill at a high level, and the lowest average skill was Digital media creation programs using skill at a high level. 2) The results of the study of approaches

to promoting teachers' digital skills found that it should support the provision of new knowledge to teachers and encourage working on digital formats in school. To enable teachers to apply digital knowledge and skills to their operations and instructional management and support the budget and equipment for school thoroughly.

Keywords: digital skills; promoting; teacher

1. บทนำ

โลกกำลังเผชิญหน้ากับความผันผวนและความไม่แน่นอน มีความซับซ้อนและคลุมเครือ จนถูกเรียกขานว่าเป็นโลกแห่งความผันผวน หรือ VUCA World ซึ่งแนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด (Disruptive Technology) โดยผลสำรวจในปี พ.ศ. 2564 ไตรมาศที่ 4 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พบว่า ประชาชนไทยมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยมีการเปิดกว้างและปรับตัวมากขึ้นในการเป็นส่วนหนึ่งของโลกดิจิทัล ประเทศไทยได้กำหนดนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2561-2580 เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนประเทศสู่ดิจิทัลไทยแลนด์และการเป็นประเทศไทย 4.0 โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งได้กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างสังคมคุณภาพที่ทั่วถึงเท่าเทียมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและการพัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล โดยมีแผนงานในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าสู่โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการดิจิทัลและสังคมแห่งชาติ, 2562) ซึ่งสอดคล้องยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) โดยแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะการพัฒนาคนให้มีทักษะความฉลาดทางดิจิทัล จึงได้กำหนดในการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ขึ้นในยุทธศาสตร์ที่ 3 เพื่อให้คนไทยทุกช่วงวัยสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากอิทธิพลของเทคโนโลยีดิจิทัลและเกิดการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบาย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2665 ด้านคุณภาพมีการกำหนดให้พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นครูยุคใหม่มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนรวมถึงการมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) ซึ่งสอดคล้องนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ในการส่งเสริมสนับสนุนวิชาชีพครู โดยพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับครู ซึ่งดำเนินการตามกรอบระดับสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้กำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามแนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล และสามารถสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 กำหนดนโยบายและจุดเน้น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ในการส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อดิจิทัลแพลตฟอร์ม ด้านบริหารจัดการการศึกษา และสื่อการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจในการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ มีสมรรถนะด้านภาษาและเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการในปัจจุบันและอนาคต

ซึ่งในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับเด็กและเยาวชน ครูจำเป็นต้องมีการปรับตัวและพัฒนาตนเองให้เท่าทันยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา ทั้งในด้านความฉลาดรู้ทางดิจิทัลและทักษะการใช้เทคโนโลยี ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครูในการปฏิบัติหน้าที่และการพัฒนาวิชาชีพครู ให้เจริญก้าวหน้า รวมถึงสามารถนำผลการวิจัยไปใช้สนับสนุนการดำเนินงานด้านที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งประกอบการตัดสินใจทางการบริหารต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

3. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังนี้

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา เป็นการดำเนินการต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา โดยกลุ่มบุคคลดำเนินการภายใต้ขอบเขตงาน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับและมีคุณสมบัติตามที่สังคมต้องการ

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับทักษะดิจิทัลของครู

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ทักษะดิจิทัลของครู พบว่า ทักษะดิจิทัลขึ้นอยู่กับแนวคิดของนักการศึกษาและหน่วยงาน ซึ่งนิยามทักษะดิจิทัลมีส่วนคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันไป ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์ทักษะดิจิทัลของนักการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ มาเป็นทักษะดิจิทัลของครู สรุปได้ว่า ทักษะดิจิทัลของครูมีทั้งหมด 5 ทักษะ ดังนี้

3.2.1 ทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์ หมายถึง ความสามารถของครูในการใช้งานอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์และระบบปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ในการจัดการข้อมูลตัวอักษร ภาพ เสียง หรือภาพเคลื่อนไหว สามารถสำรองข้อมูลที่สำคัญในการทำงาน และใช้งานอุปกรณ์เทคโนโลยีเคลื่อนที่อื่นได้

3.2.2 ทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต หมายถึง ความสามารถของครูในการใช้เว็บเบราว์เซอร์เพื่อการใช้งานอินเทอร์เน็ต สืบค้นข้อมูลที่ต้องการ เผยแพร่และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันผ่านสื่อดิจิทัล สามารถใช้งานจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ สามารถกำหนดการดำเนินงานต่าง ๆ ในรูปแบบปฏิทินอิเล็กทรอนิกส์ การใช้งานโปรแกรมสื่อสาร รวมถึงการใช้สื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีดิจิทัลอื่น ๆ

3.2.3 ทักษะการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล หมายถึง ความสามารถของครูในการใช้โปรแกรมหรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น โปรแกรมประมวลคำ โปรแกรมตารางคำนวณ โปรแกรมการนำเสนองาน โปรแกรมตัดต่อสื่อภาพเคลื่อนไหว โปรแกรมเสียง โปรแกรมตกแต่งภาพโปรแกรมจัดการทำงานของหน้าจอ หรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ ในสร้างสรรค์สื่อดิจิทัลตามหลักทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.2.4 ทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย หมายถึง ความสามารถของครูในการดูแลรักษาอุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัล การป้องกันข้อมูลและภัยคุกคามทางเทคโนโลยี การมีจริยธรรม สำนึกที่ดีและตระหนักถึงการใช

เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย และสามารถปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศดิจิทัล รวมถึงสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของตนเองและผู้อื่น

3.2.5 ทักษะการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ หมายถึง ความสามารถของครูในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ใช้ในลักษณะการใช้พื้นที่แบ่งปันข้อมูลออนไลน์ การใช้งานบริการฐานข้อมูลออนไลน์หรือคลาวด์คอมพิวติง การใช้โปรแกรมแบ่งปันหน้าจอออนไลน์ และการประชุมออนไลน์หรือการสนทนาทางวิดีโอ

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาครู

การส่งเสริมพัฒนาครู เป็นวิธีการสร้างเสริมศักยภาพของครู โดยการพัฒนาสมรรถนะในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทศนคติ อุปนิสัยและกระบวนการทำงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานของครูบรรลุตามจุดมุ่งหมาย มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและองค์กร

3.4 บริบทของการจัดการศึกษา

ผู้วิจัยศึกษานโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 และนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2564-2565 รวมถึงสภาพทั่วไปและสภาพการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

4. วิธีดำเนินการวิจัย

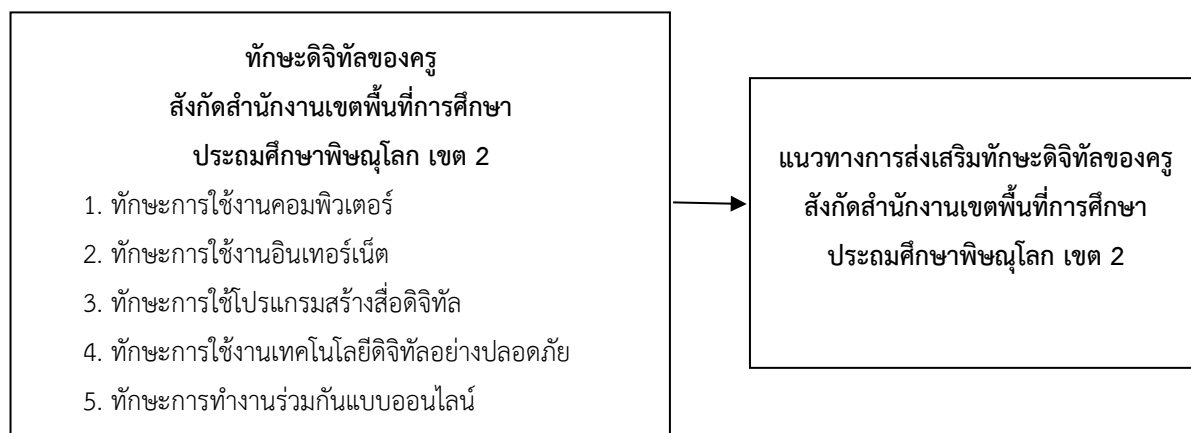
การวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 291 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามทักษะดิจิทัลของครู ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.980 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ (Google form) ได้รับการตอบแบบสอบถามออนไลน์ (Google form) กลับ จำนวน 291 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะดิจิทัลของครู โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือมีผลงานเชิงประจักษ์ในด้านเทคโนโลยี จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครู มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์ โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ในขั้นตอนที่ 1 จากแบบสอบถามทักษะดิจิทัลของครู ในประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมาเป็นกรอบในการสร้างข้อคำถาม การเก็บรวบรวมข้อมูล นัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิและดำเนินการสัมภาษณ์ตามแนวประเด็นที่กำหนด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจัดกระทำข้อมูลและสรุปข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทักษะดิจิทัลของครู มีรายละเอียดดังกรอบแนวคิดต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมโลก เขต 2 ในภาพรวม

ที่	รายการ	กลุ่มตัวอย่าง (n=291)		ระดับ ทักษะดิจิทัล	อันดับ
		$\bar{X}$	SD		
1	ทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์	4.05	0.64	มาก	2
2	ทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต	4.11	0.66	มาก	1
3	ทักษะการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล	3.90	0.70	มาก	5
4	ทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย	3.99	0.70	มาก	4
5	ทักษะการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์	4.02	0.70	มาก	3
รวม		4.01	0.61	มาก	

1. จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมโลก เขต 2 พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.01) เมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะ พบว่า ทักษะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.11) รองลงมา คือ ทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.05) ทักษะการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.02) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.90) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครูไว้ดังนี้

2.1 ทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์ พบว่า ควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาครูเชิงปฏิบัติการ จัดทำคู่มือการใช้งานโปรแกรมต่าง ๆ สนับสนุนสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์/อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ มีการชี้แจงถึงความสำคัญในการพัฒนาทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์ อีกทั้งส่งเสริมให้ครูใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน

2.2 ทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต พบว่า ควรกำหนดนโยบายในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยสนับสนุนการทำงาน พร้อมทั้งส่งเสริมการทำงานในรูปแบบดิจิทัลให้กับครู และพัฒนาทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ตของครูเกี่ยวกับการใช้บริการอีเมลและการใช้งานปฏิทินอิเล็กทรอนิกส์

2.3 ทักษะการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล พบว่า ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมต่าง ๆ ในการสร้างสื่อดิจิทัล มีการสร้างครูแกนนำด้านการสร้างสื่อดิจิทัลเพื่อเป็นพี่เลี้ยงและขยายผลความรู้ให้กับครูในโรงเรียน พร้อมทั้งจัดทำคู่มือหรือสื่อการใช้โปรแกรมสำหรับสร้างสื่อดิจิทัลเผยแพร่บนฐานข้อมูลออนไลน์ ส่งเสริมการนำโปรแกรมในการสร้างสื่อดิจิทัลมาเป็นส่วนหนึ่งในการทำงาน หรือสร้างสื่อดิจิทัลในรูปแบบที่หลากหลายให้กับครู

2.4 ทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย พบว่า ควรมีการกำหนดนโยบายและแนวทางการจัดการความมั่นคงปลอดภัยในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย และมีความรับผิดชอบ การป้องกันภัยคุกคาม/การโจมตีข้อมูลที่อยู่ในอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลให้กับครู

2.5 ทักษะการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ พบว่า ควรส่งเสริมให้ครูเกิดทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสนับสนุนการทำงานร่วมกัน และจัดตั้งศูนย์บริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้งานโปรแกรมต่าง ๆ

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ทักษะดิจิทัลของครู ในภาพรวม มีระดับทักษะอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ให้ความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาครูโดยได้กำหนดไว้เป็นส่วนหนึ่งในพันธกิจ อีกทั้งสภาพบริบทของการทำงานในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ส่งผลให้ครูต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานและพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บุญอนันต์ พินัยทรัพย์ (2562) ที่กล่าวว่า ในการเปลี่ยนแปลงบุคลากรในยุคดิจิทัลผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติกระบวนการทำงานให้สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เป็นสอดคล้องกับงานวิจัยของ อำนาจ ไชยสงค์ (2564) พบว่า ทักษะดิจิทัลของครู อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรณ์ภูริฐ ฐิตาการพงศ์สถิต (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพ ความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาทักษะดิจิทัลของครู เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า สภาพปัจจุบันทักษะดิจิทัลของครู อยู่ในระดับมาก

1.1 ทักษะดิจิทัลของครู ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต มีระดับทักษะอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของระบบอินเทอร์เน็ตและการพัฒนาของเทคโนโลยีดิจิทัล ส่งผลให้ครู

มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานใหม่ มีการปรับตัวและเกิดความคุ้นชินกับสภาพแวดล้อมดิจิทัลที่นิยมใช้สื่อดิจิทัลออนไลน์รูปแบบต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จิตติมา วรรณศรี (2564) ที่กล่าวว่า ครูต้องมีการพัฒนาทักษะดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง ผ่านการทบทวนและยกระดับเพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ในยุค New Normal และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อำนาจ ไชยสงค์ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง ทักษะดิจิทัลของครูที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการชั้นเรียนในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับมาก

1.2 ทักษะดิจิทัลของครู ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล มีระดับทักษะอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันครูมีการสร้างสรรค์สื่อในรูปแบบดิจิทัลมากขึ้น แต่ครูอาจยังขาดเทคนิคในการใช้โปรแกรมสำหรับสร้างสื่อดิจิทัล รวมถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบของโปรแกรมและแอปพลิเคชันเกิดขึ้นใหม่อยู่เสมอ อีกทั้ง การขาดอุปกรณ์สนับสนุน ประกอบกับภาระงานที่ครูต้องรับผิดชอบมีมาก จึงอาจส่งผลให้การฝึกฝนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของครูทำได้น้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทน สุขแก้ว (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง ทักษะครูในยุคดิจิทัลของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า อันดับทักษะของครูในยุคดิจิทัลที่ต่ำมากที่สุด คือ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี

2. แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า

2.1 ทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต พบว่า เป็นทักษะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวคิดว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาให้ครูมีความรู้และทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษา ควรกำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมการทำงานในรูปแบบดิจิทัลในสถานศึกษาพร้อมทั้งนำสู่การปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สหพันธ์ วารี (2554) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 พบว่า ด้านการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต ผู้บริหารควรส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยการแสวงหาความรู้ทางอินเทอร์เน็ต ส่งเสริมการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการทบทวนความรู้ที่จำเป็นสำหรับการใช้งานระบบอินเทอร์เน็ตระดับสถานศึกษา เพื่อให้มีเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้มีการพัฒนาความรู้ด้านการใช้งานอินเทอร์เน็ตของบุคลากรในระดับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และควรใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตให้เกิดประโยชน์แก่การจัดการศึกษาอย่างสูงสุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาติ เกสัชชา (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูผู้นำด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 พบว่า ครูจะต้องมีลักษณะเป็นผู้รู้ทันไอซีที (ICT literacy) สามารถใช้ภาษาที่ใช้กับคอมพิวเตอร์/เทคโนโลยี ใช้งานระบบคอมพิวเตอร์ ใช้ซอฟต์แวร์ประยุกต์ ใช้งานเครือข่ายและอินเทอร์เน็ต รวมถึงใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ได้

2.2 ทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์ พบว่า เป็นทักษะที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาจากทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางไว้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ให้กับสถานศึกษาในสังกัดตามบริบทอย่างเหมาะสม จัดให้มีการอบรมพัฒนาครูเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ครูมีความรู้ในการใช้งานคอมพิวเตอร์และจัดทำคู่มือการใช้งานโปรแกรม ๆ เผยแพร่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศนันท์ ทามาน (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 พบว่า โรงเรียนควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์แต่ละประเภทเพื่อให้ครูเข้าใจหน้าที่การทำงานของแต่ละอุปกรณ์ และเร่งรัดสนับสนุนให้ครูทุกคนใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานอื่น ๆ ในหน้าที่ของตน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรณัญญ์ จิตาการพงศ์สถิต

(2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาทักษะดิจิทัลของครู เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า แนวทางพัฒนาทักษะด้านการใช้งาน คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์เชื่อมต่อต่าง ๆ ได้แก่ ครูควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ เชื่อมต่อต่าง ๆ

2.3 ทักษะการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ พบว่า เป็นทักษะที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาจากทักษะการใช้งาน คอมพิวเตอร์ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางไว้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรสร้างบรรยากาศการทำงานในรูปแบบดิจิทัล เช่น การจัดประชุมในรูปแบบออนไลน์ และควรจัดตั้งศูนย์บริการให้คำปรึกษากับเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสนับสนุนการทำงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ (2560) ได้กล่าวไว้ว่า คนต้องเรียนรู้ทักษะด้านดิจิทัลเพิ่มเติมให้เท่าทันการก้าวกระโดดของเทคโนโลยี เพื่อนำมาใช้ในการทำงานได้ เทคโนโลยีเปลี่ยน แต่คนไม่เปลี่ยนไม่ได้ และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล ของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ เพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล ที่สำนักงาน ก.พ. กำหนดไว้ว่า ให้หน่วยงาน ส่วนราชการพัฒนาบุคลากรให้มีรอบความคิดและทักษะด้านดิจิทัลโดยระบุทักษะการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ เป็นความสามารถย่อยในหน่วยความสามารถใช้ดิจิทัลเพื่อการทำงานร่วมกันภายใต้ความสามารถด้านความเข้าใจและ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy)

2.4 ทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย พบว่า เป็นทักษะที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาจากทักษะการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางไว้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการกำหนดนโยบายและ แนวทางเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัยและ มีความรับผิดชอบการป้องกันภัยคุกคาม/การโจมตีข้อมูลที่อยู่ในอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้กับครู และบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด อาจโดยการจัดอบรมให้ความรู้ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ครูได้ ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือจัดหน่วยให้ความรู้สัญจร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สิริศจี จินตามัย (2561) ที่ทำการศึกษารื่อง แนวทางพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรสำนักงาน ก.ค.ศ พบว่า แนวทางในการพัฒนาทักษะการใช้ ดิจิทัลเพื่อความมั่นคงปลอดภัย มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1) สนับสนุนและกระตุ้นให้พัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ในความรู้ ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง และกำหนดนโยบายให้การสนับสนุน 2) จัดหาผู้เชี่ยวชาญมาประจำหน่วยงานเพื่อให้ความรู้และ คำแนะนำ/ปรึกษาและสอดคล้องกับงานวิจัยของ นริกันต์ ทำมาน (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 พบว่า แนวทางการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับครู ด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อความมั่นคงปลอดภัยโดยหน่วยงาน ต้นสังกัดควรให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายดิจิทัลในปัจจุบัน มีการกำกับ ติดตามการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลที่เกี่ยวกับการทำงาน ของครูอย่างใกล้ชิด ส่งเสริมให้ครูสร้างความปลอดภัยในการใช้งานโดยการใช้อัตลักษณ์ตัวตนในการใช้งานอุปกรณ์เทคโนโลยี ดิจิทัลของตนเอง ให้ความรู้เกี่ยวกับการต่อต้านภัยคุกคามต่อความมั่นคงและให้ความรู้ในเรื่องการใช้งานสังคมออนไลน์ใน ยุคไทยแลนด์ 4.0 อย่างปลอดภัยและมีความรับผิดชอบ

2.5 ทักษะการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล เป็นทักษะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางไว้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูสร้างสื่อดิจิทัลในรูปแบบที่หลากหลาย จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้ โปรแกรมต่าง ๆ ในการสร้างสื่อดิจิทัลให้กับครูและควรมีการสร้างครูแกนนำด้านการสร้างสื่อดิจิทัล เพื่อเป็นพี่เลี้ยงและขยาย ผลความรู้ให้กับครูในโรงเรียน พร้อมทั้งจัดทำคู่มือหรือสื่อในรูปแบบอื่น ๆ เกี่ยวกับการใช้โปรแกรมสำหรับสร้างสื่อดิจิทัล เผยแพร่บนฐานข้อมูลออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรลักษณ์ คำหวาง (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาทักษะ ครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า แนวทางการพัฒนาทักษะด้าน

สารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี ประเด็นด้านเทคโนโลยี ควรสร้างความตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ สัมมนา/อบรม/จัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการเชื่อมต่อระบบเครือข่ายให้ครูได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ สร้างเครือข่ายทางเทคโนโลยีที่มีระบบเพื่อเสริมสร้างทักษะและสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีมากขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษาของสิริศจี จินตามัย (2561) ที่ทำการศึกษารื่อง แนวทางพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรสำนักงาน ก.ค.ศ พบว่า แนวทางในการพัฒนาทักษะด้านการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัลด้วยการสนับสนุนให้ข้าราชการและบุคลากรพัฒนาตนเอง โดยกระตุ้นให้ปฏิบัติงานจริงอย่างมีอิสระในการเรียนรู้การจัดเตรียมแผนออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มอบหมายงานให้ทำงานเป็นทีม ช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้ได้ทั้งความรู้และงาน การส่งไปทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทักษะดิจิทัล การจัดอบรมความรู้ด้านดิจิทัลใหม่ ๆ และเน้นการพัฒนาทักษะจากประสบการณ์จริง

6. สรุปผล

แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาทักษะดิจิทัลของครู ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะ พบว่า ทักษะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับมาก และทักษะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล อยู่ในระดับมาก
2. แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครู พบว่า ควรสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้กับครู ส่งเสริมให้เกิดการทำงานในรูปแบบดิจิทัลในสถานศึกษา ให้ครูนำความรู้และทักษะดิจิทัลไปใช้ในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์ให้สถานศึกษาอย่างทั่วถึง

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

7.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต เป็นทักษะที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ควรสนับสนุนด้านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้มีประสิทธิภาพทั้งด้านความเร็วและความเสถียรของสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมโรงเรียนในสังกัด เพื่อเพิ่มโอกาสและส่งเสริมให้ครูสามารถพัฒนาตนเองด้านทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ตได้เพิ่มขึ้น

7.1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ทักษะการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล เป็นทักษะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ควรส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการผลิตสื่อดิจิทัล โดยการจัดหลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการสร้างสื่อดิจิทัลในรูปแบบต่าง ๆ จัดกิจกรรมให้ครูได้นำเสนอผลงานวิชาการแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบสื่อดิจิทัล มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและผู้เชี่ยวชาญอย่างสม่ำเสมอ และควรจัดสรรงบประมาณในการจัดหาหรือสนับสนุนอุปกรณ์การสร้างสื่อดิจิทัลให้สถานศึกษาอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

7.1.3 ผู้อำนวยการสถานศึกษา ควรนำแนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครูที่ได้ไปพัฒนาและส่งเสริมครู โดยสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้กับครู สร้างรูปแบบการทำงานดิจิทัลให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูนำความรู้และทักษะดิจิทัลไปใช้ในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งมีสนับสนุนอุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ ให้ครูอย่างทั่วถึง เพื่อให้ครูมีความรู้และทักษะครอบคลุมในทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์ ทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต

ทักษะการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล ทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย และทักษะการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ เพื่อให้ครูสามารถนำทักษะดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อเป็นสารสนเทศในการกำหนดนโยบายหรือแนวทางในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูให้มีประสิทธิภาพต่อไป

7.2.2 ควรมีการพัฒนา รูปแบบการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูให้มีประสิทธิภาพ

6. เอกสารอ้างอิง

- กรมรัฐ จิตาการพงศ์สถิต. (2565). สภาพ ความต้องการจำเป็น และแนวทางพัฒนาทักษะดิจิทัลของครู เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ. วารสารรัชต์ภาคย์, 16(47); 189-206.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. สืบค้น 21 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.sobkroo.com/article/detail.asp?id=5527>.
- กองสถิติเศรษฐกิจ. (2564). สสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2564 (ไตรมาส 4). สำนักงานสถิติแห่งชาติ. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- จิตติมา วรณศรี. (2564). การบริหารจัดการศึกษายุคดิจิทัล. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.
- ชัชชาติ สิทธิพันธุ์. (2560). ทำไมประเทศไทยเปลี่ยนไม่ทันโลก. [วิดีโอ]. สืบค้น 28 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=tmXMJjTapjg..>
- นันท์นภัส สุขแก้ว. (2562). ทักษะครูในยุคดิจิทัลของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2. การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 12. โดยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี; 70-79.
- นริกันต์ ทำมาน. (2564). สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1. วารสารรัชต์ภาคย์, 15(42); 189-203.
- บุญอนันต์ พินัยทรัพย์. (2562). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคดิจิทัล. นนทบุรี: รัตนไตร.
- ปาริชาติ เกสัชชา. (2558). การพัฒนาสมรรถนะครูผู้นำด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 12(59); 95-104.
- วรลักษณ์ คำหว่าง. (2560). แนวทางพัฒนาทักษะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 6(1); 129-138.
- สิริศจี จินตามัย. (2561). แนวทางพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรสำนักงาน ก.ค.ศ.. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2. (2565). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. สืบค้น 21 พฤษภาคม 2565, จาก <http://www.phitsanulok2.go.th>

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565. สืบค้น 21 พฤษภาคม 2565, จาก <https://obeclaw.obec.go.th/archives/1118>.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2560). แนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล. สืบค้น 25 พฤษภาคม 2565, จาก https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/attachment/page/process_devskill_digital.pdf.
- สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลและสังคมแห่งชาติ. (2562). นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2561-2580. สืบค้น 21 พฤษภาคม 2565, จาก <https://onde.go.th/view/1/main/TH-TH>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). แนวปฏิบัติของการสร้างและส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครู. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- อำนาจ ไชยสงค์. (2564). ทักษะดิจิทัลของครูที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการชั้นเรียนใน ศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). นครพนม: มหาวิทยาลัยนครพนม.

แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

Guidelines of Administrational Learning Resources by the Community Participatory in the Schools under Loei Primary Educational Service Area Office 1

ชีวิน อ่อนละอ¹, สุชาติ บางวิเศษ²

Chevin Oonla-or¹, Suchat Bangwiset²

¹วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

²มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

¹College of Asian Scholars, Thailand

²Loei Rajabhat University, Thailand

Corresponding author. Email: Suchatb1@gmail.com

(Received: April 5, 2024; Revised: May 2, 2024; Accepted: May 8, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการ การบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของชุมชน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 2) เพื่อสร้างแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 319 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 35 คน และครูผู้สอน 284 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และการสุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และความต้องการของชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จากการวิเคราะห์ผลต่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับความต้องการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีค่าผลต่างมากอันดับหนึ่ง ได้แก่ความต้องการร่วมนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา ซึ่งชุมชนมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และมีข้อเสนอแนะอยากให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างแหล่งเรียนรู้ นอกสถานศึกษากับในสถานศึกษา

2. แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กลไกการดำเนินงาน วิธีการดำเนินงาน ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบคือ 1) การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน 2) การดำเนินงานจัดกิจกรรมการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 16 กิจกรรม และ เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของจากผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

3. ผลการนำเสนอแนวทาง และแนวปฏิบัติการใช้แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ของสถานศึกษา ต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา พบว่ามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้; การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

The objectives of this research are: 1) to study the current condition and needs Management of Community Participatory Learning Resources 2) to Create a Guidelines of Managing Community Participatory Learning Resources. and 3) to lead Propose a Guidelines for Managing Learning Resources. The Sample Consisted of 319 people, Divided into 35 School Administrators and 284 Teachers. The Sample Size was Determined According to (Krejcie & Morgan, 1970) and Stratified Random Sampling. Data Collection tools Include Questionnaires, Interviews, and Assessments. Statistics used in Data Analysis Include Percentage, Mean, and Standard Deviation. and Qualitative Data Analysis by Descriptive Analysis Method.

The research results found that :

1. The Present Condition of the Management of Community Participatory Learning Resources. is Found to be at a High Level Overall. and the Desire of the Community to Participate in the Development of Learning Resources as a Whole is at a High Level. in the Same Direction from the Analysis of the Difference Between the Current Situation and the Need to Participate in the Development of Learning Resources. It has the Largest Difference Value, Number one. Including the Need to Jointly Supervise, Monitor, Evaluate, and Develop Learning Resources Outside of Educational Institutions. The Community Needs to be More Involved than it is today. and there is a Suggestion that there Should be an Exchange of Knowledge Between Learning Resources Outside of the Educational Institution and within the Educational Institution.

2. Guidelines for Managing Community-Participatory Learning Resources, Consisting of Principles, Objectives, and Operating Mechanisms. Method of Operation which has 2 main Components : 1) 6 steps of Participatory Development 2) Implementation of 16 Participatory Development Activities and Conditions for Success Suitability Assessment Results Possibility and Usefulness of Styles from Experts is at the Most Appropriate Level

3. Results of the Presentation of the Guidelines for Using the Community Participatory Learning Resource Management Model of the Educational Institution., to Stakeholder Groups in the Development of Learning Resources. both in Educational Institutions and Outside Educational Institutions Found to be Appropriate Possibility and Overall Usefulness is at the Highest level

Keywords: Guidelines of Management learning resources; Community participation

1. บทนำ

กระบวนการที่สำคัญของการพัฒนาคุณภาพประชากรหรือทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถและคุณสมบัติตามที่สังคมพึงประสงค์ คือการศึกษา ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่ครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัล ณ ศาลาดุสิดาลัยความตอนหนึ่งว่า “การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนา ความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใด ให้การศึกษาแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วนพอเหมาะกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถที่จะรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติและพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด” (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2542 : 1) ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาผู้เรียน โดย “การลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” กำหนดให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาในรูปแบบต่างๆ อย่างตัวแทนของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรา 8(2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา องค์กรเอกชน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา มาตรา 23 การจัดกระบวนการเรียนรู้ของตัวเอง ครอบครัว สังคมและชุมชน มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ควรจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง พร้อมทั้งจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีความประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต และมาตรา 29 สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถานประกอบการ และสถาบันอื่น ๆ จัดการศึกษาส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพได้ตามธรรมชาติ จัดการเรียนรู้โดยบูรณาการสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุลกัน อีกทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมอันดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดบรรยากาศการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้แหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ ชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม การศึกษาต้องยึดหลักที่ว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2552) สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สถานศึกษาควรดำเนินการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา เพื่อศึกษาค้นคว้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ระหว่างแหล่งเรียนรู้ ชุมชน (พฤทธิศิริบรรณพิทักษ์, 2555)

และสืบเนื่องจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา พุทธศักราช 2554 โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบสาม ในส่วนของบทสรุปสำหรับผู้บริหาร ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ด้านผลการบริหารจัดการศึกษา สถานศึกษาควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เพียงพอ มีการจัดทำป้ายนิเทศ ทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้เป็นแหล่งวิทยาการในการแสวงหาความรู้และบริการชุมชนได้อย่างกว้างขวาง และหลากหลาย (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2554 : 2-3)

จากเหตุผล และความสำคัญของปัญหาการวิจัย ดังที่กล่าวมา คณะผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ในฐานะเป็นอาจารย์ ภายใต้อาจารย์ที่เพื่อการศึกษา การเรียนการสอน การบริการวิชาการ ที่ต้องรับผิดชอบงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชุมชนท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการ แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ที่มีความเหมาะสมกับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เพื่อ

นำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการบริหาร การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เริ่มตั้งแต่กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการระดมความคิด ตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จากการบริหารแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา ที่มีความเหมาะสมตรงตามความต้องการของผู้เรียน จำเป็นต้องศึกษา สภาพปัจจุบัน ความต้องการ และแนวทางในการบริหาร เพื่อแก้ไขปัญหาเสริมสร้างคุณภาพของสถานศึกษาให้ชุมชนมีความเชื่อมั่น ไว้วางใจในการส่งลูกหลานเข้ามาเรียน และส่งเสริมบทบาทของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงกับผู้เรียน และเพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารแหล่งเรียนรู้ อันนำไปสู่ความสำเร็จ และบรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติ

2. รูปแบบ

2.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการ การบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของชุมชน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1
- 2) เพื่อสร้างแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1
- 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

2.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอน เป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการ การบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของชุมชน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 มีทั้งหมด 3 ขั้นตอน คือ **ขั้นตอนที่ 1** การศึกษาเอกสาร (Documentary Study) ศึกษาตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา จากเอกสารตำราของนักวิชาการในประเทศ และต่างประเทศ ได้กรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วย กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 5 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการระดมความคิด ตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล และ 5) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ **ขั้นตอนที่ 2** การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Study) สำรวจสภาพปัจจุบัน ความต้องการพัฒนาบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน **ขั้นตอนที่ 3** การศึกษากรณีศึกษา (Multi Case Study) สถานศึกษาที่ปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง **ระยะที่ 2** สร้างแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา มีทั้งหมด 3 ขั้นตอน คือ **ขั้นตอนที่ 4** ยกร่างแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา **ขั้นตอนที่ 5** ร่างรูปแบบโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยกลุ่มร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ **ขั้นตอนที่ 6** ประเมินร่างแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา และ**ระยะที่ 3** การนำเสนอแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ในสถานศึกษา **ขั้นตอนที่ 7** นำเสนอแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้

2.3 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2.3.1 ประชากรที่ใช้ในการสำรวจครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1,731 คน จำแนกเป็นข้อมูลผู้บริหารสถานศึกษา 169 คน และครูผู้สอน 1,544 คน (ข้อมูลอัตราค่าจ้าง 10 มิถุนายน 2557, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1)

2.3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ปีการศึกษา 2557 ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 608 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 43) จำนวน 319 คน จำแนกเป็นข้อมูลผู้บริหารสถานศึกษา 35 คน และครูผู้สอน 284 คน ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

2.3.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล การศึกษากรณีศึกษา (Multi Case Study) ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 3 แห่ง รวมทั้งหมด 21 คน การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 14 คน การประเมินแนวทางแหล่งเรียนรู้ ผู้ประเมินเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน และการนำเสนอแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 42 คน

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.4.1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถาม มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open-End) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้งหมด 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบัน ความต้องการ การบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

ตอนที่ 3 ข้อคำถามปลายเปิดให้เสนอแนะความคิดเห็น

2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ครู และบุคลากรทางการศึกษา

2.4.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา และแนวทางการสร้างแบบสอบถามของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 105) 2) สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และความต้องการ การบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 3) ขอนหนังสือจากคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ประกอบด้วยหนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือ และขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย 4) ตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน 5) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง เชิงเนื้อหา การใช้ภาษา ตรวจสอบคุณภาพและความถูกต้องเหมาะสมและหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item Objective congruence Index) โดยมีเกณฑ์พิจารณา ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) 6) นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อสรุปผลการพิจารณา โดยพิจารณาและคัดเลือกแบบสอบถามที่มีค่าดัชนีสอดคล้อง (IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป 7) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ นำไปทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาที่ไม่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง เลือกแบบเจาะจง จำนวนสถานศึกษา 5 แห่ง แห่งละ 6 คน

เป็นจำนวนทั้งหมด 30 คน 8) นำแบบสอบถาม วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และ 9) นำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 319 คน รวมเครื่องมือเป็น 319 ฉบับ

2.4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย และ 2) ส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยเดินทางไปส่งด้วยตัวเองตามสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 35 แห่ง จำนวน 319 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 35 คน ครูผู้สอน 284 คน ผู้วิจัยระบุวันเวลาในการตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวม เมื่อครบกำหนดเวลา แล้วผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมด้วยตนเอง

2.4.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ด้วยการหาร้อยละ (%) ความถี่ (f) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์เนื้อหา ด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

3. ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ความต้องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.61 ระดับการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 1) ด้านการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 3.72 ระดับการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก มีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างหลากหลาย รองลงมา คือ ร่วมวางแผนแนวทางการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา และมีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ ร่วมนิเทศ กำกับ และติดตาม การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา 2) ด้านการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 3.50 ระดับการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง มีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาอย่างหลากหลาย รองลงมา คือ ร่วมแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาและร่วมสำรวจแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา มีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ ร่วมนิเทศ กำกับ และติดตาม การพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา 3) ความต้องการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.47 ระดับความต้องการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 4) ด้านความต้องการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.51 ระดับความต้องการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด มีความต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ต้องการร่วมเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา รองลงมา คือ ต้องการร่วมรับผลประโยชน์โดยได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างหลากหลาย และมีความต้องการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ ร่วมประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา และ 5) ด้านความต้องการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.44 ระดับการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับ มาก มีความต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ต้องการมีส่วนร่วมสำรวจแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา รองลงมา คือ ต้องการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์โดยแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีความต้องการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ ความต้องการในการร่วมวางแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา

2. ผลการสร้างแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ได้ร่างแนวทางที่ประกอบด้วย การพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน และการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 9 กิจกรรมย่อย ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 สำรวจแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 1 ร่วมสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ของแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 2 ระดมความคิด ตัดสินใจเลือกประเด็นพัฒนา ขั้นตอนที่ 2 วางแผนแบบมีส่วนร่วม กิจกรรมย่อยที่ 3 ร่วมแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน กิจกรรมย่อยที่ 4 ร่วมระดมพลังสมอง วางแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 5 ร่วมจัดทำแผนและกิจกรรมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 6 ร่วมกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 3 จัดทำข้อมูลสารสนเทศและทะเบียนแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 7 ร่วมจัดทำ ขยายฐานข้อมูลสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 8 ร่วมจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 9 ร่วมสร้างชุดความรู้ประจำแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 10 ร่วมเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ขั้นตอนที่ 4 ส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 11 ส่งเสริมการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน กิจกรรมย่อยที่ 12 ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน Brain – based Learning (BBL) กิจกรรมย่อยที่ 13 ร่วมสนับสนุนงบประมาณ กิจกรรมย่อยที่ 14 ร่วมปรับปรุง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 5 กำกับ ติดตาม ประเมินผลและสรุป กิจกรรมย่อยที่ 15 ร่วมกำกับ ติดตาม ประเมินผล การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 16 ร่วมสรุปผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 17 ร่วมรายงานผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 18 ร่วมรับผลประโยชน์จากผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 6 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 19 นำเสนอผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยี และเครือข่ายสังคมแห่งการเรียนรู้ และผลการประเมินแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ของสถานศึกษาสังกัด มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. จากการนำเสนอแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา ต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา แนวทางมีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

4. อภิปรายผล

สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากบริบทของสถานศึกษามีความแตกต่างกันสถานศึกษาจะต้องสร้างความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัย ของฉลาด จันทรมบัติ (2550 : 260-265) พบว่าการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบของการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลเพื่อความต้องการทราบระดับของผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ทั้งนี้อาจเนื่องจากรูปแบบการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมวิจัยได้มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มแรก คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการวิจัยเกิดบรรยากาศในการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดเป็นเจ้าของเครือข่ายการเป็นสมาชิกมีความคิดริเริ่ม วิสัยทัศน์การทำงานแบบมีส่วนร่วม การบริหารจัดการที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เกิดความต่อเนื่อง และมีพันธะทางใจที่จะดำเนินการด้วยตนเองและเกิดความเชื่อมั่น ในองค์ความรู้ขององค์กรชุมชนตนเองและมีการพึ่งพาตนเองมากขึ้น และด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผลสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกภพ วันชวง (2552 : 57 – 58) ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและชุมชนพบว่าผู้รับผิดชอบงานด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ควรมีบทบาทในการชักนำให้ผู้อื่นเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุดโดยเฉพาะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลให้มากขึ้น และควรมีการกำกับติดตามประเมินผลอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ส่วนความต้องการในการร่วมวางแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษามีการเผยแพร่

ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้เห็นความสำคัญของแห่งเรียนรู้ในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Field (2002 : 3636-A) ผลการวิจัยพบว่า มี นักการศึกษาที่ศูนย์การเรียนรู้ที่เป็นทางเลือกได้จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เอาใจใส่สร้างความผูกพันอย่างใกล้ชิดและให้ความเคารพระหว่างนักเรียนและบุคลากรส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ ระดับคะแนนของนักเรียนสูงขึ้น พฤติกรรมการเข้าเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

ผลของการร่างแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ได้ร่างแนวทางที่ประกอบด้วย การพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน และการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 9 กิจกรรมย่อย ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 สำรวจแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 1 ร่วมสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ของแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 2 ระดมความคิด ตัดสินใจเลือกประเด็นพัฒนา ขั้นตอนที่ 2 วางแผนแบบมีส่วนร่วม กิจกรรมย่อยที่ 3 ร่วมแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน กิจกรรมย่อยที่ 4 ร่วมระดมพลังสมอง วางแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 5 ร่วมจัดทำแผนและกิจกรรมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 6 ร่วมกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 3 จัดทำข้อมูลสารสนเทศและทะเบียนแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 7 ร่วมจัดทำ ขยายฐานข้อมูลสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 8 ร่วมจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 9 ร่วมสร้างชุดความรู้ประจำแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 10 ร่วมเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ขั้นตอนที่ 4 ส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 11 ส่งเสริมการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน กิจกรรมย่อยที่ 12 ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน Brain – based Learning (BBL) กิจกรรมย่อยที่ 13 ร่วมสนับสนุนงบประมาณ กิจกรรมย่อยที่ 14 ร่วมปรับปรุง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 5 กำกับ ติดตาม ประเมินผลและสรุป กิจกรรมย่อยที่ 15 ร่วมกำกับ ติดตาม ประเมินผล การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 16 ร่วมสรุปผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 17 ร่วมรายงานผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 18 ร่วมรับผลประโยชน์จากผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 6 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 19 นำเสนอผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยี และเครือข่ายสังคมแห่งการเรียนรู้ และผลการประเมินรูปแบบการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ของสถานศึกษาสังกัด มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากบริบทและหลากหลายของพื้นที่ สถานศึกษา รูปแบบของการบริหารแหล่งเรียน จะต้องขึ้นอยู่กับบริบทและความต้องการของชุมชนนั้นๆ สอดคล้องกับงานวิจัย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทรงรัตน์ ศรีสารคาม (2553 : 144-145) ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ผลการวิจัย ได้นำเสนอกระบวนการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพชุมชนและโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ผ่านที่ประชุมของสถานศึกษาและชุมชน ผ่านสารสนเทศ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีประโยชน์มากในการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เรียนรู้จากความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนเอง และการนำเสนอแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา ต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากชุมชนทั้งในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษาได้เห็นความสำคัญของแห่งเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยวุฒิไกร คำแฝง (2557 : 202-201) ที่นำผลการวิจัยและพัฒนา และการประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของฉลาด จันทรสุมบัติ ได้แนวทางที่ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย 6 ขั้นตอน และ 18 กิจกรรมย่อยการดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และผลการประเมินแนวทางที่มีความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดตามดังนี้คือ 1) ควรนำตัวชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการประเมินผลการพัฒนาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา 2) ควรนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ผลการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ระหว่างแหล่งเรียนรู้ ชุมชน ท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น ๆ ผ่านสื่อสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างเว็บไซต์ เฟสบุ๊ก 3) จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมจะต้องทำให้ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษา ควรมีการศึกษา การมีส่วนร่วมสถานศึกษากับชุมชนในการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ยุคปกติใหม่ และ 4) ควรวิจัยและพัฒนาในเรื่องการทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาควบคู่กันไปกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา

5. สรุป

ผลจากการวิจัย ได้แนวทางการการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กลไกการดำเนินงาน วิธีการดำเนินงาน ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบคือ 1) การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน 2) การดำเนินงานจัดกิจกรรมการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 16 กิจกรรม และเงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุดทุกด้าน

6. เอกสารอ้างอิง

- ฉลาด จันทสมบัติ. (2550). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้องค์กรชุมชน. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทรงรัตน์ ศรีสารคาม. (2553). กระบวนการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านแม่ใหญ่ อำเภอมะนัง จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วุฒิไกร คำแฝง. (2557). รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาโรงเรียนกุ๊กกาสิงห์ประชาสรรค์ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2542). คู่มือการจัดการความรู้ : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2554). บทสรุปสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). มาตรฐานการศึกษาของชาติ. กรุงเทพฯ : สหยาบสื่อและการพิมพ์.
- Fields, Deirdre D. (2002). An Evaluation of the Texas city ISD Alternative Learning Center. *Dissertation Abstracts International*, 62(11); 3636-A ; May.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3); 607 – 610.

องค์ประกอบและข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาทักษะ
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

Component and information for the development of blended learning model to
improve critical thinking skills for high school students

บรรลิต ดีล้อม¹, ปริณ ทนันชัยบุตร², ไพศาล สุวรรณน้อย³, สังเวียน ปินะกาลัง⁴

Bansit Deelom¹, Prin Tanunchabutra², Paisan Suwannoi³, Sangwean Pinagalang⁴

¹นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³ข้าราชการบำนาญ

⁴โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (ศึกษาศาสตร์)

^{1,2}Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Khon Kaen University, Thailand

³Retired Teacher

⁴Demonstration School of Khon Kaen University Secondary School, Thailand

Corresponding author. Email: bunsit@hotmail.com

(Received: June 7, 2023; Revised: June 17, 2023; Accepted: June 21, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นการวิจัยเอกสาร และ 2) ศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งเป็น 1. การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 โรงเรียน รวม 100 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ 2. การสนทนากลุ่ม กับครูผู้สอนรายวิชาวิทยาการคำนวณ กลุ่มเป้าหมายคือ ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาการคำนวณในระดับชั้นมัธยมศึกษา ในโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 โรงเรียน รวม 10 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบไปด้วย 1. การระบุปัญหา 2. การรวบรวมข้อมูล 3. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล 4. การตั้งสมมติฐาน 5. การสรุปอ้างอิง องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3. ขั้นตอนการเรียนรู้ 4. เนื้อหาสาระ 5. ระบบสังคม 6. หลักการตอบสนอง 7. สิ่งสนับสนุน 8. การนำไปใช้ 9. การวัดและประเมินผล และ 2) ปัจจัยสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า 1. การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันควรนำเครื่องมือสื่อสารที่เป็นอุปกรณ์พกพาไร้สายที่มีการใช้อย่างแพร่หลาย เช่น โทรศัพท์มือถือ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต ฯลฯ มาผสมผสานในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในแบบเผชิญหน้าและแบบออนไลน์ 2. การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนนั้น ควรนำแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้ในการพัฒนา

คำสำคัญ: ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ; การเรียนรู้แบบร่วมมือ; การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the components and indicators of critical thinking skills and elements of learning model by documentary research and 2) to study environmental factors that affect the development of critical thinking skills for high school students including 1. Student opinion study. It is exploratory research. The target group are high school students in 5 schools under Department of local administration total 100 students by purposive sampling. Collect data using a questionnaire. Data were analyzed using mean and standard deviation and 2. Group discussion with teachers who teach computational science. The target group are teachers who teach computational science in secondary level in schools under Department of local administration total 10 teachers by purposive sampling.

The research results were as follows: 1) Components and indicators of critical thinking skills consist: 1. Identify problem 2. Collecting information 3. Credibility of source of information 4. Hypothesis 5. Inference. The components of the learning model consist: 1. Principles 2. Objectives 3. Syntax 4. Content 5. Social system 6. Principles of reaction 7. Support system 8. Application 9. Measurement and Evaluation and 2) Environmental factors that affects the development of critical thinking skills for high school students, it was found that 1. Learning at present should combine communication devices that are portable wireless devices and widely used, such as mobile phones, smartphones, tablets, etc. in both face-to-face and online learning. 2. Learning activities to develop critical thinking skills for students should be use cooperative learning.

Keywords: Critical thinking skill; Cooperative learning; Blended learning

1. บทนำ

การก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีดิจิทัล (Higgins, 2014) นับเป็นความท้าทายต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก กิจกรรมทุก ๆ ด้านทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และการศึกษา ถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน และเต็มไปด้วยการแข่งขัน ผู้คนจะต้องมีการพัฒนาตนเองให้ทันต่อการพัฒนาของเทคโนโลยี สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ทำให้การศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคนให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วดังกล่าว โดยควรมีการผสมผสานระหว่างการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนปกติและการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการการเรียนรู้ รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้ผู้เรียนมีปัญญาแตกฉานในสาระข้อมูล (อัตถปฐิสมัภิทา) ใช้ศักยภาพในการเข้าถึงข้อมูลเข้าใจชัดเจน ถูกต้อง สามารถตั้งคำถาม ตรวจสอบสาระข้อมูล จำแนกแยกแยะว่าเป็นความรู้หรือข้อมูลที่จริงหรือไม่จริงสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หรือไม่อย่างไร (วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนา, 2563) อันจะเป็นรากฐานสำคัญในการที่จะร่วมพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานกันทั้งการสอนแบบเผชิญหน้า (face to face) และการเรียนรู้แบบออนไลน์ (Online learning) (Graham, 2012) สอดคล้องกับ Drexler (2001) และ Willett (2002) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นตัวแทนของรูปแบบการสอนทั้งหมดที่รวมเข้ากับเทคโนโลยี เช่น อีเมล สื่อสตรีมมิ่ง และอินเทอร์เน็ต และสามารถใช้ร่วมกับวิธีการสอนแบบดั้งเดิมได้ ซึ่งผู้เรียนสามารถควบคุมตัวแปรการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทั้งในด้านเวลา สถานที่ แนวทางการเรียนรู้ และอัตราการเรียนรู้ของตนเอง (Horn & Staker, 2012) การเรียนแบบผสมผสานจะสมบูรณ์ได้นั้น ต้องมีการใช้การผสมผสานระหว่างทรัพยากรการเรียนรู้ในทางกายภาพและที่เป็นสื่อ

เสมือนจริง เช่น การรวมเอาสื่อที่ต้องใช้ในทางด้านเทคโนโลยีกับการเรียนในห้องเรียนปกติเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ (Khan, 1997) ซึ่งเราต้องพิจารณาถึงเทคโนโลยีดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICTs) มากเป็นพิเศษ การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน จึงควรพิจารณาถึงโลกที่เต็มไปด้วยข้อมูล และนำจุดเด่นมาออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อย่างลงตัว เพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนสามารถส่งเสริมได้โดยการสอนที่ให้มีการปรึกษาหารือกัน (Azevedo, 2005) หมายความว่าควรมีสถานการณ์การเรียนรู้สำหรับ “การทดลองทางความคิด” ของผู้เรียนรายบุคคล (de Bono, 1992) แล้วเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนในกลุ่ม เพื่อให้สามารถทดลองทางความคิดของตนเอง สอดคล้องกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Brown, 2007) อันจะก่อให้เกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามที่คาดหวัง ซึ่ง Slavin (1996) และ Abrami & Chambers (1996) กล่าวว่า นักวิจัยเห็นด้วยกับประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในสี่มุมมอง คือ มุมมองที่สร้างแรงบันดาลใจ, มุมมองการทำงานร่วมกันทางสังคม, มุมมองพัฒนาการทางปัญญา และมุมมองการพัฒนาความรู้ความเข้าใจอย่างละเอียด กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้นและประสบความสำเร็จมากขึ้นเนื่องจากพวกเขาจะได้รับรางวัลเมื่อกลุ่มประสบความสำเร็จ, ห่วงใยผู้อื่นและทีม, การพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในกลุ่มทำให้พวกเขาได้รับการเติมเต็มและเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น โดยการอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจ

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยนำแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานรวมกับความสามารถของเทคโนโลยีดิจิทัลคือโมบายเลิร์นนิ่ง สำหรับโรงเรียนในสังกัด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (กสท.) กระทรวงมหาดไทย เพื่อให้ผู้เรียนเผชิญกับข้อมูลที่มีจำนวนมากมหาศาล (Big Data) แล้วกลับมาจัดกิจกรรมในห้องเรียนโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน ให้มีศักยภาพในการเรียนรู้ สืบเสาะแสวงหาข้อมูลที่ต้องการ สรุปสาระสำคัญของข้อมูล สื่อสารใจความสำคัญของข้อมูลนั้นกับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการเชื่อมโยงข้อมูลและสังเคราะห์เป็นแนวคิดใหม่ที่น่าไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

การวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการวิจัยเอกสาร โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ 2) เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดองค์ประกอบ และแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำมาใช้ในการวิจัยต่อไป

3.2 การศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

3.2.1 การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเทศบาลบ้านสามเหลี่ยม, โรงเรียนเทศบาลวัดกลาง, โรงเรียนเทศบาล ๑ (สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลอุบลรัตน์), โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม และโรงเรียนพิศาลปัญญานวิทยา โรงเรียนละ 20 คน รวม 100 คน

ตัวแปรต้นที่ศึกษา คือ สภาพการจัดการเรียนรู้ รายวิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ตัวแปรตามที่ศึกษา คือ ความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนรู้ รายวิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3.2.2 การสนทนากลุ่มกับครูผู้สอน

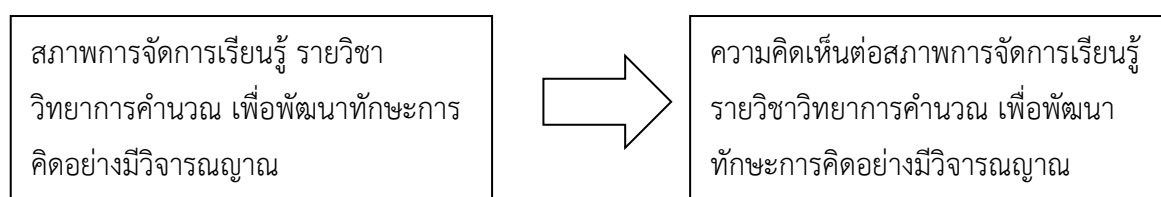
กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาการคำนวณในระดับชั้นมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเทศบาลบ้านสามเหลี่ยม, โรงเรียนเทศบาลวัดกลาง, โรงเรียนเทศบาล ๑ (สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลอุบลรัตน์), โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม และโรงเรียนพิศาลปัญญานวิทยา ที่มีประสบการณ์ในการสอนอย่างน้อย 5 ปี โรงเรียนละ 2 คนรวม 10 คน

ตัวแปรต้นที่ศึกษา คือ สภาพการจัดการเรียนรู้ รายวิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ตัวแปรตามที่ศึกษา คือ ความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนรู้ รายวิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

การวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการวิจัยเอกสาร โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็น

พื้นฐานในการกำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ 2) เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดองค์ประกอบ และแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อนำมาใช้ในการวิจัยต่อไป

5.2 การศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

5.2.1 การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ดำเนินการศึกษาความคิดเห็นโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนรู้ รายวิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน ประกอบไปด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล, ตอนที่ 2 แบบสอบถามด้านสภาพปัจจุบัน, ตอนที่ 3 แบบสอบถามด้านปัญหา และตอนที่ 4 แบบสอบถามด้านความต้องการ เป็นแบบสอบถามที่จัดทำในระบบออนไลน์ด้วยโปรแกรม Google Form ใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 50 นาที

5.2.2 การสนทนากลุ่มกับครูผู้สอน ดำเนินการสนทนากลุ่มกับครูผู้สอนรายวิชาวิทยาการคำนวณในระดับชั้นมัธยมศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการสอนอย่างน้อย 5 ปี โรงเรียนละ 2 คนรวม 10 คน โดยใช้โปรแกรม Zoom ใช้เวลาประมาณ 60 นาที

6. ผลการวิจัย

6.1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

6.1.1 จากการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสังเคราะห์องค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า องค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การระบุปัญหา 2) การรวบรวมข้อมูล 3) การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล 4) การตั้งสมมติฐาน และ 5) การสรุปอ้างอิง

6.1.2 จากการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ดังนี้ (Joyce and Weil, 2009; ทิศนา ขัมมณี, 2560) 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการเรียนรู้ 4) เนื้อหาสาระ 5) ระบบสังคม 6) หลักการตอบสนอง 7) สิ่งสนับสนุน 8) การนำไปใช้ และ 9) การวัดและประเมินผล

6.2 การศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

6.2.1 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน

ตารางที่ 1 แสดงผลแบบสอบถามด้านสภาพปัจจุบัน

ข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ขณะอยู่ที่บ้าน นักเรียนสืบค้นข้อมูลในอินเทอร์เน็ต	3.79	0.98	มาก
2. ครูให้นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือสืบค้นข้อมูลในอินเทอร์เน็ต	4.07	0.75	มากที่สุด
3. ครูให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลในอินเทอร์เน็ตจากที่บ้าน ก่อนมาเข้าชั้นเรียน	3.07	1.19	มาก
4. นักเรียนปรึกษาเพื่อนหรือครูในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล	3.79	0.82	มาก
5. ครูใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียว	3.14	1.03	มาก
6. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน	3.72	0.80	มาก
ไม่ประสงค์ตอบคำถาม	0	0	-
รวม	3.60	0.93	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนว่ามีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันอย่างไร ในรายวิชา วิทยาการคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.93) โดยมีข้อ ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครูให้นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือสืบค้นข้อมูลในอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.75)

ตารางที่ 2 แสดงผลแบบสอบถามด้านปัญหา

ข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. นักเรียนคิดว่า ข้อมูลที่ปรากฏในอินเทอร์เน็ตนั้นถูกต้องเสมอ	3.52	0.63	มาก
2. ในรายวิชานี้ สอนให้นักเรียนเลือกข้อมูลที่ถูกต้องจากอินเทอร์เน็ต	3.76	0.69	มาก
3. นักเรียนเคยเชื่อข้อมูลที่ไม่ถูกต้องในอินเทอร์เน็ต จนเกิดความเสียหาย	2.72	1.00	ปานกลาง
4. นักเรียนคิดว่า การที่ครูสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียวไม่น่าเบื่อ	3.72	1.16	มาก
5. นักเรียนคิดว่า การเรียนแบบฟังบรรยายอย่างเดียว ทำให้ไม่เข้าใจ เนื้อหามากนัก	3.69	0.93	มาก
6. นักเรียนคิดว่า การทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน มีความท้าทายมากกว่าการเรียนรู้แบบอื่น	3.90	1.01	มาก
ไม่ประสงค์ตอบคำถาม	0	0	-
รวม	3.55	0.90	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนว่ามีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่ผ่านมามีปัญหาอย่างไรหรือไม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.90) โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนคิดว่า การทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน มีความท้าทายมากกว่าการเรียนรู้แบบอื่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 1.01)

ตารางที่ 3 แสดงผลแบบสอบถามด้านความต้องการ

ข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ถ้าได้ศึกษาเนื้อหาด้วยตนเองก่อนมาเรียน จะทำให้เข้าใจบทเรียนมากขึ้น	3.76	0.83	มาก
2. ถ้าเลือกข้อมูลที่ต้องจากอินเทอร์เน็ต จะทำให้เข้าใจบทเรียนมากขึ้น	3.86	0.92	มาก
3. การที่จะเชื่อข้อมูลใดในอินเทอร์เน็ต ควรปรึกษากับเพื่อนๆ ก่อน	3.52	0.87	มาก
4. ในเวลาเรียน นักเรียนชอบเรียนรู้ผ่านเกมมากกว่าการฟังบรรยาย	3.76	1.09	มาก
5. การแบ่งกลุ่มแข่งขันกันในห้องเรียน ช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียนมากขึ้น	3.83	1.00	มาก
6. นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้มากขึ้น ด้วยการแบ่งปันความรู้กับเพื่อน ๆ	4.21	0.73	มากที่สุด
ไม่ประสงค์ตอบคำถาม	0	0	-
รวม	3.82	0.91	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนมีความต้องการการจัดการเรียนรู้อย่างไรในอนาคต ในรายวิชาการคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.91) โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้มากขึ้น ด้วยการแบ่งปันความรู้กับเพื่อน ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.73)

จากการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า การจัดการเรียนการสอนรายวิชาการคำนวณในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ครูให้นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือสืบค้นข้อมูลในอินเทอร์เน็ต ขณะอยู่ที่บ้าน นักเรียนสืบค้นข้อมูลในอินเทอร์เน็ต และนักเรียนปรึกษาเพื่อนหรือครูในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล รวมทั้ง นักเรียนเห็นว่า การทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน มีความท้าทายมากกว่าการเรียนรู้แบบอื่น รายวิชานี้สอนให้นักเรียนเลือกข้อมูลที่ถูกต้องจากอินเทอร์เน็ต นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้มากขึ้น ด้วยการแบ่งปันความรู้กับเพื่อน ๆ และถ้าเลือกข้อมูลที่ถูกต้องจากอินเทอร์เน็ต จะทำให้เข้าใจบทเรียนมากขึ้น

6.2.2 ผลการสนทนากลุ่มกับครูผู้สอน

ตารางที่ 4 ผลการสนทนากลุ่มกับครูผู้สอน

ประเด็น	สรุปผลการสนทนากลุ่ม
1. ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาการคำนวณอย่างไร	ครูส่วนใหญ่สอนตามหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ซึ่งจัดทำขึ้นตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. ครูจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อย่างไร	ครูส่วนใหญ่ใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ระบบจัดการห้องเรียน (Google Classroom), เว็บไซต์ส่วนตัว, แบบทดสอบออนไลน์, ใบงานออนไลน์, เกมต่าง ๆ ที่มีบนอินเทอร์เน็ต ฯลฯ

ประเด็น	สรุปผลการสนทนากลุ่ม
3. ครูจัดการเรียนการสอนในห้องใดบ้าง อย่างไร	ครูส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนในห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ มีบ้างบางครั้งก็จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ
4. ครูนำวิธีการสอนใดบ้าง มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	ครูหลายท่านใช้ระบบจัดการห้องเรียน (Google Classroom) มาใช้ในการมอบหมายงาน ส่งงาน ตรวจสอบให้คะแนน และสะท้อนผลกลับไปยังผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ที่ตนเองพัฒนาขึ้น หรือจากเว็บไซต์อื่นโดยแนะนำนักเรียนถึงความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล และมีครูบางท่านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยแบ่งกลุ่มให้นักเรียนร่วมกันเรียนรู้และส่งตัวแทนกลุ่มออกมาเล่นเกมแข่งขันกันระหว่างกลุ่ม ซึ่งนักเรียนให้ความสนใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี
5. ครูนำสื่อเทคโนโลยีใดบ้างมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	มีการนำระบบจัดการห้องเรียน (Google Classroom) มาใช้ในการมอบหมายงาน ส่งงาน ตรวจสอบให้คะแนน และสามารถสะท้อนผลกลับไปยังผู้เรียนได้ทันที รวมทั้งมีการพัฒนาเว็บไซต์ส่วนตัวเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียน มีการจัดทำแบบทดสอบออนไลน์, ใบงานออนไลน์ นำคลิปวิดีโอจากอินเทอร์เน็ตมาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ และมีการนำเกมต่าง ๆ ที่มีบนอินเทอร์เน็ตมาใช้เพื่อกระตุ้นความสนใจเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น
6. มีการนำข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น บทความ มาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนหรือไม่	ครูส่วนใหญ่มีการนำข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตมาใช้ ทั้งด้วยตัวเอง และการให้ผู้เรียนสืบค้นความรู้ด้วยตนเอง ทั้งจากเว็บไซต์ที่ตนเองพัฒนาขึ้นและจากเว็บไซต์อื่น
7. ข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด	ครูส่วนใหญ่เห็นว่า ข้อมูลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีทั้งจริงและเท็จ จึงควรพิจารณาให้ถี่ถ้วน ในการเลือกที่จะเชื่อข้อมูลต่าง ๆ บนนั้น แต่หลายท่านเห็นว่า ข้อมูลที่เกี่ยวกับวิชาการหรือการเรียนการสอน มักมีความน่าเชื่อถือ
8. ครูมีวิธีการอย่างไร ในการทำให้นักเรียนพิจารณาข้อมูลข่าวสารในอินเทอร์เน็ตได้อย่างรอบคอบ	ครูส่วนใหญ่แนะนำนักเรียนถึงความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ว่า ควรพิจารณาจากส่วนใดบ้าง เช่น เป็นเว็บไซต์ของหน่วยงานการศึกษา, องค์กรของรัฐ, Wikipedia ฯลฯ เป็นต้น
9. ครูเคยใช้วิธีการสอนโดยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำกิจกรรมหรือไม่ ถ้าเคยได้ผลอย่างไร	ครูหลายท่านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก เพื่อให้นักเรียนร่วมกันเรียนรู้และส่งตัวแทนกลุ่มออกมาเล่นเกมแข่งขันกันระหว่างกลุ่ม ซึ่งนักเรียนให้ความสนใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี
10. การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาวิทยาการคำนวณ มีปัญหาอะไร แล้วแก้ปัญหาเหล่านั้นได้โดยวิธีใด	นักเรียนในกลุ่มนักฟุตบอลมีความสนใจในการเรียนน้อย ครูจึงให้นักเรียนร่วมกันเรียนรู้เป็นกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนช่วยเหลือกันและกัน ทำให้นักเรียนพัฒนาตนเองได้ดียิ่งขึ้น

จากตารางที่ 4 พบว่า การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาวิทยาการคำนวณเป็นการจัดการเรียนการสอนในห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ใช้เนื้อหาตามหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ซึ่งจัดทำขึ้นตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551 ซึ่งครูส่วนใหญ่ใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียน เช่น ระบบจัดการห้องเรียน (Google Classroom) มาใช้ในการมอบหมายงาน ส่งงาน ตรวจให้คะแนน และสะท้อนผลกลับไปยังผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ที่ตนเองพัฒนาขึ้น หรือจากเว็บไซต์อื่นโดยแนะนำนักเรียนถึงความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล รวมทั้งมีการนำข้อมูล, เครื่องมือ, สื่อวีดิทัศน์และเกมต่างๆ เช่น Kahoot ที่มีบนอินเทอร์เน็ต มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งมีการแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก เพื่อให้นักเรียนร่วมกันเรียนรู้และส่งตัวแทนกลุ่มออกมาเล่นเกมแข่งขันกันระหว่างกลุ่ม ซึ่งนักเรียนให้ความสนใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 จากผลการศึกษารูปแบบองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ อภิปรายผลได้ว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1. การระบุปัญหา 2. การรวบรวมข้อมูล 3. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล 4. การตั้งสมมติฐาน และ 5. การสรุปอ้างอิง องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย 9 องค์ประกอบ คือ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3. ขั้นตอนการเรียนรู้ 4. เนื้อหาสาระ 5. ระบบสังคม 6. หลักการตอบสนอง 7. สิ่งสนับสนุน 8. การนำไปใช้ และ 9. การวัดและประเมินผล

7.2 จากผลการศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อภิปรายผลได้ว่า

7.2.1 การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันควรนำเครื่องมือสื่อสารที่เป็นอุปกรณ์พกพาไร้สายที่มีการใช้อย่างแพร่หลาย เช่น โทรศัพท์มือถือ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต ฯลฯ มาผสมผสานในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในแบบเผชิญหน้าและแบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่จำกัดสถานที่หรือเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แคทลียา ศรีแปลก (2562) ได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบนิรนามผ่านโมบายเลิร์นนิ่งและวิธีการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชายแดน มิ่งเมือง และคณะ (2560) ได้ทำการศึกษาหลักการและแนวทางการประยุกต์ใช้โมบายเลิร์นนิ่งและเทคนิคสเปซรีพิทชัน ผลการศึกษาพบว่า หลักการและแนวคิดของโมบายเลิร์นนิ่ง คือ เรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา, เรียนรู้ได้ทันที และเรียนรู้แบบมีกระบวนการสำหรับหลักการและแนวคิดของเทคนิคสเปซรีพิทชัน คือ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้, มีการเรียนรู้แบบตอบสนอง และช่วยให้จดจำความรู้ได้ดี สามารถตอบสนองต่อบริบท สภาพ และความต้องการของประเทศไทย ที่มีนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่มุ่งเน้นพัฒนาประเทศด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศรวมถึงการพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์ และพฤติกรรมของเยาวชนที่มีการใช้โทรศัพท์กันอย่างแพร่หลาย รวมไปถึงทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิทย์ ต้นทนะเทวินทร์ (2565) ได้ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบ E-learning ร่วมกับการใช้ปัญหาเป็นฐานและการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD พบว่า โดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.6668 หรือมีความก้าวหน้าร้อยละ 66.68 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

7.2.2 การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนนั้น ควรนำแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้ในการพัฒนา โดยแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีหลากหลายเทคนิคให้เลือกใช้ตามความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรวิทย์ เลิศรัตน์ธำรงกุล (2563) ที่ได้ทำการพัฒนาบทเรียนบนเว็บไซต์ที่ใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือวิชาภูมิศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีพัฒนาการของทักษะทางด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tabitha Sri Hartati Wulandari และคณะ (2017) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการคิดอย่างมี

วิจารณ์งานของนักเรียนผ่านการผสมผสาน PDEODE และ STAD ในการบรรยายเรื่องโภชนาการและสุขภาพ ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การรวม PDEODE และ STAD สามารถปรับปรุงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนในการบรรยายด้านโภชนาการและสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันควรนำเครื่องมือสื่อสารที่เป็นอุปกรณ์พกพาไร้สายที่มีการใช้อย่างแพร่หลาย เช่น โทรศัพท์มือถือ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต ฯลฯ มาผสมผสานในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในแบบเผชิญหน้าและแบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่จำกัดสถานที่หรือเวลา รวมทั้งการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนนั้น ควรนำแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้ในการพัฒนา อย่างไรก็ตาม ควรศึกษาบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน เพื่อให้สามารถพัฒนานักเรียนได้เต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้เป็นฐานแนวคิดในการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. ควรมีการศึกษาแบบเจาะลึกโดยการสัมภาษณ์บุคลากรในสถานศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะเป็นการสะท้อนภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

9. เอกสารอ้างอิง

- แคลเลีย ศรีแปลก. (2562). ผลของการสอนแบบนิรนัยผ่านโมบายเลิร์นนิ่งที่มีต่อผลสัมฤทธิ์และแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีผลการเรียนต่างกัน. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 47(3), (กรกฎาคม - กันยายน 2562).
- ชายแดน มิ่งเมือง และคณะ. (2560). ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้โมบายเลิร์นนิ่งด้วยเทคนิคสเปิร์ทพีทิตขึ้น. วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 4(2), กรกฎาคม - ธันวาคม 2560.
- ทิตนา แชมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรวิทย์ ต้นชนะเทวินทร์. (2565). การจัดการเรียนรู้แบบ e-learning ร่วมกับ การใช้ปัญหาเป็นฐาน และการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ ทักษะความคิดสร้างสรรค์รายวิชาประกันคุณภาพการศึกษา ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 12(4), ตุลาคม - ธันวาคม; 53-63.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มาร์ต พัฒนา. (2563). ปัญญา 4 วิถีใหม่ New Normal. ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

- วีรวิทย์ เลิศรัตน์ธำรงกุล. (2563). การพัฒนาบทเรียนบนเว็บที่ใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ วิชากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. **วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**, 10(2), พฤษภาคม - สิงหาคม 2563.
- Azevedo, R. (2005). Computer Environments as metacognitive tools for enhancing learning. **Educational Psychologist**, 4; 193-197.
- Brown, D. (2007). **Principles of Language Learning and Teaching (5th ed.)**. New York: Pearson/Longman.
- de Bono, E. (1992). **Teach yourself to Think**. London: Penguin.
- Fosnot, C. (1996). **Constructivism: Theory, perspectives, and practice**. New York: Teachers College Press.
- Glaserfeld, E. (1995). Introduction: Aspects of constructivism. Quoted in Catherine Twomey Fosnot. **Constructivism: Theory perspectives and practice**. New York. USA. Teachers Collage, Columbia University; 3-8.
- Graham, C. R. (2012). **Emerging practice and research in blended learning**. In M.G. Moore (Ed.). **Handbook of distance education**. 3rd ed. (pp. 333-350). New York: Routledge.
- Higgins, S. (2014). **Critical thinking for 21st century education: a cyber-tooth curriculum?**. *Prospects*, 44; 559-574.
- Horn, M. B. & Staker, H. (2012). **Classifying K-12 Blended Learning**. Innosight Institute.
- Joyce, B.R., Weil, M., and Calhoun, E. (2009). **Model of teaching**. 8th ed. USA: Pearson Education, Inc.
- Khan, B.H. (1997). **Web-based instruction**. Eaglewood Cliffs, NJ: Educational Technologies Publications.
- Marsh, J., & Drexler, P. (2001). **How to design effective blended learning**. Sunnyvale, CA: Brandon-Hall.
- P. C. Abrami & B. Chambers. (1996). Research on cooperative learning and achievement: Comments on Slavin. **Contemporary Educational Psychology**, 21(1); 70-79.
- R. Slavin. (1996). Research on cooperative learning and achievement: What we know, what we need to know. **Contemporary educational psychology**, 21(1); 43-69.
- Tabitha Sri Hartati Wulandari et al. (2017). Students' Critical Thinking Improvement through PDEODE and STAD Combination in The Nutrition and Health Lecture. **International Journal of Evaluation and Research in Education (IJERE)**, 6(2), June 2017; 110-117.
- Underhill, R.G. (1991). **Two layer of constructivist curricular interaction**. Quoted in **Radical constructivism in mathematics education**, 229-248. Edited by Von Glaserafeld (Ed.). Dordrecht, the Netherlands: Kluwer Academic.
- Willett, H. G. (2002). Not one or the other but both: Hybrid course delivery using WebCT. **The Electronic Library**, 20(5); 413-419. doi: 10.1108/02640470210447847.

การให้ความรู้ด้านกฎหมายพื้นฐานในยุคดิจิทัล : ศึกษาเฉพาะโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566
Providing basic legal knowledge in the digital age: Study only schools participating
in the project to improve the quality of education and local development.
with a higher education institution as a mentor Fiscal year 2023

ดวงพร อานันทศิริเกียรติ¹, วิทวัส ผาภิสมมา², ชนาภานต์ ตะกรุดโทน³

Taungporn Arnantasirikiat¹, Witthawas Pharbsimmar², Chanakan Takrudthon³

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

²อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

³นักวิจัยอิสระ

¹Assistant Professor, Lecturer, Faculty of Law, College of Asian Scholars, Thailand

²Lecturer, Faculty of Law, College of Asian Scholars, Thailand

³Independent researcher

Corresponding author. Email: taungporn@cas.ac.th

(Received: April 5, 2024; Revised: May 2, 2024; Accepted: May 8, 2024)

บทคัดย่อ

จากการที่คณะนิติศาสตร์ได้รับอนุมัติ จากสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.) ให้เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เพื่อสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษาทำหน้าที่เป็น “พี่เลี้ยง” ให้กับโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ภายใต้ชื่อโครงการ “การพัฒนาทักษะการสอนด้านกฎหมายพื้นฐานในยุคดิจิทัล” ดำเนินการอบรมให้ความรู้แก่คุณครูโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะการสอนด้านกฎหมายพื้นฐานในยุคดิจิทัล มีการนำความรู้ ทักษะและสื่อการสอนไปถ่ายทอดให้กับนักเรียนเพื่อให้มีความรู้ต่อไปตลอดจนมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการจากการดำเนินโครงการดังกล่าว จึงได้มีการพัฒนาความรู้สู่งานวิจัย เป็นการวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้วิทยาการผสม (Mixed Research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitively Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย โดยแบ่งข้อมูลเป็น 2 ระยะ คือระยะที่ 1 จากกลุ่มผู้ที่เข้ารับการอบรม ประกอบด้วย ครู อาจารย์จำนวน 51 คน ระยะที่ 2 หลังจากการอบรมแล้ว นำไปถ่ายทอดแก่นักเรียน โดยเก็บข้อมูลเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มครูผู้ถ่ายทอดจำนวน 10 คนและนักเรียนผู้รับการถ่ายทอดจำนวน 192 คน รวมเป็นจำนวน 202 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์เชิงสถิติ (statistical analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) รายงานผลเป็นการบรรยายประกอบการวิเคราะห์และนำเสนอเป็นรูปแบบของตาราง โดยมีผลการประเมินสรุปดังนี้

1. จากการดำเนินการวิจัย แบ่งข้อมูลเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการประเมินผลความรู้ ทักษะในการสอนด้านกฎหมายพื้นฐานในยุคดิจิทัล จากครู อาจารย์ ผู้เข้ารับการอบรมโดยประเมินผลครู อาจารย์ ก่อนและหลังเข้ารับการอบรมมีความรู้และทักษะการสอนด้านกฎหมายพื้นฐานในยุคดิจิทัลเพิ่มมากขึ้นระยะที่ 2 เป็นการติดตามผลการดำเนินโครงการหลังการเข้ารับการอบรม ครู อาจารย์ สามารถนำความรู้ ทักษะและสื่อการสอนจากการอบรมไปถ่ายทอดให้นักเรียนทำให้

นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจกฎหมายพื้นฐานในยุคดิจิทัล จากการถ่ายทอดจากครู อาจารย์ โดยผ่านสื่อการสอนในรูปแบบของคู่มือ และสิ่งพิมพ์ที่เก็บในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ E-Book มากขึ้น

2. การประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม จากกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมอบรมในระยะที่ 1 จำนวน 51 คน ทำให้พบว่า ผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ด้านการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม หลังเข้าร่วมโครงการ กระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินงานเกี่ยวกับผู้ดำเนินโครงการและวิทยาการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับดีมาก

3. การประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจจากการติดตามการนำความรู้ ทักษะและสื่อการสอนไปถ่ายทอดให้นักเรียน (สำหรับครูผู้ถ่ายทอด) จากกลุ่มครูตัวอย่างจำนวน 10 คน ทำให้พบว่า ผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ด้านการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับดีมากสำหรับนักเรียนผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดมีความคิดเห็นและพึงพอใจต่อการถ่ายทอดของคุณครู กลุ่มนักเรียนตัวอย่างจำนวน 192 คนพบว่า ผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการด้านการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม ก่อนเข้าร่วมโครงการ ผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม หลังเข้าร่วมโครงการ อยู่ในระดับ

4. จากผลการดำเนินการวิจัย ทำให้ทราบว่า วิธีการสอนกฎหมายซึ่งมีเนื้อหาที่ค่อนข้างยาก ควรมีวิธีนำเนื้อหากฎหมายสลับกับกิจกรรมในระหว่าง โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกิจกรรมดังกล่าว ตลอดจนควรมีการพัฒนาสื่อการสอนให้ทันสมัยกับเหตุการณ์ปัจจุบัน โดยควรนำวิธีการสอนดังกล่าวไปใช้สำหรับรายวิชาอื่นด้วย

คำสำคัญ: การให้ความรู้ด้านกฎหมายพื้นฐานในยุคดิจิทัล; ทักษะการสอน; สื่อการสอน; การติดตาม; การนำความรู้ไปถ่ายทอด; ความพึงพอใจ

Abstract

From being approved by the Faculty of Law From the Office of the Permanent Secretary, Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation (Higher Education, Science, Research and Innovation) to join the project to improve the quality of education and local development with higher education institutions as U-School Mentors for the fiscal year 2023 to support higher education institutions acting as "mentors" for schools participating in the project under the project "Improving Basic Legal Teaching Skills in the Digital Age" conducts training to educate teachers with the objective of increasing knowledge and teaching skills in basic law in the digital age. There is knowledge skills and teaching media are transferred to students that they will have knowledge as well as be satisfied in participating in the project from the implementation. Therefore, knowledge has been developed for the research. The research was from documents (Documentary Research) using mixed science (Mixed Research), both quantitative research (Quantitively Research) and qualitative research (Qualitative Research) using questionnaires. (Questionnaire) were the instruments for gathering information from target groups. The data was divided into 2 phases: Phase 1 was from a group of people who received training, consisting of 51 teachers. Phase 2 after the training conveyed to the students. The data was collected into 2 groups: 10 broadcasting teachers and 192 broadcasting students, totaling 202 people. Data analysis used content analysis (Content Analysis) and statistical analysis. (Statistic Analysis) using a ready-made program to analyze the mean ($\bar{x}$) and standard

deviation (S.D.). The results were reported as a narrative accompanying the analysis and presented in the form of a table. The evaluation results were summarized as follows:

1. From conducting research divide the information into 2 phases: Phase 1 was the knowledge evaluation. Basic legal teaching skills in the digital age from teachers. Teachers who attended the training by evaluating teachers before and after receiving the training had increased. Knowledge and skills in teaching basic legal laws in the digital age. Phase 2 was follow up on the results of the project after attending the training. Teachers can take the knowledge, skills, and teaching materials from the training to the students, gave them knowledge and understanding of basic laws in the digital age. From the transmission from teachers through teaching media in the form of manuals and printed materials stored in electronic formats, E-Books were increasing.

2. Evaluation of opinions and satisfaction of trainees from a sample group of 51 people who participated in the training in Phase 1 it was found that the results were achieved according to the project objectives. In terms of developing learning skills in the 21st century, results obtained from participating in projects activities after joining the project processes and procedures regarding project operators and facilities trainers. It was at a very good level.

3. Evaluating opinions and satisfaction from following up on knowledge implementation skills and teaching media to pass on to students (for broadcasting teachers) from a sample group of 10 teachers found that the results met the objectives of the project. The development of learning skills in the 21st century was at a very good level. The students who received the training expressed their opinions and were satisfied with the teaching of the teachers. A sample group of 192 students found that the results of the project's objectives in developing learning skills in the 21st century were the results obtained from participating in the project/activities. Before joining the project achievement received from participating in projects activities after joining the project, it is at the level.

4. From the results of the research, it was found that the teaching method for law has rather difficult content. There should be the way to intersperse legal content with activities during by allowing students to participate in the activities. In addition, teaching media should be developed to keep up with current events. These teaching methods should be used for other subjects as well.

Keywords: Basic Legal Knowledge in the Digital Age; Teaching Skills; Teaching Media; Tracking; Transferring Knowledge; Satisfaction

1. บทนำ

การให้บริการทางวิชาการแก่สังคมถือเป็นพันธกิจด้านหนึ่งของสถาบันการศึกษา ซึ่งดำเนินการตามความถนัดของแต่ละสาขาวิชา คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ได้จัดการเรียนการสอนด้านกฎหมาย จึงได้ดำเนินการให้บริการวิชาการด้านที่เกี่ยวกับกฎหมาย อาทิเช่น การให้คำปรึกษาด้านกฎหมายแก่บุคคลภายในและภายนอกสถาบัน การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายต่าง ๆ แก่โรงเรียนหรือหน่วยงานภายนอกที่มีความต้องการ ในปีการศึกษา 2566 คณะนิติศาสตร์ได้รับอนุมัติ จาก

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.) ให้เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เพื่อสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาทำหน้าที่เป็น “พี่เลี้ยง” โดยใช้ชื่อโครงการว่า “การพัฒนาทักษะการสอนด้านกฎหมายพื้นฐานในยุคดิจิทัล” โดยมีมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นแม่ข่ายของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

หลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เกิดการดำเนินชีวิตในวิถีชีวิตใหม่หรือที่เรียกว่า New normal ทุกคนต้องปรับตัวเองให้สอดคล้องกับการใช้ชีวิตดังกล่าว ตลอดจนการเรียนการสอนก็ต้องมีการปรับตัวเช่นกัน จึงทำให้เกิดการสอนในรูปแบบออนไลน์ผ่านโปรแกรมต่าง ๆ เช่น Line Facebook Zoom หรือแอปพลิเคชันในรูปแบบอื่น ทั้งผู้สอน ผู้เรียน ต้องปรับวิธีการสอน การเรียน โดยการผ่านรูปแบบและสื่อการสอนที่จะทำให้เข้าใจได้ง่ายและทั่วถึง

คณะนิติศาสตร์ได้ดำเนินการอบรมให้ความรู้ด้านกฎหมายที่มีความจำเป็นในชีวิตประจำวันซึ่งอยู่ในยุคดิจิทัล ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายจราจร ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประมวลกฎหมายยาเสพติด เป็นต้น การผลิตสื่อการสอนในรูปแบบของคู่มือ และสิ่งพิมพ์ที่เก็บในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ E-Book นอกจากนี้ยังได้มีการติดตามและประเมินผลของการดำเนินโครงการ การจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ และนำข้อมูลมาดำเนินการรวบรวม วิเคราะห์ สรุปผลการดำเนินการ ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและแนวทางในการแก้ไข เพื่อนำไปปรับปรุงในการจัดกิจกรรมหรือโครงการในครั้งต่อไป

2 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อประเมินผลความรู้ และทักษะในการสอนด้านกฎหมายพื้นฐานในยุคดิจิทัลของครู อาจารย์ก่อนและหลังเข้ารับการอบรม
- 2.2 เพื่อประเมินผลครู อาจารย์ในการนำความรู้ ทักษะและสื่อการสอนจากการอบรมไปถ่ายทอดให้นักเรียน
- 2.3 เพื่อประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม

3 ขอบเขตการวิจัย

ครู อาจารย์ผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 51 คน และนักเรียนที่ได้รับการถ่ายทอดจำนวน 192 คน

4 วิธีกรวิจัย

4.1 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีและแนวคิดในหนังสือวิชาการ วารสาร เอกสารการวิจัย วิทยานิพนธ์ และรายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดขอบเขตการศึกษาในแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาการศึกษาวิจัยโดยนำกรอบ แนวคิดมาสร้างเป็นแบบสอบถาม

4.2 การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ที่จะนำมาทำการวิเคราะห์

5 ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การให้ความรู้ด้านกฎหมายพื้นฐานในยุคดิจิทัล : ศึกษาเฉพาะโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566” เป็นการ

วิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้วิทยาการผสม (Mixed Research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลความรู้ ทักษะในการสอนด้านกฎหมายพื้นฐานในยุคดิจิทัลของครู อาจารย์ ก่อนและหลังการเข้ารับการอบรม ครู อาจารย์สามารถนำความรู้ ทักษะและสื่อการสอนจากการอบรมไปถ่ายทอดแก่นักเรียน ตลอดจนประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม เพื่อนำผลที่ได้รับมาปรับปรุง พัฒนา สำหรับการดำเนินการครั้งต่อไป โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่เข้าร่วมอบรมโครงการดังกล่าว คือ โดยแบ่งข้อมูลเป็น 2 ระยะได้แก่

1. ระยะที่ 1 จากกลุ่มผู้ที่เข้ารับการอบรม ประกอบด้วย ครู อาจารย์จำนวน 51 คน

2. ระยะที่ 2 หลังจากการอบรมแล้ว นำไปถ่ายทอดแก่นักเรียน โดยเก็บข้อมูลเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มครูผู้ถ่ายทอดจำนวน 10 คนและนักเรียนผู้รับการถ่ายทอดจำนวน 192 คน รวมเป็นจำนวน 202 คน

พร้อมทั้งประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมโดยใช้แบบประเมิน จากนั้นนำผลดังกล่าวมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อหาข้อสรุป การวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกออกเป็น 2 ส่วนคือ การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และการวิเคราะห์เชิงสถิติ (statistical analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย รายงานผลเป็นการบรรยายประกอบการวิเคราะห์และนำเสนอเป็นรูปแบบของตาราง โดยมีผลการประเมินสรุปดังนี้

1.ระยะที่ 1 จากกลุ่มผู้ที่เข้ารับการอบรม ประกอบด้วย ครู อาจารย์จำนวน 51 คน

1.1ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา ได้แก่ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ สถานภาพผู้ตอบ ระดับการศึกษา อายุ เพศ

พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 29.41 เพศหญิง จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 70.59 รวมทั้งหมด 51 คน คิดเป็นร้อยละ 100

สถานภาพผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.92 ครูผู้สอน/อาจารย์ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 96.08 รวมทั้งหมด 51 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ระดับการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างสำเร็จระดับการศึกษาปริญญาเอก จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.96 ระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 31.37 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 รวมทั้งหมด 51 คน คิดเป็นร้อยละ 100

อายุ พบว่าอายุของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับ 26-30 ปี จำนวน 7คน คิดเป็นร้อยละ 13.73 30 ปีขึ้นไป จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 86.27 รวมทั้งหมด 51 คน คิดเป็นร้อยละ 100

1.2 ประเมินผลความรู้กฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการสอนด้านกฎหมายพื้นฐานในยุคดิจิทัล

เป็นกระบวนการประเมินความรู้ที่แบ่งออกเป็น 2 แบบคือ แบบทดสอบ Pre – Test และแบบทดสอบ Post –Test กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มเดียวกัน โดยใช้แบบสอบถามเป็นลักษณะคำถามปิด เป็นจำนวน 20 ข้อ มีคำตอบให้เลือกเป็นจำนวน 4 ข้อ โดยให้เลือกจากคำตอบข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว โดยได้ผลสรุปดังต่อไปนี้คือ

1.2.1 ผลแสดงผลประเมินเป็นข้อที่ตอบถูกของกลุ่มตัวอย่าง รายละเอียดดังนี้คือ

1.2.1.1 แบบทดสอบ Pre – Test พบว่าจำนวนข้อที่ตอบถูกของกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ข้อ 5 คนโดยสารรถจักรยานยนต์ไม่สวมหมวกนิรภัยความผิดอยู่กับผู้ใด จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 52.90 รองลงมา ได้แก่ ข้อ 20. เพื่อประโยชน์ในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงาน ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ มีหน้าที่และอำนาจอย่างไรบ้าง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 51.00 รองลงมาได้แก่ ข้อ 3.รถที่มีความเร็วช้า ผู้ขับขี่จะต้องปฏิบัติอย่างไร จำนวน และ ข้อ 17. ข้อใดคือยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามประมวลกฎหมายยาเสพติดพ.ศ.2564 จำนวน 24 คนคิดเป็นร้อยละ 47.10 รองลงมา ได้แก่ ข้อ 2. การขับรถผ่านทางร่วมทางแยก ผู้ขับขี่ต้องปฏิบัติอย่างไร และ ข้อ 13.

Spam mail หมายถึงอะไร จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 43.10 รองลงมาได้แก่ ข้อ 11. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์หมวด 1 มาตรา 5 กล่าวถึงสิ่งใด และ ข้อ 15.การกระทำใดไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ข้อ 16. ข้อใดคือความหมายคำว่า “ยาเสพติด” ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 39.20

1.2.1.2 แบบทดสอบ Post-Test พบว่าจำนวนข้อที่ตอบถูกของกลุ่มตัวอย่าง มากที่สุด 5 อันดับแรก คือ ข้อ 17. ข้อใดคือยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 และ ข้อ 19. ยาเสพติดให้โทษ ตามประมวลกฎหมายยาเสพติดพ.ศ. 2564 แบ่งเป็นกี่ประเภท จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาได้แก่ ข้อ 6. พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีทั้งหมดกี่มาตรา และ ข้อ 15. การกระทำใดไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 94.12 รองลงมาได้แก่ ข้อ 4. ข้อใดถือเป็นรถฉุกเฉินตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ.2522 จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 90.20 รองลงมาได้แก่ ข้อ 3. รถที่มีความเร็วช้า ผู้ขับจะต้องปฏิบัติอย่างไร และ ข้อ 10. รัฐมนตรีกระทรวงใดที่รักษาการและมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 88.20 รองลงมาได้แก่ ข้อ 8. การขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นคนไร้ความสามารถ ต้องขอความยินยอมจากผู้ใด และ ข้อ 13. Spam mail หมายถึงอะไร จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 84.30

1.2.2 ผลการเปรียบเทียบประเด็นความรู้และความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างในเนื้อหาของแบบทดสอบ เป็นรายข้อ ซึ่งเป็นการใช้แบบทดสอบ Pre - Test และ Post - Test จำแนกความแตกต่าง มีจำนวน 20 ข้อ ได้แก่

ข้อที่ 1. จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Pre-Test จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 31.40 มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อยที่สุด จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Post-test จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 72.50 มีความรู้ความเข้าใจระดับระดับปานกลาง และมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกเพิ่มขึ้น 21 คน คิดเป็นร้อยละ 41.10

ข้อที่ 2. จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Pre-Test จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 47.10 มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Post-Test จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 78.40 มีความรู้ความเข้าใจระดับระดับปานกลาง และมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกเพิ่มขึ้น 18 คน คิดเป็นร้อยละ 35.30

ข้อที่ 3. จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Pre-Test จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 43.10 มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Post-Test จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 88.20 มีความรู้ความเข้าใจระดับระดับมาก และมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกเพิ่มขึ้น 21 คน คิดเป็นร้อยละ 41.10

ข้อที่ 4. จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Pre-Test จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 37.30 มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อยที่สุด จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Post-Test จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 90.20 มีความรู้ความเข้าใจระดับระดับมาก และมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกเพิ่มขึ้น 27 คน คิดเป็นร้อยละ 52.90

ข้อที่ 5. จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Pre-Test จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 52.90 มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Post-Test จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 80.40 มีความรู้ความเข้าใจระดับระดับมาก และมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกเพิ่มขึ้น 14 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50

ข้อที่ 6. จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Pre-Test จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อยที่สุด จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Post-Test จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 94.12 มีความรู้ความเข้าใจระดับระดับมาก และมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกเพิ่มขึ้น 35 คน คิดเป็นร้อยละ 68.60

ข้อที่ 7. จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Pre-Test จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อยที่สุด จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Post-Test จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 72.50 มีความรู้ความเข้าใจระดับระดับปานกลาง และมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกเพิ่มขึ้น 24 คน คิดเป็นร้อยละ 47.00

ข้อที่ 19. จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Pre-Test จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 35.30 มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อยที่สุด จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Post-Test จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 มีความรู้ความเข้าใจระดับระดับมาก และมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกเพิ่มขึ้น 33 คน คิดเป็นร้อยละ 51.35

ข้อที่ 20. จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Pre-Test จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 51.00 มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Post-Test จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 68.60 มีความรู้ความเข้าใจระดับระดับปานกลาง และมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกเพิ่มขึ้น 9 คน คิดเป็นร้อยละ 17.60

1.3 เพื่อประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม หลังจากการอบรม จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 51 คน แบ่งการศึกษาออกเป็น 6 ด้าน

ด้านที่ 1 ด้านผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับดีมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเสริมสร้างและพัฒนาทักษะการสอนด้านกฎหมายพื้นฐานแก่ครูอาจารย์เพื่อนำไปสอนให้นักเรียน ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.79$) การพัฒนาสื่อการสอนให้ทันสมัยกับยุคดิจิทัล ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายได้ง่ายขึ้น ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.76$) การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.73$) ผลรวมความพึงพอใจต่อด้านผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.76$)

ด้านที่ 2 ด้านการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับดีมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินกิจกรรม มีการส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมอบรม เกิดทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.73$) ขั้นตอนและวิธีการดำเนินกิจกรรม มีการส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมอบรม เกิดทักษะการใฝ่รู้ ในเรื่องราวที่ต้องศึกษา ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.70$) ขั้นตอนและวิธีการดำเนินกิจกรรม มีการส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมอบรมเกิดกระบวนการคิด มีความทันสมัย แปลกใหม่แตกต่างไปจากการเรียนปกติ ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.64$) ขั้นตอนและวิธีการดำเนินกิจกรรม มีการส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมอบรม เกิดทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.61$) ผลรวมความพึงพอใจต่อด้านการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.67$)

ด้านที่ 3 ด้านผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม ก่อนเข้าร่วมโครงการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับดี เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีความรู้และการพัฒนาเกี่ยวกับประมวลกฎหมายยาเสพติด ระดับดี ($\bar{X} = 4.45$) มีความรู้และการพัฒนาเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติจราจรทางบก ระดับดี ($\bar{X} = 4.42$) มีความรู้และการพัฒนาเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ระดับดี ($\bar{X} = 4.36$) มีความรู้และการพัฒนาเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ระดับดี ($\bar{X} = 4.33$) ผลรวมความพึงพอใจต่อด้านผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม ก่อนเข้าร่วมโครงการ ระดับดี ($\bar{X} = 4.39$)

ด้านผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม หลังเข้าร่วมโครงการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในระดับดีมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีความรู้และการพัฒนาเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.70$) มีความรู้และการพัฒนาเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติจราจรทางบก และมีความรู้และการพัฒนาเกี่ยวกับ ประมวลกฎหมายยาเสพติด ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.64$) มีความรู้และการพัฒนาเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.55$) ผลรวมความพึงพอใจต่อด้านผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม หลังเข้าร่วมโครงการ ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.63$)

ด้านที่ 4 กระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับดีมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมและความพร้อมเพรียงของคณะทำงานสถาบันที่เลี้ยง ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.73$) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสื่อการสอนให้ทันสมัยกับยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ระดับดีมาก

($\bar{X} = 4.67$) ความเหมาะสมของรูปแบบและลำดับการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมพัฒนา ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.64$) การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการสถาบันที่เล็งจากการประสานงานร่วมกันระหว่างวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียและสถานศึกษาของท่าน และ การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะรูปแบบวิธีสอนของครูกลุ่มเป้าหมาย ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.58$) การประชาสัมพันธ์ทั่วถึงหลากหลายรูปแบบ ระดับดี ($\bar{X} = 4.45$) ผลรวมความพึงพอใจต่อกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินงาน ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.61$)

ด้านที่ 5 ด้านเกี่ยวกับผู้ดำเนินโครงการและวิทยากร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับดีมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เปิดโอกาสให้ศิษย์และนักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้ซักถาม หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรม ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.79$) ผู้ดำเนินโครงการมุ่งมั่นพัฒนาผู้เข้าร่วมโครงการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.76$) วิทยากรมีเทคนิคถ่ายทอดความรู้/การใช้สื่อ/การออกแบบกิจกรรมตรงตามวัตถุประสงค์ที่คาดหวัง ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.70$) สัมพันธภาพ และบรรยากาศการร่วมกันพัฒนาการจัดกิจกรรม/การฝึกอบรม ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.67$) การได้รับองค์ความรู้ แนวคิด ทฤษฎี และแนวทางพัฒนารูปแบบวิธีสอนจากคณะวิทยากร ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.61$) ผลรวมความพึงพอใจต่อด้านเกี่ยวกับผู้ดำเนินโครงการและวิทยากร ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.70$)

ด้านที่ 6 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับดีมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เอกสารประกอบการฝึกอบรมพัฒนา มีความสอดคล้องกับเป้าประสงค์และครอบคลุมเนื้อหาของโครงการ ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.76$) ผู้วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินโครงการมีเพียงพอ ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.70$) โสตทัศนูปกรณ์มีความพร้อมสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.58$) ผลรวมความพึงพอใจต่อด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.68$)

ผลรวมด้านความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแบบประเมินเกี่ยวกับการจัดโครงการ 6 ด้าน ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.63$)

2. ระยะที่ 2 หลังจากการอบรมแล้ว นำไปถ่ายทอดแก่นักเรียน โดยเก็บข้อมูลเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มครูผู้ถ่ายทอดจำนวน 10 คนและนักเรียนผู้รับการถ่ายทอดจำนวน 192 คน รวมเป็นจำนวน 202 คน

2.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา ได้แก่ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ สถานภาพผู้ตอบ ระดับการศึกษา อายุ จากครู อาจารย์ ผู้สอนและนักเรียนผู้เรียน

เพศ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 51.98 เพศหญิง จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 79.59 รวมทั้งหมด 202 คน คิดเป็นร้อยละ 100

สถานภาพผู้ตอบ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอน/อาจารย์ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 4.95 นักเรียน จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 95.05 รวมทั้งหมด 202 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ระดับการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 67.82 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 17.32 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 9.90 รวมทั้งหมด 202 คน คิดเป็นร้อยละ 100

อายุ พบว่าอายุของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับ 26-30 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 13.73 คน 30 ปีขึ้นไป จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 86.27 รวมทั้งหมด 51 คน คิดเป็นร้อยละ 100

2.2 ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมอบรมการติดตามการนำความรู้ ทักษะและสื่อการสอนไปถ่ายทอดให้นักเรียน (สำหรับครู) แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ด้าน

ด้านที่ 1 ด้านผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับดีมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเสริมสร้างและพัฒนาทักษะการสอนด้านกฎหมายพื้นฐานแก่ครูอาจารย์เพื่อนำไปสอนให้แก่แก่นักเรียน และคุณครูมีความพึงพอใจในรูปแบบ วิธีการสอน ตลอดจนเทคนิคการสอน ระดับดีมาก ($\bar{X} = 5.00$) คุณครูมีความความพึงพอใจในสื่อการสอน และคุณครูสามารถนำสื่อการสอนไปสอนเพิ่มเติมในรายวิชาที่เกี่ยวข้องได้ ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.75$) การพัฒนาสื่อการสอนให้ทันสมัยกับยุคดิจิทัล ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายได้ง่ายขึ้น และคุณครูเห็นว่านักเรียนให้ความสนใจต่อการเรียนการสอนด้านกฎหมายมากขึ้น ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.63$) ผลรวมความพึงพอใจต่อด้านผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.79$)

ด้านที่ 2 ด้านการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับดีมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินกิจกรรม มีการส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมอบรมเกิดทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ รวมไปถึง ขั้นตอนและวิธีการดำเนินกิจกรรม มีการส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมอบรมเกิดทักษะการใฝ่รู้ ในเรื่องราวที่ต้องศึกษา และ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินกิจกรรม มีการส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมอบรมเกิดกระบวนการคิด มีความทันสมัย แปลกใหม่แตกต่างไปจากการเรียนปกติ ตลอดจนขั้นตอนและวิธีการดำเนินกิจกรรม มีการส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมอบรมเกิดทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.88$) ผลรวมความพึงพอใจต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.88$)

ผลรวมด้านความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับด้านผลสัมฤทธิ์หลังการนำความรู้ ทักษะการสอนและสื่อการสอนไปขยายผล (สำหรับครู) ระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.83$)

2.3 ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมอบรมการติดตามการนำความรู้ ทักษะและสื่อการสอนไปถ่ายทอดให้นักเรียน (สำหรับนักเรียน) แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน

ด้านที่ 1 ด้านผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับดี เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ คุณครูสามารถนำสื่อการสอนให้แก่แก่นักเรียนได้ ระดับดี ($\bar{X} = 4.39$) นักเรียนมีความพึงพอใจในสื่อการสอน ระดับดี ($\bar{X} = 4.34$) คุณครูสามารถอธิบายกฎหมายในยุคดิจิทัลให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายขึ้น และสื่อการสอนมีความทันสมัย ระดับดี ($\bar{X} = 4.23$) นักเรียนมีความพึงพอใจในรูปแบบ วิธีการสอน ตลอดจนเทคนิคในการสอน ระดับดี ($\bar{X} = 4.22$) นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดต่อบุคคลในครอบครัวและบุคคลอื่นได้ ระดับดี ($\bar{X} = 3.99$) ผลรวมความพึงพอใจต่อด้านผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ระดับดี ($\bar{X} = 4.24$)

ด้านที่ 2 ด้านการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับดี เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ รูปแบบ วิธีการสอน ตลอดจนเทคนิคในการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ระดับดี ($\bar{X} = 4.42$) รูปแบบ วิธีการสอน ตลอดจนเทคนิคการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิด มีความทันสมัยแตกต่างไปจากการเรียนปกติ ระดับดี ($\bar{X} = 4.21$) รูปแบบ วิธีการสอน ตลอดจนเทคนิคในการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการใฝ่รู้ในเรื่องราวที่ต้องศึกษา ระดับดี ($\bar{X} = 4.14$) ผลรวมความพึงพอใจต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ระดับดี ($\bar{X} = 4.26$)

ด้านที่ 3 ด้านผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม ก่อนเข้าร่วมโครงการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับดี เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีความรู้และการพัฒนาเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ระดับดี ($\bar{X} = 4.30$) มีความรู้และการพัฒนาเกี่ยวกับ

พระราชบัญญัติจราจรทางบก ระดับดี ($\bar{X} = 4.22$) มีความรู้และการพัฒนาเกี่ยวกับ ประมวลกฎหมายยาเสพติด ระดับดี ($\bar{X} = 4.13$) ความรู้และการพัฒนาเกี่ยวกับ ประมวลกฎหมายยาเสพติด ระดับดี ($\bar{X} = 4.13$) มีความรู้และการพัฒนาเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ระดับดี ($\bar{X} = 4.06$) ผลรวมความพึงพอใจต่อด้านผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม ก่อนเข้าร่วมโครงการ ระดับดี ($\bar{X} = 4.18$)

ด้านผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม หลังเข้าร่วมโครงการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับดี เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีความรู้และการพัฒนาเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ระดับดี ($\bar{X} = 4.34$) มีความรู้และการพัฒนาเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ระดับดี ($\bar{X} = 4.17$) มีความรู้และการพัฒนาเกี่ยวกับ ประมวลกฎหมายยาเสพติด ระดับดี ($\bar{X} = 4.16$) มีความรู้และการพัฒนาเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติจราจรทางบก ระดับดี ($\bar{X} = 4.09$) ผลรวมความพึงพอใจต่อด้านผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม หลังเข้าร่วมโครงการ ระดับดี ($\bar{X} = 4.19$)

ผลรวมความพึงพอใจต่อด้านผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม ก่อนเข้าร่วมโครงการและหลังเข้าร่วมโครงการ ระดับดี ($\bar{X} = 4.18$)

ผลรวมด้านความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับผลรวมหลังการสอนของครูผู้เข้าร่วมโครงการนำสื่อการสอนไปขยายผล (สำหรับนักเรียน) ระดับดี ($\bar{X} = 4.22$)

6. อภิปรายผล

6.1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่อง “การให้ความรู้ด้านกฎหมายพื้นฐานในยุคดิจิทัล : ศึกษาเฉพาะโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566” การดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่เข้าร่วมอบรมโครงการดังกล่าว คือ โดยแบ่งข้อมูลเป็น 2 ระยะได้แก่

6.1.1 ระยะที่ 1 จากกลุ่มผู้ที่เข้ารับการอบรม ประกอบด้วย ครู อาจารย์ จำนวน 51 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครู อาจารย์ ทำให้เห็นว่า ครู อาจารย์ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายพื้นฐานยุคดิจิทัลเพิ่มขึ้น โดยวิเคราะห์จากผลของการใช้แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกล่าวคือ ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้มากขึ้น จากแบบทดสอบ Pre-test จำนวน 20 ข้อ Post-Test จำนวน 20 ข้อ โดยปรากฏว่า กลุ่มที่กลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกเพิ่มขึ้นใน 5 อันดับแรก มีรายละเอียดดังนี้คือ

กลุ่มที่มีค่าเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 68.60 จำนวน 1 ข้อ คือ

ข้อที่ 6. จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Pre-Test จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อยที่สุด จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Post-Test จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 94.12 มีความรู้ความเข้าใจระดับระดับมาก และมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกเพิ่มขึ้น 35 คน คิดเป็นร้อยละ 68.60

รองลงมา คือกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 62.16 จำนวน 1 ข้อ คือ

ข้อที่ 8. จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Pre-Test จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 31.40 มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อยที่สุด จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Post-Test จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 84.30 มีความรู้ความเข้าใจระดับระดับมาก และมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกเพิ่มขึ้น 27 คน คิดเป็นร้อยละ 62.16

รองลงมาอีก คือกลุ่มมีค่าเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 56.80 จำนวน 1 ข้อ คือ

ข้อที่ 10. จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Pre-Test จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 31.40 มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อยที่สุด จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Post-Test จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 88.20 มีความรู้ความเข้าใจระดับระดับมาก และมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกเพิ่มขึ้น 29 คน คิดเป็นร้อยละ 56.80

รองลงมาอีก คือกลุ่มมีค่าเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 54.90 จำนวน 1 ข้อ คือ

ข้อที่ 15. จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Pre-Test จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 39.20 มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อยที่สุด จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Post-Test จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 94.12 มีความรู้ความเข้าใจระดับระดับมาก และมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกเพิ่มขึ้น 28 คน คิดเป็นร้อยละ 54.90

รองลงมาอีก คือกลุ่มมีค่าเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 53.00 จำนวน 1 ข้อ คือ

ข้อที่ 9. จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Pre-Test จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 29.41 มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อยที่สุด จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกจากแบบทดสอบ Post-Test จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 82.40 มีความรู้ความเข้าใจระดับระดับมาก และมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกเพิ่มขึ้น 27 คน คิดเป็นร้อยละ 53.00

จากการพิจารณาจากแบบทดสอบ Pre – Test และ Post – Test จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีจำนวนข้อที่ตอบถูกเพิ่มขึ้นทุกข้อ แต่จำนวนข้อที่ตอบถูกที่เพิ่มขึ้นจะไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจที่แตกต่างกัน ตลอดจนความยากง่ายของคำถาม อีกประเด็นที่ทำให้เห็นว่าหลังการอบรมแล้วทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น อภิปรายผลได้ว่า ข้อที่เข้าใจยากจะทำให้ผู้ที่ตอบแบบสอบถามเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนน้อยกว่า ข้อที่มีความเข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อน จะมีผู้ที่ตอบแบบสอบถามได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากขึ้น ภาพรวมหลังจากการอบรมฯ การตอบคำถามที่ถูกเพิ่มขึ้นทุกข้อ รวมถึงกลุ่มตัวอย่างจะมีระดับเพิ่มขึ้นตามลำดับ จากการให้ความรู้ดังกล่าว มีการวางแผนการอบรม การผลิตสื่อการสอนในรูปแบบของคู่มือ และสิ่งพิมพ์ที่เก็บในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ E-Book ทำให้เกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ที่ได้มีการกำหนดไว้ ก่อให้เกิดความพึงพอใจทั้งครู อาจารย์ ที่เข้าร่วมอบรมและเป็นผู้ถ่ายทอดและนักเรียนต่อไป

6.1.2 ระยะที่ 2 หลังจากการอบรมแล้ว นำไปถ่ายทอดแก่นักเรียน โดยเก็บข้อมูลเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครูผู้ถ่ายทอดจำนวน 10 คนและนักเรียนผู้รับการถ่ายทอดจำนวน 192 คน รวมเป็นจำนวน 202 คน

ทำให้เห็นว่า ครูผู้สอนได้นำความรู้การการเข้ารับการอบรมฯ สามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดให้แก่ นักเรียน โดยนำทักษะและสื่อสารไปใช้ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายได้ง่ายขึ้น ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมดังกล่าว

6.1.2.1 ผลการประเมินการติดตามการนำความรู้ ทักษะและสื่อการสอนไปถ่ายทอดให้นักเรียน (สำหรับครู) ทั้ง 2 ด้านได้แก่ ด้านความพึงพอใจด้านผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการและด้านพึงพอใจด้านการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในทุกข้อคำถาม ครู อาจารย์มีความพึงพอใจมาก

6.1.2.2 ผลการประเมินความคิดเห็นหลังการสอนโดยครูผู้เข้าร่วมโครงการอบรมฯ นำความรู้ ทักษะ และสื่อการสอนไปถ่ายทอด (สำหรับนักเรียน) ทั้ง 3 ด้านได้แก่ ความพึงพอใจด้านผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการด้านการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และด้านผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม ก่อนเข้าร่วมโครงการ มีความพึงพอใจระดับดี

จากการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจด้านผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม หลังเข้าร่วมโครงการ มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ประมวลกฎหมายยาเสพติด และพระราชบัญญัติจราจรทางบก ครู อาจารย์

สามารถนำความรู้ ทักษะไปถ่ายทอดความต่อนักเรียน ผ่านสื่อรูปแบบ วิธีการสอน ทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นและมีความพึงพอใจ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดต่อบุคคลในครอบครัวและบุคคลอื่นได้

6.2 การประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 51 คน แบ่งออกเป็น 6 ด้านได้แก่

ด้านที่ 1 ด้านผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับดีมาก

ด้านที่ 2 ด้านการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับดีมาก

ด้านที่ 3 ด้านผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม ก่อนเข้าร่วมโครงการพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับดี แต่หลังจากการที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับดีมาก

ด้านที่ 4 ด้านกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินงาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับดีมาก

ด้านที่ 5 ด้านเกี่ยวกับผู้ดำเนินโครงการและวิทยากร พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับดีมาก

ด้านที่ 6 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับดีมาก

จากการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อการเข้ารับการอบรมในแต่ละด้านดีมาก ย่อมแสดงให้เห็นได้ว่าการดำเนินโครงการ/กิจกรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินการ

7 ข้อเสนอแนะ

7.1 จากผลการวิจัยของการดำเนินโครงการ “การให้ความรู้ด้านกฎหมายพื้นฐานในยุคดิจิทัล : ศึกษาเฉพาะโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566” สามารถเพิ่มความรู้ให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยสามารถนำความรู้ ทักษะและสื่อในการสอนด้านกฎหมายพื้นฐานในยุคดิจิทัลไปถ่ายทอดให้กับนักเรียนได้ โดยนักเรียนมีความรู้และความเข้าใจกฎหมายพื้นฐานในยุคดิจิทัล จากการถ่ายทอดจากครู อาจารย์ โดยผ่านสื่อการสอนในรูปแบบของ คู่มือ และสิ่งพิมพ์ที่เก็บในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ E-Book ซึ่งควรจะนำไปพัฒนาสำหรับการเรียนในรายวิชาอื่นด้วย นอกจากนี้ควรมีการติดตามผลและดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปพัฒนาต่อยอดในโครงการอื่นได้

7.2 ควรเพิ่มระยะเวลาในการดำเนินการของโครงการ เพราะมีประโยชน์สำหรับครู อาจารย์และนักเรียน นอกจากนี้ นักศึกษายังได้ทำกิจกรรมสามารถพัฒนาตนเองด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมสู่ศตวรรษที่ 21

7.3 ควรเพิ่มรูปแบบการสอน โดยใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยตามเหตุการณ์ปัจจุบัน นอกจากนี้ยังควรขยายวิธีการสอนไปยังรายวิชาอื่นด้วย นอกจากนี้ควรมีเนื้อหาของกฎหมายอื่นด้วย เนื่องจากกฎหมายมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตปัจจุบัน

7.4 วิธีการสอนสำหรับผู้เรียน ไม่ควรสร้างความเครียดให้แก่ผู้เรียนมากเกินไป ควรมีการสอนที่เป็นทั้งเนื้อหาวิชาการและการผ่อนคลาย โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดการเบื่อหน่าย

8. เอกสารอ้างอิง

- กชกร เป้าสุวรรณ และคณะ. (2550). รายงานการวิจัยเรื่อง **ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการมาศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์พิษณุโลก**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2539 ก). **กระบวนการสันนิเวทยาการและระบบสื่อการสอน**. ในเอกสาร การสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อการศึกษาหน่วยที่ 1-8 หน้า 13. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัฐวรินทร์ สิริเดชาติยาและมยุรี วัดแก้ว. (2556). **การวิจัยประเมินผลโครงการ การอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การติดตามและประเมินผลตามแนวคิดแผนที่ผลลัพธ์โดยใช้แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสटकและสตฟเฟิลบีม**. ภาควิชายุทธศาสตร์การพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- ทินกร เผ่ากันทะ กัลยารัตน์ เมธีวีรวงศ์. (2565). **แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล**. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย
- วิทวัส ผาบสีมมา, ดวงพร อานันทศิริเกียรติ, นันทวัน ศรีนวล. (2565).การศึกษาเรื่อง การให้ความรู้ด้านกฎหมาย : ศึกษาเฉพาะห้องเรียนพิเศษโรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 2 (สมาน สุเมโธ). **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**, 13(2), (เมษายน - มิถุนายน 2566).
- พรชนิตว์ สีนาราช. (2560). ทักษะการรู้ดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้. **วารสารห้องสมุด**, 61(2), (กรกฎาคม – ธันวาคม); 86
- สมคิด พรหมจ้อย. (2550). **เทคนิคการประเมินโครงการ**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี จตุพร ดีไซน์.
- สุวดี อุปปินใจ และ พูนชัย ยาวีราช. (2562). การศึกษาเรื่อง การจัดการชั้นเรียนยุคดิจิทัล. **วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย**, 1(4), (ตุลาคม-ธันวาคม 2562).
- อมราพร พรพงษ์. (2560). **การติดตามและประเมินผล**. วิทยาลัยชุมชนระนอง สถาบันวิทยาลัยชุมชน. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- Allen, Mary J. and Wendy M. Yen. (1979). **Introduction to Measurement Theory**. California: Brooks/Cole.
- Bloom Benjamin S., et al. (1956). **Taxonomy of Educational Objectives**. New York: David McKay Company.
- Bloom, B.S. (1959). **Toxonomy of Educational Objectives Handbook 1: Cognitive**. New York: David Mckay.

พุทธจิตวิทยากับกลยุทธ์ของธรรมทูตคฤหัสถ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21
The Buddhist Psychology with Strategy of Householder-Dhammaduta
in the Buddhism Propagation in the 21st Century

รุ่งนภา พลายเพชร

Roongnapha Plaipetch

นิสิตปริญญาเอกพุทธจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Doctor of Philosophy in Buddhist Psychology, Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding author. Email: roongnapha@gmail.com

(Received: July 7, 2023; Revised: August 11, 2023; Accepted: August 15, 2023)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งนำเสนอเรื่อง พุทธจิตวิทยากับกลยุทธ์ของธรรมทูตคฤหัสถ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21 เห็นได้ว่า ธรรมทูตคฤหัสถ์ คือคนไทยที่ไปอาศัยและประกอบอาชีพในต่างประเทศ ซึ่งมีความศรัทธาและเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา มีบทบาทสำคัญ ให้การอุปฐากคัมภีร์ ช่วยเหลือ ดูแล สนับสนุนแก่พระภิกษุ จึงทำให้พระพุทธศาสนาที่เผยแผ่ในต่างประเทศได้ เพื่อให้ผู้สนใจในคำสอนมีความเข้าใจหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ด้วยพุทธจิตวิทยา นำสู่จิตวิทยามวลชน ด้วยวิธีการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ ผ่านโซเชียล ที่ธรรมทูตคฤหัสถ์จำเป็นต้องมีและเรียนรู้ที่จะใช้งานอุปกรณ์ที่ทันสมัย ให้สามารถเชื่อมโยงหรือส่งข้อมูลถึงกันผ่านอินเทอร์เน็ต เข้ากับการใช้งานอื่น ๆ การชวนเชื่อด้วยสัจธรรมหรือ ความจริง ให้ผู้ปฏิบัติได้เห็นผลจริงสามารถนำไปปฏิบัติได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องการความช่วยเหลือ จากธรรมทูตคฤหัสถ์คนไทยอย่างเต็มที่ มีกลยุทธ์ของธรรมทูตคฤหัสถ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21 ที่ชัดเจน เพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับขีดความสามารถสร้างระบบและกลไกความเป็นธรรมทูต สร้างเครือข่ายและส่งเสริมสนับสนุน ความสามัคคี ที่สำคัญรวมทั้งการปฏิบัติธรรมกรรมฐานในหมู่คนไทยและคนท้องถิ่น ถือว่าเป็นการเผยแผ่ยกย่องเชิดชูเกียรติของคนไทยให้เกิดความภาคภูมิใจและตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ความสำคัญของพุทธบริษัท ที่ต้องศึกษาธรรมให้เข้าใจและนำไปประพฤติปฏิบัติตน ช่วยเหลือเกื้อกูลให้บุคคลอื่นเข้าใจพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง และสามารถปกป้องผู้ที่กล่าวให้ร้าย กล่าวจ้วงจาบ พระธรรมวินัย ส่งผลให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ มีกลยุทธ์ที่แยกคายไปในทางที่ดีมากยิ่งขึ้น จึงมีความจำเป็น ความสำคัญของกลยุทธ์ของธรรมทูตคฤหัสถ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21 จึงมีความจำเป็นเชื่อมโยงกับพุทธจิตวิทยาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

คำสำคัญ: พุทธจิตวิทยา; ธรรมทูตคฤหัสถ์; เผยแผ่พระพุทธศาสนา; ศตวรรษที่ 21

Abstract

This article aims to present the subject Buddhist Psychology and Householder-Dhammaduta's Strategies in Propagating Buddhism in the 21st Century "Householder-Dhammaduta" refers to Thai individuals who reside and work abroad, exhibiting devotion and clarity in the Buddhist faith. They play a crucial role in promoting and propagate Buddhism internationally. By offering support, assistance, and care to monks, they facilitate the global propagation of Buddhism. They use modern communication tools,

such as the internet, social media, advertising, and public relations, to ensure that interested individuals understand the fundamental principles and teachings of Buddhism and its application to the masses. It is essential for Thai "Householder-Dhammaduta" to possess and learn how to use up-to-date devices to connect and transmit information online, enabling them to interact with other applications and platforms. Through moral persuasion and truthfulness, they encourage practitioners to witness the tangible results of Buddhist teachings and apply them in their lives. Therefore, they greatly rely on the wholehearted assistance of Thai "Householder-Dhammaduta." Distinctive strategies are necessary to enhance efficiency, elevate capabilities, establish systems, and mechanisms to elevate the status of Buddhist ambassadors, create networks, promote unity, and support ethical conduct among Thai people and locals. This signifies the promotion and recognition of Thai people, create a sense of pride and awareness of the important role and responsibility of practicing Buddhism. Their assistance enables others to comprehend Buddhism accurately, safeguarding and defending those who are criticized, denigrated, or insult the Dhamma discipline, ultimately contributing to the improved dissemination of Buddhism with more effective strategies internationally. Therefore, it is crucial to emphasize the importance of the Householder-Dhammaduta's strategy in propagating Buddhism in the 21st century and to incorporate it with Buddhist psychology for maximum benefit.

Keywords : Buddhist Psychology; Householder-Dhammaduta; Buddhism Propagation; the 21st Century

1. บทนำ

บทความวิชาการนี้มุ่งนำเสนอเรื่อง ธรรมทูตคฤหัสถ์ คือพุทธศาสนิกชนที่ประกาศและเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศต่าง ๆ ได้ปฏิบัติหน้าที่เสมือนเป็นพระธรรมทูตไปทั่วทุกมุมโลกและมีให้เห็นกันอยู่ทั่วไปเสมอ (สมเด็จพระพุทธปาพจนจารย์, 2551) ในครั้งสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าทรงมีญาณทัศนะซึ่งเชื่อและให้ความสำคัญต่อศักยภาพของมนุษย์ว่า มนุษย์คือสัตว์ประเสริฐที่สามารถฝึกตนเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และสามารถเรียนรู้ตามธรรมอันลึกซึ้งที่พระองค์ทรงตรัสรู้ได้ พระพุทธองค์จึงได้วางหลักการให้แก่พระอริยสาวก 60 รูปแรกที่ยังจำแลงในหลักพุทธธรรมคำสอน เมื่อครั้งในคราวที่ส่งไปประกาศพระพุทธศาสนาครั้งแรกว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน สัตว์ทั้งหลายที่มีธุลีในตาน้อยมีอยู่ ย่อมเสื่อมเพราะไม่ได้ฟังธรรม จักมีผู้รู้ธรรม ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จักไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) มาจนถึงยุคปัจจุบันแม้โลกวิวัฒนาการมากขึ้น แต่การปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ยังคงดำเนินต่อไปด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสม ปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม (หลักความจริงของธรรมชาติ) (จึงเป็นที่น่าชื่นชมยินดีและปรากฏชัดว่าพระธรรมทูตที่เป็นพระสงฆ์ไทยเป็นผู้บุกเบิกการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศโดยมากจะได้รับความช่วยเหลือ สนับสนุน อุปัฏฐากจากคฤหัสถ์ชาวพุทธ ที่เป็นธรรมทูตถือว่า ทำหน้าที่ของบริษัท 4

ธรรมทูตคฤหัสถ์ได้ร่วมคณะ เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เคยมีมาแล้วตั้งแต่ครั้งสมัยพุทธกาลจนถึงทุกวันนี้ เป็นกำลังช่วยสนับสนุนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ มีมาตั้งแต่สมัยเมื่อพุทธศตวรรษที่ 3 สมัยที่พระเจ้าอโศกมหาราชทรงให้การอุปถัมภ์การสังคายนาครั้งที่ 3 และทรงปรึกษากับพระโมคคัลลีบุตรติสส

เถระองค์ประธานสงฆ์ เพื่อคัดเลือกคณะพระธรรมทูตออกเป็น 9 คณะ ถูกส่งไปประกาศพระพุทธศาสนาในดินแดนต่าง ๆ ในจำนวนคณะที่จัดส่งนั้น มีอยู่คณะหนึ่ง ซึ่งเป็นคณะที่ 8 มีพระโสณเถระ เป็นหัวหน้าคณะ และมีพระเถระร่วมคณะอีก 4 รูปที่สามารถเป็นคณะสงฆ์ให้การบรรพชาอุปสมบทและสวดปาติโมกข์ได้ อันประกอบด้วยพระอุตตรเถระ พระภูณียเถระ พระภูมียเถระ พระมนุญเถระ ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ ดินแดนสุวรรณภูมิ และให้พระโสณเถระเลือกหาคนที่พร้อมเดินทางด้วย ซึ่งมีคนจำนวนมากแสดงความประสงค์จะร่วมคณะไปด้วย แต่พระโสณเถระเลือกเพียง 38 คน โดยชื่อที่ปรากฏประกอบไปด้วยบุคคลที่เรียกว่า คฤหัสถ์ได้แก่ นายอตุลอมัจจ นางอาตุลา อีสสรพราหมณ์ เขมกอบาสก และอนิชาอุบาลิกา (พระมหาไพฑูริย์, 2563)

ธรรมทูตคฤหัสถ์เป็นผู้ที่มีหลักในการปฏิบัติตน คือความศรัทธาเลื่อมใสมั่นคงในพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ และมีการปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม หรือข้อกำหนดหรือหลักความประพฤติปฏิบัติของมนุษย์จะต้องตั้งอยู่บนฐานของ สัจจธรรมจริงๆ พระพุทธศาสนาสอนสัจจธรรมคือ ความจริงที่เป็นสากลแล้ว จึงสอนถึงจริยธรรม เช่น เมตตาที่เป็นสากลได้ ประพฤติปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีศีลหรือวินัยในการอบรมตนทั้งในด้านความประพฤติให้เป็นระเบียบเรียบร้อย คือ มีกายสุจริต วาจาสุจริต และการปฏิบัติสมาธิภาวนาและวิปัสสนาภาวนา อันเป็นการฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีสติสัมปชัญญะจนสามารถลด ละ และกำจัดกิเลส ความเศร้าหมองในจิตใจ มีปัญญาที่รู้แจ้งเห็นจริง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการทำงานได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาคุณภาพ และ/หรือเสริมสร้างจิตใจ หรือรู้จักใช้ความสามารถในกระบวนการสมาธิเพื่อการทำงาน ควบคุมกันไปได้ ยิ่งเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ตระหนักรู้ถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องทำหน้าที่ของความเป็นธรรมทูตคฤหัสถ์ ขณะเดียวกันยังสามารถกำหนดคุณธรรมวิธีได้อย่างเป็นระบบและกลไก สร้างเครือข่ายและแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนความสามัคคี เพราะพระพุทธศาสนาสอนให้อยู่ร่วมกันในโลกด้วยสันติสุขสำหรับคนไทยและคนท้องถิ่นในต่างประเทศ เพื่อบริการวิชาการแก่สังคม มีภาคีเครือข่าย มีฐานข้อมูลเกี่ยวกับการกลยุทธ์ไว้บนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงเพื่อจัดทำกลยุทธ์ต่อไป ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาใช้การเทศน์ การบรรยายตามหลักพุทธธรรมไม่มีสื่อและอุปกรณ์ประกอบการบรรยายมากนัก หากจะต้องใช้สื่อเพียงก็แต่ใช้สื่อบุคคลและสื่อที่มีอยู่ตามธรรมชาติเท่านั้น แต่สังคมปัจจุบันเจริญทางวัตถุมากขึ้นและสามารถส่งข้อมูลข่าวสารไปได้ทั้งในและต่างประเทศอย่างรวดเร็ว เรียกว่ายุคข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดน ทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นภารกิจที่สำคัญที่มีความละเอียดอ่อนที่ธรรมทูตคฤหัสถ์ควรพิจารณาเอาใจใส่เป็นพิเศษ (พระธรรมปิฎก, 2543) เมื่อเป็นธรรมทูตคฤหัสถ์นอกจากจะเอาธรรม ความดีงาม และประโยชน์สุขไปให้แก่ดินแดนที่เราไปเป็นทูตแล้ว เราก็ควรจะนำคุณค่าประโยชน์สิ่งที่ดีงามกลับคืนมาให้แก่ประเทศของตนเองด้วย นอกจากนี้ยังต้องมีการกำหนดกลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เหมาะสมกับยุคสมัยด้วย

2. กลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ

2.1 ความหมาย กลยุทธ์ หมายถึง การวางแผนงานสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ภายใต้การวิเคราะห์กับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม หรือการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ SWOT Analysis กล่าวคือ การวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และภัยคุกคาม (อุปสรรค) ในกรอบระยะเวลาที่ต้องการ ทั้งนี้เพื่อประกอบการวางแผนการในการใช้วิธีการ และทรัพยากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด (วิกิพีเดีย, 2566) รวมถึงการเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดที่จะนำมาใช้ กลยุทธ์เป็นเรื่องของการกำหนดเป้าหมายในระยะยาวของทั้งองค์การ การเลือกการกระทำที่จะพึงนำมาใช้ รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้ไปสู่เป้าประสงค์ที่กำหนดไว้นั้น (เสนาะ, 2550)

ในทางพระพุทธศาสนา กลยุทธ์ หมายถึง กุศโลบายหรือวิธีการดำเนินงานที่คาดว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศต้องอาศัยการจัดกิจกรรมภายในวัด เช่นการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมในวัน

สำคัญทางพระพุทธศาสนาและวันสำคัญของชาติ การเทศน์ การปาฐกถา และรวมถึงการจัดกิจกรรมของชาวพุทธในต่างประเทศ เพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธ และชาวพื้นเมืองในแต่ละประเทศด้วยการสื่อสารธรรมะให้คนเข้าถึงธรรมะ

ธรรมทูตคฤหัสถ์ต้องเป็นผู้ที่มีศักยภาพในการเผยแผ่พุทธศาสนาในต่างประเทศที่มีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ในด้านต่าง ๆ เช่นเป็นผู้มีความคิดความเข้าใจในระดับสูง มีความสามารถในการนำปัจจัยต่าง ๆ เข้ามากำหนดกลยุทธ์ เพื่อสร้างโอกาสสำหรับอนาคต มีวิธีคิดเชิงปฏิบัติ สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ รวมทั้งต้องมีคุณลักษณะตามแนวโอวาทปาฏิโมกข์ที่เป็นคุณสมบัติพิเศษเฉพาะตน คือ ความอดทน โดยมีเป้าหมายในการเผยแผ่ คือ การละชั่ว ตั้งอยู่ในความดี และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ และมีหลักการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน คือ ไม่ตำหนิเบียดเบียนตนและผู้อื่น สำรวมระวัง และต้องมีคุณสมบัติพื้นฐานของการเป็นผู้ที่มีหลักกัลยาณมิตร พรหมวิหารธรรมซึ่งประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ความเป็นผู้นำของชุมชน สามารถให้คำแนะนำสั่งสอนการดำเนินชีวิตด้วยดี มีน้ำใจต่อทุกคนในทุกสังคม

การบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) เป็นกระบวนการที่สำคัญ ที่มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกัน 3 ประการ คือ การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ (Strategic analysis) ซึ่งเป็นงานที่จะต้องทำไว้ล่วงหน้าและต้องมีการพัฒนางานนั้น จึงจะเป็นการพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสม และการกำหนดกลยุทธ์ (Strategy formulation) เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ต้องทำไว้ล่วงหน้าให้เป็นแผนงาน ซึ่งได้ผลลัพธ์ที่จะได้ คือ กลยุทธ์ที่กำหนด รวมถึงการปฏิบัติตามกลยุทธ์และการควบคุม (Strategy implementation and control) เป็นกระบวนการกำหนดแผนการปฏิบัติ การมองเห็นความเป็นไปได้ของกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ให้เป็นจริง

2.2 ผู้นำเชิงกลยุทธ์

ความหมาย ผู้นำเชิงกลยุทธ์ หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถในการเลือกรูปแบบการบริหารงาน หรือแสดงออกถึงซึ่งพฤติกรรม เพื่อให้ได้รับความร่วมมือจากผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อการไปสู่เป้าหมายเดียวกัน (Fiedler Fred E, 2008) ความสามารถของผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถใช้กลยุทธ์ในการกำหนดทิศทางขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กรนั้น รวมทั้งมีความยืดหยุ่นและพร้อมปรับตัวต่อสภาวะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร เป็น ผู้สามารถกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่บุคคลในองค์กรให้มีความกล้าที่จะริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้แก่องค์กร

ความสำคัญของผู้นำเชิงกลยุทธ์ ผู้นำเชิงกลยุทธ์มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในการกำหนดทิศทางขององค์กรเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ ที่ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่จะต้องเป็นผู้กำหนดทิศทาง ค่านิยมที่ถูกต้อง และความสามารถในการสื่อสารค่านิยมกับทิศทางและความคาดหวังที่เหมาะสม โดยผู้นำสู่บุคลากรทุกคนอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดกลยุทธ์ ที่ประกอบด้วย การสร้างกลยุทธ์ ให้บรรลุตามวิสัยทัศน์โดยต้องใช้วิธีการที่ต้องเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์ การสร้างสรรค์ไปสู่การปฏิบัติอย่างมีคุณค่า และเหมาะสมกับองค์กร และสิ่งแวดล้อม และการปฏิบัติการเชิงกลยุทธ์ ที่ผู้นำต้องกระตุ้นและมีอิทธิพลต่อคนอื่นให้ยอมรับในพฤติกรรม ซึ่งมีความจำเป็นต่อการกำหนดนโยบายใหม่ ๆ กลยุทธ์จะรวมถึงการปฏิบัติในเรื่องพื้นฐานเช่น การออกแบบโครงสร้าง การจ่ายและระบบการให้รางวัล การจัดสรรงบประมาณ และกฎระเบียบขององค์กร นโยบายหรือการดำเนินงาน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างขององค์กร ระบบ นโยบาย ฯลฯ รวมถึงการควบคุมกลยุทธ์ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organization) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) โดยการควบคุมจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการติดตาม ตรวจสอบ ประเมิน วิเคราะห์ปัญหาและปรับปรุงการดำเนินงานให้เป็นไปตามที่กำหนด

องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

ผู้นำเชิงกลยุทธ์ต้องเป็นบุคคลที่มีภาวะของความเป็นผู้นำ มีความคิดความเข้าใจในระดับสูง (High-level cognitive activity) มีศักยภาพในการนำปัจจัยต่าง ๆ เข้ามารวบรวม (Gathering multiple inputs to formulate strategy) สามารถคาดการณ์เพื่อสร้างโอกาสสำหรับอนาคต (Anticipating and creating a future) ด้วยวิธีคิดเชิงปฏิวัติ (Revolutionary and Contrarian Thinking) และกำหนดวิสัยทัศน์ (Creative Vision) (รังสรรค์, 2551) ที่ชัดเจน ในลักษณะที่จับใจองค์กรได้ ด้วยวิสัยทัศน์ที่ได้มาจากบุคคลฝ่ายต่าง ๆ โดยตระหนักถึงความสำคัญต่อการใช้ประโยชน์และดำรงรักษาจุดเด่นที่เป็นแก่นสมรรถนะขององค์กรให้ได้ เพราะจุดเด่นดังกล่าวจะเป็นทั้งทรัพยากรและขีดความสามารถที่จะทำให้องค์กรมีอัตลักษณ์ที่จะนำไปสู่ความได้เปรียบในการแข่งขัน และมุ่งเน้นกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยกระบวนการของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้นำเชิงกลยุทธ์ของศตวรรษที่ 21 จะต้องดำเนินกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมวัฒนธรรม ความมีประสิทธิผลอย่างยั่งยืนขององค์กร ด้วยการกระตุ้นและเปิดกว้างแก่ทุกคน ยึดมั่นและมุ่งเน้นแนวปฏิบัติต่าง ๆ อย่างมีจริยธรรมด้วยการแสดงถึงความซื่อสัตย์มีคุณธรรมยึดมั่นในหลักการของตน ทั้งสามารถดลใจให้พนักงานประกอบธุรกิจบนหลักของความเป็นจริยธรรม กับทั้งต้องสามารถสร้างความมีประสิทธิผล ให้มีดุลยภาพขององค์กร ระหว่างความควบคุมที่เน้นในความยืดหยุ่นและการริเริ่มใหม่ ๆ ที่มุ่งผลระยะสั้นกับที่มุ่งผลระยะยาว (สุเทพ, 2548) อีกทั้งยังต้องผู้ที่มีความสามารถในการนำผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจไม่ใช่ผู้ที่มีความสูงที่สุดในองค์กรเพียงอย่างเดียว หากแต่หมายถึง ผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความกล้าที่จะเสี่ยงในการกำหนดกระบวนการและทิศทางขององค์กรที่แตกต่างออกไป โดยมีเป้าหมายเพื่อให้องค์กรพัฒนาอย่างมั่นคง (Dubrin Andrew, 2013)

3. ธรรมทูตคฤหัสถ์

3.1 ความหมายธรรมทูตคฤหัสถ์ หมายถึง ผู้ที่อยู่อาศัยหรือผู้ที่ประกอบอาชีพในต่างประเทศ ซึ่งมีความศรัทธาและเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาที่ต้องการที่พึ่งทางใจ ที่รักความเป็นชาวพุทธมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่บุคคลอื่น รวมถึงอุปัฏฐากพระภิกษุชาวไทยที่เดินทางมาปฏิบัติภารกิจเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ และปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทที่สำคัญต่อพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ดังนั้นเมื่อมีคฤหัสถ์ชาวพุทธให้การอุปฐากคัมภีร์ช่วยเหลือ ดูแล สนับสนุนแก่พระภิกษุ จึงทำให้พระพุทธศาสนาเผยแผ่ในต่างประเทศได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ภาษาสื่อสารกับชนท้องถิ่นที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยด้วยแล้วยังทำให้ตนเองและชาวพื้นเมืองมีความเข้าใจหลักธรรม ธรรมทูตคฤหัสถ์ที่เดินทางไปแสดงธรรมในที่ ต่าง ๆ ทำหน้าที่เหมือนทูตทางธรรมหรือทูตของพระพุทธศาสนา ธรรมทูตคฤหัสถ์เกิดขึ้นในต่างประเทศที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจัดอบรมครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2562 ณ วัดไทยนอร์เวย์ กรุงออสโล ราชอาณาจักรนอร์เวย์ ใช้ชื่อเรียกว่า “คฤหัสถ์ธรรมทูตวิธิพุทธ” โดยมีชาวพุทธจำนวนกว่า 328 คน ใน 11 ประเทศ คือ นอร์เวย์ ฟินแลนด์ เนเธอร์แลนด์ ฝรั่งเศส อังกฤษ อเมริกา ออสเตรเลีย สวีเดน เยอรมนี สวิสเซอร์แลนด์ และไทย สนใจเข้าร่วมอบรม การจัดอบรมธรรมทูตคฤหัสถ์ขึ้นในครั้งนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ยกระดับขีดความสามารถของธรรมทูตคฤหัสถ์ซึ่งมีอยู่แล้วให้มากขึ้น สร้างระบบกลไกความเป็นธรรมทูตคฤหัสถ์ ส่งเสริมความสามัคคีระหว่างคนไทยและชาวท้องถิ่นให้กระชับยิ่งขึ้น รวมทั้งเพื่อส่งเสริมและเผยแผ่หลักพุทธธรรมไปในต่างประเทศยิ่งขึ้น (วิทยาลัยพระธรรมทูต, 2562)

ธรรมทูตคฤหัสถ์ยังต้องเป็นผู้ที่มีวิธีการเผยแผ่โอวาทปาฏิโมกข์ที่พระพุทธองค์ทรงใช้เป็นผลสำเร็จ โดยเฉพาะส่วนสุดท้าย ที่กล่าวไว้ว่า “อนุปวาโท อนุปมาโต” หมายถึง ไม่ว่าร้าย ใคร ไม่กระทบกระทั่งใคร พระธรรมทูตจะต้องเป็นมิตรกับทุกฝ่าย จงเป็นคนปากช้า แต่พูดไว พูดน้อย ทำให้มาก ดูให้มาก นิ่งให้มาก “ปาฏิโมกฺเข จ สัมโร” หมายถึงการสำรวมรักษาพระวินัย ให้มากที่สุด “มตฺตญฺญตฺวา จ ภตฺตสฺมี” หมายถึงรู้ประมาณในการรับ การบริโภคอาหาร “ปนฺตญฺจ สยนาสนํ” หมายถึงอยู่อย่างง่าย และสุดท้ายสำคัญที่สุดคือ “อธิจิตฺเต จ อาโยโค” หมายถึง การทำความเพียรทางจิต อยู่ด้วยอารมณ์กรรมฐาน

อย่างเอาจริงเอาจัง ผิดความอดทนให้มาก เพราะนั่นเป็นหนทางให้บรรลุเป้าหมายหรืออุดมการณ์อันสูงสุดของพระธรรมทูตสายต่างประเทศของคณะสงฆ์ไทยทั้งประเทศ (พระเมธีธรรมาภรณ์, 2538) ซึ่งหมายความว่ารวมถึงธรรมทูตทุกหัตถ์ด้วย ธรรมทูตทุกหัตถ์จะต้องดำเนินชีวิตเป็นแบบอย่าง แก่ประชาชน มีชีวิตแบบเรียบง่ายไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เป็นผู้สำรวมระวังในการบริโภค ใช้สอยเสนาสนะ เช่น พระชทรวินยเรวตะ ผู้ดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความสงัดไม่เบียดเบียนใคร มีแต่แผ่เมตตาธรรมให้แก่บุคคลอื่น (บรรจบ, 2544)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ธรรมทูตทุกหัตถ์ หมายถึง ผู้ที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพในต่างประเทศ ซึ่งมีความศรัทธาและเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาที่ต้องการที่พึ่งทางใจ ที่รักความเป็นชาวพุทธมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่บุคคลอื่น รวมถึงอุปัฏฐากพระภิกษุชาวไทยที่เดินทางมาปฏิบัติภารกิจเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ และเป็นผู้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นผู้นำในการฟื้นฟูพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งเป็นผู้ส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างความสามัคคีให้แก่ชุมชน ปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา เป็นสื่อกลางระหว่างพระพุทธศาสนาหรือพุทธธรรม กับสังคมหรือดินแดนนั้นๆ ในเมื่อเป็นสื่อกลาง ด้านหนึ่งเราก็เอาธรรมไปให้แก่เขาเพื่อประโยชน์สุขของเขา แต่พร้อมกันนั้น เราก็คำนึงถึงประโยชน์สุขของสังคมไทย และพุทธศาสนาในประเทศไทยด้วย เช่นเราอาจจะได้แง่คิดข้อสังเกตอะไรที่ดีเป็นความรู้ที่จะกลับมาช่วยพัฒนาสังคมไทย พัฒนากิจการพระพุทธศาสนาในประเทศไทย เราก็คำนึงไว้ด้วย และไม่ควรต้องทิ้งสิ่งที่จะได้รับกลับมาประเทศของเรา (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์, 2566)

3.2. คุณสมบัติของคฤหัสถ์ธรรมทูต

คุณสมบัติของคฤหัสถ์ธรรมทูตที่ดีที่พระพุทธองค์ทรงวางไว้เป็นแบบอย่างแก่ธรรมทูตได้แก่ รู้จักฟัง พูดให้ผู้อื่นฟังได้ ใฝ่ศึกษา มีความจำดี เป็นผู้รู้ชัดแจ้ง สามารถอธิบายให้คนอื่นเข้าใจหลักพุทธธรรมได้อย่างชาญฉลาดในการเป็นผู้นำ และไม่ก่อการทะเลาะวิวาท มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม และความสุขของพหุชน มีทักษะด้านผู้นำเชิงกลยุทธ์ มีศรัทธา มีวิชา และมีจรรยา เป็นไปตามอุดมการณ์ของพระธรรมทูตที่ยึดถือกันมาแต่ครั้งพุทธกาลที่ว่า “...ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน...”ตลอดจนดำรงตนให้เหมาะสมตามความเป็นสมณะ และยึดมั่นในคำปฏิญาณตน ของพระธรรมทูต (วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๒/๔๐.) ควรประกอบไปด้วย

คุณลักษณะทั่วไปของธรรมทูตคฤหัสถ์ควรมีองค์ประกอบของกระบวนการพัฒนาประกอบด้วยซึ่งประกอบด้วย

- 1). หลักการพัฒนา คือ หลักสัทธิธรรม 3 ได้แก่ ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ 2). วิธีการพัฒนา คือ การฝึกอบรมตามหลักพระสัทธิธรรม ได้แก่ วิธีการฝึกอบรม เครื่องมือการฝึกอบรม และการประเมินผลการฝึกอบรม 3). การประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง การสะท้อนผลการประเมินเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการตั้งคณะทำงานเพื่อติดตามผลงานและกำหนดยุทธศาสตร์ (อุดร, 2560)

ธรรมทูตคฤหัสถ์ยังต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติของความเป็นนักจิตวิทยาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยต้องเป็นผู้ที่รู้จักการบูรณาการหลักพุทธธรรมคำสอนเข้ากับจิตวิทยาตะวันตก โดยมีการศึกษาเกี่ยวกับจิตวิญญาณของจิตที่มีต่อกาย เพราะในทางพระพุทธศาสนาถือว่าสิ่งมีชีวิต มีจิตสำคัญกว่ากาย จิตจึงมีบทบาทมากเพราะจิตเป็นต้นกำเนิดของความประพฤติดีหรือชั่วทางกายวาจา ความเศร้าหมองหรือผ่องใสของจิต มีผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพใจ จิตยังทำให้เราไปเกิดในที่ดี (สุคติ) หรือไม่ดี (ทุคติ) ได้อีกด้วยดังปรากฏในพระไตรปิฎก “เมื่อจิตเศร้าหมองทุคติเป็นอันหวัง...เมื่อจิตไม่เศร้าหมองสุคติเป็นอันหวังได้” จิตจึงมีผลทั้งชาตินี้ชาติหน้าชาติต่อไป ธรรมชาติของจิตมีสภาพการรับรู้อารมณ์เสมอตลอดเวลา ทางตาเห็นรูป ทางหูได้ยินเสียง ทางจมูกได้กลิ่น ทางลิ้นรับรส ทางกายสัมผัส และความนึกคิดทางจิตใจ เมื่อจิตรับรู้อารมณ์หรือการรู้แจ้งอารมณ์ (Consciousness หรือ Sense - Awareness) อารมณ์ 3 ได้แก่ วิญญาณรู้ รู้อารมณ์ต่างๆ ทางทวารทั้ง 6 ซึ่งประกอบด้วย ตา

หู จมูก ลิ้น กาย และใจ มีสัญญา รู้ เป็นการจดจำอารมณ์จากการได้ยิน ได้เห็น ได้รู้ และ ปัญญา รู้ การรู้เหตุผลตามความเป็นจริง รู้เหตุผลของธรรมชาติ เมื่อธรรมทูตคฤหัสถ์ได้ศึกษาพุทธจริยวิทยา จึงทำให้รู้วิธีที่ทำให้เกิดความสุข ความเศร้าหมอง หรือเมื่อเกิดแล้วก็รู้จักวิธีปฏิบัติไม่ให้เกิดทุกข์นานเกินไป นำวิธีที่จะพัฒนาจิตของตนให้มีคุณภาพมีสติสัมปชัญญะบริสุทธิ์ ชั่วขณะและวิธีทำให้จิตบริสุทธิ์ตลอดไปบรรลุดุธรรมสูงสุด คือ พระนิพพาน

3.3 คุณสมบัติ และคุณลักษณะของธรรมทูตคฤหัสถ์ตามหลักพุทธธรรม

ธรรมทูตคฤหัสถ์ ต้องยึดและทำตามหลักการของพระพุทธองค์ว่า “จรรย ภิกขเว จาริกิ พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมปาย” จาริกิไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลเพื่อความสุขของคนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เป็นจุดหมายกว้าง เป็นสากล ไม่ได้ทำเพื่อประโยชน์แก่ประเทศไทยเราเท่านั้น (ควรเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตนให้ครบหลักองค์ประกอบของอุบาสกอุบาสิกาซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานทั่วไปที่ประกอบด้วย

1. เป็นผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีความเชื่อ มีความมั่นใจในพระรัตนตรัย โดยความเชื่อต้องเป็นความเชื่อที่ ประกอบด้วยปัญญา ซึ่งไม่ได้เกิดจากความเชื่อศรัทธาอย่างงมงาย และต้องมีเข้าใจความหมายของสิ่งที่ตนเชื่อ
2. เป็นผู้ที่มีศีลโดยดำรงตนอยู่ในศีล 5 ที่จะทำให้มีชีวิตที่ติงาม เป็นฐานสำหรับให้ตนเองก้าวไปสู่การปฏิบัติเบื้องต้น พร้อมกันนั้นยังเป็นเครื่องช่วยเกื้อกูลสังคมอีกด้วย เพราะผู้ถือศีล 5 จะเป็นผู้ที่ไม่เบียดเบียนคนอื่น ดำรงชีวิตที่สุจริต ที่จะทำให้ผู้นั้นมีความอยู่รอดปลอดภัย
3. เป็นผู้ที่ไม่เป็นคนที่ไม่เชื่อความเชื่อมกมายเพียงเพื่อหวังผลจากการดลบันดาลต่างๆ แต่มีความเชื่อในเรื่องของกรรมดี คือเชื่อในการทำความดี เชื่อในความเป็นไปตามเหตุและผล เชื่อผลจากการกระทำด้วยความเพียรพยายามของตน
4. เป็นผู้ที่ไม่แสวงหาเขตบุญนอกหลักพระพุทธศาสนา สังคมไทยในเวลานี้แปรปรวนในเรื่องนี้มาก ที่เป็นผลสืบเนื่องจากข้อ 3 นั้นเอง โดยเชื่อหลงงมงายในเรื่องไม่เข้าเรื่อง เชื่อนอกคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา เชื่อในผู้ที่ตั้งตนเป็นพระพุทธเจ้า ที่กล่าวอ้างโอ้อวดสิ่งเร้นลับ แล้วจะยิ่งไปส่งเสริมให้คนความเชื่อผิดและปฏิบัติในสิ่งที่ผิดนั้นให้แพร่หลายยิ่งขึ้น และยังทำให้คนไม่เอาใจใส่หลักธรรมคำสอนที่แท้จริง จะทำให้คนยิ่งห่างไกลจากหลักคำสอนของศาสนาออกไป
5. เป็นผู้ที่ยังทะนุบำรุงอุปถัมภ์พระสงฆ์ และกิจการของพระพุทธศาสนาที่จะทำให้พระธรรมวินัยเจริญมั่นคง นำพากันให้มาช่วยดำเนินกิจการและทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นกุศลแท้จริง ซึ่งเป็นเรื่องที่ถูกต้องคลองธรรม ที่จะทำให้ศีลธรรมเจริญงอกงาม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2538)

คุณลักษณะของธรรมทูตคฤหัสถ์ ต้องเป็นผู้ที่มีความขยันหมั่นเพียร อดทน เสียสละ มีความรู้ มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อตอบแทนพระศาสนา เพียรพยายามที่จะนำเสนอหลักธรรมคำสอนเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อโลกและสังคม มีความสามารถที่จะใช้สื่อสมัยใหม่ได้อย่างดี เพื่อให้เหมาะสมกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์ให้มากที่สุด ทั้งนี้ก็เพื่อจะได้เข้าใจและเข้าถึงกลุ่มชนในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจประพฤติปฏิบัติจนเห็นผลประจักษ์แก่ตนเอง ในการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานจนสามารถเผยแผ่คำสอนแก่บุคคลอื่นให้ได้รับรู้เข้าใจตาม จะเกิดความภาคภูมิใจในความ เป็นธรรมทูตคฤหัสถ์ และจะรู้สึกรัก และหวงแหนพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งจะปกป้องคุ้มครองรักษาพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองมั่นคงสืบต่อไป ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ทำให้ได้ธรรมทูตคฤหัสถ์ควรต้องพัฒนาศักยภาพให้ก้าวไปและเป็นไปอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งไม่เป็นการบิดเบือนพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาตามพระไตรปิฎก มีสำปฐิธรรม คือ เป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาลเวลา รู้จักชุมชน รู้จักบุคคล มีหลักกัลยาณมิตรในความเป็นผู้นำชุมชนให้คำแนะนำสั่งสอนการดำเนินชีวิตด้วยดี และมีหลักการบริหารหรือเมตตาธรรมแก่ทุกคน เป็นผู้มีน้ำใจดีต่อทุกคนทุกชนชั้นสังคมในโลก

คุณสมบัติที่เป็นคุณธรรมภายในของธรรมทูตทุกศาสน์ควรมี คุณสมบัติภายในมีหลายประการเพื่อเป็นเครื่องพัฒนาจิตใจให้สมบูรณ์ มีดังนี้

1. หลักธรรมสัปปริสธรรม หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดี ธรรมของท่านผู้รู้ พระสาวกผู้มีคุณธรรมเหล่านี้ ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยธรรม 7 ประการ ดังนี้ 1) ธัมมัญญูตา รู้หลักและรู้จักเหตุ คือรู้หลักความจริงของธรรมชาติ รู้หลักการ กฎเกณฑ์ แบบแผนหน้าที่ ซึ่งจะเป็เหตุให้กระทำการได้สำเร็จผลตามความมุ่งหมาย 2) อตถัญญูตา รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล คือรู้ความหมายและความมุ่งหมายของหลักธรรมหรือหลักการ กฎเกณฑ์ หน้าที่ รู้ผลที่ประสงค์ของกิจที่จะต้องทำ 3) อัตถัญญูตา รู้จักตน คือรู้ฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความถนัด ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น ของตนตามเป็นจริง เพื่อประโยชน์ได้เหมาะสมและ ให้เกิดผลดี 4) มัตถัญญูตา รู้จักประมาณ คือรู้จักความเหมาะสมในงานที่ทำ 5) กาลัญญูตา รู้จักกาล เช่นรู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร รู้จักเวลาทำงาน เวลาพักผ่อน เป็นต้น 6) ปริสสัญญูตา รู้จักชุมชน คือ รู้จักถิ่น รู้จักที่ชุมชน รู้จักมารยาท ระบียบวินัย ขนบธรรมเนียมประเพณีและข้อควรรู้ ควรปฏิบัติอื่นๆ ต่อชุมชนนั้น ๆ และ 7) ปุคคสสัญญูตา รู้จักบุคคล คือรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยอาศัยความสามารถและคุณธรรม เป็นต้น เพื่อปฏิบัติต่อผู้อื่นโดยถูกต้อง เช่น ควรจะคบหรือไม่ จะเกี่ยวข้องจะใช้จะยกย่อง จะตำหนิหรือจะแนะนำสั่งสอนอย่างไร จึงจะได้ผลดี เป็นต้น เมื่อกล่าวโดยสรุป คือ รู้เหตุ ผล ตน ประมาณ กาล ชุมชนและบุคคล

2. หลักธรรมกัลยาณมิตร หมายถึง ความเป็นกัลยาณมิตร เป็นผู้แนะนำแนวทางดำเนินชีวิตแก่ประชาชน เป็นหน้าที่ของธรรมทูตทุกศาสน์จะต้องนำหลักธรรมมาเป็นแบบอย่างการดำเนินงาน พระธรรมทูตเป็นผู้นำแสงสว่างมาสู่ประชาชนในถิ่น ต่าง ๆ ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “เมื่อดวงอาทิตย์กำลังจะอุทัย ย่อมแสงอรุณขึ้นมาก่อน เป็นบุพนิมิต ฉันทิ ความเป็นผู้มีกัลยาณมิตรก็เป็นตัวนำ เป็นบุพนิมิตเพื่อความเกิดขึ้นแห่งอริยมรรคมีองค์ 8 ฉะนั้น” เพื่อจะไปแนะนำประชาชนได้ทุกชนชั้น ซึ่งมีองค์ประกอบของหลักกัลยาณมิตร มี 7 ประการ คือ 1) ปิโย เป็นผู้ที่น่ารัก 2) ครุ เป็นผู้เฝ้าเคาพเลื่อมใส 3) ภาวนียโย เป็นผู้ว่ายกย่อง 4) วตฺตา จะเป็นผู้มีเหตุผล สามารถแนะนำเหตุผล แก่ประชาชนได้ทุกโอกาส เมื่อประชาชนมีข้อสงสัยอะไรก็สามารถนำเหตุผลมาชี้แจงได้ชัดเจน 5) วะจะนิกขะโม เป็นผู้ทนต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ได้พร้อมจะรับฟังคำชี้แนะมาปรับปรุงให้เข้ากับชุมชนท้องถิ่น 6) คัมภีริญจะ กะถัง กัตตา เป็นผู้มีความรู้แจ่มแจ้ง สามารถตอบข้อสงสัยให้แก่ประชาชนได้ และ 7) โน จัญญานะ นิโยชเย พระธรรมทูตไม่เป็นผู้แนะนำไปในทางเสียหายอันเป็นหนทางแห่งความเสื่อม พุทธศาสนาสอนความจริงตามธรรมดาของธรรมชาติ พระพุทธองค์ไม่ได้บอกว่าพระองค์เป็นผู้ผูกขาดหรือตั้งความจริงขึ้นมา แต่พระองค์ตรัสว่า “อุปปาทา วา ภิกขเว ตถาคตานิ อนุปาทา วา ตถาคตานิ” ตถาคตทั้งหลายจะอุบัติขึ้นหรือไม่ก็ตาม ความจริงก็มีอยู่เป็นหลักธรรมดา เป็นธรรมนิยามว่า สังขารทั้งปวงเป็นอนิจจัง สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์ ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา และยังตรัสหลักความจริงของธรรมชาตินี้ตามแนวปฏิจจสมุปาบท คือสิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุปัจจัยของมัน การกระทำดีเป็นเหตุให้เกิดผลดี การกระทำชั่วเป็นเหตุให้เกิดผลชั่ว การกระทำดีเป็นเหตุให้ไปสวรรค์ การกระทำชั่วเป็นเหตุให้ไปนรก การกระทำดี เป็นเหตุในตัวของมันเอง ทำให้ผู้กระทำดีไปสวรรค์โดยไม่ต้องมีคนมาส่งไปสวรรค์อีก การทำชั่วก็เป็นเหตุให้ไปนรก โดยไม่ต้องมีใครมาลงโทษซ้ำอีกทั้งหมดนี้ก็มีสาระสำคัญว่า หลักความจริงในธรรมดามีอยู่ตามธรรมดา พระองค์มาค้นพบความจริงนั้นแล้ว ก็ทรงนำมาแสดง ชี้แจง เปิดเผย อธิบาย ทำให้เข้าใจได้ง่าย เรียกว่าพระองค์ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร

3. หลักธรรมพรหมวิหาร หรือหลักเมตตาสากลหมายถึง ธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐ หรือผู้มีจิตใจยิ่งใหญ่กว้างขวางดุจพระพรหม อันเป็นหลักความประพฤติของพระธรรมทูตที่จะต้องมียู่ในใจตลอดเวลา มีองค์ประกอบ 4 ประการ (ที.ปา. (ไทย) 11/331/264, อง.สศตค. (ไทย) 23/65/114.48) คือ 1) เมตตา รวมถึงเมตตาสากล ความรัก คือ มีความปรารถนาดี มีเมตริ ต้องการช่วยเหลือให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าประสบประโยชน์และความสุข 2) กรุณา ความสงสาร คือ อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ใฝ่ใจที่จะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของประชาชนให้หมดสิ้นไป 3) มุทิตา ความเบิกบานพลอยยินดี เมื่อเห็นประชาชนอยู่ดีมีสุข ก็มีใจแช่มชื่นเบิกบาน เมื่อเห็นเขาทำดีงามประสบความสำเร็จ

ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ก็พลอยยินดีด้วยพร้อมส่งเสริมสนับสนุน และ 4) อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง คือ มองตามเป็นจริง โดยวางจิตเรียบสม่ำเสมอ มั่นคงเที่ยงตรง มองเห็น การที่บุคคลจะได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุที่ตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยวางตน และ ปฏิบัติ ไปตามหลักการเหตุผล และความเที่ยงธรรม

4. มัจฉริยะ 5 หลักการใหญ่และคำสอนปลีกย่อยทั่วไปก็มีความเป็นสากล นำไปสู่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของมนุษยชาติสอดคล้องกันทั้งหมด เช่น หลักมัจฉริยะ 5 ที่สอนว่า เมื่อเราพัฒนาคนไปจะค่อยๆ หมดความรู้สึกหวงแหนกีดกัน ที่เรียกว่า คือมีมัจฉริยะ 5 น้อยลงๆ ไม่ใช่มากขึ้น อริยบุคคล หรืออารยชนในความหมายของพระพุทธศาสนา คือ คนที่หมดมัจฉริยะ 5 ดังจะเห็นว่า อริยบุคคลชั้นแรก ได้แก่พระโสดาบัน มีคุณสมบัติอย่างหนึ่ง คือไม่มีมัจฉริยะ 5

4. คุณสมบัติ และคุณลักษณะของธรรมทูตคฤหัสถ์ตามหลักพุทธจิตวิทยา

ในสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าจะแสดงธรรม มีกา หรือการสนทนา จะมีคุณลักษณะที่เรียกได้ว่าเป็น ลีลา การสอน 4 ประการคือ 1) สันติสนทนา เป็นการชี้แจงให้เห็นชัด จำแนกแยกแยะ อธิบายแสดงเหตุผลให้ผู้ฟังเข้าใจ แจ่มแจ้งเห็นจริง สมาทพนา ขวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ สิ่งใดควรปฏิบัติหรือตัดทำ แนะนำให้เห็นความสำคัญจนใจยอมรับอยากลงมือทำ หรือนำไปปฏิบัติ 2) สมุตเตสนา ปลุกเร้าให้กระตือรือร้น จนเกิดความอดสาเห มีกำลังใจเข้มแข็งมุ่งมั่นที่จะทำกิจให้สำเร็จไม่กลัวเหนื่อยยาก 3) สัมปหังสนา บำรุงจิตให้ เข้มขึ้นเบิกบาน โดยชี้ให้เห็นผลดี หรือคุณประโยชน์ที่จะได้รับและทางที่จะก้าวหน้าบรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้นไป ลีลาการสอนนี้ มีหลักการจำอย่าง 4 ประการ คือ “ชี้ให้เห็นชัด ขวนให้ปฏิบัติ เร้าให้กล้า ปลุกให้ร่าเริง” การเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีประสิทธิภาพต้องเกิดจากผู้เผยแผ่ที่ได้ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี น้อมนำเอาหลักธรรมไปปฏิบัติให้เกิดความสงบสุขในชาติปัจจุบันและภพหน้า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในครั้งพุทธกาล มี 2 ลักษณะ คือ การเผยแผ่ประจำ เป็นการเผยแผ่ในวัด หรือวิหาร หรือที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์ ในยุคโลกาภิวัตน์ปัจจุบันนี้ เป็นการเผยแผ่ทางเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน วิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์ หรือทางสื่อสารสนเทศในโลกโซเซียลด้วยเครือข่าย ด้วยวิธีการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต ดิจิทัลคอนเทนต์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งธรรมทูตคฤหัสถ์จำเป็นต้องมีและเรียนรู้ที่จะใช้งานอุปกรณ์ที่ทันสมัยไม่ว่าจะเป็นการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ให้สามารถเชื่อมโยงหรือส่งข้อมูลถึงกันผ่านอินเทอร์เน็ต (Internet of thing: IoT) เข้ากับการใช้งานอื่น ๆ เป็นสมาร์ตดีไวส์ (Smart Device) สมาร์ตโฮม (Smart Home) สมาร์ตเน็ตเวิร์ค (Smart Network) และอื่น ๆ ที่ธรรมทูตคฤหัสถ์นี้ออก ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ แวนตา รองเท้าที่สามารถเชื่อมต่อข้อมูลได้ และมีการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยการเผยแผ่ด้วยวิธีการโฆษณา (Advertising) เพื่อชักจูงใจกลุ่มเป้าหมายผู้เผยแผ่ในฐานะผู้โฆษณา (Advertiser) การแสดงความจริงใน สิ่งโฆษณา (Advertisement) วิธีการประชาสัมพันธ์ (Public Relation) เพื่อสร้างความเชื่อถือศรัทธาของบุคคลทั้งที่จาริกไปในที่ต่าง ๆ เช่น การเผยแผ่ตามวัด หมู่บ้าน สำนักอาจารย์ หรือสถานที่ศึกษา โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หน่วยราชการ ในครั้งพุทธกาล พระพุทธองค์ได้เดินทางไปโปรดพระบิดา หรือการโปรดพระเจ้าพิมพิสาร การเผยแผ่จึงคือ ไม่ใช่การเทศนาสั่งสอนปรีดิ์ด้อย่างเดียว งานเผยแผ่ต้องขยายออกไปด้วยการปฏิบัติธรรมและปฏิเวธธรรม และด้วยการประยุกต์ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์สังคม ประวัติศาสตร์ และจารีตประเพณีของท้องถิ่น พระพุทธองค์ใช้จิตวิทยามวลชนในการโปรดพระเจ้าพิมพิสาร ดังนั้นจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องคือ จิตวิทยามวลชน และจิตวิทยาการสอน (ทวีศักดิ์, 2560)

1. จิตวิทยาการสอน ธรรมทูตคฤหัสถ์ต้องเป็นผู้ที่มีการรับรู้เป็นกระบวนการแปลความหมายระหว่างประสาทสัมผัสกับระบบประสาทของมนุษย์ที่ใช้อยู่จะรับสัมผัสสิ่งใดสิ่งหนึ่งทำให้ส่วนของประสาทสัมผัสในอวัยวะนั้นส่งผลเชื่อมโยงไปยังสมองและสมองจะถอดรหัสนั้นไปยังระบบประสาททำให้เกิดการรับรู้และรู้สึก จิตวิทยาการรับรู้เป็นเหตุการณ์ความรู้สึกที่เป็นผลจากกิจกรรมของเซลล์สมองเป็นลักษณะหนึ่งของจิตแต่ไม่ใช่จิตทั้งหมด (Sukhachan's KM, 2021) ความรู้ที่อยู่ในขอบข่ายการเรียนการสอนของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ต้อง มีความรู้ถึงพัฒนาการมนุษย์ สามารถนำหลักการของการเรียนรู้และการสอนประกอบด้วยทฤษฎีการเรียนรู้และการเรียนรู้ชนิดต่างๆ ความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีผลต่อการเรียน

และวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนการปฏิบัติวิปัสสนากัมมฐานได้เป็นอย่างดี ทั้งต้องมีความรู้ในเนื้อหาหลักพุทธธรรมที่เผยแผ่ มีความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักการจิตวิทยาเพื่อการเผยแผ่หลักพุทธธรรม มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ มีเจตคติที่ดีต่อผู้เข้าร่วมฟัง ร่วมเรียนรู้ เลยไปถึงการสร้างบรรยากาศในการเผยแผ่หลักธรรม และสร้างบรรยากาศในห้องเรียน จนถึงสร้างระดับของอารมณ์และความรู้สึกของบุคคลที่ร่วมปฏิบัติรับรู้ เรียนรู้พุทธธรรมด้วย โดยจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนที่อยู่ในสภาวะที่อยู่รอบตัวผู้สอนและผู้เรียน (Gagné, 1985) ซึ่งเกื้อหนุนให้ผู้เข้าร่วมรับการปฏิบัติ และเรียนรู้ไปด้วยความศรัทธา และธรรมชุตคุณุหัตถ์ต้องทำงานด้วยกันอย่างมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน สื่อสารระหว่างกันจนเกิดบรรยากาศการเรียนการสอนหลักพุทธธรรม ที่ส่งเสริมให้ผู้ศรัทธาทุกคนเข้าร่วมบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้หลักธรรมคำสอนของพุทธองค์ตามที่ธรรมชุตคุณุหัตถ์กำหนดไว้อย่างตั้งใจเพื่อให้ผู้ศรัทธาในพระพุทธศาสนาเกิดความสามารถในด้านใดด้านหนึ่งตามที่ตนต้องการได้ตามเป้าประสงค์ (Smith&Ragan, 1999)

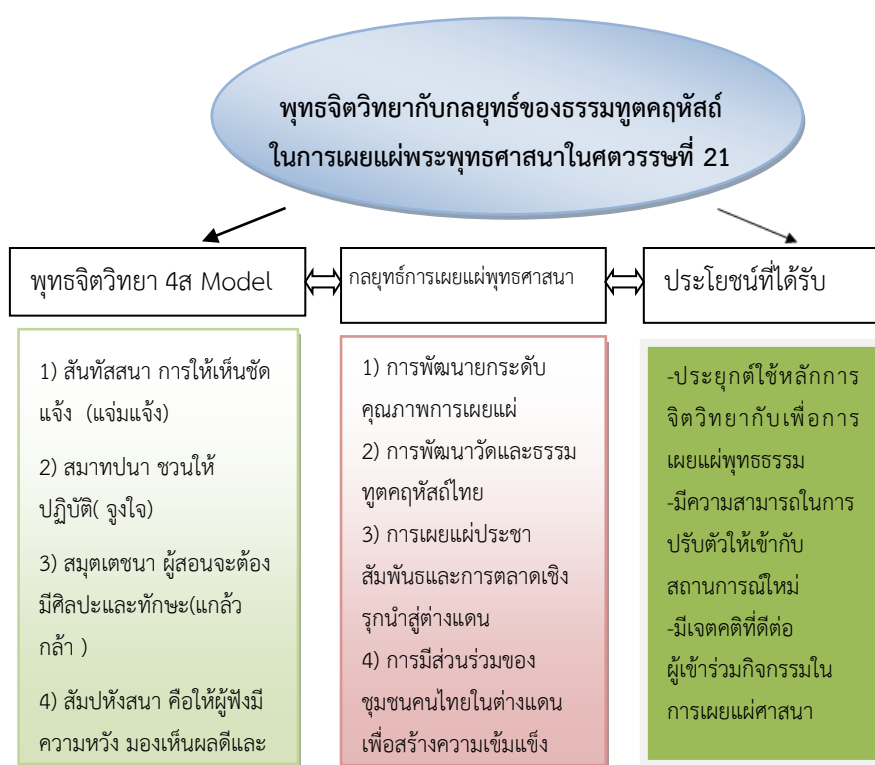
2. จิตวิทยามวลชน (Mass Psychology) เป็นการศึกษาถึงธรรมชาติหรือพฤติกรรมของมนุษย์ที่รวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่มหรือหมู่คณะทั้งที่มีการจัดตั้งเป็นองค์กรหรือไม่ได้มีการจัดตั้งเป็นองค์กรก็ตาม ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงหรือกำหนดพฤติกรรมของผู้คนเหล่านั้นให้เป็นไปตามความต้องการ มุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์และการเผยแผ่ข่าวสาร เพื่อพัฒนาชุมชนและพัฒนาสังคม เพื่อสร้างคนดีและพัฒนาคุณภาพของประชากร สร้างเสริมและรักษาระเบียบวินัย เพื่อเสริมสร้างพลังร่วมเพื่อพิทักษ์รักษาพุทธศาสนา

กลยุทธ์การใช้จิตวิทยามวลชนเพื่อเผยพระพุทธศาสนา ก็เพราะ เป็นการใช้จิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับมวลชนตามลักษณะของกลุ่มมวลชนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มมวลชนที่ไม่ได้มีการจัดตั้งมีอยู่โดยธรรมชาติที่อยู่ในภาวะปกติเพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้คนในท้องถิ่นดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข หลุดพ้นจากความทุกข์ เพื่อให้รู้ถึงนิสัย สภาพของพฤติกรรมที่เป็นอยู่การอำนวยความสะดวกและการเข้าถึงประชาชนเป็นหัวใจสำคัญ ธรรมชุตคุณุหัตถ์ต้องมีความเต็มใจและจริงใจบริการ ให้ความรู้ในหลักพุทธธรรมด้วยความเสมอภาคการเข้าถึงงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งการเผยแผ่ในวัด หรือนอกวัดเพื่อมุ่งผลของการปฏิบัติงานเผยแผ่พุทธศาสนาให้ได้ผลสำเร็จ รู้หลักพุทธธรรม และรู้ระเบียบแบบแผนและตั้งไว้ตามวัตถุประสงค์การเผยแผ่พุทธศาสนา คุณสมบัติของธรรมชุตคุณุหัตถ์ผู้ปฏิบัติงานมวลชนต้องเข้าใจในองค์การอย่างชัดเจน ไวต่อความรู้สึกของมวลชนที่ติดต่อ เป็นผู้ฟังที่ดีมีความอดทน มีการเตรียมการเตรียมการเผยแผ่ไวล่วงหน้า มั่นใจและเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา มีความมานะบากบั่นไม่ท้อถอยมุ่งมั่น มีความเสียสละสูง รวมทั้งเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะการเป็นผู้นำ

4. องค์ความรู้ใหม่

พุทธจิตวิทยากับกลยุทธ์ของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของธรรมชุตคุณุหัตถ์ในศตวรรษที่ 21 มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ด้วยเมตตากรุณาธรรม ซึ่งมีมาตั้งแต่ในครั้งอดีตจนถึงปัจจุบันการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้เจริญก้าวหน้ามาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มเผยแผ่โดยพระธรรมทูตผู้มีสติปัญญาความรู้ ความสามารถ และมีความอดทนอดกลั้นที่จะประกาศเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างไกลไปทั่วโลกแล้ว ต่อมาการเผยแผ่พระพุทธศาสนายังมีคฤหัสถ์ที่มีจิตศรัทธาเป็นกำลังสนับสนุนที่สำคัญที่จะทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปอย่างมีกลยุทธ์รวดเร็ว อย่างราบรื่นทันกับโลกโลกาภิวัตน์ จำเป็นต้องมีการวางแผนกำหนดกลยุทธ์ (Strategy formulation) มีการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ (Strategic analysis) ที่จะต้องทำไวล่วงหน้า และงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องมีการพัฒนา เพื่อการพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสม เพราะจะเป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงที่ต้องทำไวล่วงหน้าให้เป็นแผนงาน รวมถึงการปฏิบัติตามกลยุทธ์และการควบคุม (Strategy วิธีการ ใช้สื่อประชาสัมพันธ์ ในโลกโซเชียลด้วยเครือข่ายด้วยวิธีการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต ดิจิทัลคอนเทนต์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งธรรมชุตคุณุหัตถ์จำเป็นต้องมีและเรียนรู้ที่จะใช้งานอุปกรณ์ที่ทันสมัยไม่ว่าจะเป็นการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ให้สามารถเชื่อมโยงหรือส่งข้อมูลถึงกันผ่านอินเทอร์เน็ต (Internet of thing: IoT) เข้ากับการใช้งานอื่น ๆ เป็นสมาร์ททีวี

(Smart Device) สมาร์ทโฮม (Smart Home) สมาร์ทเน็ตเวิร์ค (Smart Network) และอื่น ๆ ที่ธรรมทูตคฤหัสถ์นี้ก็ออกผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ แวนตา รองเท้าที่สามารถเชื่อมต่อข้อมูลได้ โดยกำหนดวิธีการ กลยุทธ์ต่าง ๆ ด้วยหลักพุทธธรรม บูรณาการกับจิตวิทยาการสอนและจิตวิทยามวลชน ที่พระองค์ทรงใช้ตั้งแต่ในครั้งพุทธกาลที่พระพุทธเจ้าจะแสดงธรรม สนทนา สืลาการสอน (ที.สี. (ไทย) 92/198/161) คือ 1 ชี้แจงให้เห็นชัด จำแนกแยกแยะให้ผู้ฟังเข้าใจ แจ่มแจ้งเห็นจริง น้อมนำปฏิบัติจนใจยอมรับอยากลงมือทำ 2) ปลุกเร้าให้กระตือรือร้น อุตสาหะ มีกำลังใจที่เข้มแข็งมุ่งมั่นปฏิบัติกิจให้สำเร็จ 3) บำรุงจิตให้เข้มขึ้นเบิกบานเห็นผลดี และคุณประโยชน์ที่จะได้รับ และบรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้นไป โดยมุ่งเน้นหลัก “ชี้ให้ชัด ชวนให้ปฏิบัติ เร้าให้กล้า ปลุกให้เร้าแรง” และมีการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยการเผยแพร่ด้วยวิธีการโฆษณา (Advertising) เพื่อชักจูงใจกลุ่มเป้าหมาย ผู้เผยแพร่ในฐานะผู้โฆษณา (Advertiser) การแสดงความจริงใน สิ่งโฆษณา (Advertisement) วิธีการประชาสัมพันธ์ (Public Relation) เพื่อสร้างความเชื่อถือศรัทธาของบุคคล

ภาพที่ 1 พุทธจิตวิทยากับกลยุทธ์ของธรรมทูตคฤหัสถ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21

5. สรุป

ธรรมทูตคฤหัสถ์เป็นผู้มีจิตวิทยาการสอน มีความรู้ถึงพัฒนาการมนุษย์ สามารถนำหลักการของการเรียนรู้และการสอนประกอบด้วยทฤษฎีการเรียนรู้และการเรียนรู้ชนิดต่างๆ บนพื้นฐานในความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีผลต่อการเรียน และวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนการปฏิบัติวิปัสสนากัมมฐานได้เป็นอย่างดี มีความรู้ในเนื้อหาหลักพุทธธรรม สามารถที่จะประยุกต์ใช้หลักการจิตวิทยากับเพื่อการเผยแผ่หลักพุทธธรรม มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ มีเจตคติที่ดีต่อผู้เข้าร่วมฟัง ร่วมเรียนรู้ และสร้างบรรยากาศในห้องเรียน รวมทั้งสามารถสร้างระดับของอารมณ์และความรู้สึกของบุคคลที่ร่วมปฏิบัติธรรมให้รับรู้ เรียนรู้พุทธธรรมด้วย

ธรรมทูตคฤหัสถ์เป็นผู้ที่มีหลักในการปฏิบัติตน คือความศรัทธาเลื่อมใสมั่นคงในพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ และมีการปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม หรือข้อกำหนดหรือหลักความประพฤติปฏิบัติของมนุษย์จะต้องตั้งอยู่บนฐานของ สัจจธรรมจริงๆ พระพุทธศาสนาสอนสัจจธรรมคือ ความจริงที่เป็นสากลแล้ว จึงสอนถึงจริยธรรม เช่น เมตตาที่เป็นสากลได้ ประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีศีลหรือวินัยในการอบรมตนทั้งในด้านความประพฤติให้เป็นระเบียบเรียบร้อย คือ มีกายสุจริต วาจาสุจริต และการปฏิบัติสมาธิภาวนาและวิปัสสนาภาวนา อันเป็นการฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีสติสัมปชัญญะจนสามารถลด ละ และกำจัดกิเลส ความเศร้าหมองในจิตใจ มีปัญญาที่รู้แจ้งเห็นจริง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการทำงานได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาคุณภาพ และ/หรือเสริมสร้างจิตใจ หรือรู้จักใช้ความสามารถในกระบวนการสมาธิเพื่อการทำงาน ควบคุมกันไปได้ ยิ่งเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องทำหน้าที่ของความเป็นธรรมทูตคฤหัสถ์ ขณะเดียวกันยังสามารถกำหนดคุณทวิวิธีได้อย่างเป็นระบบและกลไกล สร้างเครือข่ายและแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนความสามัคคี เพราะพุทธศาสนาสอนให้อยู่ร่วมกันในโลกด้วยสันติสุขสำหรับคนไทยและคนท้องถิ่นในต่างประเทศ เพื่อบริการวิชาการแก่สังคม มีภาคีเครือข่าย มีฐานข้อมูลเกี่ยวกับการกลยุทธ์ไว้บนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงเพื่อจัดทำกลยุทธ์ต่อไป

6. เอกสารอ้างอิง

- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2544). **พระพุทธศาสนากับสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : หจก. สหยาบบล็อกและการพิมพ์.
- ทวีศักดิ์ ใหม่ประยูร. (2560). การปฏิบัติการพุทธจริยวิทยาเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา. **วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 17(2), กรกฎาคม – ธันวาคม.
- บรรจบ บรรณรุจิ. (2544). **อัสติมหาสาวก**. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2538). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2543). **งานพระธรรมทูตในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2559). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร: การศึกษาเพื่อสันติภาพพระธรรมปิฎก, มูลนิธิ.
- พระมหาไพฑูริย์ ปนตนนโท. (2563). การศึกษาภาพความเป็นธรรมทูตคฤหัสถ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่างประเทศ **วารสารพุทธมณฑล** ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม ปีที่ 5 ฉบับที่ 2.
- พระเมธีธรรมมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต). (2538). **อุดมการณ์และบทบาทของพระธรรมทูตสายต่างประเทศในยุคโลกาภิวัตน์**. ในอนุสรณ์พระธรรมทูตสายต่างประเทศ (รุ่นที่ 1). มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2551). **ภาวะผู้นำ (Leadership)**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร. ธนัธการพิมพ์.
- วิกิพีเดีย พจนานุกรมเสรี. **กลยุทธ์**. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2566. จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/กลยุทธ์>.
- วิทยาลัยพระธรรมทูต. (2562). **โครงการอบรมธรรมทูตคฤหัสถ์วิถีพุทธในประเทศไทย**. วิทยาลัยพระธรรมทูต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ). (2551). **พระธรรมทูตสายต่างประเทศ รุ่นที่ 14**. กรุงเทพมหานคร :นิติธรรมการพิมพ์.

- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ประยุตฺโต). (2566). **ธรรมทูตพระไทย เบิกทางสู่อารยธรรมใหม่**. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2566. จาก <https://www.watnyanaves.net/en/book-full-text/279>.
- เสนาะ ตีเยาว์. (2550). **การบริหารเชิงกลยุทธ์ : แนวคิดทฤษฎี**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุเทพ พงษ์ศรีวัฒน์. (2548). **ภาวะผู้นำ : ทฤษฎีและปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร. บุ๊คส์ลิงค์.
- อุดร เขียวอ่อน. (2560). **รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของพระธรรมทูตสายต่างประเทศ**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Dubrin Andrew J. Dubrin. (2013). **Leadership. Research Finding. Practice and skills**, 7th Ed. Ohio: South Western.
- Fiedler Fred E. Fiedler. (2008). **Theory of Leadership Effectiveness**. New York: McGraw – Hill.
- Gagné, R. M. (1985). **The conditions of learning (4thed.)**. New York: Holt, Rinehart, & Winston
- Sukhachan's KM. (2021). **การประยุกต์ใช้จิตวิทยาเพื่อการเรียนรู้การสอน**. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2566. จาก <https://www.sukhachan.com/sharedstories/educational-psychology/application-of-psychology>.
- Smith,P. L.&Ragan, T. J. (1999).**Instructional design**. (2nded.). New Jersey: Prentice-Hall.emann, Oxford, U.K.

ประเด็นด้านจิตสังคมและการพยาบาลผู้ป่วยรอปลูกถ่ายไต

Psychosocial Aspects and Nursing Care in Patients who waiting for a Kidney Transplant

สุจิตรา ลิ่มอานวยลาภ¹, นัยนา สุแพง²Suchitra Limumnoilap¹, Naiyana Supang²¹รองศาสตราจารย์, อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย²อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย¹Assoc.Prof., Lecturer, Faculty of Nursing, College of Asian Scholars, Thailand²Lecturer, Faculty of Nursing, College of Asian Scholars, Thailand

Corresponding author. Email: Suchitra@cas.ac.th

(Received: April 11, 2024; Revised: May 2, 2024; Accepted: May 5, 2024)

บทคัดย่อ

การรักษาโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้าย (end stage renal disease) ด้วยวิธีการผ่าตัดปลูกถ่ายไตเป็นวิธีรักษาที่ดีที่สุด เป็นการลดอัตราการเจ็บป่วย การตาย ทำให้มีชีวิตรยืนยาว สามารถทำงานได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีจำนวนผู้ป่วยรอปลูกถ่ายไตมากถึง 40,000 คน แต่ได้รับการผ่าตัดเพียง 400 คนต่อปี ดังนั้นผู้ป่วยต้องใช้เวลารอปลูกถ่ายไต 3.1-4 ปี การรอ (waiting) เป็นสิ่งที่ผู้ป่วยหลีกเลี่ยงไม่ได้ ยิ่งใช้ระยะเวลารอนานจะทำให้ผู้ป่วยมีความกังวล ความเครียด ความกลัวเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ผู้ป่วยเกิดภาวะซึมเศร้าได้ ซึ่งผู้ป่วยที่รอปลูกถ่ายไตมีประสบการณ์ที่มีชีวิตอยู่ร่วมกับการล้างไต มีผล 3 ด้าน คือ 1) ผลกระทบด้านร่างกายและกิจกรรมการดำเนินชีวิตปกติ (physical health and normal activities of living) 2) ด้านจิตใจ (psychological wellbeing) และ 3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในครอบครัว (personal relationship) ดังนั้นพยาบาลที่ดูแลผู้ป่วยที่อยู่ในระหว่างการล้างไตหรือมาติดตามพบแพทย์ที่คลินิกปลูกถ่ายไตจึงมีบทบาทสำคัญในการให้การดูแลผู้ป่วยที่รอปลูกถ่ายไตให้มีสุขภาพด้านจิตสังคมที่เข้มแข็ง

คำสำคัญ: จิตสังคม; ปลูกถ่ายไต

Abstract

Treating end stage renal disease with a kidney transplant is the best treatment. It reduces the rate of illness and death, resulting in a longer life. can work and have a good quality of life. The number of patients waiting for a kidney transplant is as many as 40,000, but only 400 receive surgery per year. Therefore, patients have to wait 3.1-4 years for a kidney transplant. Waiting is something that patients cannot avoid. The longer the waiting period, the more anxiety, stress, and fear the patient will have, resulting in the patient becoming depressed. In which patients waiting for a kidney transplant experience living with dialysis, there are 3 effects: 1) physical health and normal activities of living. 2) psychological wellbeing. 3) personal relationship. Therefore, nurses who care for patients undergoing dialysis or following up with doctors at kidney transplant clinics play an important role in providing good psychosocial care to patients awaiting kidney transplantation.

Keywords: Psychosocial; Kidney transplant

1. บทนำ

การรักษาโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้าย (end stage renal disease) ด้วยการบำบัดทดแทนไต (renal replacement therapy) โดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม (hemodialysis) การล้างไตทางช่องท้องแบบต่อเนื่อง (continuous ambulatory peritoneal dialysis) และการผ่าตัดปลูกถ่ายไต (Kidney transplantation) แต่วิธีการรักษาด้วยการผ่าตัดปลูกถ่ายไตเป็นวิธีรักษาที่ดีที่สุด กล่าวคือ ลดอัตราการเจ็บป่วย การตาย ทำให้มีชีวิตรอดยืนยาว สามารถทำงานได้ มีครอบครัวและมีบุตรได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ผู้ป่วยรอปลูกถ่ายไตส่วนมากได้รับไตจากผู้บริจาคสมองตาย (deceased donor มีจำนวนผู้ป่วยรอปลูกถ่ายไตมากถึง 40,000 คน แต่ได้รับการผ่าตัดเพียง 400 คนต่อปี ผู้ป่วยต้องใช้เวลารอปลูกถ่ายไต 3.1-4 ปี (สมาคมปลูกถ่ายอวัยวะแห่งประเทศไทย, 2559. , Burns, et al, 2015)

ในระหว่างผู้ป่วยรอปลูกถ่ายไต ผู้ป่วยต้องพึ่งพาเครื่องไตเทียมเพื่อพียงชีวิตประมาณ 3-4 ปี จึงจะได้รับการผ่าตัดทำให้ผู้ป่วยมีความหวังที่จะได้รับไตใหม่ (มีชีวิตเป็นอิสระไม่ต้องพึ่งพาเครื่องไตเทียมและตู้ดูแล) ขณะเดียวกันผู้ป่วยมีความรู้สึกไม่แน่นอนว่าจะได้รับหรือไม่ เมื่อไร มีความวิตกกังวล แต่เมื่อได้มาแล้วก็กลัวร่างกายปฏิเสธไต และผลข้างเคียงยากดภูมิคุ้มกัน ประสิทธิภาพประเด็นด้านจิตสังคมและการพยาบาลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่รอปลูกถ่ายไต

2. ประเด็นด้านจิตสังคมและประสบการณ์ของผู้ป่วยที่รอการผ่าตัดปลูกถ่ายไต

การรอ (waiting) เป็นสิ่งที่ผู้ป่วยหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น รอพบแพทย์ รอตรวจต่าง ๆ รอผลการตรวจ เป็นต้น การรอและยิ่งรอนานอาจจะสร้างความไม่พอใจ วิตกกังวล เครียดให้กับผู้ป่วย ยิ่งใช้ระยะเวลารอนานจะมีความกังวล ความกลัวเพิ่มขึ้น เกิดภาวะซึมเศร้า อาจจะกระทบกับหน้าที่การงาน สัมพันธภาพภายในครอบครัวและสังคมลดลง มีความโกรธกับแค้นใจ และเกิดอาการเหนื่อยล้า กลัว โกรธ ไม่มีสมาธิ (Uborat and Suchitra. 2002)

ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายในระหว่างรอปลูกถ่ายไต ต้องได้รับการรักษาด้วยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม และการล้างไตทางช่องท้องแบบต่อเนื่อง ทำให้ผู้ป่วยต้องมีการดูแลตนเองในการล้างไต การจำกัดอาหาร น้ำ และรับประทานยาอย่างเข้มงวด สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อไม่เพียงแต่ด้านการดำเนินชีวิตปกติ เช่น การทำงาน การร่วมปฏิสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อน ๆ หรือแม้แต่การพักผ่อนท่องเที่ยว อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อทางจิตใจ อารมณ์ สังคม ทำให้ผู้ป่วยมีความเครียด วิตกกังวล กลัว สิ้นหวัง สูญเสียภาพลักษณ์ สูญเสียการควบคุมผู้ป่วย อาจจะมีหวังในการเฝ้ารอคอยไตร่วมกับความรู้สึกไม่แน่นอน ผู้ป่วยอาจมีการแยกตัว และมีภาวะซึมเศร้า

ประเด็นด้านจิตสังคมและประสบการณ์ ของผู้ป่วยที่รอปลูกถ่ายไต มักมีสาเหตุจากผลของโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้าย การรักษาด้วยการล้างไต การสูญเสียการงาน และการสูญเสียรายได้ มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเด็นด้านจิตสังคม และประสบการณ์ของผู้ป่วยที่รอปลูกถ่ายไตจากผู้บริจาคสมองตาย ดังนี้

จากการศึกษาวิจัยของ Burs และคณะ (20 15) ได้ศึกษาถึงประสบการณ์ของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่รอปลูกถ่ายไตจากผู้บริจาคสมองตาย โดยวิธีการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ป่วยที่รอปลูกถ่ายไต มีประสบการณ์ที่มีชีวิตอยู่ร่วมกับการล้างไต มีผล 3 ด้าน คือ 1) ด้านสุขภาพร่างกายและกิจกรรมการดำเนินชีวิตปกติ 2) ด้านจิตใจ และ 3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในครอบครัว มีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

1. ผลกระทบด้านร่างกายและกิจกรรรมการดำเนินชีวิตปกติ (physical health and normal activities of living) ผู้ป่วยที่รอปลูกถ่ายไตมักมีความทุกข์ทรมานจากพยาธิสภาพของโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้าย และการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมหรือการ ล้างไตทางช่องท้องแบบต่อเนื่อง มีผลกระทบทั้งด้านสุขภาพร่างกาย เสี่ยงต่อความตาย มีชีวิตที่ต้องพึ่งพาบุคคลและเครื่องไตเทียม สูญเสียการควบคุม และมีชีวิตอยู่กับข้อจำกัด มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ผลจากพยาธิสภาพของโรคและการรักษาด้วยเครื่องไตเทียม ส่งผลต่อสุขภาพร่างกาย ผู้ป่วยมีอาการเหนื่อย อ่อนเพลีย ไม่มีแรง มีปัญหาการนอนหลับ ค้นตามตัวและขา มีความดันโลหิตต่ำ วิงเวียนศีรษะ เบื่ออาหาร คลื่นไส้อาเจียน และหายใจลำบาก สูญเสียพลาสมาจากภาวะยูรีเมีย และเสี่ยงต่อความตาย

1.2 ผู้ป่วยมีชีวิตที่ต้องพึ่งพาครอบครัว เพื่อน แพทย์และพยาบาล ในการดูแลตนเองและการล้างไต เพื่อให้ตนเองมีชีวิตอยู่ และมีความหวังที่จะได้รับการผ่าตัดปลูกถ่ายไต

1.3 ผู้ป่วยมีความรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตอยู่อย่างมีข้อจำกัด ไม่สามารถ รมิชีวิต มีกิจกรรมปกติ เช่น ไปทำงาน ไปท่องเที่ยวได้ เนื่องจากต้องทำการฟอกเลือดด้วยเครื่อง ไตเทียม สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง (หรือต้องดูแลตนเองด้วยการล้างไตทางช่องท้องแบบต่อเนื่องทุกวัน ๆ ละ 4 ครั้ง ทำให้ไม่สามารถมีกิจกรรมปกติของชีวิตได้

2. ผลกระทบด้านจิตใจ (psychological wellbeing) ผู้ป่วยที่รอปลูกถ่ายไตมีพฤติกรรมตอบสนองด้านจิตใจในด้านบวกและลบ กล่าวคือ ผู้ป่วยมีความหวังที่จะได้รับไตใหม่ ความรู้สึกไม่แน่นอนว่าจะได้รับไตใหม่หรือไม่ ต้องการความรู้ อาจจะสูญเสียชีวิต มีความเครียด ความกลัว และวิตกกังวล มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้ป่วยที่รอปลูกถ่ายไตจำนวนหนึ่งมีความหวัง (hope) และเชื่อว่าเมื่อได้รับการผ่าตัดปลูกถ่ายไตแล้ว จะมีชีวิตกลับสู่ภาวะปกติ สามารถที่จะมีกิจกรรมการดำเนินชีวิตปกติ มีชีวิตไม่ต้องพึ่งพาครอบครัวแพทย์ พยาบาล และเครื่องไตเทียม อีกทั้งยังสามารถกลับไปทำงาน และทำหน้าที่ตามบทบาทได้ตามปกติ

2.2 ผู้ป่วยที่รอปลูกถ่ายไตจำนวนไม่น้อย มีความรู้สึกไม่แน่นอน (uncertainty) สูงมากว่าจะได้รับการผ่าตัดปลูกถ่ายไตหรือไม่ เมื่อไร อาจจะมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยจากการผ่าตัด ผลการผ่าตัดปลูกถ่ายไตจะสำเร็จหรือไม่ ร่างกายจะปฏิเสธไตหรือไม่ ทำให้ผู้ป่วยมีความวิตกกังวลและเครียดสูงมาก ผู้ป่วยที่รอปลูกถ่ายไต ที่มีความรู้สึกมีความหวัง และความรู้สึกไม่แน่นอน มักมีความเครียด และวิตกกังวลขณะรอผ่าตัดปลูกถ่ายไต

2.3 ผู้ป่วยที่รอปลูกถ่ายไต ต้องการความรู้เกี่ยวกับโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายการล้างไต การผ่าตัดปลูกถ่ายไต ทั้งก่อนและหลังผ่าตัด จากแพทย์และพยาบาล อีกทั้งยังต้องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้ป่วยด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถเผชิญปัญหาได้ดี หากผู้ป่วยขาดความรู้ดังกล่าวหรือไม่ได้ถูกเตรียมตัวทั้งทางร่างกายและจิตใจ ผู้ป่วยจะมีอาการวิตกกังวลและเครียดมาก

3. ผลกระทบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในครอบครัว (personal relationship) ความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัวเป็นแหล่งพลังที่เข้มแข็ง หากผู้ป่วยที่รอปลูกถ่ายไต มีความรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตเป็นภาระและมีความสัมพันธ์ภายในครอบครัวไม่ดี ประกอบกับผู้ป่วยต้องมีการะ และ ใช้เวลาในการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม (หรือดูแลตนเองในการล้างไตทางช่องท้องแบบต่อเนื่อง) รวมทั้งขาดความเอาใจใส่ของครอบครัว ผู้ป่วยอาจมีแนวโน้มที่จะแยกตัว รู้สึกโดดเดี่ยว และมีภาวะซึมเศร้าในที่สุดผู้ป่วยที่รอปลูกถ่ายไต มีประสบการณ์และประเด็นจิตสังคมทั้งทางร่างกายและลบ มักมีสาเหตุจากหลายปัจจัย อาทิ ต้องใช้เวลารอคอยเป็นเวลานาน เนื่องจากจำนวนผู้บริจาคจากสมองตายน้อยผู้รับปลูกถ่ายไตมีเป็นจำนวนมาก ร่างกายของผู้ป่วยไม่แข็งแรงและไม่พร้อมที่จะรับไตใหม่ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้ป่วยที่รอปลูกถ่ายไตที่ประเทศเกาหลี 6 ประการ (Chong,et al.2016) ดังนี้

3.1 ผู้ป่วยที่รอปลูกถ่ายไต มีความรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตและต้นตอที่จะได้รับการปลูกถ่ายไต ทำให้ผู้ป่วยมองเห็นถึงความสำเร็จที่จะเกิดขึ้น เปรียบเหมือนเห็นแสงสว่างที่ปลายอุโมงค์

3.2 ผู้ป่วยที่รอปลูกถ่ายไต ได้แต่เฝ้ารอคอยด้วยใจจดจ่อ นับวันเวลา โดยจดจ้องที่นาฬิกาและปฏิทินว่า จะได้รับการถูกเรียกไปรับการผ่าตัดปลูกถ่ายไตเมื่อไร โดยที่ไม่มีคำมั่นสัญญา หรือรับประกันว่าจะถูกเรียกเมื่อไร

3.3 ผู้ป่วยที่รอปลูกถ่ายไต มีความรู้สึกกลัวถูกลากไปปลูกถ่ายไต (เปรียบเหมือนถูกชักกะเย่อ) ผู้ป่วยมีความรู้สึกไม่แน่นอน กลัวคือผู้ป่วยรู้สึกตื่นเต้นยิบยิบที่ถูกเรียกไปผ่าตัด สลับกับความรู้สึกหงุดหงิด กังวลที่ไม่ถูกเรียกไปผ่าตัดปลูกถ่ายไต

3.4 ผู้ป่วยที่รอปลูกถ่ายไต มีทั้งความสงสัย และไม่แน่ใจ หรือวิตกกังวล กลัว เมื่อได้รับการผ่าตัดปลูกถ่ายไตแล้ว เกรงว่าร่างกายตนเองจะปฏิเสธไต หรือมีภาวะแทรกซ้อนที่อาจจะเกิดขึ้น

3.5 ผู้ป่วยที่รอปลูกถ่ายไต มีความวิตกกังวล และกลัวไตใหม่ (ที่ผู้ป่วยเปรียบเหมือนกับเป็นเพื่อนร่วมทาง) ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความยุ่งยากเกิดขึ้นภายหลัง กล่าวคืออาจจะเกิดภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัดและจากยากภูมิคุ้มกัน

3.6 ผู้ป่วยที่รอปลูกถ่ายไต มีความรู้สึกตื่นเต้น ยินดีในการเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ อารมณ์ ที่จะได้รับการผ่าตัดปลูกถ่ายไต เปรียบเหมือนได้ลงสู่สนามรบ (D - day)

จากประสบการณ์และประเด็นปัญหาด้านจิตสังคมดังกล่าว อาจเกิดจากสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนที่ผู้ป่วยรอปลูกถ่ายไตเผชิญ คือ 1) สถานการณ์ความเจ็บป่วยที่คุกคามต่อชีวิตของผู้ป่วย ไม่สามารถทำนายได้ว่าจะได้รับไตใหม่เมื่อไร เป็นสถานการณ์ที่เป็นความเครียดมานาน 2) สถานการณ์ความไม่แน่นอนจากการรอไตใหม่ การดูแลตนเอง ผลของการปลูกถ่ายไต (เช่น การติดเชื้อ การปฏิเสธไตผลข้างเคียงของยากภูมิคุ้มกัน เป็นต้น)

3. การพยาบาลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่รอปลูกถ่ายไต

ระหว่างที่ผู้ป่วยรอปลูกถ่ายไต ผู้ป่วยต้องได้รับการรักษาด้วยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม หรือการล้างไตทางช่องท้องแบบต่อเนื่อง เป็นการพ่วงชีวิตไว้แต่ผู้ป่วยอาจจะต้องใช้เวลาอนาน (เนื่องด้วยปัจจัยหลายประการ ทำให้ส่งผลกระทบต่อด้านจิตสังคมทั้งด้านบวกและลบ ผู้ป่วยอาจมีความหวังว่าหลังผ่าตัดปลูกถ่ายไตแล้ว ทำให้ตนเองมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีชีวิตแบบอิสระ สามารถดำเนินชีวิตและทำงานตามปกติได้ แต่ก็มีความวิตกกังวลกับการรอปลูกถ่ายไต เป็นความรู้สึกไม่แน่นอนว่าจะได้รับไตใหม่หรือไม่ เมื่อไร จะมีภาวะแทรกซ้อนหลังผ่าตัดหรือไม่ จากประเด็นปัญหาด้านจิตสังคมดังกล่าว พยาบาลที่ดูแลผู้ป่วยที่อยู่ในระหว่างการล้างไต หรือมาติดตามการพบแพทย์ที่คลินิกโรคไตจึงมีบทบาทสำคัญในการที่จะให้การดูแลผู้ป่วยที่รอปลูกถ่ายไต ให้มีสุขภาพด้านจิตสังคมที่เข้มแข็ง ดังนี้

1. ให้การดูแล ฝึกระวัง และสังเกตอาการทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม ผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด โดยการสังเกตกระตุ้น หนุนใจให้ผู้ป่วยได้เปิดใจระบายความรู้สึกในใจเกี่ยวกับความรู้สึกขณะรอคอยการผ่าตัดปลูกถ่ายไต ด้วยความตั้งใจและให้กำลังใจผู้ป่วย

2. ให้การดูแล คำแนะนำ และคำปรึกษาแก่ผู้ป่วยและบุคคลในครอบครัวในการดูแลสุขภาพด้านร่างกายให้แข็งแรงและจิตใจที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะการรับประทานอาหารที่ถูกต้อง การรับประทานยาสม่ำเสมอ การออกกำลังกาย การดูแลความสะอาดร่างกาย การมีกิจวัตรประจำวันปกติทุกวัน และหาวิธีผ่อนคลายความเครียด เป็นต้น

3. ให้การดูแลและแนะนำผู้ป่วยและบุคคลในครอบครัว ในการดูแลการล้างไตอย่างสม่ำเสมอและได้ผลลัพธ์ที่ดี (เช่น การฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ และการล้างไตทางช่องท้องแบบต่อเนื่อง 4 ครั้งต่อวัน) ทั้งนี้เพื่อให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง

4. ให้ข้อมูล ความรู้แก่ผู้ป่วยและบุคคลในครอบครัวเกี่ยวกับโรคไตเรื้อรัง การล้างไต การผ่าตัดปลูกถ่ายไต รวมทั้งข้อมูลเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจก่อนผ่าตัด การเตรียมตัวที่จะเข้ารับการผ่าตัดปลูกถ่ายไตอย่างรีบด่วน กระบวนการผ่าตัด ผลลัพธ์ของการผ่าตัด ทั้งนี้ เพื่อลดความเครียด ความวิตกกังวล ความกลัว ทำให้ผู้ป่วยมีความหวังกำลังใจในการที่จะมีชีวิตที่จะรอปลูกถ่ายไต

5. ให้คำแนะนำบุคคลในครอบครัวและเพื่อน ในการให้ความช่วยเหลือ ดูแล ให้กำลังใจแก่ผู้ป่วยทั้งด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ ในระหว่างรอการปลูกถ่ายไต ทั้งนี้เป็นการสนับสนุน เสริมสร้างพลังใจให้ผู้ป่วยมีความหวัง กำลังใจ ในการรอปลูกถ่ายไต

4. บทสรุป

ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้าย ที่รักษาด้วยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม มีชีวิตอยู่ภายใต้ข้อจำกัดในการดำเนินชีวิต มีชีวิตต้องพึ่งพาเครื่องไตเทียม มีชีวิตที่ทุกข์ทรมาน และสูญเสียหน้าที่ รายได้ มีการตอบสนองทางด้านจิตใจ อารมณ์ มีความรู้สึกสิ้นหวัง ความรู้สึกไม่แน่นอน จนถึงภาวะซึมเศร้า เมื่อผู้ป่วยได้เข้าสู่โครงการปลูกถ่ายไต ทำให้ผู้ป่วยมีความหวังที่จะได้มีชีวิตใหม่ สามารถดำเนินชีวิตกลับสู่ปกติมีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่ในช่วงรอคอยผู้ป่วยต้องเผชิญกับสถานการณ์ความไม่แน่นอนทั้งภาวะเจ็บป่วยที่คุกคามกับชีวิต การมีชีวิตพึ่งพาเครื่องไตเทียม ไม่สามารถทำนายได้ว่าจะได้รับไตใหม่เมื่อไร ใช้เวลานานในการรอไตใหม่ หลังผ่าตัดปลูกถ่ายไตอาจจะเกิดภาวะแทรกซ้อน ทำให้ผู้ป่วยประสบปัญหาด้านจิตสังคม มักมีความเครียด วิตกกังวล กลัว ซึมเศร้า ดังนั้นพยาบาลจึงมีบทบาทสำคัญในการเฝ้าระวัง สังเกตอาการทางด้านจิตใจ อารมณ์ ในขณะมาฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม รวมทั้งควรให้คำแนะนำ คำปรึกษา ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลตนเอง เพื่อเตรียมพร้อมในการผ่าตัด และช่วยให้ผู้ป่วยมีความหวัง คลายความเครียดและวิตกกังวล

5. เอกสารอ้างอิง

- สมาคมปลูกถ่ายอวัยวะแห่งประเทศไทย. (2559). รายงานข้อมูลการปลูกถ่ายอวัยวะประจำปี 2559. Retrieved on July 24, 2019 from <http://www.transplantthai.org.17.PDF>.
- Burns,T.et al. (2015). The experiences of adults who are on dialysis and waiting for a renal transplant from a deceased donor: A systemic review. **JBL database of system review and Implement Report**, 13(2); 169-211.
- Chong,HJ.et al., (2016). Waiting for kidney transplant: The experiences of patients of end stage renal disease in South Korea. **Journal Clinical Nurse**, Apr, 25(7-8); 930-9.
- Ilic, S. and Arramovie, M. (2002). Psychological aspects of living donor kidney transplatation. **Facta Univeritalis Series: Medicine and Biology**, 9(3); 195-200.
- Moran, A., Scott, A. and Darbyshire, P. (2010). Waiting for a kidney transplant: Patient' experiences of hemodialysis. **Journal of Advanced Nursing**, August; 1-10.
- Siqueira., D.S., et al. (2017). Coping and quality of life in patients on Kidney transplant waiting lists. **Acta Paul. Enfern**, 30(6); 1-8.
- Trycinska, M., ct al. (2011). Psychological Aspects of Kidney Transplantation. Retrieved on July 31, 2019 from <http://www.intechopen.com.books.org.17.PDF>.
- Uborat Toimamueang, and Suchitra Limunolap. (2003). Stress and coping strategies among renal transplant candidalis in a Thai medical center. **Clinical Transplantation**, 35(1); 292-3.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

Marketing Mix and Customer Relationship Management Factors Influencing The Decision Making to Purchase Furniture in Bangkok Metropolitan Areas

จิรโรจน์ สิริพัชโรธรณ์¹, ทรรติกา จารุกำจร², วิไลลักษณ์ ฉัตรชัยพลรัตน์³, โยธิน สารพล⁴, ณธารินี มาประจง⁵, สุวิทย์ ขุนอยู่⁶

Jirarod Siripatcharothorn¹, Tasika Jarukamjorn², Wilailak Chatchaiphonrat³, Yothin Saraphon⁴,

Natarinee Maprajong⁵, Suwit Khoonyoo⁶

^{1,2}หลักสูตรบริหารมหาบัณฑิต/สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

³⁻⁵หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต/คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

⁶หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต/สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

^{1,2}Master of Business Administration, College of Asian Scholars, Thailand

³⁻⁵Bachelor of Business Administration of Business Administration, College of Asian Scholars, Thailand

⁶Bachelor of Science Program/Information Technology, College of Asian Scholars, Thailand

Corresponding author. Email: noppadol@cas.ac.th

(Received: March 5, 2024; Revised: April 20, 2024; Accepted: April 23, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 2) เพื่อศึกษาการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 3) เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ผลการวิจัยพบว่า

1) การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านการตระหนักถึงปัญหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการประเมินทางเลือก และด้านการค้นหาข้อมูลและด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ

2) การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านการบริหารการสื่อสารระหว่างกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการเข้าใจความคาดหวังของลูกค้า และด้านสัมพันธ์ภาพกับลูกค้า ตามลำดับ

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัว ร่วมกันอธิบายการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้ร้อยละ 65.80 โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้ดีที่สุดคือ ด้านการบริหารการสื่อสารระหว่างกัน (X_{10}) ($\beta = 0.339$) รองลงมาเป็น ด้านสัมพันธ์ภาพกับลูกค้า (X_9) ($\beta = 0.330$) ด้านการเข้าใจความคาดหวังของลูกค้า (X_{11}) ($\beta = 0.246$) ด้านการติดตามลูกค้า (X_8) ($\beta = 0.178$) ตามลำดับ โดยสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้ $Y = 3.876 + (0.339X_{10}) + (0.330 X_9) + (0.246X_{11}) + (0.178X_8)$

3) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านการส่งเสริมการขาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านราคา และ ด้านผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัว ร่วมกันอธิบายปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้ร้อยละ 77.60 โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้ดีที่สุดคือ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (X_4) ($\beta = 0.362$) รองลงมาเป็น ปัจจัยด้านราคา (X_2) ($\beta = 0.248$) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (X_1) ($\beta = 0.157$) ปัจจัยด้านบุคคล (X_5) ($\beta = 0.129$) ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X_3) ($\beta = 0.104$) ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (X_7) ($\beta = 0.084$) และปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ (X_6) ($\beta = 0.059$) ตามลำดับ โดยสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$Y = 2.991 + (0.362 X_4) + (0.248 X_2) + (0.157 X_1) + (0.129 X_5) + (0.104 X_3) + (0.084 X_7) + (0.059 X_6)$$

คำสำคัญ : การตัดสินใจซื้อ; บริหารลูกค้าสัมพันธ์; ส่วนประสมทางการตลาด

Abstract

This research aims to 1) study the purchase decision of furniture products in the Bangkok Metropolitan and Peripheral Areas, 2) examine the customer relationship management influencing the purchase decision of furniture products in the same areas, and 3) investigate marketing mix factors affecting the purchase decision.

The research findings were as follows:

1) Purchase decisions for furniture products in the specified areas are generally high, with awareness of the problem being the most influential factor, followed by alternative evaluation and post-purchase behavior.

2) Customer relationship management influencing the purchase decision of furniture products in the Bangkok Metropolitan and Peripheral Areas is at a high level. When considering the aspects with the highest average ratings, communication management stands out, followed by understanding customer expectations and building relationships with customers.

The multiple regression analysis reveals that the combined independent variables, all four of them, explain 65.80% of the influence on customer relationship management affecting the purchase decision of furniture products in the specified areas. Among these variables, communication management (X_{10}) has the highest impact ($\beta = 0.339$), followed by relationship building with customers (X_9) ($\beta = 0.330$), understanding customer expectations (X_{11}) ($\beta = 0.246$), and customer follow-up (X_8) ($\beta = 0.178$). The regression equation can be expressed as follows: $Y = 3.876 + (0.339X_{10}) + (0.330X_9) + (0.246X_{11}) + (0.178X_8)$.

3) Market mix factors influencing the purchase decision of furniture products in the Bangkok Metropolitan and Peripheral Areas are overall at a high level. When considering the aspects with the highest average ratings, sales promotion has the highest average, followed by price and product.

The multiple regression analysis indicates that the combined independent variables, all seven of them, explain 77.60% of the influence on market mix factors affecting the purchase decision of furniture products in the specified areas. Among these variables, the most impactful is the marketing promotion factor (X_4) ($\beta = 0.362$), followed by price (X_2) ($\beta = 0.248$), product (X_1) ($\beta = 0.157$), personnel (X_5) ($\beta = 0.129$), distribution channels (X_3) ($\beta = 0.104$), physical characteristics (X_7) ($\beta = 0.084$), and service processes (X_6) ($\beta = 0.059$), respectively. The regression equation can be expressed as follows: $Y = 2.991 + (0.362 X_4) + (0.248 X_2) + (0.157 X_1) + (0.129 X_5) + (0.104 X_3) + (0.084 X_7) + (0.059 X_6)$.

Keywords: Decision; Customer Relationship Management; Marketing mix.

บทนำ

อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจเนื่องจากทำให้เกิดการแปรรูปวัตถุดิบในการผลิต การจ้างแรงงาน ช่างฝีมือทักษะ ส่งผลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในประเทศ จากแนวโน้มปี พ.ศ.2564-2566 ของตลาดที่อยู่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีการเพิ่มขึ้นจากการขยายการลงทุนตามความเติบโตของระบบขนส่งสาธารณะโดยเฉพาะรถไฟฟ้าที่เปิดใช้งานแล้วและที่กำลังจะเปิดใช้งานในอนาคต นับเป็นปัจจัยสนับสนุนการเติบโตของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์และของตกแต่งที่อยู่อาศัย เพราะเป็นสินค้าจำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันยิ่งประชากรเยอะขึ้น ความจำเป็นที่จะใช้สินค้าประเภทนี้ก็ยิ่งมีมากขึ้นตามลำดับ (ณพสกล สีมานะชัยสิทธิ์, 2563) สภาพอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยกล่าวว่า การส่งออกเฟอร์นิเจอร์ในช่วง มกราคม-กันยายน ของปี 2565 มีอัตราขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 2.49 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน ดังนั้นอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์และของตกแต่งบ้านยังสามารถเติบโตได้ดีในอนาคต

การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าเป็นการศึกษาปัจจัยพื้นฐานผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่ายและการส่งเสริมการตลาด และรวมถึงบุคลากรผู้ให้บริการ กระบวนการให้บริการ และลักษณะทางกายภาพด้วย ซึ่งพฤติกรรมของผู้บริโภคจะมีความเกี่ยวข้องและขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้านการแสดงออกของพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อสิ่งกระตุ้นหรือสิ่งเร้าแต่ละบุคคลจะมีการแสดงออกที่แตกต่างกันไปโดยมีกลยุทธ์ทางการตลาดประกอบด้วย 7 P คือ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) สถานที่ (Place) บุคคล (People) ลักษณะทางกายภาพ (Physical Environment) กระบวนการ (Process) และนำกลยุทธ์ทางการตลาดมาเพิ่มประสิทธิภาพ สร้างความพึงพอใจของลูกค้าที่มาใช้บริการ และสร้างความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้า (อรจันทร์ ศิริโชติ, 2556) พฤติกรรมผู้บริโภคของผู้บริโภคมีความสำคัญที่จะกำหนดการดำเนินกิจกรรมทางการตลาดหรือการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาด รวมถึงธุรกิจจะต้องมีการบริหารลูกค้าสัมพันธ์กับลูกค้าเป็นการสานสัมพันธ์กับลูกค้าอย่างต่อเนื่องด้วยการเรียนรู้เกี่ยวกับลูกค้า ความต้องการ และพฤติกรรมของลูกค้าในทุกด้านจากการมีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า ทำให้สามารถทราบข้อมูลลูกค้าและนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ในการพัฒนาสินค้าและเพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจสูงสุดจากการสร้างความสัมพันธ์เช่นกัน (Bell et al., 2003) พฤติกรรมผู้บริโภคคือการแสดงออกของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้สินค้า รวมทั้งกระบวนการในการตัดสินใจที่มีผลต่อการแสดงออก ซึ่งเป็นการกระทำของผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าเพื่อจุดประสงค์ในการใช้สอย โดยพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคจะขึ้นอยู่กับกระบวนการตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งกระบวนการตัดสินใจซื้อเกิดจากสิ่งกระตุ้นภายในและสิ่งกระตุ้นภายนอก จากนั้นผู้บริโภคจะทำการแสวงหาข้อมูลโดยเมื่อผู้บริโภคทราบถึงความต้องการในสินค้าหรือบริการแล้ว เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ โดยในการประเมินผลของทางเลือกเมื่อได้ข้อมูลแล้วผู้บริโภคจะ

ดำเนินการประเมินทางเลือก โดยคุณสมบัติที่จะใช้ในการตัดสินใจซื้อ จากนั้นผู้บริโภคจึงเกิดพฤติกรรมหลังการซื้อ ที่แตกต่างกันออกไปหลังจากที่ผู้บริโภคได้ทำการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการไปแล้วทำการตรวจสอบความพึงพอใจภายหลังการซื้อ ซึ่งความพึงพอใจนั้นเกิดขึ้นจากการที่ผู้บริโภคทำการเปรียบเทียบสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับสิ่งที่คาดหวัง ถ้าคุณค่าของสินค้าหรือบริการที่ได้รับจริง ตรงกับที่คาดหวังหรือสูงกว่าที่ได้คาดหวังเอาไว้ ผู้บริโภคก็จะเกิดความพึงพอใจในสินค้าหรือบริการนั้น โดยถ้าผู้บริโภคมีความพึงพอใจก็จะเกิดพฤติกรรมในการซื้อซ้ำหรือบอกต่อ (Kotler and Keller, 2012, p. 173) จากการศึกษาส่วนใหญ่ที่ผ่านมาให้ผลสอดคล้องกันว่าการบริหารลูกค้าสัมพันธ์มักเกิดจากปัจจัยด้านประโยชน์จากการสร้างความสัมพันธ์เข้ามาเกี่ยวข้องในการบริหารงานขององค์กรและมีผลต่อความพึงพอใจในการสร้างความสัมพันธ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องอันจะทำให้ไปสู่การสร้างรายได้เปรียบเชิงการแข่งขันให้กับองค์กร (เขมิกา แสนโสม, 2559)

จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทั้งนี้เพื่อแนวทางการด้านการบริหารจัดการธุรกิจเฟอร์นิเจอร์และนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนและการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน อันเป็นแนวทางไปสู่การเติบโตและประสบความสำเร็จทางธุรกิจในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
3. เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ทฤษฎีแนวคิดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด

Kotler และ Lane (2016) ส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง กลุ่มเครื่องมือด้าน การตลาดที่บริษัทนำมาใช้เพื่อเป้าหมายด้านการตลาด ซึ่งมีความสำคัญและมีอิทธิพลเป็นอย่างยิ่ง ต่อการดำเนินธุรกิจ เป็นปัจจัยที่ผู้บริหารและฝ่ายการตลาดจะพัฒนาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับ สภาพแวดล้อม และเป้าหมายขององค์กร

สรุปได้ว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานในการทำธุรกิจแข่งขัน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ ปัจจัยทั้ง 7 ด้านที่กล่าวมามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

อนิสก์ สมบูรณ์นิยต์ (2560) ได้กล่าวว่าความสำคัญของส่วนประสมการตลาดคือ การกระทำกิจกรรมต่างๆ ในธุรกิจที่ทำให้เกิดการนำสินค้าหรือบริการจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการนั้นๆ โดยได้รับความพอใจ ขณะเดียวกันก็บรรลุวัตถุประสงค์ของกิจการ บทบาทและหลักความสำคัญของการตลาด การตลาดเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับกิจการ องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน การดำเนินการทางด้านการตลาดจะส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางทั้งในแง่ของทั้งในแง่ของผลดี หรือผลประโยชน์ที่จะได้รับ และผลกระทบด้านผลเสียทั้งภายในและภายนอกประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารลูกค้าสัมพันธ์

Kotler (2003) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ หมายถึง ต้นทุนของการหาลูกค้าใหม่นั้นสูงกว่าต้นทุนของการขายผลิตภัณฑ์ให้ลูกค้าเดิมถึง 5 เท่า ดังนั้น องค์กรจึงจำเป็นต้องสร้างกลยุทธ์และสร้างเครื่องมือในการผูกสัมพันธ์กับกลุ่มลูกค้าเดิมอย่างต่อเนื่องโดยทั่วไปแล้วความสำเร็จนั้นไม่ได้ปรากฏอยู่ในรูปของยอดขายเท่านั้น หมายถึง การที่ลูกค้ามีความภักดีในตราผลิตภัณฑ์ องค์กรที่มีลูกค้าชั้นดีเหล่านี้เองที่จะทำหน้าที่เป็นทูตพันธุ์ไม่ตรีกระจายข่าวสารในทางบวกต่อๆ กันไปยังลูกค้าคาดหวังคนอื่นๆ ปรึความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องจากเสียงที่เป็นลบต่อผลิตภัณฑ์ขององค์กรด้วยอีกด้วย

สรุปได้ว่าการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ หมายถึง การสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกค้า โดยการวางแผนกลยุทธ์หรือกิจกรรมต่างๆ ทางการตลาดที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจให้กับลูกค้าให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้มุ่งให้เกิดความเข้าใจ มีการ รับรู้ที่ดี ตลอดจนรู้สึกชอบองค์กรและสินค้าขององค์กร โดยกิจกรรมการสื่อสารระหว่างองค์กรกับลูกค้านั้นจะต้องมีลักษณะเป็นกันเอง ตรงตามความต้องการของลูกค้าแต่ละราย และสามารถสร้างประโยชน์ให้กับทั้งองค์กรและลูกค้า

Lawson-Body and Limayem (2004) ประกอบด้วย คือ

1. การติดตามลูกค้า (Customer Prospecting) คือ การที่กิจการได้มีการเสาะแสวงหาศึกษา ความต้องการความจำเป็นของลูกค้าใหม่ และได้มีการสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ เพื่อเตรียมสินค้า และสิ่งที่ดึงดูดใจสำหรับลูกค้ารายใหม่จากผลิตภัณฑ์หรือการบริการของธุรกิจและกิจการต้องมีการเก็บรวบรวม ข้อมูลเป็นสารสนเทศไว้สำหรับให้บริการลูกค้าเมื่อลูกค้าเดิมมีการร้องขอ
2. สัมพันธ์ภาพกับลูกค้า (Relations with Customers) คือ การเริ่มต้น การพัฒนา การรักษา และการสร้างช่องทางการติดต่อสื่อสารกับลูกค้า เพื่อรองรับลูกค้าให้รู้สึกดียิ่งขึ้นไป
3. การบริหารการสื่อสารระหว่างกัน (Interactive Management) คือ การมีการติดต่อ ได้ตอบเชื่อมโยง แลกเปลี่ยนข้อเสนอแนะ การปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลูกค้ากับองค์กร
4. การเข้าใจความคาดหวังของลูกค้า (Understanding Customer Expectations) คือกระบวนการทางธุรกิจที่สร้างมวลความรู้เกี่ยวกับความคาดหวังและความจำเป็นของลูกค้าเพื่อที่จะเตรียมสินค้าและการบริการที่ดีที่สุดสำหรับลูกค้า

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ

ความหมายของการตัดสินใจซื้อ ผู้ซื้อจะมีขั้นตอนการตัดสินใจซื้อที่เหมือนกัน ซึ่งแบ่งได้ 5 ขั้นตอน คือ 1. การรับรู้ถึงความต้องการ 2. การค้นหาข้อมูลผู้บริโภคจะหาข้อมูลผลิตภัณฑ์หรือบริการให้มากที่สุด 3. การประเมินทางเลือก 4. การตัดสินใจ 5. พฤติกรรมภายหลังการซื้อ การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคเริ่มต้นจากได้รับแรงกระตุ้น เมื่อรับรู้แล้วจึงเกิดความสนใจ จึงเข้าสู่กระบวนการค้นหาข้อมูล อาจได้มาจากการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ จากเพื่อน จากผู้ที่เคย มีใช้มาก่อน และนำมาวิเคราะห์ผ่านเข้าสู่กระบวนการทางความคิดของผู้บริโภค ซึ่งเกิดจากตัวแปร ต่างๆ เช่น การเรียนรู้การรับรู้ทัศนคติ และผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ร่วมกับลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้บริโภค อายุ อาชีพ รายได้ เกลี้ยต่อเดือน การศึกษา การดำเนินชีวิต และ บุคลิกภาพ หลังจากนั้นผู้บริโภคก็จะทำการตัดสินใจที่จะตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นว่าจะทำอย่างไร

แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์

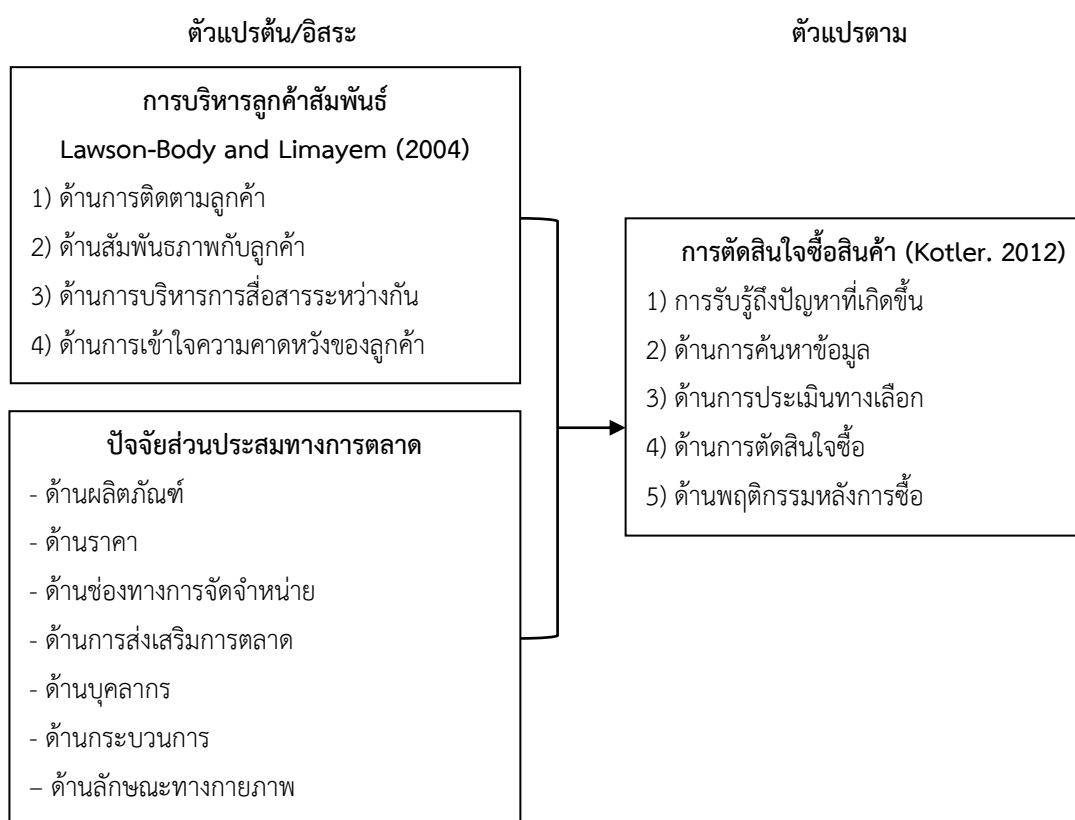
กิตติคุณ วัฒนะ จุฑะวิภาต (2559) กล่าวว่า เฟอร์นิเจอร์หรือเครื่องเรือนคือ สิ่งที่มีมนุษย์คิดค้นประดิษฐ์ขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับกิจกรรมต่างๆ ภายในบ้านที่ทำงาน หรือที่สาธารณะ กิจกรรมดังกล่าว ได้แก่ การนอน การนั่ง รับประทานอาหาร ทำงาน ฯลฯ เครื่องเรือนถูกออกแบบสำหรับคนเดียวหรือกลุ่มคน ทำด้วยวัสดุ หลายชนิดแตกต่างกัน เช่น ไม้ โลหะพลาสติก เป็นต้น เครื่องเรือนจัดว่าเป็นส่วนที่มีการใช้งานเชื่อมกันระหว่างผู้อยู่อาศัยกับตัวบ้านหรือมนุษย์กับสถาปัตยกรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปิยมาภรณ์ เทียมจิตร และฉัตรชัย อินทสังข์ (2564) ได้ศึกษาผลกระทบของการมุ่งเน้นกลยุทธ์ทางเลือกที่มีต่อความสำเร็จของธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ประเทศไทย

จุฬาลักษณ์ อยู่พงษ์ และดนัยพงศ์ เชษฐโชติศักดิ์ (2564) ได้ศึกษากลยุทธ์การเพิ่มยอดขายของวิชัยเฟอร์นิเจอร์จังหวัดขอนแก่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$) เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านการตระหนักถึงปัญหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.13$) รองลงมาคือ ด้านการประเมินทางเลือก ($\bar{X}=4.10$) และด้านการค้นหาข้อมูลและด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ ($\bar{X}=4.09$) และด้านการตัดสินใจซื้อ ($\bar{X}=4.08$)

2. การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้ร้อยละ 65.80 โดยพบว่า การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ คือ ด้านการติดตามลูกค้า (X^9) ด้านสัมพันธ์ภาพกับลูกค้า (X^9) ด้านการบริหารการสื่อสารระหว่างกัน (X^{10}) และด้านการเข้าใจความคาดหวังของลูกค้า (X^{11}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้ดีที่สุดคือ ด้านการบริหารการสื่อสารระหว่างกัน (X^{10}) ($\beta=0.339$) รองลงมาเป็น ด้านสัมพันธ์ภาพกับลูกค้า (X^9) ($\beta=0.330$) ด้านการเข้าใจความคาดหวังของลูกค้า (X^{11}) ($\beta=0.246$) ด้านการติดตามลูกค้า (X^8) ($\beta=0.178$) ตามลำดับ โดยสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$Y = 3.876 + (0.339X^{10}) + (0.330 X^9) + (0.246X^{11}) + (0.178X^8)$$

3. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัว ร่วมกันอธิบายปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้ร้อยละ 77.60 โดยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (X_1) ปัจจัยด้านราคา (X_2) ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X_3) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (X_4) ปัจจัยด้านบุคคล (X_5) ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ (X_6) และ ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (X_7) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้ดีที่สุดคือ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (X_4) ($\beta=0.362$) รองลงมาเป็น ปัจจัยด้านราคา (X_2) ($\beta=0.248$) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (X_1) ($\beta=0.157$) ปัจจัยด้านบุคคล (X_5) ($\beta=0.129$) ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X_3) ($\beta=0.104$) ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (X_7) ($\beta=0.084$) และปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ (X_6) ($\beta=0.059$) ตามลำดับ โดยสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$Y = 2.991 + (0.362X_4) + (0.248 X_2) + (0.157X_1) + (0.129X_5) + (0.104X_3) + (0.084 X_7) + (0.059X_6)$$

สรุปการวิจัย

ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

1. การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านการตระหนักถึงปัญหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการประเมินทางเลือก และด้านการค้นหาข้อมูลและด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ ตามลำดับ

2. การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านการบริหารการสื่อสารระหว่างกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการเข้าใจความคาดหวังของลูกค้า และด้านสัมพันธ์ภาพกับลูกค้า ตามลำดับ

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัว ได้ร้อยละ 65.80 พิจารณปัจจัยการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้ดีที่สุดคือ ด้านการ

บริหารการสื่อสารระหว่างกัน (X_{10}) ($\beta = 0.339$) รองลงมาเป็น ด้านสัมพันธภาพกับลูกค้า (X_9) ($\beta = 0.330$) ด้านการเข้าใจความคาดหวังของลูกค้า (X_{11}) ($\beta = 0.246$) ด้านการติดตามลูกค้า (X_8) ($\beta = 0.178$) ตามลำดับ ปัจจัยด้านการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สอดคล้องกับสมมุติฐาน โดยสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$Y = 3.876 + (0.339X_{10}) + (0.330 X_9) + (0.246X_{11}) + (0.178X_8)$$

3. ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านราคา และ ด้านผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัว ได้ร้อยละ 77.60 โดยเมื่อพิจารณาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้ดีที่สุดคือ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (X_4) ($\beta = 0.362$) รองลงมาเป็น ปัจจัยด้านราคา (X_2) ($\beta = 0.248$) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (X_1) ($\beta = 0.157$) ปัจจัยด้านบุคคล (X_5) ($\beta = 0.129$) ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X_3) ($\beta = 0.104$) ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (X_7) ($\beta = 0.084$) และปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ (X_6) ($\beta = 0.059$) ตามลำดับ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สอดคล้องกับสมมุติฐาน โดยสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้ $Y = 2.991 + (0.362X_4) + (0.248 X_2) + (0.157X_1) + (0.129X_5) + (0.104X_3) + (0.084 X_7) + (0.059X_6)$

อภิปรายผล

1. การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านการตระหนักถึงปัญหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการประเมินทางเลือก และ ด้านการค้นหาข้อมูลและด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ สอดคล้องบางส่วน กับงานวิจัยของจิตราณูช พุ่มเตย (2564) ได้ศึกษาคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้สัก ในเขตจังหวัดสุโขทัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของคุณค่าตราสินค้าและการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สัก และศึกษาคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้สัก ในเขตจังหวัดสุโขทัย พบว่า ระดับความสำคัญของคุณค่าตราสินค้าในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 โดยเรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้ ด้านการตระหนักถึงตราสินค้า ด้านความภักดีต่อตราสินค้า และด้านการเชื่อมโยงความคิดเกี่ยวกับตราสินค้า ระดับความสำคัญของการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้สัก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 โดยเรียงลำดับความสำคัญดังนี้ ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตระหนักถึงความต้องการ และด้านมีพฤติกรรมหลังการซื้อ

2. การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านการบริหารการสื่อสารระหว่างกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการเข้าใจความคาดหวังของลูกค้า ด้านสัมพันธภาพกับลูกค้า และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ปัจจัยด้านการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สอดคล้องกับสมมุติฐาน ด้านการบริหารการสื่อสารระหว่างกัน รองลงมาเป็น ด้านสัมพันธภาพกับลูกค้า ด้านการเข้าใจความคาดหวังของลูกค้า และด้านการติดตามลูกค้า สอดคล้องกับแนวคิดของ Schiffman and Wisenblit (2015) ที่กล่าวว่า

ปัจจัยจิตวิทยาเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยนำเข้าของกระบวนการตัดสินใจ ประกอบด้วยคือ แรงจูงใจ บุคลิกภาพ การรับรู้ทัศนคติ และการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชฎาภา ศักดิ์ศรี (2561) ได้ศึกษาการบริหารลูกค้าสัมพันธ์มีผลต่อความภักดีต่อการใช้บริการห้างสรรพสินค้า กรณีศึกษาห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งสารนิพนธ์เรื่อง “การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ มีผลต่อความภักดีต่อการใช้บริการห้างสรรพสินค้า กรณีศึกษาห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง ” พบว่า ปัจจัยการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า การเข้าใจความคาดหวัง, การรับฟังข้อมูล, การติดตามลูกค้า, การเสนอแนะบริการที่เป็นประโยชน์และการสื่อสารกับลูกค้า มีความสัมพันธ์และส่งผลไปในทิศทางเดียวกับความภักดีของผู้ใช้บริการห้างสรรพสินค้า ได้แก่ ด้านการซื้อซ้ำ การซื้อ/ใช้บริการซ้ำ และด้านพฤติกรรมผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับพบว่า ด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สอดคล้องกับสมมติฐาน โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อได้ดีที่สุดคือ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด รองลงมาเป็น ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ และปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ สอดคล้องบางส่วนกับงานวิจัยอุตัมซิงห์ จาวาลา, อนันต์ สุนทราเมธากุล และอัยรดา พรเจริญ (2564) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ของผู้บริโภคในจังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ของผู้บริโภคในจังหวัดอุบลราชธานี การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ของผู้บริโภคในจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบไปด้วยตัวแปรอิสระ 4 ตัว ได้แก่ ด้านกระบวนการให้บริการด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านบุคคล และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวสามารถพยากรณ์ตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 คิดเป็นร้อยละ 47.30 และงานวิจัยของศิตา บุตรโคตร (2563) ส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอสังหาริมทรัพย์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ผู้บริโภคที่มีลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอสังหาริมทรัพย์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ สินค้าอสังหาริมทรัพย์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านพนักงานผู้ให้บริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ ควรสร้างการตระหนักถึงตราสินค้าการทำให้ลูกค้ารู้สึกคุ้นเคย และเป็นกันเองเพื่อให้ทุกครั้งที่ลูกค้าจะตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ จะคิดถึงร้านเป็นลำดับต้นๆ เพื่อสร้างความจดจำและตระหนักถึงตราสินค้า ทั้งนี้เพราะปัจจุบันการแข่งขันของธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ค่อนข้างสูงดังนั้นผู้ประกอบการร้าน เฟอร์นิเจอร์ ควรสร้างช่องทางการติดต่อสื่อสารให้กับลูกค้า หลากหลายช่องทางไม่ว่าจะเป็น ช่องทางออฟไลน์ คือ การตกแต่งหน้าร้านให้สะอาดตา และลูกค้าสามารถเจรจาต่อรองราคาได้ด้วยตนเอง รวมถึงจัดทำสื่อออนไลน์ เช่น Facebook Line TikTok เป็นต้น

2. จากผลการวิจัย พบว่า การส่งเสริมการตลาด ราคา ผลิตภัณฑ์ เป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ เช่น ลด แลก แจก และชิงโชคลุ้นรางวัลเพื่อกระตุ้นยอดขายอย่างต่อเนื่อง ส่วนด้านที่จะต้องปรับปรุง คือ ด้านกระบวนการ และลักษณะทางกายภาพที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีค่าน้อย ก็ควรปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจเฟอร์นิเจอร์

เอกสารอ้างอิง

- กิตติคุณ วัฒนะ จุฑะวิภาต. (2559). **ศิลปะการออกแบบภายใน**. (พิมพ์ครั้งที่ 4 ed.). กรุงเทพฯ: บริษัทจูนพับลิชชิง จำกัด.
- โกศล พรประสิทธิ์เวช. (2552). **สร้างยอดขายอันดับ 1 ด้วย Prosoft CRM**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี จำกัด.
- เขมิกา แสนโสม. (2559). **บทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่าน และอิทธิพลของการตลาดสร้างสัมพันธ์ที่ประสบผลสำเร็จต่อผลิตภาพของคลัสเตอร์ในประเทศไทย**. (วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จิตรานุช ฟุ่นเตย. (2564). **คุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้สัก ในเขตจังหวัดสุโขทัย**. วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ณพสกล สีมานะชัยสิทธิ์. (2563). **ความเป็นมา และความสำคัญ-สมมุติฐาน และแรงบันดาลใจ**. สืบค้นเมื่อ 22 เมษายน 2566 จาก <http://nopsakon-net.blogspot.com/2007/03/1.html>.
- ณพสกล สีมานะชัยสิทธิ์. (2550). **การออกแบบผลิตภัณฑ์ตู้ชั้นวางของเพื่อใช้ในการตกแต่ง**. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิทยา ด้านธำรงกุล. (2546). **การบริหาร**. กรุงเทพฯ: เจริญเว็บ เอ็ดดูเคชั่น.
- วิทยา ด้านธำรงกุล และพิภพ อุดร. (2549). **ซีอาร์เอ็ม หินหยางการตลาด**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วงกลม.
- ศูนย์วิจัยกรุงศรี. (2565). **แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2565-2567: ธุรกิจที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ และปริมณฑล**. (ออนไลน์). สืบค้น 22 เมษายน 2566 แหล่งที่มา <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/real-estate/housing-in-bmr/io/housing-in-bmr-22>.
- อาภาพร จงนวกิจ. (2557). **อิทธิพลของกลยุทธ์การจัดการส่วนประสมการค้าปลีกและกลยุทธ์การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี**. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อรจันทร์ ศิริโชติ. (2556). **การตลาดบริการ**. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.
- Cochran, W.G. (1953). **Sampling Techniques**. New York: John Wiley & Sons. Inc.
- Dolatabadi, H. R., Forghani, M. H., Tabatabaee, S. M., & Faghani, F. (2013). Effect of Appropriate Marketing Mix Strategies on Iranian Protein Products Export Performance. *International Journal Of Academic Research In Accounting. Finance And Management Sciences*, 3(3); 21-27.
- Kotler, Philip. (2012). **Marketing Management**. 14th ed. S.L.: Pearson.
- Pearson. (2016). **Marketing Management**. (15th global edition) Edinburgh: Pearson Education
- Lawson-Body, A., And M. Limayem. (2014). The Impact of Customer Relationship Management on Customer Loyalty : The Moderating Role of Web Site Characteristics. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 9, September; 206.

การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้าในคลังสินค้า : กรณีศึกษาบริษัทเครื่องใช้ไฟฟ้า
Increasing The Efficiency of Products Stored in The Warehouse:
A Case Study of an Electrical Appliance Company

รุ่งทิwa หมีสิลลา¹, ธัญภัส เมืองปัน²

Rungthiwa Mesila¹, Thanyaphat Muangpan²

^{1,2}คณะโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยบูรพา

^{1,2}Faculty of Logistic, Burapha University, Thailand

Corresponding author. Email: 64920756@go.buu.ac.th¹, thanyaphat@go.buu.ac.th²

(Received: October 12, 2023; Revised: November 29, 2023; Accepted: December 2, 2023)

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันระบบโลจิสติกส์มีการแข่งขันที่มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ธุรกิจที่มีการปรับตัวย่อมต้องหาเครื่องมือกลยุทธ์และวิธีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและสามารถแข่งขันได้ ซึ่งปัจจัยที่สามารถทำให้ธุรกิจมีกำไรมากขึ้นในการแข่งขันคือการลดต้นทุนทางด้านโลจิสติกส์ ซึ่งต้นทุนทางด้านโลจิสติกส์เป็นต้นทุนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลายด้าน เช่น การเก็บรักษา การแยกประเภทสินค้า และการกระจายสินค้า เป็นต้น การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการมากยิ่งขึ้น การศึกษาวิจัยการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้าในคลังสินค้าจากการกรณีศึกษาบริษัทเครื่องใช้ไฟฟ้า โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้แก่ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ของการจัดเก็บสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าในคลังสินค้าบริษัทกรณีศึกษา และเพื่อเสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าในคลังสินค้าบริษัทกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดวิธีดำเนินการงานวิจัย และกรอบการดำเนินการวิจัย ได้แก่ ศึกษาสภาพในปัจจุบัน กำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตการวิจัย ศึกษาทบทวนเอกสารวรรณกรรม ทฤษฎีและวิจัยที่เกี่ยวข้อง เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผลและข้อเสนอแนะ โดยประชากรคือสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดใหญ่ โดยมีประเภทของสินค้าที่ใช้ในการจัดเก็บในคลังสินค้า ทั้งหมด 8 รายการ ได้แก่ ตู้เย็น, เครื่องซักผ้าฝาบน, เครื่องซักผ้าฝาหน้า, ตู้แช่, เครื่องปรับอากาศ, เครื่องล้างจาน, เครื่องซักผ้า และ เครื่องอบผ้า เป็นต้น ผลการศึกษาวินิจฉัยพบว่า การจัดวางสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าแบบเดิม ไม่มีรูปแบบการจัดวางสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าที่แน่นอน และเมื่อมีการเสนอแนะแนวทางการจัดวางสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าแบบนำเสนอ ทำให้ลดระยะเวลาดำเนินการเตรียมสินค้า จากรูปแบบเดิมใช้ระยะเวลาเตรียมสินค้า 2.42 ชั่วโมง ต่อตู้คอนเทนเนอร์ โดยรูปแบบนำเสนอใช้ระยะเวลาเตรียมสินค้า 1.38 ชั่วโมง ต่อตู้คอนเทนเนอร์ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบพบแล้วใช้ระยะเวลาลดลง 1.04 ชั่วโมงต่อตู้คอนเทนเนอร์ เป็นคิดเป็นร้อยละ 42.97

คำสำคัญ : คลังสินค้า, เครื่องใช้ไฟฟ้า, สินค้า

Abstract

In the present, the logistics system faces increasing competition and fierce competition. Businesses that adapt need to find tools, strategies, and efficient operational methods to remain competitive. Factors leading to higher profitability in this competitive environment include reducing logistics costs. Logistics costs are related to various activities such as warehousing, categorization, and

distribution. Increasing efficiency in managing these aspects is crucial. The study focused on researching and improving the efficiency of appliance storage in a case study company's warehouse. The research objectives were to study the current state of appliance storage in the company's warehouse. To propose ways to enhance the efficiency of appliance storage in the company's warehouse. The research methodology included reviewing literature, theories, and related research. Data collection involved gathering information on eight categories of large appliances stored in the warehouse. These categories included refrigerators, top-loading washing machines, front-loading washing machines, freezers, air conditioners, dishwashers, dryers, and ovens. The research findings indicated that the warehouse's traditional appliance arrangement method needed a specific layout. These results arrangement was process implemented, significantly reducing appliance preparation time. The conventional method required 2.42 hours per container, while the proposed method only needed 1.38 hours per container. These represented a reduction of 1.04 hours per container, a 42.97% decrease in preparation time. This research suggests that implementing a more organized approach to appliance storage can lead to significant time and cost savings in logistics.

Keywords: Warehouse, Major Appliance, Products

1. บทนำ

โลกธุรกิจในปัจจุบันมีการแข่งขันที่มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ธุรกิจที่ไม่มีการปรับตัวย่อมไม่สามารถคงอยู่ได้ ธุรกิจที่มีการปรับตัวย่อมต้องหาเครื่องมือ กลยุทธ์และวิธีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและสามารถแข่งขันได้ ปัจจุบันการแข่งขันทางธุรกิจจึงไม่ได้มุ่งเน้นในการลดต้นทุนในการในการผลิต เพื่อให้ลดต้นทุนของสินค้าและการดำเนินการของกิจการ ซึ่งปัจจัยที่สามารถทำให้ธุรกิจมีกำไรมากขึ้นในการแข่งขัน คือการลดต้นทุนทางด้านโลจิสติกส์ ซึ่งต้นทุนทางด้านโลจิสติกส์เป็นต้นทุนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลายด้าน เช่น การขนส่งและการจัดส่ง การเก็บรักษา การแยกประเภทสินค้า การบรรจุใหม่หรือประกอบใหม่ และการกระจายสินค้า เป็นต้น โดยค่าใช้จ่ายในการจัดการคลังสินค้าถือเป็นต้นทุนสำคัญหนึ่งในกระบวนการโลจิสติกส์ เนื่องจากการจัดการคลังสินค้าต้องใช้เงินจำนวนไม่น้อยดำเนินการ โดยทั่วไปแล้วจะอยู่ระหว่าง 2-5% ของต้นทุนสินค้าขายขององค์กร และกับบริษัทสมัยใหม่ที่มุ่งเน้น เรื่องอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ด้วยแล้ว ทำให้การบริหารคลังสินค้าโดยใช้นิยมน้อยที่สุดได้รับความนิยมและกลายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากทีเดียว

จากสถานการณ์เศรษฐกิจในช่วงไตรมาสที่ 2 ปี 2565 ในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า ดัชนีผลผลิตและมูลค่าการส่งออกจะหดตัวร้อยละ 5.0 และ 3.0 ตามลำดับ แม้ว่าสถานการณ์โควิด-19 เริ่มคลี่คลายในตลาดส่งออกหลักของไทย แต่ยังมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตของอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น ผลกระทบจากสถานการณ์เงินเฟ้อ รวมถึงราคาล้างงานที่ปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงสถานการณ์วิกฤตความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และสถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์, 2565)

โดยบริษัทธนศึกษาเป็นบริษัทผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าและนำเข้าเครื่องใช้ไฟฟ้าจากต่างประเทศ รวมถึงการจำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในช่วงไตรมาสที่ 3 ปี 2565 จึงทำให้บริษัทธนศึกษาได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้บริษัทธนศึกษาต้องแบกรับภาระต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น จำนวนยอดการสั่งซื้อลดลง เนื่องจากราคาสินค้าปรับตัวสูงขึ้น ทำให้ลูกค้าชะลอและลดปริมาณการสั่งซื้อสินค้า ซึ่งบริษัทธนศึกษาจึงดำเนินการกระบวนการผลิตสินค้า

ตามปริมาณที่วางแผนไว้ล่วงหน้าและการนำเข้าของสินค้าจากต่างประเทศก็เช่นเดียวกัน จึงทำให้ปริมาณสินค้าที่มีอยู่สินค้าคงคลังเพิ่มเป็นจำนวนมาก จะเห็นได้ว่าปริมาณสินค้าที่จัดเก็บในคลังสินค้า จากเดือนมกราคม พ.ศ. 2565 จำนวน 52,337 เครื่อง จนถึงสูงสุดในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2565 จำนวน 90,677 เครื่อง ซึ่งจำนวนการจัดเก็บสินค้าเพิ่มขึ้นจากปัญหานี้จึงมีผลกระทบทำให้พื้นที่ในการจัดเก็บสินค้าไม่เพียงพอ สินค้าเกิดความเสียหายจากการหยิบสินค้าของพนักงาน การจัดเก็บสินค้าที่ไม่เป็นระบบระเบียบ และการรอคอยจากสินค้านำเข้าของตู้คอนเทนเนอร์ ที่ไม่สามารถลงสินค้าได้ นอกจากนั้นยังทำให้เกิดค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากการเช่าคลังสินค้าเพิ่ม เพื่อใช้ในการจัดเก็บสินค้าสำรองเพิ่ม และยังมีการจัดเก็บสินค้าที่มีการเคลื่อนไหวช้าในคลังสินค้ามีปริมาณสูงและเกินความจำเป็น ดังนั้นบริษัทจึงจำเป็นต้องบริหารจัดการค่าใช้จ่ายตรงนี้ โดยลดการเช่าคลังสินค้าที่ใช้จัดเก็บสินค้าสำรอง เพื่อลดต้นทุนค่าใช้จ่ายของบริษัทที่เกิดขึ้น หากการจัดการคลังสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยลดค่าใช้จ่ายหรือลดต้นทุนของบริษัทได้

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีแนวคิดในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของบริษัทกรณีศึกษา โดยการใช้แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการจัดเก็บสินค้าและการบริหารจัดการสินค้าในคลังสินค้า โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีของหลักการ FIFO (First In First Out) สินค้าใดที่เข้าคลังสินค้าก่อนก็หมุนเวียนออกไปก่อน (Rahmat and Nurcahyo, 2009) และทฤษฎีของหลักการ ABC Analysis การแบ่งกลุ่มสินค้าตามการเคลื่อนไหวของสินค้า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าและใช้พื้นที่จัดเก็บสินค้าให้ได้ประโยชน์สูงสุด และผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์กับบริษัทกรณีศึกษา ให้มีรูปแบบในการจัดเก็บสินค้าและช่วยลดต้นทุนในการจัดการคลังสินค้าอีกด้วย (ภาวิณี นิลวัชรภรณ์ และ สมเกียรติ ตั้งจิตตติเจริญ, 2552)

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ของการจัดเก็บสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าในคลังสินค้าบริษัทกรณีศึกษา
- 2.2 เพื่อเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าในคลังสินค้าบริษัทกรณีศึกษา

3. ขอบเขตการวิจัย

- 3.1 ขอบเขตเชิงเนื้อหา งานวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับการศึกษาการจัดวางสินค้าในคลังสินค้า กลุ่มสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดใหญ่ ที่มียอดขายสูงในระดับสูงของกรณีศึกษาบริษัทผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า รวมทั้งหมด 8 รายการ ได้แก่ ตู้เย็น, เครื่องซักผ้าฝาบน, เครื่องซักผ้าฝาหน้า, ตู้แช่, เครื่องปรับอากาศ, เครื่องล้างจาน, เครื่องซักผ้า และ เครื่องอบผ้า เป็นต้น
- 3.2 ขอบเขตเชิงระยะเวลา เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2566 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2566

4. วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดวิธีการดำเนินงานและกรอบการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาทบทวนเอกสาร วรรณกรรม ทฤษฎี และวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. เก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิเคราะห์ผลข้อมูล
4. สรุปผลและข้อเสนอแนะ

4.1 ศึกษาทบทวนเอกสาร วรรณกรรม ทฤษฎี และวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1.1 การใช้เทคนิคการนำสินค้าเข้าก่อน และออกก่อน (FIFO: First in First Out) เลือกใช้ในการจัดเก็บสินค้าและการหยิบสินค้าออก โดยพิจารณาจากอายุของสินค้าที่เก็บในคลังสินค้า นับตั้งแต่วันที่รับสินค้าเข้าจัดเก็บในคลังสินค้า

นำไปใช้ในการลดปริมาณสินค้า Aged stock ในคลังสินค้า (อรณิชา บุตรพรหม และมาริสา ป้อมบุบผา, 2561)

4.1.2 การใช้เทคนิคการจัดกลุ่มสินค้าแบบ ABC Analysis ได้เลือกวิธีการจัดวางสินค้า โดยพิจารณาตามการเคลื่อนไหวของสินค้าในคลัง โดยแบ่งเป็นสินค้าที่มีการเคลื่อนไหวเร็ว เคลื่อนไหวปานกลาง และเคลื่อนไหวช้า โดยนำไปใช้ในการเปรียบเทียบจากการจัดวางสินค้าแบบเดิม และนำเสนอแนวทางการจัดวางสินค้าที่เหมาะสม (ศุภกร เจริญประสิทธิ์ และ ชุษณา เทียนทอง, 2565)

4.2 ประชากร

ประชากร คือ สินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดใหญ่ โดยมีประเภทของสินค้าที่ใช้ในการจัดเก็บในคลังสินค้า ทั้งหมด 8 รายการ ได้แก่ ตู้เย็น, เครื่องซักผ้าฝาบน, เครื่องซักผ้าฝาหน้า, ตู้แช่, เครื่องปรับอากาศ, เครื่องล้างจาน, เครื่องซักอบผ้า และ เครื่องอบผ้า เป็นต้น โดยแบ่งประเภทของสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า ตามข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงประเภทประชากรของสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า

ประเภทของสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า	จำนวนรายการสินค้า
ตู้เย็น	353
เครื่องซักผ้าฝาหน้า	38
เครื่องปรับอากาศ	37
เครื่องซักผ้าฝาบน	18
เครื่องล้างจาน	12
เครื่องอบ	11
เครื่องซักอบ	6
ตู้แช่	6
รวมรายการสินค้า	481

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง โดยใช้แบบสังเกตในการจับเวลาในการปฏิบัติงาน การดำเนินการเตรียมสินค้าของพนักงานคลังสินค้า ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบจริยธรรมเรียบร้อยแล้ว

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.5.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสังเกตการณ์ จากสถานที่ปฏิบัติงานจริง แบบไม่มีส่วนรวม โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเข้าตรวจสอบพื้นที่คลังสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าบริษัทกรณีศึกษาในส่วนของลักษณะทางกายภาพของพื้นที่และการปฏิบัติงานของพนักงาน เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลในการวิจัย

4.5.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้ทำการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงทฤษฎี หลักการ และแนวคิด ต่างๆ ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนการศึกษาข้อมูลปริมาณสินค้าที่มีการรับสินค้าเข้า นำออกจากคลังสินค้า และปริมาณสินค้าที่จัดเก็บในคลังสินค้า โดยรวบรวมข้อมูลย้อนหลัง 12 เดือน ได้แก่ มกราคม - ธันวาคม พ.ศ.2565 นำมาวิเคราะห์ในการวิจัย

4.6 การวิเคราะห์ผลข้อมูล

จากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 : ดำเนินการศึกษาศาภาพปัจจุบันของการจัดวางสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าในคลังสินค้าแบบเดิมของบริษัทกรณีศึกษา โดยการรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตในพื้นที่จริง

ขั้นตอนที่ 2 : วิเคราะห์การจัดการกลุ่มสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า แบบ ABC Analysis โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลการเบิกจ่ายสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้ารายการต่างๆในประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดใหญ่ ที่มีการเบิกจ่ายจากคลังสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า ประจำปี พ.ศ.2565 เพื่อรวบรวมข้อมูลนำไปใช้ในการวิเคราะห์ในการจัดลำดับในการวางสินค้าและวางแผนพื้นที่การจัดเก็บสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 : นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 และ 2 มาดำเนินการจัดทำแผนผังการวางแบบเดิม เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาประสิทธิภาพในการจัดวางสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าของคลังเครื่องใช้ไฟฟ้าของกรณีศึกษาต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 : วิเคราะห์การจัดวางสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า แบบ FIFO (First In First Out) โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลการรับสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้ารายการต่างๆในประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดใหญ่ ที่มีการจัดเก็บในคลังสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า ประจำปี พ.ศ.2565 เพื่อรวบรวมข้อมูลนำไปใช้ในการวิเคราะห์ในการวางสินค้าและวางแผนการหยิบสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 : นำข้อมูลที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 2 มาจัดทำแผนผังการวางสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าและแผนผังการเคลื่อนย้ายสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า เพื่อเป็นแนวทางการนำเสนอใหม่ในการจัดวางสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าในคลังสินค้ากรณีศึกษาต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 : นำข้อมูลที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 3 และ 5 มาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการปฏิบัติงานจากการสังเกตระหว่างรูปแบบเดิมและรูปแบบที่นำเสนอมาวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพในการจัดวางสินค้า โดยการวัดประสิทธิภาพของการจัดวางสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าของคลังสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้ากรณีศึกษา ที่ได้ทำการศึกษาในครั้งนี้ จะใช้ในการเปรียบเทียบพื้นที่การใช้งานผังการจัดวางสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าระหว่างการจัดวางแบบเดิมและการจัดวางที่ได้นำเสนอ รวมถึงการเปรียบเทียบกลุ่มสินค้า โดยพิจารณาระยะทางและระยะเวลาในการปฏิบัติงานในคลังสินค้า

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการจัดวางสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าแบบเดิมในคลังสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้ากรณีศึกษา

จากการสำรวจด้วยการสังเกตการจัดวางแผนผังแสดงพื้นที่คลังสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าปัจจุบัน โดยสภาพปัจจุบันคลังสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้ามี การจัดวางสินค้าแบบเดิมไม่มีรูปแบบการจัดเก็บ การจัดวางสินค้าที่ไม่แน่นอน สินค้าปะปนกัน และไม่มีการแยกประเภทหรือกลุ่มของสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า เพราะเหตุนี้จึงทำให้การเบิกจ่ายสินค้าจากพื้นที่จัดเก็บสินค้า จึงใช้เวลานานในการค้นหาสินค้าและจัดเตรียมสินค้า เพื่อรอบรรจุลงตู้คอนเทนเนอร์

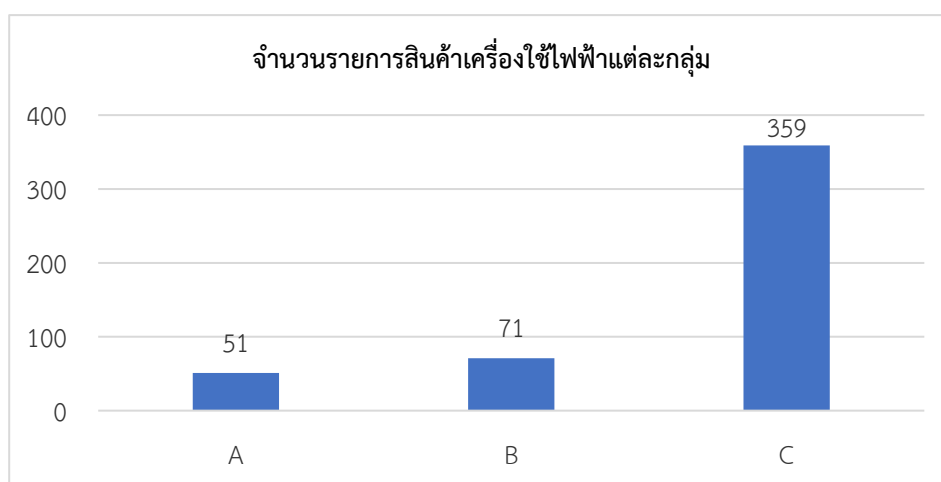
5.2 ผลการวิเคราะห์การเสนอแนวทางการจัดวางสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าของคลังเครื่องใช้ไฟฟ้ากรณีศึกษา

จากการวิเคราะห์การจัดกลุ่มสินค้าแบบ ABC Analysis โดยการใช้อัตราการเบิกจ่ายสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า ซึ่งเป็นอัตราการนำสินค้าออกจากคลังเครื่องใช้ไฟฟ้า กรณีศึกษาจากข้อมูลการเบิกจ่ายสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า อันเป็นข้อมูลทุติยภูมิที่สามารถทำให้ทราบปริมาณการเคลื่อนไหวของสินค้าของคลังเครื่องใช้ไฟฟ้ากรณีศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นความต้องการของสินค้าของแต่ละลูกค้าว่ามีความต้องการสินค้ารายการต่างๆมากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยได้นำข้อมูลการเบิกจ่ายของสินค้าของคลังเครื่องใช้ไฟฟ้ากรณีศึกษามาวิเคราะห์ข้อมูล โดยข้อมูลการวิเคราะห์ในการแบ่งกลุ่มสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้ามีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การจัดกลุ่มสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า (ABC Analysis)

กลุ่มสินค้า	จำนวนรายการสินค้า	รายการสินค้า (ร้อยละ)	ปริมาณการเบิกจ่ายสินค้า (เครื่อง)	ร้อยละสะสมของการเบิกจ่ายสินค้า	ชนิดการเคลื่อนไหว
A	51	11	145,476	70	เร็ว
B	71	15	50,775	25	ปานกลาง
C	359	75	10,143	5	ช้า
ผลรวม	481	100	206,394	100	

พบว่ารายการสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าของคลังสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าการศึกษา จำนวนทั้งหมด 481 รายการสามารถแบ่งกลุ่มสินค้าออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่สินค้ากลุ่ม A มีจำนวน 51 รายการสินค้ากลุ่ม B มีจำนวน 71 รายการและสินค้ากลุ่ม C มีจำนวน 359 รายการ

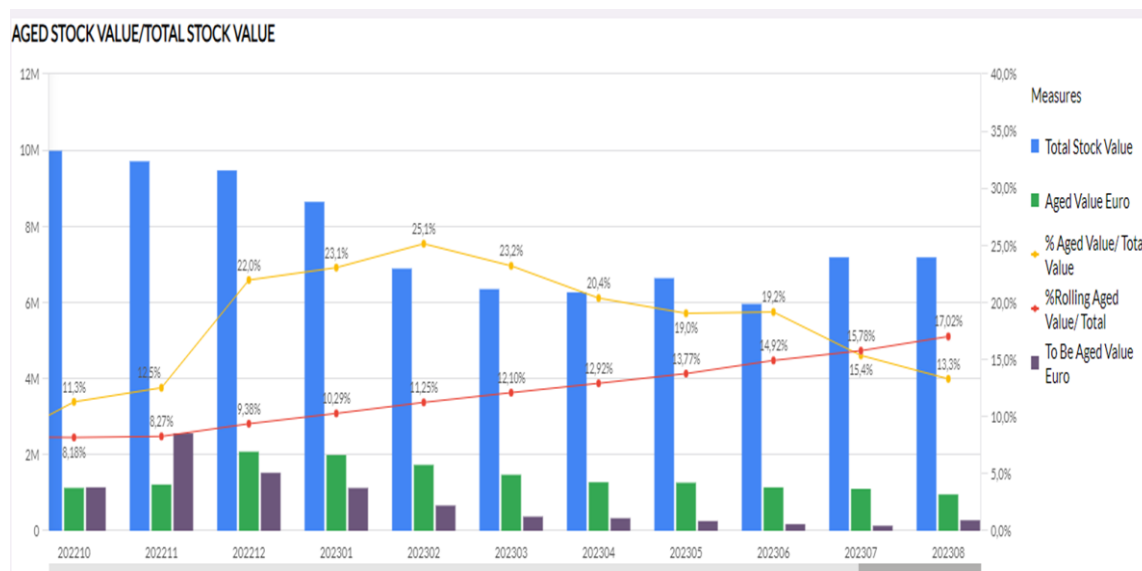

ภาพที่ 1 จำนวนรายการสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า แต่ละกลุ่ม

ปริมาณร้อยละการเบิกจ่ายสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าของคลังเครื่องใช้ไฟฟ้าการศึกษา ในแต่ละรายการเมื่อนำมารวมกับรายการสินค้าที่ถูกจำแนกให้อยู่ในกลุ่มเดียวกันจะได้ปริมาณร้อยละการเบิกจ่าย โดยสินค้ากลุ่ม A มีร้อยละการเบิกจ่ายอยู่ระหว่างร้อยละ 4.07 ถึงร้อยละ 0.68 มีปริมาณการเบิกจ่ายรวมอยู่ที่ร้อยละ 70 ของปริมาณการเบิกจ่ายสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าของคลังสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าการศึกษา สินค้ากลุ่ม B มีร้อยละการเบิกจ่ายอยู่ระหว่างร้อยละ 0.67 ถึงร้อยละ 0.15 มีปริมาณการเบิกจ่ายรวมอยู่ที่ร้อยละ 25 ของปริมาณการเบิกจ่ายสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าของคลังเครื่องใช้ไฟฟ้าการศึกษา และสินค้ากลุ่ม C มีร้อยละการเบิกจ่ายอยู่ระหว่างร้อยละ 0.14 ถึงร้อยละ 0 มีปริมาณการเบิกจ่ายรวมอยู่ที่ร้อยละ 5 ของปริมาณการเบิกจ่ายสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าของคลังเครื่องใช้ไฟฟ้าการศึกษา

นอกจากนั้นการนาระบบ FIFO (First In First Out) เข้ามาใช้พบว่าการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าในคลังสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าในการจัดวางและการหยิบสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าส่งผลให้ลดปัญหาการจัดเก็บสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีอายุยาวนาน (120 วันขึ้นไป) ซึ่งมูลค่าสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีอายุของสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าเกิน 120 วัน ในเดือน

มิถุนายน พ.ศ. 2566 นั้น มีสต็อกมูลค่าสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าคิดเป็นร้อยละ 19.2 ของมูลค่าสต็อกสินค้าทั้งหมด หลังจากดำเนินการโดยใช้หลักการจัตวางและหยิบสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า แบบ FIFO (First In First Out) ได้ผลคิดเป็นร้อยละ 13.3 ของมูลค่าสต็อกสินค้าทั้งหมด ซึ่งลดลงจากเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566 เป็นร้อยละ 5.9 ของมูลค่าสต็อกสินค้าทั้งหมด ได้ดังนี้

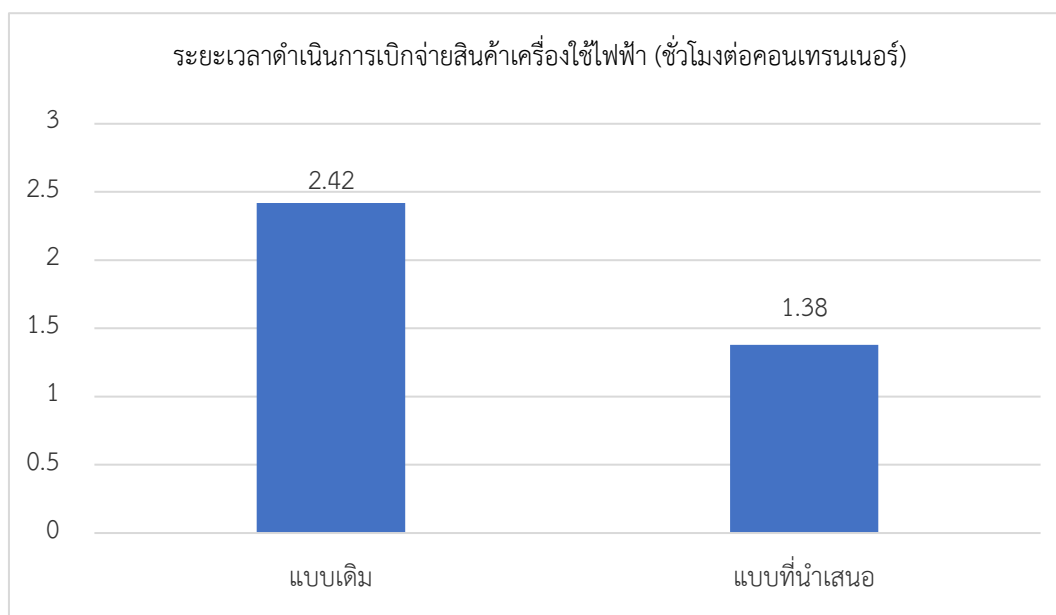

ภาพที่ 2 แผนภูมิอายุการจัดเก็บสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า ตั้งแต่เดือนมกราคม-สิงหาคม พ.ศ.2565

5.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพระยะเวลาดำเนินการเบิกจ่ายสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าของคลังเครื่องใช้ไฟฟ้าการศึกษา

การวิเคราะห์ระยะเวลาการดำเนินการจัดเตรียมสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าของคลังเครื่องใช้ไฟฟ้าการศึกษานั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาการจัดเตรียมโดยแบ่งเป็นสองช่วงเวลาในการศึกษา ได้แก่การศึกษาระยะเวลาดำเนินการเบิกจ่ายสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าจากการใช้ผังการจัดวางสินค้าแบบเดิมและระยะเวลาการดำเนินการเบิกจ่ายสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าจากการใช้ผังการจัดวางสินค้าที่นำเสนอ โดยในช่วงแรกศึกษาในช่วงเดือนมิถุนายนและช่วงที่สองศึกษาในช่วงเดือนสิงหาคม

ผลการวิจัยพบว่าเมื่อเปรียบเทียบระยะเวลาในการเตรียมสินค้าต่อตู้คอนเทนเนอร์ โดยรูปแบบเดิมระยะเวลาดำเนินการเฉลี่ย 2.42 ชั่วโมงและรูปแบบที่นำเสนอค่าเฉลี่ยในการจัดเตรียมสินค้าแต่ละตู้คอนเทนเนอร์ใช้ระยะเวลาดำเนินการเฉลี่ย 1.38 ชั่วโมง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบแล้วใช้ระยะเวลาลดลง 1.04 ชั่วโมงต่อตู้คอนเทนเนอร์ เป็นคิดเป็นร้อยละ 42.97 ดังข้อมูลจากการวิเคราะห์ ดังนี้

ภาพที่ 3 ระยะเวลาดำเนินการเบิกจ่ายสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าแบบเดิม และแบบนำเสนอ

6. อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้าในคลังสินค้า กรณีศึกษาบริษัทเครื่องใช้ไฟฟ้า เกิดจากการเก็บรวบรวมข้อมูลทางข้อมูลปฐมภูมิที่เป็นข้อมูลจากการศึกษาสถานที่จริงการสำรวจพื้นที่การสังเกตการปฏิบัติงาน รวมถึงการจับเวลาในการเบิกจ่ายสินค้าของพนักงานคลังสินค้าแบบสังเกตผ่านเครื่องมือแบบสังเกตแบบมีโครงสร้างตลอดจนการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากการทบทวนวรรณกรรมและข้อมูลทางสถิติจากระบบการเบิกจ่ายสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า โดยศึกษาทั้งในรูปแบบการจัดวางสินค้าแบบเดิมและการจัดวางแผนผังวางใหม่ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอทำให้นักวิจัยครั้งนี้สามารถเสนอทำให้นักวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่าการจัดรูปแบบแผนผังการจัดวางสินค้าในรูปแบบที่นำเสนอสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการคลังสินค้า อันส่งผลให้เกิดความสามารถในการจัดการที่ดีขึ้นภายในคลังสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าที่จะเป็นประโยชน์ต่อบริษัทอย่างยิ่ง โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.1. เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารพื้นที่ในการจัดเก็บสินค้า ให้เหมาะสมกับพื้นที่ใช้สอยสามารถปรับปรุงพื้นที่การจัดเก็บสินค้าในคลังสินค้า ให้เป็นระเบียบระบบมากขึ้นช่วยลดค่าขนส่ง ต้นทุนการผลิต

6.2. สามารถลดระยะเวลาการจัดเก็บและปริมาณสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีการเคลื่อนไหวช้า และเกินความจำเป็นในคลังสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในการหมุนเวียนของสินค้าคงคลังและการรักษาคุณภาพสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าให้อยู่ในระดับความพึงพอใจและลดข้อร้องเรียนจากลูกค้าได้

6.3. การลดระยะเวลาในการดำเนินการจัดเตรียมสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า เพื่อรอบรรจุลงตู้คอนเทนเนอร์ ซึ่งทำให้การดำเนินการของพนักงานคลังสินค้าสามารถปฏิบัติงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายมากขึ้น ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นการมีประสิทธิภาพในการจัดการคลังสินค้าเพิ่มขึ้น เพื่อให้ตอบสนองการส่งมอบสินค้าไปยังลูกค้าได้ทันเวลา

7. สรุป

7.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการจัดวางสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าแบบเดิมในคลังสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้ากรณีศึกษา

สรุปผลการจัดวางแผนผังการจัดวางสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าแบบเดิมเป็นแบบไม่มีรูปแบบการจัดเก็บ การจัดวางสินค้าที่ไม่แน่นอน สินค้าปะปนกัน และไม่มีการแยกประเภทหรือกลุ่มของสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า เพราะเหตุนี้จึงทำให้การเบิกจ่ายสินค้าจากพื้นที่จัดเก็บสินค้า จึงใช้ระยะเวลานานในการค้นหาสินค้าและจัดเตรียมสินค้า เพื่อรอบรรจุลงตู้คอนเทนเนอร์ โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการไว้ 3 ขั้นตอนได้แก่ การเคลื่อนย้ายรถโฟล์คลิฟท์ไปยังจุดวางสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า การหยิบสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า การเคลื่อนย้ายรถโฟล์คลิฟท์ไปยังจุดเตรียมสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า เพื่อรอบรรจุสินค้าลงตู้คอนเทนเนอร์

7.2 ผลการวิเคราะห์การเสนอแนวทางการจัดวางสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าของคลังเครื่องใช้ไฟฟ้ากรณีศึกษา

พบว่ารายการสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าของคลังสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้ากรณีศึกษา จำนวนทั้งหมด 481 รายการ สามารถแบ่งกลุ่มสินค้าออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่สินค้ากลุ่ม A มีจำนวน 51 รายการสินค้ากลุ่ม B มีจำนวน 71 รายการและสินค้ากลุ่ม C มีจำนวน 359 รายการ ปริมาณร้อยละการเบิกจ่ายสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าของคลังเครื่องใช้ไฟฟ้ากรณีศึกษา ในแต่ละการเมื่อนำมารวมกับรายการสินค้าที่ถูกจำแนกให้อยู่ในกลุ่มเดียวกันจะได้ปริมาณร้อยละการเบิกจ่าย โดยสินค้ากลุ่ม A มีร้อยละการเบิกจ่ายอยู่ระหว่างร้อยละ 4.07 ถึงร้อยละ 0.68 มีปริมาณการเบิกจ่ายรวมอยู่ที่ร้อยละ 70 ของปริมาณการเบิกจ่ายสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าของคลังสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้ากรณีศึกษา สินค้ากลุ่ม B มีร้อยละการเบิกจ่ายอยู่ระหว่างร้อยละ 0.67 ถึงร้อยละ 0.15 มีปริมาณการเบิกจ่ายรวมอยู่ที่ร้อยละ 25 ของปริมาณการเบิกจ่ายสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าของคลังเครื่องใช้ไฟฟ้ากรณีศึกษา และสินค้ากลุ่ม C มีร้อยละการเบิกจ่ายอยู่ระหว่างร้อยละ 0.14 ถึงร้อยละ 0 มีปริมาณการเบิกจ่ายรวมอยู่ที่ร้อยละ 5 ของปริมาณการเบิกจ่ายสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าของคลังเครื่องใช้ไฟฟ้ากรณีศึกษา

นอกจากนั้นการนำระบบ FIFO (First In First Out) เข้ามาใช้พบว่าการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าในคลังสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าในการจัดวางและการหยิบสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าส่งผลให้ลดปัญหาการจัดเก็บสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีอายุนาน (120 วันขึ้นไป) ซึ่งมูลค่าสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีอายุของสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าเกิน 120 วัน ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566 นั้น มีสต็อกมูลค่าสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าคิดเป็นร้อยละ 19.2 ของมูลค่าสต็อกสินค้าทั้งหมด หลังจากดำเนินการโดยใช้หลักการจัดวางและหยิบสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า แบบ FIFO (First In First Out) ได้ผลคิดเป็นร้อยละ 13.3 ของมูลค่าสต็อกสินค้าทั้งหมด ซึ่งลดลงจากเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566 เป็นร้อยละ 5.9 ของมูลค่าสต็อกสินค้าทั้งหมด

7.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพระยะเวลาดำเนินการเบิกจ่ายสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าของคลังเครื่องใช้ไฟฟ้ากรณีศึกษา

ผลการวิเคราะห์พบว่าเมื่อเปรียบเทียบระยะเวลาในการเตรียมสินค้าต่อตู้คอนเทนเนอร์ โดยรูปแบบเดิมระยะเวลาดำเนินการเฉลี่ย 2.42 ชั่วโมงและรูปแบบที่นำเสนอค่าเฉลี่ยในการจัดเตรียมสินค้าแต่ละตู้คอนเทนเนอร์ใช้ระยะเวลาดำเนินการเฉลี่ย 1.38 ชั่วโมง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบพบแล้วใช้ระยะเวลาลดลง 1.04 ชั่วโมงต่อตู้คอนเทนเนอร์ เป็นคิดเป็นร้อยละ 42.97

8. เอกสารอ้างอิง

- ภาวิณี นิลวัชรารณ, สมเกียรติ ตั้งจิตตติเจริญ.(2552). การพัฒนาพื้นที่จัดเก็บแบบยืดหยุ่นของชิ้นส่วนยานยนต์. งานนิพนธ์ วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ, คณะวิศวกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ ศุภกร เจริญประสิทธิ์, ชุขณา เทียนทอง. (2565). การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้าของโรงงานผลิตอาหารแช่แข็ง แห่งหนึ่ง โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎี ABC CSLP. วารสารรัชต์ภาคย์, 16(46), (กันยายน - ตุลาคม 2565).
- สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และสถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์. รายงานภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ประจำปี 2565 เข้าถึงได้จาก <http://www.oie.go.th/view/1/ภาวะอุตสาหกรรมรายไตรมาสและรายปี/TH-TH>.
- อรณิชา บุตรพรหม, มาริสา ป้อมบุบผา. (2561). FIFO เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพคลังสินค้า กรณีศึกษาบริษัทชิ้นส่วนยานยนต์แห่ง หนึ่ง. วารสารการบริหารและการจัดการ, 8(1), (มกราคม-มิถุนายน 2561).
- Rahmat, Nurcahyo. (2009). *Analysing and Improving Implementation of FIFO System at Warehouse*. Proceeding of the 11th International Conference on QiR (Quality in Research), no. ISSN 114-1284.

การพัฒนาศักยภาพเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน
ข้าวกล้องปลอดสารพิษแม่บ้านเกษตรพัฒนา

Potential Development to Enhance Competitiveness: a Case Study of Organic Brown
Rice Community Enterprise of Kaset Pattana Housewives

พรทิศา ศรีวัฒนา¹, สวิตา อ่อนละอ²

Porntiwa Sriwatana¹, Savita Onlaor²

¹อาจารย์ประจำสาขาการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

²อาจารย์ประจำสาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

¹Lecturer in Modern Trade Business Management, Faculty of Business Administration, College of Asian Scholars, Thailand

²Lecturer in Accounting, Faculty of Business Administration, College of Asian Scholars, Thailand

Corresponding author: Email: porntiwa@cas.ac.th

(Received: April 5, 2024; Revised: May 2, 2024; Accepted: May 8, 2024)

บทคัดย่อ

การปลูกข้าวอินทรีย์ หรือ การทำนาข้าวปลอดสารพิษ เป็นการปลูกข้าวแนวใหม่โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้าวที่ปลอดภัย ไร้สารพิษ รักษาสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย แข็งแรง ปราศจากหรือมีโรคน้อยที่สุด ในอดีตประเทศไทยเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทั้งดินและน้ำเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะพื้นที่ราบลุ่มภาคกลางที่เป็นแหล่งอูข้าวอันน้ำหลักของประเทศ ดังคำกล่าวที่ว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” การเพาะปลูกก็เป็นในรูปแบบการผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือน มีการเพาะปลูกพืชที่หลากหลาย แต่เมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น เริ่มมีการแลกเปลี่ยนซื้อขาย การตลาดเริ่มเปิดกว้างมากขึ้น การเพาะปลูกเปลี่ยนเป็นแบบเพื่อการพาณิชย์และการส่งออก เริ่มมีการปลูกพืชเชิงเดี่ยวและนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ รวมไปถึงการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพื่อใช้ในการเพิ่มผลผลิต จริยอยู่การใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีสามารถช่วยเพิ่มผลผลิตได้ในระยะเริ่มแรก แต่เมื่อทำการปลูกพืชชนิดเดียวและใช้สารเคมีในพื้นที่หนึ่งไปนานๆ จะเริ่มเกิดปัญหามีสารเคมีตกค้างในดิน ดินในพื้นที่นั้นๆ จะเริ่มเกิดภาวะเสื่อมโทรมลง ความอุดมสมบูรณ์และแร่ธาตุในดินลดลง จึงเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำลง

ผู้วิจัยทำการศึกษากลุ่มบทบาทสตรี ตำบลบ้านค้อ อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งจัดตั้งกลุ่มเพื่อทำสินค้าผลิตภัณฑ์ตำบลข้าวกล้องปลอดสารพิษ ซึ่งได้รับการจดทะเบียนการค้า ชื่อ “วิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องปลอดสารพิษแม่บ้านเกษตรพัฒนา” พบว่าปัญหาที่พบเจอต้องการแก้ไขและสนับสนุน คือ ด้านกระบวนการผลิต ยังมีบางกระบวนการที่ต้องใช้ Manual ในขั้นการคัดแยกเมล็ดข้าว ด้านการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ยังขาดความรู้ความชำนาญและวิธีการจำหน่ายผ่านออนไลน์และด้านการบรรจุภัณฑ์ที่ยังไม่ได้มาตรฐาน ดังนั้นผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาด้านกระบวนการผลิต ด้านการตลาดออนไลน์ผ่านสื่อโซเชียล และด้านการบรรจุภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน ทันสมัย สามารถจัดเก็บได้นาน และเพื่อนำสินค้าออกจำหน่ายไปยังห้างสรรพสินค้าและร้านสะดวกซื้อชั้นนำ หรือตลาดต่างประเทศได้

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องปลอดสารพิษแม่บ้านเกษตรพัฒนา ต.บ้านค้อ อ.เมือง จ.ขอนแก่น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า **ด้านกำลังการผลิต** เนื่องจากกำลังการผลิตไม่เพียงพอ การทำนาข้าวกล้องปลอดสารพิษมีการดำเนินการหลายขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานคุณภาพตามระบบข้อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ

ปฏิบัติที่ดีในโรงงานผลิตอาหาร (Good Manufacturing Practice : GMP) และระบบการวิเคราะห์อันตรายและการควบคุมจุดวิกฤต (Hazard analysis critical control point : HACCP) ในกระบวนการผลิตข้าวสาร

ด้านการบรรจุภัณฑ์ มีความต้องการบรรจุภัณฑ์ที่มีการสกปรกปราศจากพลาสติกเรียบร้อยเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการบรรจุภัณฑ์ เนื่องจากปัจจุบันใช้ถุงพลาสติก PE บรรจุสุญญากาศและนำมาติดสติ๊กเกอร์ตราสินค้า จึงทำให้บรรจุภัณฑ์ที่มีอยู่ยังไม่ทันสมัยและยังไม่ได้มาตรฐาน

ด้านการตลาดออนไลน์ มีความต้องการหาช่องทางจำหน่ายผ่านออนไลน์แต่ยังขาดองค์ความรู้ความชำนาญและวิธีการจำหน่ายผ่านออนไลน์ เนื่องจากปัจจุบันมีช่องทางเดียวในการจำหน่าย คือ ออกบูธร้านค้าตามห้างสรรพสินค้าในงานสินค้า OTOP

คำสำคัญ : ความสามารถในการแข่งขัน; ข้าวปลอดสารพิษ

Abstract

Organic rice farming on non-toxic rice farming is a new way of growing rice based on the philosophy of sufficiency economy in order to obtain rice that is safe, non-toxic and maintain health and the environment. It is hygienic, safe, healthy, without or having the least amount of disease. In the past, Thailand was an area that was very fertile with both soil and water, especially the central lowlands that are the country's main breadbasket. As the saying goes, "In the water there is fish, in the fields there is rice." Cultivation is also a form of production for household consumption. There is a variety of crops which are cultivated. However, when the population increases, the trades start. Marketing is becoming more open. Cultivation has been changed to commercial and for exporting. Monocultures began to be planted and modern technology was introduced, including the use of chemical fertilizers and pesticides to increase productivity. It is true that the use of chemicals and fertilizers can help increase yields in the early stages. But when planting a single crop and using chemicals in one area for a long time, there will be problems with chemical residues in the soil. The soil in that area will begin to deteriorate and there are decreased fertility and minerals in the soil. Therefore, it is the main reason for the lower yield per rai. The researcher studied data on women's role groups in Ban Kho Subdistrict, Muang District, Khonkaen Province which set up a group to produce sub-district products on non-toxic brown rice. It has been registered as a trade name "Non-Toxic Brown Rice Community Enterprise of Kaset Pattana Housewives." It was found that the problems encountered that needed to be solved and supported were in the production process. There are still some processes that must be used manually in the separation of rice grains. In terms of marketing through online channels, there is still a lack of knowledge, expertise and methods for online sales and non-standard packaging. Therefore, the researcher foresees the importance of the development of the production process, online marketing through social media and packaging that meets modern standards and can be stored for a long time and to bring products to sell to department stores and leading convenience stores.

The purpose of this research was to study potential development to enhance competitiveness. It is a case study of organic brown rice community enterprise of Kaset Pattana housewives. The tools used in the research are in-depth interviews. The study found that:

Production capacity. Due to insufficient production capacity. Organic brown rice farming involves several steps in order to provide quality management operations according to the system, requirements, criteria and Good Manufacturing Practice: GMP and Hazard Analysis Critical Control Point: HACCP in the rice production processes.

Packaging. There is a demand for packaging that has the brand name screened on the plastic bag for quick and convenient packaging. At present, PE plastic bags are vacuum packed and used to attach brand stickers. As a result, the existing packaging is not up-to-date and not up to standard.

Online marketing. There is a need to find an online distribution channel, but still lacks knowledge, expertise and how to sell online. At present, there is only one distribution channel to set up shop booths in department stores in OTOP product fairs.

Keywords: Competitiveness; Organic Rice

1. บทนำ

ข้าวคืออาหารหลักของคนไทย ที่ปัจจุบันนี้ผู้บริโภคหันมาใส่ใจกระบวนการผลิตแบบอินทรีย์ซึ่งได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน เพราะที่มีการเพาะปลูกแบบใช้สารเคมีจะส่งผลกระทบต่อผู้กินและชาวนาที่นับว่าเป็นผู้ผลิต ซึ่งปัจจุบันได้หันมาใส่ใจสุขภาพของตนเองและรักษาสีเขียวของชุมชน ข้าวอินทรีย์ เป็นผลผลิต ที่หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีทุกชนิด หรือสารสังเคราะห์ต่างๆ รวมไปถึงปุ๋ยเคมี และยาปราบศัตรูพืช ในทุกขั้นตอนการผลิตเน้นการใช้สารอินทรีย์จากธรรมชาติการผลิตข้าวอินทรีย์เป็นระบบการผลิตทางการเกษตรที่เน้นเรื่องของธรรมชาติเป็นสำคัญ ได้แก่ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ การรักษาสมดุลธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ เพื่อการผลิตอย่างยั่งยืน เช่น ปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยการปลูกพืชหมุนเวียน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในไร่หรือจากแหล่งอื่น ควบคุมโรค แมลงและศัตรูข้าวด้วยวิธีผสมผสานที่ไม่ใช้สารเคมี การเลือกใช้น้ำที่สะอาดเหมาะสมมีความต้านทานโดยธรรมชาติ รักษาสมดุลของศัตรูธรรมชาติ การจัดการพืช ดิน และน้ำ ให้ถูกต้องเหมาะสมกับความต้องการของต้นข้าว เพื่อให้ต้นข้าวเจริญเติบโตได้ดี มีความสมบูรณ์แข็งแรงตามธรรมชาติ การจัดการสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมต่อการระบาดของโรค แมลงและศัตรูข้าว เป็นต้น การปฏิบัติเช่นนี้ก็สามารถทำให้ต้นข้าวที่ปลูกให้ผลผลิตสูงในระดับที่น่าพอใจ และเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ การรักษาสมดุลธรรมชาติ การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ เพื่อการผลิตอย่างยั่งยืน (ที่มา สำนักพัฒนานวัตกรรมชุมชน, 2562)

ปัจจุบันสังคมเริ่มตื่นตัวกับการบริโภคผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่ปลอดภัยมากขึ้น ทั้งพืชผัก ข้าวและผลไม้ เป็นต้น เนื่องด้วยที่ผ่านมาหลายปีเกษตรกรไทยหันไปใช้ยาฆ่าแมลงในกระบวนการเพาะปลูกกันมาก เพื่อให้ผลผลิตออกมาสวยงามและราคาดี แต่ยาฆ่าแมลงดังกล่าวกลับสะสมอยู่ในพืชผัก ผลไม้ทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก หากผู้บริโภคไม่มีความสะอาดไม่เพียงพอ เมื่อบริโภคเข้าไปจะเป็นสารพิษที่สะสมอยู่ในร่างกายและทำลายสุขภาพในอนาคตได้

ดังนั้น จึงเกิดการรวมตัวกันของเกษตรกรกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ขึ้นภายใต้ชื่อ กลุ่มสมาพันธ์เกษตรกรอินทรีย์แห่งประเทศไทย (ส.ก.อ.ท.) เพื่อต้องการส่งเสริมให้เกษตรกรไทยหันมาผลิตสินค้าเกษตรแบบปลอดภัย ทั้งนี้ สมาชิกที่รวมตัวกันได้แก่ ชมรม

ผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ จังหวัดสุรินทร์ เครือข่ายผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ จังหวัดศรีสะเกษ อุบลราชธานี ยโสธร อำนาจเจริญ ที่ต่างก็ได้รับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แห่งประเทศไทยทั้งสิ้นอย่างไรก็ตาม การผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยแม้จะเป็นผลดีต่อสุขภาพผู้บริโภค แต่ในด้านความนิยมบริโภคแล้วถือว่ายังไม่สูงมากนัก เนื่องด้วยราคาที่ยังแพงกว่าสินค้าเกษตรทั่วไป อีกทั้งยังหาบริโภคได้ยากเพราะผู้ผลิตยังมีไม่มากนัก ดังนั้น เพื่อให้วิถีชีวิตเกษตรอินทรีย์เติบโตต่อไปได้ จำเป็นต้องมีตลาดรองรับและได้รับการสนับสนุนจากผู้ประกอบการภาคเอกชนหลายฝ่ายช่วยเหลือกัน (ที่มา : ศูนย์ปฏิบัติการข้อมูลการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์, 2556)

การประชาสัมพันธ์สินค้าเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะช่วยขยายตลาดข้าวปลอดภัยให้เข้าถึงผู้บริโภค ในขณะที่กระแสนิยมของคนรักสุขภาพ เริ่มหันมาบริโภคอาหารที่ปลอดภัยและช่วยรักษาสุขภาพเพิ่มมากขึ้น ย้อนกลับไปเมื่อ 2 ปีก่อน การประชาสัมพันธ์ข้อมูลเรื่องข้าวปลอดภัยผ่านทาง Website ยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก ต่อมาเริ่มขยายช่องทาง ไปรษณีย์สินค้าผ่าน Facebook เนื่องจากเห็นว่าจะเป็นช่องทางในการสื่อสารเรื่องราวต่างๆ ได้เข้าถึงลูกค้า และสามารถกำหนดได้ว่าอยากให้ลูกค้ามองสินค้าชนิดนี้อย่างไร ซึ่งจะต้องมีการใส่ข้อมูลต่าง ๆ ที่สม่ำเสมอ มีการสอดแทรกงานวิจัยเรื่องข้าวประโยชน์ของข้าวกับสุขภาพ มีเกร็ดความรู้เรื่องข้าวแต่ละชนิดมาเสริม มีการลงพื้นที่ไปถ่ายภาพในแปลงนาของเกษตรกรให้ลูกค้าได้เห็นกระบวนการผลิตของจริง ให้รู้ว่ากว่าจะได้ข้าวแต่ละเมล็ด มีรายละเอียดขั้นตอนการผลิตมากมาย ให้ลูกค้ารู้ถึงที่มาที่ไปของสินค้า รู้ว่าข้าวแต่ละเมล็ดนั้นขวนาปลูกเอง สหกรณ์สีเองและส่งตรงถึงผู้บริโภค ทำให้เกิดการเชื่อมั่นและการยอมรับในข้าวปลอดภัยของชุมชนสหกรณ์มากขึ้น ขณะที่ในปัจจุบันผู้บริโภคเริ่มเรียนรู้และนิยมสั่งซื้อสินค้าผ่านอินเทอร์เน็ตมากขึ้น ผู้บริโภคจึงสนใจสั่งซื้อข้าวปลอดภัย 100 %

กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ได้มีการส่งเสริมและเชื่อมโยงตลาดให้กับเกษตรกรหลากหลายพื้นที่ อาทิ กลุ่มเกษตรอินทรีย์ข้าวคิดคิดทุ่งกุลารุ จ.สุรินทร์ กลุ่มข้าวหอมมะลิบ้านห้วยปอเจริญ จ.อุบลราชธานี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนองค์กรการเกษตรอินทรีย์สีข้าวไรซ์เบอร์รี่ จ.นครราชสีมา และวิสาหกิจเกษตรผสมผสานฟาร์มยางโทน จ.ร้อยเอ็ด และกลุ่มผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ จ.อำนาจเจริญ เป็นต้น ทั้งนี้ การซื้อข้าวและผลิตภัณฑ์ที่เป็นอินทรีย์สามารถสังเกตได้จากตรารับรองมาตรฐาน เช่น Organic Thailand, USDA, IFOAM และ EU เป็นต้น โดยหาซื้อข้าวอินทรีย์ได้จากร้านค้า และห้างสรรพสินค้าทั่วไป เพียงสังเกตตราสัญลักษณ์ดังกล่าวบนผลิตภัณฑ์ก็เชื่อมั่นได้ว่าผู้บริโภคจะได้บริโภคข้าวอินทรีย์ที่สะอาดปลอดภัย และได้คุณประโยชน์ครบถ้วนอย่างแน่นอน (ที่มา : กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์, 2563)

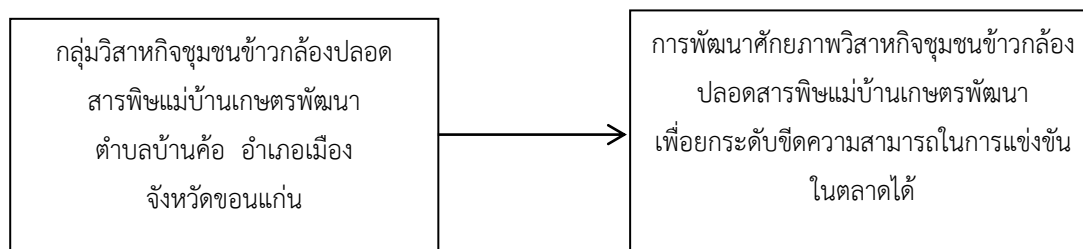
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องปลอดภัยแม่บ้านเกษตรพัฒนา ก่อตั้งเมื่อปี 2556 จากการก่อตั้งของกลุ่มบ้านหมู่ 4 บ้านโนนลาน ซึ่งทางกลุ่มแม่บ้านได้ไปศึกษาดูงานด้านการเกษตร ณ อำเภอบ้านฝาง ได้ทำการเกษตรในรูปแบบเดียวกัน จึงเกิดความสนใจในเรื่องเมล็ดพันธุ์ข้าวต่าง ๆ ในพื้นที่ชุมชนของตนเองที่มีอยู่แล้วและทำเป็นสินค้า OTOP ของตำบล จึงนำมาซึ่งการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดังกล่าว เนื่องจากสถานการณ์โรคระบาด COVID 19 ทำให้เศรษฐกิจชะงักและหยุดชะงัก ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องปลอดภัยแม่บ้านเกษตรพัฒนา ได้รับผลกระทบ ซึ่งไม่สามารถออกไปจำหน่ายในตลาดได้ ทำให้รายได้ลดน้อยลง แต่ทางกลุ่มได้มีการขายผ่านออนไลน์ (ทาง Line application) และมีฐานลูกค้าประจำที่ยังคงติดต่อซื้อสินค้า จึงทำให้พอมีรายได้เข้ามาบางส่วน และทางกลุ่มยังพอดำเนินต่อไปได้

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มบทบาทสตรี ตำบลบ้านค้อ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ได้จัดตั้งกลุ่มทำสินค้าผลิตภัณฑ์ตำบลข้าวกล้องปลอดภัย ซึ่งได้รับการจดทะเบียนการค้า ชื่อ “วิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องปลอดภัยแม่บ้านเกษตรพัฒนา” พบว่า ปัญหาที่พบเจอต้องการแก้ไขและสนับสนุน คือ ด้านการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ยังขาดความรู้ความชำนาญและวิธีการจำหน่ายผ่านออนไลน์ และด้านการบรรจุภัณฑ์ที่ยังไม่ได้มาตรฐาน ดังนั้นผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาด้านการตลาดออนไลน์ผ่านโซเชียล และด้านการบรรจุภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน ทันสมัย สามารถจัดเก็บได้นาน และเพื่อนำสินค้าออกจำหน่ายไปยังห้างสรรพสินค้าและร้านสะดวกซื้อชั้นนำ หรือตลาดต่างประเทศได้

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องปลอดสารพิษแม่บ้านเกษตรพัฒนา

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ประวัติพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านค้อ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ด้านเศรษฐกิจสังคมสภาพเศรษฐกิจทั่วไปของเทศบาลตำบลบ้านค้อ ประชากรส่วนมากจะมีอาชีพทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ มีผลผลิตทางการเกษตร อาทิ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง และในบางพื้นที่จะมีการเลี้ยงสัตว์ เช่น เลี้ยงโคนม ซึ่งปัจจุบันมีสหกรณ์โคนมขอนแก่น ตั้งอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านค้อ ทำให้ประชาชนที่ เลี้ยงโคนม มีสภาพเศรษฐกิจที่ดี และมีความเข้มแข็ง ในด้านสหกรณ์โคนมขอนแก่น ซึ่งเป็นส่วนสนับสนุน ของเกษตรกรในการเลี้ยงโคนม นอกจากนั้นยังมีอาชีพเสริมภายในหมู่บ้าน เกิดจากการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มจักสาน กลุ่มทอผ้ากลุ่มผลิตภัณฑ์จากใยปอ เป็นต้น สภาพทางเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยมีกิจกรรมการเกษตรที่สำคัญได้แก่ ทำนา รองลงมา คือ ไร่จ้าง เลี้ยงสัตว์ และทำไร่ตามลำดับ การปลูกพืช มีการปลูกข้าวมากที่สุด รองลงมาคือ อ้อย มันสำปะหลัง การเลี้ยงสัตว์ตามครัวเรือน มีการเลี้ยงเป็ดไก่มากที่สุด รองลงมาคือ ปลา โคเนื้อ กระบือ สุกรและโคนมตามลำดับ “วิ ส า ห กิจ ชุมชนข้าวกล้องปลอดสารพิษแม่บ้านเกษตรพัฒนา” พบว่า ปัญหาที่พบเจอต้องการแก้ไขและสนับสนุน คือ ด้านกำลังการผลิต ไม่เพียงพอ ด้านการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ยังขาดความรู้ความชำนาญและวิธีการจำหน่ายผ่านออนไลน์ และด้านการบรรจุภัณฑ์ที่ยังไม่ได้มาตรฐาน ดังนั้นผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนา ด้านกระบวนการผลิต ด้านการตลาดออนไลน์ผ่านสื่อโซเชียล และการบรรจุภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน ทันสมัย สามารถจัดเก็บได้นาน และเพื่อนำสินค้าออกจำหน่ายไปยังห้างสรรพสินค้าและร้านสะดวกซื้อชั้นนำ หรือตลาดต่างประเทศได้

ด้านกำลังการผลิต แนวทางพัฒนาวิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องปลอดสารพิษแม่บ้านเกษตรพัฒนา พบว่า การนำ Smart Farmer ที่ให้เกษตรกรนำนวัตกรรมมาใช้ประโยชน์ ใช้ภูมิปัญญา ความรู้ความเชี่ยวชาญ ผสมผสานกับเทคโนโลยี มาใช้หรือพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพ ตลอดจนเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ และนำไปวางแผนการผลิตให้มีปริมาณที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดบนฐานข้อมูลราคาและการตลาดที่ถูกต้อง สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการเพาะปลูกให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปได้

ด้านการบรรจุภัณฑ์ แนวทางพัฒนาวิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องปลอดสารพิษแม่บ้านเกษตรพัฒนา พบว่า รูปแบบบรรจุภัณฑ์เดิมมีการบรรจุภัณฑ์แบบถุงใสและถุงกระสอบข้าวปกติ ซึ่งพบปัญหาด้านการเก็บรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ไม่คงอยู่ได้นาน และไม่ปกป้องผลิตภัณฑ์ได้ดีพอสมควร เนื่องจากของเดิมใช้เป็นการปิดผนึกโดยใช้ความร้อนในการ

ปิดปากถุง ทำให้อากาศสามารถเล็ดลอดเข้าไปในตัวสินค้าได้ง่าย อีกทั้งยากต่อการเปิดปากถุง และโอกาสทำให้ผลิตภัณฑ์เกิดความเสียหายก่อนการบริโภค จึงเห็นควรออกแบบบรรจุภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ที่สามารถเปิดใช้งานและเก็บรักษาข้าวได้อย่างง่ายดาย เช่น หากเป็นบรรจุภัณฑ์ข้าวขนาด 5 กิโลกรัม ก็ควรออกแบบให้เป็นถุงแบบมีซิปล็อค สามารถเปิดและปิดถุงข้าวได้อย่างง่ายดาย หากเป็นบรรจุภัณฑ์ข้าวขนาด 1 กิโลกรัม ก็ควรมีรอยฟันปลาบริเวณปากถุง เพื่อการเปิดถุงง่ายขึ้น อีกทั้งควรมีการปิดรักษาผลิตภัณฑ์ที่แน่นหนา เช่น การใช้เครื่อง ซีลถุงพลาสติก และสกรีนตราสินค้าบนถุงเรียบร้อยแล้วเพื่อพร้อมบรรจุ

ด้านการตลาดออนไลน์ แนวทางพัฒนาวิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องปลอดสารพิษแม่บ้านเกษตรพัฒนา พบว่า เนื่องจากสถานการณ์โรคระบาด COVID 19 ทำให้เศรษฐกิจชะงักและหยุดชะงัก ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องปลอดสารพิษแม่บ้านเกษตรพัฒนาได้รับผลกระทบ ซึ่งไม่สามารถออกไปจำหน่ายในตลาดได้ ทำให้รายได้ลดน้อยลง ดังนั้นทางกลุ่มควรมีการศึกษาตลาดผ่านทางสื่อออนไลน์เพิ่มเติม เพื่อเป็นอีกหนึ่งช่องทางการจำหน่าย เช่น Line, Facebook หรือการสร้างเพจ ซึ่งเป็นการตอบรับจากผู้บริโภคนอกพื้นที่ได้เป็นอย่างดีถือเป็นการกระจายสินค้าไปถึงมือผู้บริโภคได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง

การทำนาข้าวปลอดสารพิษ เป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมการเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยยึด ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ข้าวสำหรับการบริโภคอย่างปลอดภัย ไร้สารพิษ รักษาสุขภาพและ สิ่งแวดล้อม ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะอนามัย สมบูรณ์ แข็งแรง ปราศจากโรคหรือมีโรคน้อยที่สุด

ประโยชน์การทำนาข้าวอินทรีย์

1. ช่วยลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตมากขึ้น เพราะการใช้ปุ๋ยอินทรีย์จะทำให้ ได้ผลผลิต 800 กิโลกรัมต่อไร่ โดยต้นทุนในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพียงแค่ ประมาณ 200 บาทต่อไร่โดย อาจจะต้องใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากในตอนแรกแต่จะค่อยๆ ลดลงเมื่อสภาพดินดีแล้ว ในขณะที่การใช้ปุ๋ยเคมี จะได้ผลผลิตประมาณ 400 กิโลกรัมต่อไร่ โดยต้นทุนการผลิตประมาณ 400 บาทต่อไร่และต้องเพิ่ม ปริมาณปุ๋ยให้มากขึ้นในทุกๆปี
2. ได้สภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์กลับคืนมา ดินร่วนซุย รากข้าวชอบไชหาอาหารง่าย กบ กุ้ง ปลาชุกชุม มีสุขภาพชีวิตที่ดี มีอาหารปลอดสารพิษไว้บริโภค

หลักการของการผลิตข้าวอินทรีย์

การผลิตข้าวอินทรีย์เป็นระบบการผลิตทางการเกษตรที่เน้นเรื่องของธรรมชาติ เป็นสำคัญ ได้แก่ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ การรักษาสมดุลธรรมชาติ และการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ เพื่อการผลิตอย่างยั่งยืน เป็นระบบการผลิตข้าวที่ไม่ใช้สารเคมีทางการเกษตรทุกชนิดเป็นต้นว่า ปุ๋ยเคมี สารควบคุมการเจริญเติบโต สารควบคุมและกำจัดวัชพืช สารป้องกันกำจัดโรค แมลง และศัตรูศัตรูข้าว ตลอดจนสารเคมีที่ใช้รมเพื่อป้องกันกำจัดแมลงศัตรูข้าวในโรงเก็บ

เทคโนโลยี การผลิตข้าวอินทรีย์ มีขั้นตอนการปฏิบัติ เช่นเดียวกับการผลิตข้าวโดยทั่วไปจะแตกต่างกัน ตรงที่ต้องหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ในทุกขั้นตอนการผลิต โดยเริ่มตั้งแต่การเลือกพื้นที่ปลูก ควรจะเลือกพื้นที่ที่ไม่เคยมีการใช้สารเคมีมาก่อน ไม่ควรเลือกพื้นที่ที่มีการใช้สารเคมีปริมาณมากติดต่อกันเป็นเวลานานเพราะจะมีการปนเปื้อนของสารเคมีสูง พื้นที่ที่เลือกปลูกควรมีความอุดมสมบูรณ์ของแร่ธาตุที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของข้าวอย่างเพียงพอ มีแหล่งน้ำเพียงพอสำหรับการเพาะปลูก พันธุ์ข้าวที่ใช้ ก็ควรเลือกพันธุ์ข้าวที่ทนต่อโรคและแมลงที่สำคัญ และสามารถให้ผลผลิตสูงแม้ในสภาพดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ เมล็ดพันธุ์ที่ใช้ต้องเลือกใช้เมล็ดที่ได้มาตรฐานการผลิตจากแปลงผลิตพันธุ์ข้าวที่ได้รับการดูแลอย่างดี มีการเตรียมดินให้เหมาะสมก่อนปลูก ส่วนการปลูกข้าวที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการผลิตข้าวอินทรีย์ คือ การปลูกข้าวแบบปักดำ เพราะการเตรียมดิน ทำเทือก การรักษาระดับน้ำขังในนาจะช่วยควบคุมวัชพืชได้ และการปลูกข้าวลงดินจะช่วยให้ข้าวสามารถแข่งขันกับวัชพืชได้ ส่วนการดูแลรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ควรมีการดูแลอย่างสม่ำเสมอ โดยไม่เผาตอซัง

ฟางข้าวและเศษวัสดุอินทรีย์ในแปลงนาเพราะเป็นการทำลายอินทรีย์วัตถุและจุลินทรีย์ในดิน เพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดินโดยการปลูกพืชตระกูลถั่วในที่ว่างในพื้นที่นาตามความเหมาะสม ป้องกันการสูญเสียหน้าดินโดยใช้วัสดุคลุมดิน พืชคลุมดิน และควรมีการไถพรวนอย่างถูกวิธี ควรมีการวิเคราะห์ดินนาทุกปี ตรวจสอบเช็คความเป็นกรดต่างของดินให้อยู่ในช่วง 5.5-6.5 ซึ่งเป็นสภาวะที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของข้าวมากที่สุด ถ้าจำเป็นต้องใช้ปุ๋ยก็ให้หลีกเลี่ยงปุ๋ยเคมี แต่ให้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์จากธรรมชาติแทน เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด เป็นต้น และการปลูกข้าวอินทรีย์นั้น ควรปลูกเพียงปีละครั้ง โดยเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสมกับข้าวแต่ละพันธุ์ และปลูกพืชหมุนเวียนโดยเฉพาะพืชตระกูลถั่วก่อนและหลังการปลูกข้าว เพื่อเป็นการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน ทำให้การปลูกในปีต่อไปมีผลผลิตต่อไร่สูง สำหรับปัญหาเรื่องวัชพืชนั้น จะใช้วิธีการ เช่น การเตรียมดินที่เหมาะสม การใช้ระดับน้ำควบคุมวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การถอนด้วยมือ ส่วนปัญหาเรื่องโรค แมลงและสัตว์ศัตรูพืช ก็เช่นกันจะไม่มีการใช้สารเคมีใดๆ แต่จะใช้วิธีทางธรรมชาติ เช่น ใช้วิธีการ เช่น ใช้แสงไฟล่อ ใช้กับดัก ใช้นายเหนียว หรือใช้สารสกัดจากพืช เช่น สะเดา ข่า ตะไคร้หอม ใบแคฝรั่ง เป็นต้น หลังเก็บเกี่ยวควรลดความชื้นให้ต่ำกว่า 14 เปอร์เซ็นต์แล้วจัดเก็บรักษาด้วยวิธีจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมปราศจากการใช้สารเคมีจะเห็นได้ว่าการผลิตข้าวอินทรีย์นี้ทุกขั้นตอนจะลดการใช้สารเคมี นอกจากจะทำให้ได้ผลผลิตข้าวที่มีคุณภาพสูงและปลอดภัยจาก สารพิษแล้วยังเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นการพัฒนาการเกษตรแบบ ยั่งยืนอีกด้วย

ระบบการตรวจสอบข้าวอินทรีย์

เพื่อให้ระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ ถูกต้องตามหลักการเกษตรอินทรีย์ และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ปลอดภัยจากสารพิษ จำเป็นต้องมีระบบการตรวจสอบที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับหลักการของการเกษตรอินทรีย์โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนสำคัญ คือ 1) การตรวจสอบขั้นตอนการผลิตในไร่ นา มีวัตถุประสงค์เพื่อกำกับดูแลให้วิธีการผลิตข้าวอินทรีย์เป็นไปอย่างถูกต้อง ตามหลักการเกษตรอินทรีย์ คือ หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ทุกชนิดแต่สามารถใช้สารจากธรรมชาติแทนได้ เป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน 2) การตรวจรับรองคุณภาพผลผลิตในห้องปฏิบัติการ เพื่อให้แน่ใจว่าผลผลิตที่ได้จากการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์มีคุณภาพดี ปลอดภัยจากสารพิษ สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนดโดย FAO /WHO ในระบบสากลนั้นผลผลิตเกษตรอินทรีย์จะต้องผ่านการตรวจสอบทั้งขั้นตอนการผลิต และรับรองคุณภาพผลผลิตจากหน่วยงานตรวจสอบมาตรฐานของประเทศ ซึ่งเป็นสมาชิกสหพันธ์เคลื่อนไหวเกี่ยวกับการเกษตรอินทรีย์ระหว่างประเทศ (International Federation of Organic Agriculture Movement – IFOAM)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ฉัตรวิรุญ องค์กร (2563) ได้ทำการศึกษา ข้าวอินทรีย์ : นวัตกรรมสังคมการเกษตรสู่มาตรฐานสากล ผลการวิจัยพบว่า นวัตกรรมสังคมการปลูกข้าวเกษตรอินทรีย์ประกอบด้วย การปรับโครงสร้างของดิน เป็นการบำรุงดินด้วยวิธีผสมผสานจากการทำนาแบบดั้งเดิมและการบริหารจัดการใหม่อย่างเป็นระบบภายใต้การตรวจสอบจากระบบ มาตรฐานสากล การหาโอกาสเพื่อแก้ปัญหาจากช่องทางของภาครัฐ เช่นการประกวดสินค้าโอท็อปและการแสดงการจัด สินค้าออกบู๊ตตามงานต่างๆ รวมถึงการหาโอกาสเข้าสู่ระบบสากล สำหรับองค์ประกอบของชุมชนที่สามารถเชื่อมโยง กับระบบตลาดโลกได้คือ การมีผู้นำที่ดี มีความเข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์และเป็นแบบอย่าง การบริหารจัดการที่ดีโดยทีมงาน ที่เป็นปึกแผ่น การบริหารงานในระบบการจัดการในรูปของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม และความรู้สึกร่วมกัน ของชุมชน ผ่านระบบสวัสดิการสังคม และการทำเพื่อประโยชน์ของสังคมและสิ่งแวดล้อมส่วนรวม

กิตติชัย ราชมหา (2563) ได้ทำการศึกษา การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากลยุทธ์และนวัตกรรมรูปแบบธุรกิจเกษตรอินทรีย์สำหรับข้าวสายพันธุ์หอมคำสุโขทัย 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการบริษัทแปรรูปข้าวอินทรีย์มีพฤติกรรมรับซื้อข้าวอินทรีย์แบ่งเป็น 2 แบบ คือ รับซื้อจากกลุ่มเกษตรกรที่กระจายอยู่ทั่วประเทศไทย และรับซื้อจากสมาชิกเกษตรกรภายในกลุ่ม

ของตนเอง โดยมีเหตุผลรับซื้อข้าวอินทรีย์ คือ ต้องการช่วยเหลือเกษตรกร สร้างแรงจูงใจและสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกข้าวอินทรีย์ต่อไป ซึ่งการตัดสินใจซื้อข้าวอินทรีย์ของผู้ประกอบการเหล่านี้จะให้ความสำคัญต่อคุณลักษณะด้านผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์เป็นหลัก นอกจากนี้ในการศึกษายังค้นพบว่าทรัพยากรที่ค่อนข้างสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจข้าวอินทรีย์ก็คือ “องค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจเกษตรอินทรีย์”

ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร (2563) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตลาดดิจิทัลผลิตภัณฑ์ข้าวปลอดสารแปรรูป กลุ่มวิสาหกิจข้าวเตาปูน จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ประกอบการมีระดับความคิดเห็นเชิงบวกหลังการปรับปรุงโลโก้ วัสดุที่ใช้เป็นบรรจุภัณฑ์ ลักษณะบรรจุภัณฑ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ด้านสื่อการตลาดดิจิทัลเห็นด้วยในระดับมากที่สุด และ 3) ลูกค้ามีความพึงพอใจของลูกค้าข้าวปลอดสารแปรรูปมีความพึงพอใจบรรจุภัณฑ์และสื่อสังคมออนไลน์หลังการพัฒนาภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านบรรจุภัณฑ์อยู่ในระดับมาก และด้านสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมากที่สุด

พจน์ธรรม ณรงค์วิทย์ (2560) ได้ทำการศึกษา การออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าว จากวัสดุท้องถิ่นประเภทกระดาษและเชือกกล้วย สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวตะเคียนงาม จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวตะเคียนงาม มีความเห็นสอดคล้องว่าควรมีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์โดยใช้วัสดุท้องถิ่นประเภทกระดาษกล้วย และเชือกกล้วย เพื่อสื่อถึงความเป็นจังหวัดกำแพงเพชร ที่มีชื่อเสียงในด้านของกล้วยไข่ และทำให้ผลิตภัณฑ์บ่งบอกถึงความเป็นผลิตภัณฑ์จังหวัดกำแพงเพชรอีกด้วย โดยให้ใช้วัสดุภายในพื้นที่จังหวัด ได้แก่ กลุ่มเชือกกล้วยพื้น และกลุ่มกระดาษต้นกล้วยและเส้นใยพืชบ้านเทพนครภายในจังหวัดกำแพงเพชร ในการใช้วัสดุ ในด้านการออกแบบอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชน ผลิตภัณฑ์ข้าวบรรจุภัณฑ์ถุงพลาสติกทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า น้ำหนักสุทธิ 1 กิโลกรัม มีความเหมาะสมที่สุดเนื่องจากสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่นิยมซื้อไปรับประทานเองที่บ้าน มีปริมาณพอเหมาะ ยังมีความนิยมในการซื้อเป็นของฝากอยู่มาก ด้านลวดลายของการถักเชือกกล้วยเพื่อ ใช้ในงานบรรจุภัณฑ์มีความเห็นสอดคล้องกันว่าควรใช้ลวดลายดอกพิกุล เนื่องจากเป็นลวดลายที่แสดงออกถึงดอกไม้ประจำจังหวัดกำแพงเพชร การออกแบบบรรจุภัณฑ์ข้าวจากวัสดุท้องถิ่นประเภทกระดาษและเชือกกล้วยในรูปแบบกระเช้าหูกข้าว เชือกกล้วย เป็นบรรจุภัณฑ์ลักษณะของกระเช้าจากเชือกกล้วยถักและใช้กระดาษกล้วยในลักษณะของฉลากป้ายแขวน พบว่า บรรจุภัณฑ์ต้นแบบลักษณะนี้เป็นการใช้วัสดุเชือกกล้วยอย่างสิ้นเปลือง ทั้งในด้านวัสดุ เวลาในการผลิต และกำลังคนซึ่งทำให้บรรจุภัณฑ์ลักษณะนี้ไม่สอดคล้องกับการผลิตเท่าที่ควร จึงมีการพัฒนารูปแบบอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชน ให้บรรจุภัณฑ์สามารถ ใช้เชือกกล้วยได้ในปริมาณที่น้อยลง ใช้เชือกกล้วยเส้นที่เล็ก และใช้วัสดุกระดาษกล้วยในลักษณะของโครงสร้างบรรจุภัณฑ์มากขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงพื้นผิวของกระดาษกล้วยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว รวมทั้งยังสามารถลดต้นทุนการผลิตได้โดยออกแบบ บรรจุภัณฑ์จากวัสดุพื้นถิ่นอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนได้ข้อสรุปทั้งหมด 3 รูปแบบ จากการสนทนากลุ่ม กลุ่มศูนย์ข้าวตะเคียนงาม ในด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์พบว่ามีความเห็นสอดคล้องให้ใช้บรรจุภัณฑ์ทั้ง 3 รูปแบบในการประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการออกแบบ เนื่องจากบรรจุภัณฑ์แต่ละรูปแบบมีความโดดเด่นแตกต่างกัน ในด้านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการ ออกแบบ พบว่า บรรจุภัณฑ์รูปแบบที่ 3 มีความเหมาะสมมากที่สุด เมื่อเทียบกับรูปแบบที่ 1 และ 2 เนื่องจากวัสดุเชือกกล้วยถัก เป็นวัสดุที่ต้องใช้เวลาและความประณีตในการทำเป็นบรรจุภัณฑ์การถักสานบรรจุภัณฑ์เป็นโครงสร้างของกระเช้า หรือตะกร้า จะทำให้สิ้นเปลืองวัสดุและระยะเวลาในการผลิต รวมถึงกำลังคนในการถักสาน จึงไม่สอดคล้องในการผลิตเป็นจำนวนมาก ใน บรรจุภัณฑ์รูปแบบที่ 3 ได้มุ่งเน้นเชือกกล้วยในการเป็นโครงสร้างหูกข้าว และเป็นเพียงลวดลายประดับด้านข้างบรรจุภัณฑ์เท่านั้น ซึ่งได้ใช้ลวดลายดอกพิกุลตามข้อสรุปของกลุ่มศูนย์ข้าวตะเคียนงาม เพื่อแสดงถึงความเป็นผลิตภัณฑ์จากจังหวัดกำแพงเพชร นอกจากนั้นลักษณะการหูกข้าวของบรรจุภัณฑ์รูปแบบที่ 3 ยังมีความเหมาะสมสะดวกสบายตามประโยชน์ใช้สอยมากกว่ารูปแบบที่ 1 และ 2 เนื่องจากเป็นหูกข้าวที่ถักด้วยกระดาษกล้วยด้านบน ไม่ให้หูกข้าวพบตมทางด้านข้าง และเป็นรูปแบบที่ใช้วัสดุทั้งเชือกกล้วยและกระดาษกล้วยได้อย่างลงตัว ผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มศูนย์ข้าวตะเคียนงาม และกลุ่มผู้บริโภคที่มีต่อบรรจุภัณฑ์ จากวัสดุ

พื้นที่ ประเพณีกระดาดและเชือกกล้วย ตามกรอบแนวคิดด้านการตลาด 4P พบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และมีข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ตามผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ๆ เพื่อส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ข้าวของกลุ่มศูนย์ข้าวตะเคียนงามในอนาคต

ยุพิน เกื่อนศรี (2559) ได้ทำศึกษา การพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี: กรณีศึกษา ตำบลวังกะพ้ออำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ของเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์มีเกษตรกรที่ผลิตข้าวอินทรีย์ ในระยะปรับเปลี่ยนจำนวน 30 คน ผลผลิตจะขายในรูปของข้าวเปลือก สภาพปัญหาของเกษตรกร ได้แก่ ขาดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการเพิ่มผลผลิต ขาดแกนนำของกลุ่มที่เป็นทางการ ผลลัพธ์ของ งานวิจัย ได้แก่ กลไกการบริหารจัดการเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์และรูปแบบการพัฒนา เครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลวังกะพ้อ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานีเกิดศูนย์การเรียนรู้ เครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลวังกะพ้อเกิดเครือข่ายด้านการผลิตและการตลาดของเกษตรกรข้าวอินทรีย์ทั้งภายในและภายนอกจังหวัด และเกิดภาคีเครือข่ายสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

5. วิธีดำเนินการวิจัย

สำหรับงานวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องปลอดสารพิษแม่บ้านเกษตรพัฒนา ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก ประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มบทบาทสตรี ตำบลบ้านค้อ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งได้จัดตั้งกลุ่มทำสินค้าผลิตภัณฑ์ตำบลข้าวกล้องปลอด สารพิษ และได้รับการจดทะเบียนการค้า ชื่อ “วิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องปลอดสารพิษ แม่บ้านเกษตรพัฒนา”

6. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มบทบาทสตรี ตำบลบ้านค้อ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ได้จัดตั้งกลุ่มทำสินค้าผลิตภัณฑ์ตำบลข้าวกล้องปลอดสารพิษ ซึ่งได้รับการจดทะเบียนการค้า ชื่อ “วิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องปลอดสารพิษแม่บ้านเกษตรพัฒนา” พบว่า ปัญหาที่พบเจอต้องการแก้ไขและสนับสนุน คือ ด้านการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ยังขาดความรู้ความชำนาญและวิธีการจำหน่ายผ่านออนไลน์ และด้านการบรรจุภัณฑ์ที่ยังไม่ได้มาตรฐาน ดังนั้นผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาด้านการตลาดออนไลน์ผ่านสื่อโซเชียล และด้านการบรรจุภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน ทันสมัย สามารถจัดเก็บได้นาน และเพื่อนำสินค้าออกจำหน่ายไปยังห้างสรรพสินค้าและร้านสะดวกซื้อชั้นนำ หรือตลาดต่างประเทศได้

ผลการศึกษาพบว่า ด้านกำลังการผลิต เนื่องจากกำลังการผลิตไม่เพียงพอการทำนาข้าวกล้องปลอดสารพิษมีการดำเนินการหลายขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานคุณภาพ ตามระบบข้อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติที่ดีในโรงงานผลิตอาหาร (Good Manufacturing Practice : GMP) และ ระบบการวิเคราะห์อันตรายและการควบคุมจุดวิกฤต (Hazard analysis critical control point : HACCP) ในกระบวนการผลิตข้าวสาร ด้านการบรรจุภัณฑ์ มีความต้องการบรรจุภัณฑ์ที่มีการสกรีนตราสินค้าบนถุงพลาสติกเรียบร้อยแล้ว เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการบรรจุภัณฑ์ เนื่องจากปัจจุบันใช้ถุงพลาสติก PE บรรจุสุญญากาศและนำมาติดสติ๊กเกอร์ตราสินค้า จึงทำให้บรรจุภัณฑ์ที่มีอยู่ยังไม่ทันสมัยและยังไม่ได้มาตรฐานด้านการตลาดออนไลน์ มีความต้องการหาช่องทางจำหน่ายผ่านออนไลน์แต่ยังขาดองค์ความรู้ความชำนาญและวิธีการจำหน่ายผ่านออนไลน์ เนื่องจากปัจจุบันมีช่องทางเดียวในการจำหน่าย คือ ออกบูธร้านค้าตามห้างสรรพสินค้าในงานสินค้า OTOP

ประเด็นสำคัญการพัฒนา 1. การผลิตข้าวอินทรีย์เป็นวิธีการปลูกข้าวที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้เคมีในการปลูกนอกจากจะสามารถช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของประเทศที่สูญเสียไปกับการนำเข้าสารเคมีทางการเกษตร ยังทำให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งกับเกษตรกร คือ ช่วยลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ให้สูงขึ้น เป็นการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันด้านราคาในตลาดข้าวโลก รวมไปถึงสุขภาพอนามัยที่แข็งแรงขึ้นทั้งแก่เกษตรกรและผู้บริโภค ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ให้กว้างขวางขึ้น 2. รัฐบาลควรจะมีนโยบายให้แก่อกริพัฒนาที่ดินทำนาที่ประสานกับกรมการข้าวจัดทำโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์โดยสารอินทรีย์ลดใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างเข้มข้นและจริงจัง 3. ควรมีหน่วยงานภาคเอกชนเข้ามาร่วมในการขับเคลื่อนกระบวนการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น โรงสีข้าว เครื่องคัดแยกสิ่งแปลกปลอม เครื่องบรรจุภัณฑ์ รวมถึงการทำตลาดออนไลน์และส่งออกตลาดต่างประเทศ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้นและหันมาทำนาข้าวอินทรีย์ (ปลอดสารพิษ) มากขึ้น

7. อภิปรายผล

จากการวิจัยการพัฒนาศักยภาพเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องปลอดสารพิษแม่บ้านเกษตรกรพัฒนา พบว่า ในบางขั้นตอนยังดำเนินในรูปแบบ Manual เช่น กระบวนการปรับปรุงข้าว การบรรจุ ยังใช้ตะแกรงและแรงงานคนในการตรวจสอบสิ่งแปลกปลอมและคัดข้าว ก่อนการบรรจุลงในบรรจุภัณฑ์ที่เตรียมไว้ เพราะยังขาดเทคโนโลยีและเครื่องจักรที่ทันสมัยในการกระบวนการคัดแยกข้าว ตรวจสอบสิ่งแปลกปลอม ตลอดจนจนถึงการบรรจุข้าวลงในบรรจุภัณฑ์ หากในอนาคตมีหน่วยงานเอกชนมาเป็นส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกระบวนการผลิตข้าวปลอดสารพิษจะสามารถทำให้การผลิตข้าวปลอดสารพิษยั่งยืนและทำให้เกษตรกรหันมาทำนาข้าวปลอดสารพิษมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฉัตรวิรัช องค์กร (2563) ที่พบว่า นวัตกรรมสังคมการปลูกข้าวเกษตรอินทรีย์ประกอบด้วย การปรับโครงสร้างของดิน เป็นการบำรุงดินด้วยวิธี ผสมผสานจากการทำนาแบบดั้งเดิมและการบริหารจัดการใหม่อย่างเป็นระบบภายใต้การตรวจสอบจากระบบ มาตรฐานสากล การหาโอกาสเพื่อแก้วิกฤตจากช่องทางของภาครัฐ เช่นการประกวดสินค้าโอท็อปและการแสดงการจัด สินค้าออกบูธตามงานต่างๆ รวมถึงการหาโอกาสเข้าสู่ระบบสากล สำหรับองค์ประกอบของชุมชนที่สามารถเชื่อมโยง กับระบบตลาดโลกได้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฐาพัชร วรพงศ์พัชร (2563) ที่พบว่า 1) ผู้ประกอบการมีระดับความคิดเห็นเชิงบวกหลังการปรับปรุงโลโก้ วัสดุที่ใช้เป็นบรรจุภัณฑ์ ลักษณะบรรจุภัณฑ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ด้านสื่อการตลาดดิจิทัลเห็นด้วยในระดับมากที่สุด และ 3) ลูกค้ามีความพึงพอใจของลูกค้าข้าวปลอดสารแปรรูปมีความพึงพอใจบรรจุภัณฑ์และสื่อสังคมออนไลน์หลังการพัฒนาภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านบรรจุภัณฑ์อยู่ในระดับมาก และด้านสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมากที่สุด

8. สรุป

จากการวิจัยการพัฒนาศักยภาพเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องปลอดสารพิษแม่บ้านเกษตรกรพัฒนา พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องปลอดสารพิษ แม่บ้านเกษตรกรพัฒนา ได้มีการกระบวนการตั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ดังนี้

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ได้มีการปลูกข้าวตามกระบวนการ GMP ดูแลเองทุกขั้นตอน 2. เก็บเกี่ยวเสร็จแล้วนำข้าวมาสีในโรงสีของกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มก็จะช่วยกันคัดเลือกเม็ดข้าวด้วยมือ 3. แยกข้าวตามสายพันธุ์ นำไปบรรจุ ซังกิโละและนำไปปิดผนึกด้วยเครื่องซีลและติดสติ๊กเกอร์ตราสินค้า 4. นำออกจำหน่ายตามตลาดโครงการของรัฐและจำหน่ายผ่านช่องทาง Line ซึ่งในกระบวนการทั้งหมดผลิตเองและจำหน่ายเอง

ปัญหาที่พบเจอต้องการแก้ไขและสนับสนุน คือ ด้านการกำลังผลิตไม่เพียงพอ เพราะทำเฉพาะกลุ่มที่สนใจทำนาข้าวปลอดสารพิษ ด้านการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ยังขาดความรู้ความชำนาญและวิธีการจำหน่ายผ่านออนไลน์ และด้านการบรรจุภัณฑ์ที่ยังไม่ได้มาตรฐาน เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องปลอดสารพิษแม่บ้านเกษตรพัฒนา ดำเนินงานด้านการบริหารงานคุณภาพ ตามระบบข้อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติที่ดีในโรงงานผลิตอาหาร (Good Manufacturing Practice : GMP) และ ระบบการวิเคราะห์อันตรายและการควบคุมจุดวิกฤต (Hazard analysis critical control point : HACCP) ในกระบวนการผลิตข้าวสาร

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ในการศึกษาครั้งต่อไปควรจะมีการใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ คำ ตอบที่ลึกยิ่งขึ้น เช่น การวิจัยเชิงปริมาณและการสัมภาษณ์ Focus Group หลากหลายกลุ่มที่ทำการเกษตรแบบเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

9. เอกสารอ้างอิง

- กิตติชัย ราชมหา และบุษกร เดชาพิทักษ์. (2563). การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากลยุทธ์และนวัตกรรมรูปแบบธุรกิจเกษตรอินทรีย์สำหรับข้าวสายพันธุ์หอมคำสุโขทัย 2. สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการมหาวิทยาลัยมหิดล.
- กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์. (2563). ข้อมูลเศรษฐกิจการเกษตร. ค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2565 จาก http://www.oae.go.th/ewt_news.php?nid=23222&filename=index.
- จตุรภรณ์ อุทธิ. (2555). การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวกล้องอินทรีย์ของสหกรณ์เกษตรอินทรีย์เชียงใหม่ จำกัด. การศึกษาค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ฉัตรวรรณ ชองคลัง. (2563). ข้าวอินทรีย์ : นวัตกรรมสังคมการเกษตรสู่มาตรฐานสากล. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 วิทยาลัยนครราชสีมา หน้า 210-219.
- ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร รุ่งทิวา ชูทอง และ สุธาทิพย์ ท้วบ. (2563). การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตลาดดิจิทัลผลิตภัณฑ์ข้าวปลอดสารปรูปกลุ่มวิสาหกิจข้าวเตาปูน จังหวัดราชบุรี. วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 12(3); 24-34.
- พจน์ธรรม ณรงค์วิทย์ และณัฐธิกานต์ ปิ่นจูไร. (2560). การออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวจากวัสดุท้องถิ่นประเภทกระดาษและเชือกกล้วย สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวตะเคียนงาม จังหวัดกำแพงเพชร. วารสารวิชาการ AJNU ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 8(1); 64-80.
- ยุพิน เกื้อนศรี นิชภา โมราถบ และสาวิณี รอดสิน. (2559). การพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ในจังหวัดอุดรดิษฐ์: กรณีศึกษา ตำบลวังกะพ้ออำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิษฐ์. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 5(2);116-132.
- ศูนย์ปฏิบัติการข้อมูลการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์. (2556). กระทรวงพาณิชย์. ค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2565 จาก <http://www.organic.moc.go.th>.
- สุกฤตา หิรัณยขลิต. (2554). การออกแบบบรรจุภัณฑ์อาหารเกษตรอินทรีย์. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal มหาวิทยาลัยศิลปากร, 4(2); 1-7.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2562). ฟันปลูกปลูกข้าวอินทรีย์ที่ตำบลบ้านแก่ง. ค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2565 จาก <http://web.codi.or.th/20190630-6528/>.